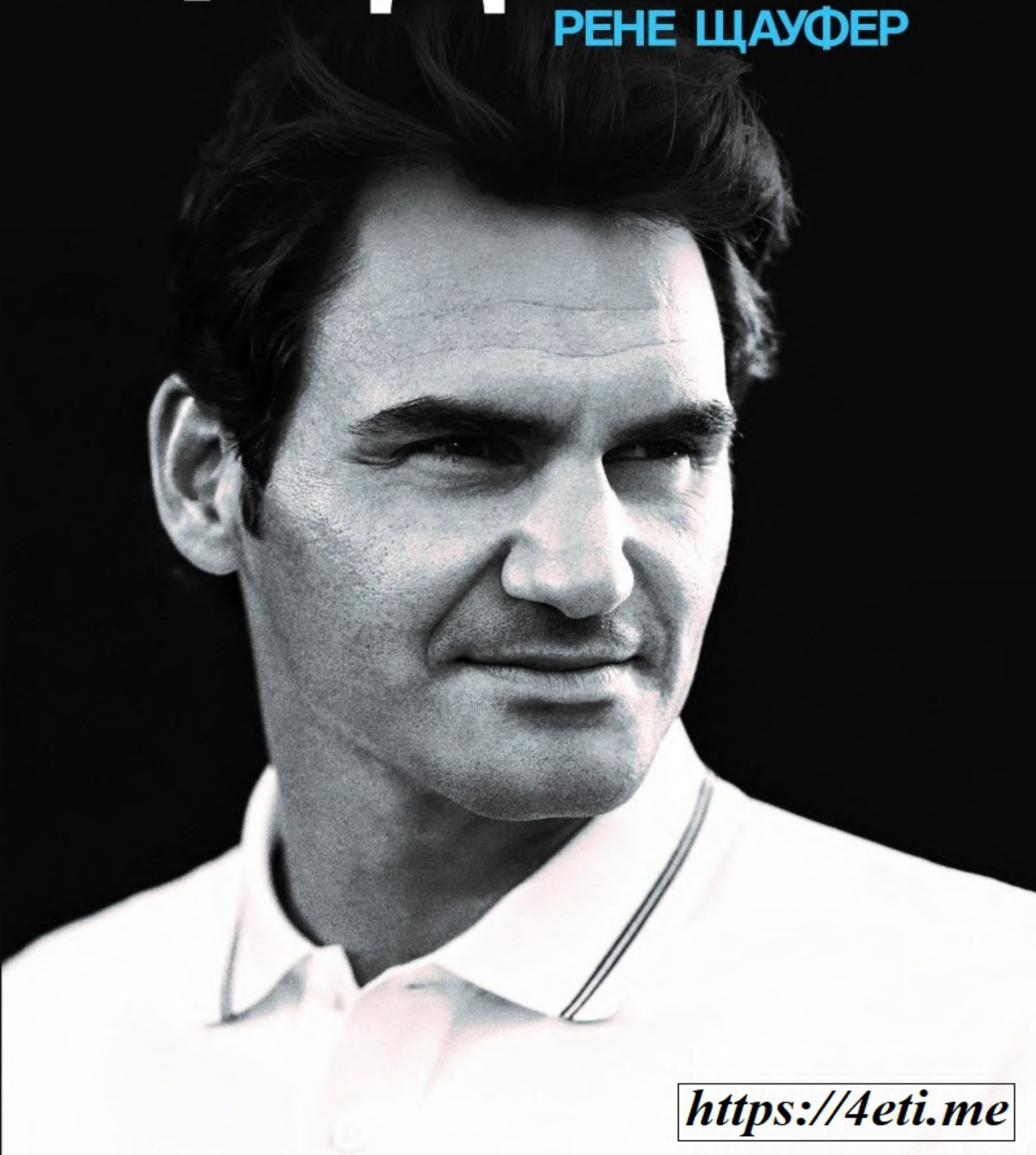

РОДЖЪР ФЕДЕРЕР

РЕНЕ ЦАУФЕР

<https://4eti.me>

Ренè Щауфер

Роджър Федерер

Немска. Първо издание

ROGER FEDERER. DIE BIOGRAFIE

© *René Stauffer*

© 2019 *Piper Verlag GmbH, München/Berlin.*

© Силвия Стоянова, *превод*

Ирена Петкова, *редактор*

<http://4eti.me>, 2023

ISBN 978-619-7529-06-7 – меки корици

ISBN 978-619-7529-08-1 – твърди корици

Съдържание

Анотация.....	5
Предговор към българското издание	6
Нещо лично вместо предговор	8
ЧАСТ I. ЗАВРЪЩАНЕТО.....	11
1. Краят наближава	11
2. Появата	13
3. Почти австралиец.....	15
4. Чудотворната промяна	18
5. Лейвър и другите легенди	20
6. Дългото чакане.....	23
7. Новата вълшебна пръчица.....	25
8. Затишие пред буря	28
9. Вълшебните трийсет минути	31
10. С „Норман“ в снега	35
11. В обръча на слънцето	37
12. Вечеря за шампиони	38
13. Кортът на сълзите	41
ЧАСТ II. Началото	44
14. Светът е една топка.....	44
15. Двамата приятели	48
16. На чуждо място	51
17. Мечтата за съвършенство	54
18. На собствен ход.....	56
19. <i>Gruezi, Herr Federer!</i> (Здравейте, г-н Федерер!)	58
20. При големите.....	62
21. Под олимпийски кръгове.....	64
22. Цигуларят	67
23. Преломът	70
24. Няколко кризи и една драма.....	73
25. Решението	76
ЧАСТ III. ПЪРВОКЛАСНИЯТ.....	80
26. Дуели в Тексас	80
27. На върха.....	82
28. Кралят на тревата.....	84
29. На Бродуей	88
30. Следи в клея	91
31. Базелска пица	97
32. Салатиерата	100
33. Един за всички	103
ЧАСТ IV. ПЛАНЕТАТА ФЕДЕРАР	109
34. Безкомпромисният	109
35. „Мона Лиза“ на тениса	115
36. Сержант Пепър.....	118

37. Марката RF.....	120
38. Едно почти нормално семейство	126
39. Швейцарският гражданин на света.....	130
40. Приятелят на хората	132
41. Въртележката на треньорите	135
42. Мирният воин.....	139
43. Завещанието	142
44. „Кози“ въпроси	145
45. Интервюираният	148
46. Достъпният.....	151
47. Отличаваният	154
ЧАСТ V. ОТТЕГЛЯНЕТО	157
48. „Хубаво е понякога да поплачеш“	157
49. „Какво крие бъдещето?“	157
ПОСЛЕСЛОВ. ВЪЗПЯВАНИЯТ	160
СТАТИСТИКА	172
Турнири от Големия Шлем	172
Всички турнири	172
Титли от Голям Шлем	173
Финали на турнири от Голям шлем.....	173
Титли от Финалния турнир на Световния Тур на АТР (<i>Победител</i>)	174
Финали на Финалния турнир на Световния Тур на АТР (<i>Финалист</i>).....	174
Най-добрите 11 турнира на Федерер (73 Титли)	174
Титли от турнири от сериите Мастърс (28).....	175
Финали на турнири от сериите Мастърс (22).....	176
Най-важни рекорди, обрати и серии.....	177
Най-важни отличия.....	180
Извори	181
СНИМКИ.....	183

Анотация

Висотите, които достигна Роджър Федерер в своята над 20-годишна професионална кариера, както и множеството рекорди, които записа на свое име, го правят основен кандидат за почетното звание „*Най-велик тенисист в историята*“ или дори „*Най-голям спортист за всички времена*“. Но за да се твърди това със сигурност, трябва да почакаме швейцарецът да сложи край на състезателната си дейност или да осъзнаем колко много е направил. За това определено ще помогне и биографията му, която държите вече в ръце.

В книгата, която излезе в Швейцария през април 2019 г., авторът Ренè Щауфер разказва увлекателно за всички аспекти от живота на Федерер. Той има богати впечатления от преките си контакти с гения на тениса и го описва като пълнокръвна личност. Книгата съдържа и безброй забавни епизоди от кариерата и живота на Маестрото, за които ще научите за първи път.

Предговор към българското издание

Висотите, които достигна Роджър Федерер в своята над 20-годишна професионална кариера, както и множеството рекорди, които записа на свое име, го правят основен кандидат за почетното звание „*Най-велик тенисист в историята*“ или дори „*Най-голям спортист за всички времена*“. Но за да се твърди това със сигурност, трябва да почакаме швейцарецът да сложи край на състезателната си дейност или да осъзнаем колко много е направил. За това определено ще помогне и биографията му, която държите вече в ръцете си.

За всички аспекти от живота на Федерер авторът Ренè Щауфер разказва увлекателно във втората част от биографичната книга, посветена на именития му сънародник. Той има богати впечатления от преките си контакти с гения на тениса и го описва като пълнокръвна личност. Има и безброй забавни епизоди от кариерата и живота на Маестрото, за които ще научите за първи път.

Благодарение на издателство *Premium Books* биографията на Федерер излезе и в България скоро след официалната премиера на книгата.

Тенис се е играл и преди появата на корта на швейцарския виртуоз, ще се играе и след като реши да приключи мисията си в динамичния спорт с жълтата топка. Но едно е сигурно: без него тенисът, който той направи да изглежда дяволски лесна и проста игра, няма да бъде същият.

Величието на Федерер е не само в изявите му в турнирите по света, в които спечели над 100 титли. То се простира и върху поведението му извън корта. Той въведе нов етикет в отношенията между играчите, който се спазва от почти всички сега. Именно Роджър зададе тона на джентълменското поведение към големите си съперници Надал и Джокович и на взаимното им уважение, което е в рязък контраст с конфликтите, характерни за топ играчите от миналия век.

Той съзнава мисията си да бъде световен лидер и вдъхновител за младите и затова още на 22 години основава своята фондация, която е помогнала на хиляди деца в Африка да получат качествено образование и възможност за по-добър живот.

Професионалният шанс ми позволи да започна общуването си с Роджър през далечната 2004 година. Благодарение на тогавашния му пресаташе Томас Вердер успях да направя интервю за списание „Тенис клуб“ с швейцареца, който към онзи момент беше вече водач в световната ранглиста и горд притежател на четири титли от Големия шлем. Това остана и единственото засега обширно индивидуално интервю на родения в Базел шампион за българска медия, Федерер отговори писмено на всички въпроси, без този за наскоро подарената му в Гщаад крава Жулиета, и изпрати снимки. Той беше в началото на дългия път и не можеше да си представи, че ще подобри тогавашния рекорд на Пийт Сампрас от 14 трофея в Големия шлем. „Ако успея да спечеля още една титла от Шлема догодина, аз ще бъда щастлив. А ако успея да остана още малко № 1 в света, ще бъда още по-щастлив.“ Времето показва, че е бил прекалено скромнен в очакванията си.

Още тогава Федерер твърдеше, че „Уимбълдън“ е любимият му турнир и че има неутолима жажда за победи и няма нужда да се мотивира допълнително преди мач. За България знаеше малко – спомена сестри Малееви и най-вече Магдалена.

Може би най-важното от интервюто беше това, че сложи край на дилемата сред българските медии Роджър ли е или Роже, като самият Маестро разясни кое е правилното произношение.

Големият шампион обясни и отношението си към парите и славата, което според мен не се е променило много в следващите 15 години. *„Винаги се държа естествено и не обичам да бъда високомерен. Така съм възпитан от моите родители. Да имаш пари, е чудесно, но това не е всичко в живота“*, каза тогава Федерер.

През годините имах щастието да бъда на няколко пресконференции на Маестро в Ротердам и Лондон като пратеник на racketi.com и tennis24.bg и усетих на живо харизмата му. Той отговаряше изчерпателно на въпросите, колкото и нелепи да бяха те или пък се повтаряха. Говореше първо на английски, после на немски и накрая на френски. Има хубаво чувство за хумор, на което станах жертва и аз веднъж. В Ротердам през 2018 г., след като беше спечелил полуфинала си, го попитах какво мисли за съперника си на финала в неделя (Григор Димитров вече се беше класирал). Той ме погледна сериозно и на свой ред запита: *„А кой е той?“*. Тъкмо започнах смаян да обяснявам и Федерер се засмя шумно, като започна да разказва колко много харесва българина и какъв чудесен играч е той.

Такъв е Роджър, който и след загуба се държи професионално с медиите и никога не отказва на феновете автограф или да се снима с тях. Може би и затова практически никога няма свободни места за неговите мачове, дори и за тези от началните кръгове на турнирите, в които участва.

В биографията му има едно изречение, което като че ли най-добре характеризира това явление в спорта:

„Федерер е толкова силен, защото притежава удивителна съвкупност от качества, едно неповторимо съчетание от атлетизъм, чувство към топката, талант, отдаденост, ум, здрави нерви, дисциплина, прозорливост, координация и жертвоготовност“.

Желая приятно пътешествие по страниците на тази книга, която разказва през какво е преминал този тенис великан, за да се оформи като спортист и човек, стремящ се непрестанно към съвършенство.

Любомир Тодоров,
консултант и редактор на българското издание на „Роджър Федерер“

Нещо лично вместо предговор

Дадох си сметка, че когато тази книга излезе от печат, ще станат приблизително 23 години, откакто за първи път видях Роджър Федерер. Двайсет и три изпълнени с триумфи години, през които петнайсетгодишният тийнейджър се превърна в мъж, постигнал невероятни успехи, фактът, че заради журналистическата ми професия имах щастието и възможността да бъда толкова близо до него и да проследя неговата дълга и уникална кариера, днес ми изглежда като приказка. В началото аз бях поел в съвсем друга посока – тогава тенисът беше моята втора любов.

Първата ми страст беше хокеят на лед. Това беше, преди да открия тенис клуба на Вайнфелд с неговите три корта, разположени в близост до една пивоварна с буен планински поток срещу нея и обградени от всички страни с жив плет от храсти. Тогава тенисът беше още спортът на красивите и богатите и имаше огромна притегателна сила над мен, особено поради факта че аз не можех да играя. От най-ранното ми детство бях в отбора по хокей на лед, а членството ми в тенис клуба не влизаше в сметките на родителите ми – те записаха на тенис само по-голямата ми сестра Жанин, а аз и брат ми Курт продължавахме да тренираме на леда.

Това, че тя тренираше в клуба, ми послужи като претекст да ходя често там. Всеки ден се промъквах и сядах на бетонните стъпала на покрива на къщичката, в която се намираше офисът на клуба. Отначало отивах само когато играеше сестра ми, уж да я чакам (без никой да ме е праснал), а после започнах да пооставам, за да гледам любителите – Все едно кой играеше. Бях очарован от движенията им, опитвах се да разгадая ходовете им в играта и през цялото време си представях, че аз самият съм долу на корта и отигравам топките.

Сестра ми забеляза моята страст. Поисках ѝ назаем една от старите ѝ ракети, с която тренирах удари срещу една стена в предния ни двор. Удрых от близко разстояние, отново и отново, докато – целият плувнал в пот и с бясно препускащ пулс – не чуех майка ми да ме вика за вечеря. Ракетата беше луксозна – от фино, лакирано дърво, върху което стоеше подписът на някой си Стан Смит.

Стан Смит? Тогава за мен това беше само едно име. Но такова, което пробуди любопитството ми. Какво знаех аз за света на тениса? Нищо. Беше времето на черно-бялата телевизия, спортните предавания бяха рядкост, а когато ги имаше, предимство имаха футболът, състезанията по ски и боксът. Беше истинско приключение, когато посред нощ цялото семейство се събирахме полусънени в дневната, за да проследим дали Касиус Клей ще победи. Същите спортове (футбол, ски, бокс и Формула 1) пълнеха спортните колонки във вестниците, докато за тениса новините бяха съвсем оскъдни.

Не знаех повече за тениса и в деня, когато за първи път по телевизията видях картина от „Уимбълдън“. Но си спомням прекрасно как Централният корт с покритите си трибуни, с царственото си, аристократично разположение и с невероятната си атмосфера ме омагьоса незабавно. Ама, разбира се, тенисът беше важен: имаше си свое общество от последователи, имаше си дори свое свещено място! „Уимбълдън“ ми напомняше катедрала, пълна с хиляди хора, които (също като мен в тенис клуба на Вайнфелд) бяха концентрирани и следяха в захлас прехвърлянето на топката от едното поле в другото.

Всичко на това място беше прекрасно организирано и предварително обмислено – без никакво изключение. Пред очите на притихналите зрители двамата съперници се състезаваха не само с топка и ракета, а и с много други качества – атлетичност, тактика, усет за топката, физическа издръжливост, а също и устойчивост на нервите. За мен това беше надникване в свят, за който дори не подозирах, че съществува. „Веднъж да видя „Уимбълдън“ на живо, само веднъж!“ – мислех си. Когато години по-късно станах спортен журналист, първият ми репортаж от „Уимбълдън“ носеше заглавието „Боговете на тениса се събират в своя храм“.

Междувременно земята на тенис клуба във Вайнфелд беше преотстъпена за строеж на селище с еднофамилни къщи и той бе преместен в покрайнините на градчето. Можех ли тогава, сам на бетонните стълби, да предположа, че това ще се превърне в мое призвание? Че от малкия корт на края на града ще стигна дотам да следя какво се случва на големите терени по света? Че турнирите ще станат мой втори дом? Можех ли дори да си помисля, че съвсем скоро швейцарският тенис ще бъде обхванат от мощна вълна на успехи и аз също ще имам своя принос за това? И че не само ще имам привилегията да бъда свидетел на появата на най-успешния швейцарски спортист, а ще мога дори да проследя неговото развитие от младежките му години чак до наши дни?

В началото на 80-те години започнах да пиша за тенис и следях внимателно как Джон Макенроу, Борис Бекер и Стефан Едберг ставаха шампиони на тревата на „Уимбълдън“ и как им връчваха златните трофеи. Пробивът на Хайнц Гюнтхард до четвъртфиналите през 1985-а (годината на уимбълдъновата приказка на Бекер) се оказа звездният час на Швейцария, а за мен като репортер – изстрелване нагоре в професията, Федерер тогава беше едва четиригодишен. Моите най-смели мечти по онова време стигаха дотам да си се представям какво би било, ако швейцарски тенисист достигне топ 10 класацията. Или един финал от Големия шлем – само един, пък дори и да го загуби.

Гюнтхард, моят сънародник, почти го направи – триумфира, а след отпадането си обля в сълзи почитателите си на големия Централен корт. При това той е от най-милите хора, които съм срещал.

После чудото на родния тенис започна да набира скорост. Гюнтхард, който заради болки в хълбоците прекрати кариерата си на 27-годишна възраст, беше пионерът, който събуди швейцарския тенис от дългогодишен сън. След това се появи Якоб Хласек, който в края на 80-те години се нареди в топ 10 и се състезаваше сред майсторите. После – Марк Росе, златен медалист от Олимпийските игри през 1992-ра, който заедно с Хласек закара отбора за купа „Дейвис“ до финала и стана първият полуфиналист на Швейцария в турнирите за Големия шлем. Шестнайсетгодишната Мартина Хингис нареди страната ни сред големите нации победителки в същото състезание през 1997 г., спечели на сингъл 5 трофея от Шлема и се превърна в най-младата № 1 при жените.

И накрая дойде той – Федерер. Най-големият спортист, който нашата страна имаше и продължава да има – по-добър посланик на страната си нито един швейцарец не би могъл да си представи.

Тази биография е втората ми книга за Федерер. „Геният на тениса“ беше публикувана през 2006 г. и беше многократно допълвана, превеждана и преработвана. В първоначалната си редакция тя завършва след 17-ата му титла от Големия шлем – на „Уимбълдън“ през 2012-а. Колкото повече време минаваше, толкова по-ясно ставаше, че е време да напиша нова голяма глава за неговото оттегляне.

Защото боговете на тениса трябваше да останат впечатлени от неговата твърдост и упорството му. Затова му дариха (и то на възраст, на която много други състезатели вече

се отказваха) едно грандиозно завръщане, което дори той самият не можеше да си представи. Позволиха му отново да бъде част от приказни успехи и още веднъж да пренапише историята на тениса. През последните 10 години твърде много го анализираха и категоризираха, но историята на неговото завръщане беше достатъчно чудна и красива.

Винаги отзивчив и достъпен, Федерер улесняваше както моята работа, така и тази на колегите ми. Правеше я приятна, защото се докосвахме до онази неповторима смесица от успехи, човечност, честност и едно огромно търпение, с което той ден след ден и турнир след турнир покоряваше все повече хора. Дълга голяма благодарност преди всичко на него – дори когато не вземаше активно участие в написването на тази биография. Защото той или вършеше нещо с цялото си сърце, или не вършеше изобщо нищо. Тази негова праволинейност също правеше работата ми особено привлекателна. Благодарен съм също на родителите му – Линет и Роби, на Северин Люти, Пиер Паганини и на Тони Годсик, който също като Федерер приемаше всичко с щипка неподправен хумор. Благодарен съм за безбройните пътувания – цели седмици, месеци и години, прекарани от един тенис турнир на друг, които ми помогнаха много за крайната ми цел. Особено съм благодарен на Симон Граф, Хайнц Гюнтхард и Даниел Хубер, които бяха зад гърба ми през цялото време, докато пишех книгата. Благодаря и на моите събеседници за многобройните интервюта, в които винаги бяха готови да споделят с мен своите знания и проучвания. Благодаря на издателство „Пайпър“ в лицето на Ане Щадлер, Ангела Гисел и Щефан Гайер. И накрая – най-голямата си благодарност поднасям на моето семейство, на Ени и Джесика, които нито веднъж не се оплакаха, когато ме виждаха да подреждам куфара си, за да ги оставя, тръгвайки по следите на Федерер.

*Ренè Щауфер,
Мюлхайм, февруари 2019 г.*

ЧАСТ I.

ЗАВРЪЩАНЕТО

1. Краят наближава

На 26 юли 2016 година Роджър Федерер разпространява в социалните мрежи „Твитър“ и „Фейсбук“ едно съобщение, което разтърсва света на тениса и хвърля феновете в паника. Той е решил да прекрати сезона. Просто така, по средата на годината. До Олимпийските игри в Рио де Жанейро има малко време, а те отдавна са основна цел в плановите му. Ще бъде състезател на Олимпиадата в подножието на Захарната глава и хълма Корковадо! Освен това му се отварят нови възможности за медали в състезанията по двойки със Стан Вавринка и Мартина Хингис. Прекъсвайки, пропуска US Open, Swiss Indoors в Базел, АТР финалите в Лондон... Дали изобщо ще се върне?

Това се случва приблизително две седмици преди 35-ия му рожден ден, една направо библейска възраст в тениса. Спечелил е всичко, което може да бъде спечелено. Седемнайсет титли от Големия шлем от Откритото първенство на Австралия в Мелбърн, от „Ролан Гарос“ в Париж, „Уимбълдън“ в Лондон и Откритото първенство на Съединените щати в Ню Йорк, 71 други големи турнира, над 100 милиона от наградни фондове. Той е печелил купа „Дейвис“ с отбора на Швейцария, шесткратен шампион е на АТР финалите, четирикратен най-добър спортист на годината в света, златен медалист от Олимпийските игри на двойки и водач на ранглистата в продължение на 302 седмици, по-дълго от всеки друг тенисист. Междувременно е баща на четири деца и основател на постоянно разрастващата се фондация „Роджър Федерер“, както и бизнес партньор на Тони Годсик в „Агенция Тим 8“.

Само че тялото му явно започва да се съпротивлява на неизмеримото изтощение, което е негов постоянен спътник – след 20-годишен цикъл от над 1200 мача на професионално ниво и огромни постижения, които изискват върховна физическа форма, почивайки само няколко седмици в годината.

Нещастieto се случва в края на януари 2016-а. В деня на неговото отпадане в полуфиналите на Откритото на Австралия срещу Новак Джокович той се връща в хотел „Краун“ в Мелбърн и влиза в банята при своите момичета Майла и Шарлийн. Тогава усеща изщракване в лявото си коляно. „Случи се при съвсем просто движение, такова, каквото съм правил сигурно милиони пъти“, разказва Федерер. По-късно през същия ден той планира разходка в зоопарка на Мелбърн, но забелязва, че коляното е отекло. След обратния полет към Швейцария отива в клиника, за да бъде прегледан. Диагнозата го кара да се чувства като ударен с бухалка: скъсан менискус. Артроскопската намеса е неизбежна.

Федерер намира инцидента за преломен в своя живот. „Мислех, че цялата ми кариера ще премине без операции. За мен беше огромен шок и разочарование, когато чух, че трябва да ме оперират.“ Когато се събужда след интервенцията, започва да се раздвижва със страх – чувства коляното си като чуждо. Ужасът е кратък, но силен. Дотук ли е кариерата му?

Дванайсет дни ходи с патерици, за него е важно просто да усети, че отново може да се довери на коляното си. Всеки ден напредва по малко – първите седмици от терапията в Швейцария протичат успешно, което кара Федерер да реагира радостно и нетърпеливо. Само седем седмици след операцията отлита за Маями, защото вече иска да се върне за турнира. Налага му се обаче да отложи старта си поради стомашни проблеми.

Три седмици по-късно всичко се подрежда уж добре – следва бързо завръщане на корта. Достига дори до четвъртфинал, където е победен от Жовилфрид Цонга. Но личи, че още е далеч от обичайната си форма и тялото му не е готово да продължи напред. В Мадрид прищипване в гърба го принуждава да пропусне и този турнир. Но той не се отказва лесно. В Рим се мъчи в два мача, преди да признае пред себе си, че с лявото му коляно нещо не е наред.

„Нещо трябва да се е случило след Монте Карло“ – казва той по-късно. Тогава със свито сърце взима решение да се откаже от Откритото първенство на Франция. Така пропуска да отбележи рекорд след 65 последователни участия в турнирите за Големия шлем. Започналият скоро след Париж тревен сезон, обикновено негов апогей за годината, му носи поражение срещу Доминик Тийм в Щутгарт и представяне под очакванията му срещу Александер Зверев в Хале.

Федерер преживява тежки времена. На „Уимбълдън“ също не може да покаже добра форма. Обаче тук ясно проличава огромната му сила и желание за борба. На четвъртфинала срещу хърватина Марин Чилич успява да се измъкне, като отразява 3 мачбола и печели с 6:7, 4:6, 6:3, 7:6, 6:3. Това му е достатъчно, за да се изправи срещу канадеца Милош Раонич, но не и да победи. След 2:1 сета и едно падане, за което се появяват много коментари и спекулации, той отново уврежда лявото си коляно.

Когато 18 дни по-късно оповестява, че прекъсва сезона, най-наложителните и логични въпроси са: „Това ли беше?! Така ли изглежда краят на една неповторима кариера? Просто така: излизаш, печелиш, край, довиждане? Няма последни фойерверки, никакви емоции при сбогуване, няма повече титли от Големия шлем?“.

Сещам се за думите на баща му Роберт, който на въпроса ми колко дълго още вижда сина си да играе, отговаря така: „Може да продължи още няколко години. А може и по-малко. Никога не се знае“.

Всъщност в щаба на Федерер на никого не минава през ума, че това може да е началото на края. „Имам нужда просто от малко повече време, за да излекувам коляното си! Решението ми е съгласувано с моите лекари и хората от моя тим“. Потърсих по телефона Тони Годсик, неговия мениджър. Той ме успокои: „В продължение на няколко години той игра, без да се погрижи за тялото си и контузиите си, така че сега ще трябва да направи прекъсване, за съжаление – в средата на сезона. Това означава малка жертва в името на постигането на дългосрочна цел“. И добави: „Така погледнато, за неговите почитатели това е даже добра новина!“. Хубави думи, но дали не бяха казани с цел да се успокои обществеността, да се смекчи действителното положение, както и да се осигури малко време на Федерер, за да избере най-точния момент да обяви своето оттегляне?

Изведнъж около него става много тихо, както винаги, когато потъва в личния си живот. Швейцарската делегация на Олимпийските игри остава не само без своя славен знаменосец, световна звезда и носител на надежда в Бразилия, ами и без Стан Вавринка, другия водещ шампион на швейцарския тенис. Само Мартина Хингис и Тимеа Бачински успяват да спасят честта на страната ни, като печелят сребърни медали на двойки жени.

Някъде по същото време Федерер разговаря с жена си Мирка за това дали е настъпило времето за неговото напускане. „Бяхме вечеряли и просто си седяхме на масата – описва сцената той. – Не мога да си спомня дали тя ме попита, или пък аз чух нещо, или май тя предположи на глас, че аз ще мога да спечеля още някакви неща, които имат значение... Но тя каза: „Ако все още искаш и правиш всичко, както ти казва лекарят, а най-вече ако се чувстваш добре, няма никаква причина да не спечелиш поне още един турнир. Или пък да победиш всички“. С това темата изглеждаше приключена. Отговорих: „Ок, а сега какъв е планът ни за утре с децата?“.

2. Появата

През следващите шест месеца се промъква само частична информация за Федерер. След „Уимбълдън“ той оставя настрана ракетата за няколко седмици, за тенис дори не говори. Почти веднага обаче започва да планира програмата си – без да се сърди на съдбата си, без да поглежда тъжно към Рио и Олимпийските игри или към US Open в Ню Йорк. Позитивно мислещ, какъвто винаги е бил, гледа на прекъсването си единствено като повод да оздрави напълно тялото си и да го изгради постепенно от основите му. Защото в момента разполага с лукса, за който мечтае всеки спортист: време.

„Не се чувствах достатъчно добре нито физически, нито психически – обяснява той по-късно причините за тази пауза. – Затова си казах: „Стига! Искam отново да се наслаждавам 100% на тениса и на всичко, което върви заедно с него – тренировките, разборите, мачовете, цялата рутина и пътуванията. Ако не гориш във всичко това, значи удоволствието от играта е изчезнало!“.

Всички от неговия екип са удивени колко е мотивиран и как пълноценно използва прекъсването. „Не е за вярване колко бързо се пренастрои и отново започна да гледа към бъдещето – разказва треньорът му Северин Люти в края на годината. – Каза си: „Това е положението. Сега трябва да извадим най-доброто, на което сме способни“. Радваше се, че 2017-а ще бъде неговата година на голямата промяна.“

Люти вече е установил колко много обича Федерер своя спорт и въобще живота на професионален тенисист. „Невероятен е – толкова сигурен и вдъхновен да отиде

Все по-далеч. Той е феномен. С какво удоволствие тренира, пътува, играе в турнири... Изглежда като млад играч – разказва той. – При повечето състезатели имаш чувството, че изобщо не изпитват удоволствие от играта.“ Федерер обаче се раздава на всяка тренировка, изпълнява стриктно режима си, при това е пълен с енергия и желание след всичките тези години. „Той наистина е състезателят, който изпитва най-голяма радост от играта. Докато при другите личи, че играта им е постигната след много тежки усилия, при него е обратното – играе с огромно удоволствие и лекота. Това просто е залегнало дълбоко у него.“

През юли и началото на август най-важният човек за Федерер е неговият физиотерапевт – Даниел Трокслер. През 2014-а лично той го води в отбора, но те се познават още от Олимпийските игри в Сидни през 2000 г. Трокслер е спокоен, сдържан човек, който идва от леката атлетика – дълги години работил с маратонския бегач Виктор Рютлин. Първоначално в центъра на работата им е цялостното възобновяване, неподчинението на тялото, лечението на големите и малките травми, Федерер обаче не лежи по цял ден на масата за масаж или на диванчето на физиотерапевта. В тази фаза той вече е започнал внимателно да изгражда мускулатурата си, натоварва най-вече левия си крак, а също и гърба. Наслаждава се на времето си в Швейцария – ден след ден, седмица след

седмица. Първо е на вилата си във Валбела в планината Бюнднер, после във Волерау на Цюрихското езеро, където има прекрасно жилище. Използва възможността да се среща с приятели, да играе с децата си, да се разхожда, като през цялото време спазва стриктно режима си.

На 24 август излиза ново съобщение към обществеността: в Ню Йорк Федерер ще вземе участие в едно промоционално събитие за „Лейвър къп“, новия турнир, който той е създал заедно с Годсик и Австралийската тенис асоциация. От 27 август започва вторият етап от възстановяването му, където най-важната роля поема неговият кондиционен треньор и съветник Пиер Паганини: силови тренировки, упражнения за координация и бързина. „Работим повече от обикновено и използваме времето много интензивно – разказа ми той през ноември. – Всички в отбора са по-взискателни от преди.“

Въпреки че от „Уимбълдън“ и последния мач на Федерер са минали повече от 6 седмици, тренировките са все още внимателно дозирани. „Някои упражнения той изобщо не трябва да прави, поне не в началото – каза Паганини в едно интервю. – Напредваме стъпка по стъпка и след всяка си оставяме време, повече от необходимото. Защото имаме достатъчно.“

Не толкова предпазлив обаче се оказва баща му Роберт в един от тези късни летни дни. Двамата отишли заедно на поход в кантона Апенцел в Източна Швейцария и той предложил на сина си маршрут, който описал като доста лесен: да отидат първо с влака високо към връх Ебеналп¹, после пеша до артистично построена къща за гости на един хълм, после надолу до Зееалпзее² и назад към Васерауен³. Както скоро станало ясно, това не била обикновена неделна разходка. Трябвало да се справят с около 800 м изкачване. „Вървахме нагоре, а после 6 часа трябваше да слизаме – разказваше Федерер през есента. – Това не беше много умно. Обаче беше ултимативен тест за моето коляно. Всички останали, включително Мирка и момичетата, имаха мускулна треска на другия ден, но на мен ми беше добре. След като преживях това, си казах: коляното ми никога няма да се влоши отново!“.

Заедно с Паганини продължават да работят в залата – провеждат силови тренировки с ластиси, упражнения със собственото тегло на Федерер или е топки. „Понякога се чувствах малко виновен, но той работеше всеки ден – извънредно сериозно и интензивно, но въпреки това спокойно. Нямаше дори един ден, в който да се появи на тренировка без усмивка“, разказва Паганини.

На 19 октомври го срещнах заедно с двама-трима други журналисти в Манакор на остров Майорка, където взе участие като почетен гост на откриването на впечатляващата тенис академия на Рафаел Надал. Той излъчваше онази увереност и еуфория, за които винаги говорят от неговия тим. „Всичко върви по план“, каза Федерер със спокоен тон. На терасата на клуба отхвърли спекулациите, че никога повече няма да се върне в професионалния тенис: „Отпреди знаех, че животът е хубав и без тениса. Но имам чувството, че има нещо, което не съм свършил“.

„Ти всъщност планираш ли да влезеш още веднъж във форма и за последен път да постигнеш голям успех, нещо като последно „ура“? – попитах го по пътя към летището. Отговорът му беше спонтанен, без да се замисли: „Последно „ура“? Това може да продължи години. Иначе не бих си взел толкова дълга почивка“.

Надяваше се, че това прекъсване ще укрепи физиката му и ще удължи кариерата му.

¹ Ебеналп – връх в Алпите, висок 1640 м. – Бел. пр.

² Зееалпзее – живописно езеро в Швейцария с надморска височина 1143 м. – Бел. пр.

³ Васерауен – местност в окръг Швенден, в кантона Апенцел Инерходен. – Бел. пр.

„И веднъж на 20 години да си позволиш да направиш един тайм аут, не е лошо.“

Но все пак остава предпазлив. Знае, че тялото му е оставило дълъг път зад себе си, часовникът тиктака. През септември още почти не е започнал да играе тенис – едва десет-дванайсет часа, без да се натоварва: „Най-важните седмици от тренировките ми предстоят“.

Ако някой се беше опитал да му предскаже колко зрелищно щеше да бъде неговото завръщане, щеше само да му се изсмее. „Първо трябва да участвам в пет турнира, преди да мога дори да помисля да спечеля отново титлата – хвърли той поглед към бъдещето от Майорка. – Не виждам никаква причина за еуфория след такава контузия. Имам още 80 дни до Australian Open, това е извънредно много. И следващите шест до осем седмици ще покажат дали коляното ми действително ще се чувства добре.“

В този октомврийски ден Федерер и Надал, двамата доминиращи играчи през последните 12 години, щяха да участват в оспорван демонстративен мач помежду си за добра кауза. Нито един от двамата физически не е в положение да покаже нещо, което дори отчасти да изглежда като тенис от световна класа. В този ден те приличат на двама ветерани, които след дълго време се срещат, за да си споделят спомени от общите си преживявания от славното минало и взаимно да се обсипят с комплименти. Мъже от миналото, но в никакъв случай играчи, които ще доминират през идващата тенис година с железния си самоконтрол. Сякаш им е достатъчно да си прехвърлят топките на някакъв минитенис корт с няколко младежи от клуба.

През ноември Федерер си позволява 10 дни ваканция. Той напуска Швейцария и лети за Дубай за последната и най-важна част от възобновителната си програма. Тук отново Паганини е най-важният човек, само че сега кондиционният треньор действа бавно и на заден план. Федерер започва да прави това, което може най-добре: да играе тенис. Тренировките в Персийския залив протичат безпроблемно. Той разполага с добри спаринг-партньори като американеца Ернесто Ескобедо или французина Люка Пуй. Колкото повече се приближава крайт на годината, толкова по-силен става. Някъде през декември Люти му казал: „Ако в Мелбърн играеш така добре, можеш даже да спечелиш титлата“. Шегувал се е.

Федерер е вече готов да играе в турнири. Многобройните сетове, които изиграва на тренировки, са супер, а това, че спечели почти всичките, е още по-добре. Само че те не могат да заменят истинските турнири. На 22 декември той показва на феновете си една от тези тренировки в Дубай на живо чрез стрийм в туитър. Взема един микрофон и коментира всичко, което прави. При това е мотивиран като младеж, изпълнен с радост, защото скоро ще играе с големите – в никакъв случай не прилича на 35-годишен успешен победител, който вече е печелил всичко.

3. Почти австралиец

Предвижда се завръщането на Федерер да се случи в Австралия, където всеки януари се провежда първият турнир от Големия шлем – Australian Open. Това е изключително подходящо заради тесните му отношения с тази страна. Когато е тринайсетгодишен, за малко да емигрира в Сидни заедно със семейството си. Опитвам се да си представя какво ли щеше да бъде, ако беше завладял света на тениса не като швейцарец, а като австралиец. Как ли щеше да звучи: „*Please welcome – Роджър Федерер от Австралия*“?

За това, че не се стига дотам, трябва да благодарим на Санктгаленската методика за вземане на решения. Става дума за маркетингова система, която започват да развиват в

кантона Санкт Гален, родното място на баща му Роберт Федерер. Тя предлага ясни инструкции за това как да се намери най-правилното решение в трудна ситуация. В точно такава ситуация се намират по това време, през 1995 г., самият Роберт и Линет, неговата съпруга. 48-годишният химически лаборант получава предложение от работодателите си да се премести в Австралия. „Развълнувах се от възможността да живеем в Сидни. Ами че той е един от най-красивите градове на света“ – разказва той с блестящи пламъчета в очите. Веднъж вече е работил в Мелбърн за три месеца и сега е въодушевен, че може да отиде пак в Австралия.

Пътуването е в кръвта на Роберт Федерер. С жена си Линет се запознават в Йоханесбург, Южна Африка, където той е изпратен в началото на 70-те години, и двамата работят заедно в швейцарското химическо предприятие „Циба-Гайги“ (Ciba-Geigy). Покъсно, когато живеят вече в Швейцария, неговите служебни пътувания за същото предприятие продължават – той вече се е утвърдил като специалист по оформяне на бизнес документи. Обикаля половината свят, като пътува главно в Африка, Близкия изток и Австралия.

И така, по онова време Роджър е на 13 години, а сестра му Диана – на 15. Родителите им вече са успели да ги посветят в своите планове за Австралия и те са много въодушевени. На Диана, която се увлича по коне, обещаха, че там ще си има собствен кон. Роджър, който пък е почитател на приключенията, *тръпнел* в очакване да срещне нещо далечно, непознато и ново.

Но още малко за Санктгаленската методика. „На базата на различни по важност критерии накрая се прави заключение – описва бащата този подход, който познава прекрасно и се опитва да приложи в личните решения на семейството. – Малко оставаше. Един ден бяхме за Австралия, на другия ден – против. Около четири седмици мислехме ту така, ту иначе.“

„Това си беше едно решение 50/50 – обобщава Линет.

– Накрая стигнахме до извода, че ще бъде по-добре да останем в Швейцария. На решението ни повлияха два фактора: социалната среда в Швейцария и перспективите на Роджър в тениса. В Сидни трябваше да започнем отначало, със сигурност щеше да се наложи да изградим нови връзки и отношения.“

„Когато си на петдесет или повече, не прекъсваш приятелства така лесно – размишлява бащата. – Добрите приятелства са с хора, които познаваш отдавна, с които си учил или си отгледал децата си.“

Другият решителен въпрос бил дали в Австралия Роджър ще намери по-добри възможности, отколкото в Швейцария. „Ние не познавахме ситуацията там. Но знаехме: в Базел той имаше идеални условия – трениор като Питър Картър и подкрепата на швейцарския тенис – спомня си Роберт. – При това в Швейцария имаше младежки турнири за различни възрастови категории, което беше идеално.“ Тогава Роджър вече беше шампион на страната до 14 години.

„Мисля, че взехме правилното решение – казва Линет. – Роджър напредваше с гигантски крачки в тениса и посоката му беше правилна. При това имахме един прекрасен кръг от приятели. С повечето от тях се запознахме в Южна Африка. Те едва ли щяха да ни посещават редовно в Австралия.“

Когато съобщават решението на децата си обаче, настава истинска драма. „Питаха ни непрекъснато: „Защо не отиваме, защо?“ – спомня си бащата. – За Роджър сякаш светът се срути и той често плачеше.“

Като компенсация за това, че не са емигрирали, през лятото на 1995-а семейството прекарва една отпуска в Австралия. Първо в Сидни, където бащата е работил 3 месеца по-рано. Оттам отиват на север, на Големия бариерен риф. Роджър бил очарован от Сидни и веднага го поставил в списъка на любимите си градове. Дали е предчувствал, че години по-късно тук ще срещне любовта на живота си?

Това, че австралийците не крият, че им е много на сърце, Роджър дължи на Питър Картър, своя треньор от младежките си години, който също е оттам. Дружелюбният, но постоянен и решителен професионалист от Нуриоотпа във Вароса Вали, недалеч от Аделаида, е сред най-добрите младежи в света и се изкачва до 50-о място в световната ранглиста.

Въпреки че от 2001-ва двамата не работят вече заедно, за Федерер е истински шок да научи за смъртта на Картър. Австралиеца, който някога е бил капитан на швейцарския отбор за купа „Дейвис“, загива при нещастен случай на 1 август 2002-ра, малко преди 37-ия си рожден ден, по време на сватбеното си пътешествие в Южна Африка. Той пътувал с ланд роувър по пътя близо до националния парк „Крюгер“ заедно със свой близък. Съпругата на Картър, швейцарката Силвия, била по-напред, в друг автомобил. Картър трябвало да избегне един движещ се насреща минибус, който с безразсъдна скорост летял срещу тях. При опита си да предотврати сблъсъка, изгубил контрол върху колата и тя паднала на таван през перилата на моста от три метра височина.

Смъртта на Картър заздравява още повече връзката на Федерер с Австралия. Той започва да кани родителите му Боб и Даяна на турнирите Australian Open и този жест се превръща в традиция. По време на срещите си за купа „Дейвис“ отборите на Австралия и Швейцария се разбират помежду си да играят също и за така наречената купа „Питър Картър“.

Държавата континент често поднася на Федерер както върхове, така и разочарования. През 1998-а той печели там първия си турнир при юношите в щата Виктория. Веднага след това стига до полуфиналите на Australian Open за младежи, където обаче претърпява поражение от връстника си Андреас Винчигуера. Шведът е считан за изключителен талант, но никога не стига до върха.

Оттук нататък Федерер трябва да се справя с редица разочарования в Австралия, като отпадането в квалификацията за Australian Open през 1999-а или плачевната загуба на Олимпийските игри в Сидни година по-късно. На най-успешния си досега олимпийски турнир той пропуска два шанса да спечели медал – първо губи на полуфинала от Томи Хаас, а после и в мача за третото място срещу французина Арно ди Паскуал.

През 2000 г. обаче Сидни става негова съдба, защото на прага на олимпийските турнири среща три години по-възрастната Мирослава Вавринец, която тогава е част от швейцарския тенис отбор, а после се превръща в най-важния човек за него. Година по-късно празнува с друга жена – Мартина Хингис, най-младата № 1 в женския тенис, един от най-прекрасните ѝ успехи. Заедно са спечелили за Швейцария турнира „Хопман къп“ за смесени двойки.

Доста горчиво пък е пътуването до Мелбърн през есента на 2003-та, когато той, вече шампион на „Уимбълдън“, отива на полуфинал с швейцарския отбор за купа „Дейвис“ в Австралия. Тогава е в отлична форма и в това състезание има вече 10 победи и 31 спечелени сета зад себе си, когато се изправя срещу Лейтън Хюит на „Род Лейвъър Арена“. Води със 7:5, 6:2, 5:3 и победата изглежда сигурна, но въпреки това губи и Швейцария отпада, Федерер е разтърсен. Полетът обратно към Европа му се струва най-дългият в живота му. „В самолета бях смачкан. Всичко ме болеше“, признава той.

Вероятно тогава сам не си е давал сметка, че е възможно турнирите, които следват, да му донесат повече победи – просто много му тежи това поражение. Не знае, че на същия корт няколко месеца по-късно, на 30.01.2004 г., след победа в полуфинала срещу Хуан Карлос Фереро на Откритото първенство на Австралия ще разбере, че за пръв път ще стане № 1 в световната ранглиста, че 2 дни по-късно точно тук ще бие Марат Сафин и ще завоюва втората си титла от Големия шлем. Не знае, че на това място ще завоюва многобройни победи и много купи и че на 35-годишна възраст кариерата му ще претърпи неочакван обрат точно тук.

4. Чудотворната промяна

Пърт се смята за един от най-хубавите градове в света. Наблюдаван от Космоса, градът от Западна Австралия блести като диамант в нищото. Турнирът „Хопман къп“, който се провежда тук от 1988 г., съвсем не е пътят на световния тенис. Състои се в началото на януари, участват осем национални отбора, съставени от смесени двойки, и е важен, защото, състезавайки се помежду си, тенисистите загреват за предстоящото Открито първенство на Австралия.

Това, че Федерер търси да избере град, където да постави началото на своето завръщане, има смисъл. Сега той не се нуждае от точки, а от мачове. Пърт го приема така, както само един град, жаден за спорт от световна класа, може да приеме такава спортна звезда. „Беше като посрещането на висшестоящ политик“ – разказва една австралийска журналистка. Рецензии, интервюта, полицейски ескорт – всичко това съпътства Федерер в деня на първата му публична тренировка. 6000 фенове щурмуват „Пърт Арина“, за да проследят как играе в техния град за първи път от 15 години насам, когато още не е победител от Големия шлем. На 2 януари 2017 г. 13 600 зрители идват, за да видят как Федерер стартира в турнира – един своеобразен рекорд в дневната сесия на състезанието. Аплодират го на крака, когато излиза за първия си мач от 177 дни. Той печели срещу англичанина Даниел Евънс и заедно с партньорката си Белинда Бенчич побеждават отбора на Великобритания с 3-0. Загубата в тайбрека срещу Александер Зверев, както и победата срещу Ришар Гаске показват, че е използвал паузата максимално добре. „Това беше перфектна подготовка за Australian Open“ – обобщава той. Федерер излезе срещу три различни типа играчи и беше доволен от постигнатото. Това, че с Белинда Бенчич не успяха да станат шампиони, е друг въпрос.

В Мелбърн се настанява в същия хотел, където преди година контузва коляното си – никога не е бил суверен. Ваканционната атмосфера от Пърт е отминала, сега трябва да се качи на въртележката на турнирите от Големия шлем. С много неща трябва да свиква – вече не е сред топ фаворитите, в официалната програма портретът му се появява в малък формат заедно с 5 други на страница. Зад себе си има половин година без турнири от световната ранглиста – цяла вечност за професионалния тенис. Пада до 17-о място в ранглистата и тази необичайно ниска позиция му носи очаквано труден жребий. Силното му представяне на „Хопман къп“ обаче повишава еуфорията около него. Род Лейвър, много авторитетната австралийска легенда, прогнозира: „Ако така вървят нещата за Федерер, може и да вземе титлата!“ – това изказване кара много хора да се съмняват в сериозността на знаменития ветеран.

Федерер е просто радостен от факта, че участва като играч в Мелбърн. Когато го питат как ще коментира това, че вестник „Мелбърн ейдж“ е определил неговия жребий като *Highway to hell*, по името на известното парче на AC/DC, той изненадва всички с

думите: „Това все пак е един добър жребий, щом името ми присъства в него“. Несигурността го прави по-нервен от обикновено, затова и очакванията са по-малки. „Хубаво би било, ако стигна до четвъртфиналите. Полуфиналите още не са ми цел“ – казва той. Самият факт, че е в турнира, вече си е успех.

Северин Люти подсилва тези невисоки очаквания: „Няма значение как ще завърши този турнир. Ние просто сме щастливи, че последните месеци са вече зад гърба ни. За спечелването на титлата не можем още да говорим“. Тъй като преди година е на полуфинал, сега една ранна загуба би могла да го прати след 30-ото място в световната ранглиста. Люти не иска изобщо да си представи подобна ситуация. „Става все по-горещо. Той вече се оттласна нагоре. Игрово Роджър е напълно възстановен, напълно възвръна и неповторимите си удари“, коментира треньорът.

Отначало нищо от това не се вижда, Федерер се появява в бяла фланелка с черни линии, която напомня зебра, и е малко несигурен, затова „Дейли мейл“ го оприличава на трептяща телевизионна картина. Първият му противник е един от малкото играчи на корта, който е с няколко месеца по-възрастен от него, Юрген Мелцер, австрийски тенисист, № 300 в света. Мачът в понеделнишката вечер започва зле за Федерер – той губи първите четири точки, всичките от нечисто посрещнати с рамката на ракетата топки поради нервност. След това се развива един френетичен мач и накрая той печели със 7:5, 3:6, 6:2, 6:2. „Бях напрегнат. Трябваше първо да се успокоя и да се отпусна“ – казва по-късно Роджър. Толкова е благодарен, че играе отново на турнир, че дори и да беше претърпял поражение, щеше да е доволен. „Това не са чувства, които трябва да изпитва един тенисист. Трябваше бързо да се освободя от тях“ – уверява после.

В сряда трябва да срещне още един квалификант, младия американец Ноа Рубин, този път № 200 в ранглистата. Отново му е трудно. В третия сет Рубин пропуска два сетбола в тайбрека, Федерер изравнява и накрая спечелва благодарение на опита си: 7:5, 6:3, 7:6. С това упражненията свършват. Защото в следващия рунд го чака Томаш Бердих, играч от топ 10, срещу когото Федерер е губил 6 пъти. Казва си: „Трябва да започна да се изкачвам. И то бързо!“.

Точно това се случва, и то по най-удивителен начин. В зависимост от опасностите, които очаква от Бердих, завърналият се тенисист се превръща от нерешителен във вълшебник; неоспоримата му магия действа безотказно. При успеха с 6:2, 6:4, 6:4 не оставя на чеха никакъв шанс. Веднага се появява позабравеното му самочувствие – тази победа е сигналът, от който се нуждае. Той още може да побеждава топ играчи, даже толкова категорично, както в най-добрите си времена.

Срещу Кей Нишикори устремът го завладява изцяло и той спечелва своя осминафинал в 5 сета, като с това потвърждава, че тялото му отново е готово да се справя с амбициозни задачи. „Той просто е хитър играч – хвали го Майкъл Ченг, треньорът на Нишикори – и дълбоко в себе си знае, че е шампион и може да бие навсякъде.“

Изведнъж схемата се отваря. На четвъртфинала Федерер среща не Анди Мъри, както се очаква, а аутсайдера Миша Зверев, който е известен с играта си сервис-мрежа. Този път е различно – той играе внимателно срещу германския левичар и го разминава толкова често на мрежата, докато не го омаломощи. И така, вече е на полуфинал, изравнява резултата си от предишните години и преобръща очакванията за подкреждането на световната ранглиста.

Не така добре върви турнирът за миналогодишния победител Новак Джокович, който е изненадан във втория кръг от узбека Денис Истомин и отпада. Затова на полуфинала

Федерер се изправя срещу стария си познайник Стан Вавринка, с когото печелят олимпийски златни медали в Пекин през 2008-а на двойки, негов сънародник, готвен от шведския треньор Магнус Норман. В момента тенисистът от Западна Швейцария е № 4 в света и не е много ясно какво ще се случи, тъй като Вавринка е печелил титли от Големия шлем три години подред – 2014-а, 2015-а и 2016-а, първо тук, в Мелбърн, после в Париж и накрая в Ню Йорк. Междувременно беше № 1 на Швейцария.

Това е вторият път, когато двамата швейцарци се дуелираха за място на финала на голям турнир – първият път е на US Open през 2015 г., когато Федерер побеждава изразително. В Мелбърн също взе първите два сета, но тогава се случва нещо изключително рядко. В края на втория гейм Вавринка напуска корта със сълзи в очите, силно разочарован от отново появила се болка в коляното. След това се връща напълно променен, печели третия сет за 20 минути и започва четвъртия. Сега пък Федерер напуска корта. От няколко дни усеща болки в коляното.

„Отпорът, от който отдавна се опасявах, дойде – мислех си в този момент“ – разказва той по-късно. Въпреки това побеждава. Благодарение на опита си и на манталитета си на победител печели надмощие. В петия сет пробива началния удар на съперника си, след което затвърждава, като взима подаването си, и накрая печели двубоя със 7:5, 6:3, 1:6, 4:6, 6:3. Отново е на финал в Мелбърн след 7 години! 35-годишен и след една изключително тежка за него половин година.

„Това е награда на всичко, което правя през последните 12 години – казва той развълнувано. – Работата ми с Пиер Паганини беше насочена винаги към една дълга кариера.“ В четвъртък все още не знае кой ще бъде противникът му на финала. Той ще бъде излъчен от мача между Рафаел Надал и Григор Димитров едва в петък.

Роджър ще отиде на мача заедно с треньорите си Иван Любичич и Северин Люти да проследи петте сета с всичките невероятни обрати, които му предложат. Димитров играе също като него, държи се достойно до последно, но все пак отстъпва⁴. Тази вечер Надал стига до финала, а Федерер вече се занимава с неговата персона часове наред – разбира се, заедно със своите треньори Люти и Любичич, двама изключително проникателни тенис анализатори.

5. Лейвър и другите легенди

Федерер е пленен от Австралия не само поради факта че някога е щял да емигрира в тази страна. Цени я заради богатата ѝ тенис история, заради звездния статут, в който се ползва този спорт тук. Много отрано е научил че австралийците разполагат с несравнимо богатство на легендарни шампиони както в миналото, така и днес. Техните победители в турнирите от Големия шлем и купа „Дейвис“ отначало са за него само имена и черно-бели снимки, които го гледат от многобройните места в света на тениса, когато пътува за състезания – Род Лейвър Рой Емерсън, Кен Розуол, Джон Ньюкомб, Нийл Фрейзър Франк Седжман, Ашли Купър, Тони Роуч. През годините се среща и се запознава лично с тях, което засилва интерес; му към тениса и буди у него огромно възхищение.

Какво голямо значение отдава той на австралийския опит в тениса, личи от предговора, който сам написва към излязлата през 2013 г. автобиография на Род Лейвър „Ако човек наистина обича спорта си, трябва да познава неговата история, за да разбере как

⁴ С 3:6, 7:5, 6:7, 7:6, 4:6 след 4,56 часа игра. – Бел. ред.

е станал такъв, какъвто го познаваме днес“ – започва текстът. Федерер разказва за първата си среща с Лейвър само няколко дни преди финала си срещу Маркос Багдатис на Откритогш първенство на Австралия през 2006-а, след което лично той му връчва трофея „Норман Бруке“. Федерер е толкова силно развълнуван в този момент, че избухва в сълзи.

„Величието на този момент ме удари с всяка сила и аз си дадох сметка колко съм щастлив да получа трофея лично от ръцете на Род“ – описва сцената той. Тогава негов треньор е Тони Роуч, друг легендарен австралийски тенисист, победител от Големия шлем. Понеже той се познава добре с Лейвър, обещава на Федерер да го запознае с него до края на турнира. Роуч често му разказва разни истории и вицове от времената, когато те доминират по турнирите. Когато обаче Федерер се запознава лично с Лейвър, му направило впечатление колко общи неща имат помежду си. („И двамата сме били плахи в началото на кариерата си“). После добавя: „Род е един от най-милите хора, които съм срещал!“.

Междувременно отдавна името на Федерер се споменава заедно с това на Род Лейвър – обикновено тогава, когато трябва да се определят доминиращите или най-добрите играчи в историята на тениса. Лейвър е спечелил „само“ 11 титли от Големия шлем и в същия предговор Федерер посочва, че „Ракетата от Рокхемптън“ не се е състезавал на турнирите от Шлема в най-добрите си години – от 24 до 29. Въпреки това е единственият мъж, който два пъти – през 1962-ра и 1969-а – печели всичките четири турнира в рамките на същата година и прави т.нар. Голям шлем. Това е смятано за най-трудното постижение. През 1963-та Лейвър преминава при професионалните играчи и както често се случва при аматьорите, късметът не го спохожда чак до 1968 г.⁵ Затова пък завръщането на високия само 173 см левичар е триумфално. В същата година е на финала в Париж и печели „Уимбълдън“, а през следващата година прави втория си Голям шлем. Това му отрежда първо място в историята на тениса при мъжете – до него стои единствено американецът Доналд Бъдж, който през 1938-а също печели всичките четири турнира в една и съща година. Колкото и купи да е спечелил на Големия шлем, не би се отказал от нито един от всичките си 21 трофея (на единично, двойки и смесени двойки), подчертава Федерер.

Лейвър е идол и на Джон Макенроу – също левичар като австралиеца. Въпреки че по негово време Лейвър не е нищо повече от едно име от пожълтелите статистики, от което се интересуват само тези, които изпитват носталгия по старите времена. Победителят в над 200 турнира не присъства често на състезания, а през 1978-а по време на интервю получава сърдечен удар. Роденият през 1938 г. петкратен победител на купа „Дейвис“, който сега живее в Карлсбад, Калифорния, е връхлетян от финансови проблеми.

Лейвър и Федерер започват да се срещат често, след като се запознават. На 8 януари 2014 г. разменят няколко топки, Федерер загарява със 75-годишния си почетен гост, когато участва в демонстративен мач с Жовилфрид Цонга, за да събере пари за вече десетгодишната си фондация. „Да играя с Род, за мен беше като сбъдната мечта“ – отбелязва той. Този незабравим момент се състои подобаващо на „Род Лейвър Арена“, главния стадион на комплекса „Мелбърн парк“, където се провежда Australian Open, който през 2000 г. бе наречен на името на австралиеца.

Връхната точка на оказването на чест за Лейвър предстои. По време на Australian Open 2016 г. Федерер и агентът му Тони Годсик обявяват, че заедно с Австралийската федерация по тенис ще учредят ново отборно състезание – „Лейвър къп“. Турнирът се

⁵ Тогава започва Оупън ерата, в която аматьори и професионалисти могат да участват заедно в турнири. – Бел. ред.

състои в Прага през 2017-а с голям успех, Федерер, от отбора на Европа, срещу австралиеца Ник Кириос от отбора на света, носи решаващата точка за победата.

Как се стига до това състезание, разказва Годсик: „Бяхме в Шанхай и на път към хотела аз се събудих, облян в пот. Роджър беше изключил климатика, както правеше винаги, когато някой спеше“. Същата вечер срещат Лейвър. „Роджър ме попита: „Знаеш ли, че аз печеля повече пари само с един демонстративен мач, отколкото Лейвър през цялата си кариера?“. Аз не знаех. Той продължи да пита: „А знаеш ли, че е спечелил над 200 турнира?“. Аз пак не знаех“.

Федерер мисли непрекъснато какво да направи за австралиеца, за да му окаже почит, а и да му помогне финансово. Това е моментът, в който се ражда „Лейвър къп“. Този турнир трябва да се превърне в празник за света на тениса. „Твоето величие е нашето вдъхновение!“ – казва Тони Годсик на галавечерята в Прага, обърнат към Лейвър.

Каква притегателна сила оказва върху Федерер австралийското славно минало в този спорт, показва също фактът, че той полага усилия да ангажира Тони Роуч. Това се случва през 2004-та, когато се готви да прекара в Австралия коледните празници, за да тренира с 59-годишния мъж в Турамура, близо до Сидни. „Когато ми се обади и каза, че ще се жертва и ще дойде да тренира при мен по Коледа, бях впечатлен. Мислех, че ще мога да му отделя няколко седмици – разказва Роуч. Когато обаче го поканил да се присъедини към тима му, първоначално бил разколебан. – Не знаех дали да приема тази работа на моята възраст и се чудех дали искам да бъда непрекъснато на път, което е абсолютно наложително.“ Обаче Федерер го уверил, че сам може да си определя времето, което да му посвети.

Роуч, левичарят от място, наречено Уага-Уага, се е състезавал в турнири с големи играчи като Лейвър, Емерсън, Ньюкомб или Розуол. Обаче шест пъти е бил на финал на турнири от Големия шлем и е спечелил този в Париж през 1966 г. Той принадлежи към най-добрите играчи в атака за своето време и е спечелил една дузина титли в играта на двойки. При това е опитен треньор – в продължение на 8 години работи с Иван Лендъл – осемкратен победител в Големия шлем от осемдесетте и деветдесетте години, а също и с Патрик Рафър, както и с австралийския тим за купа „Дейвис“.

Съвместната им работа с Роуч продължава две години и половина, докато не се разделят през 2007-а, преди „Ролан Гарос“. Това са две изключително успешни години и под негово ръководство Федерер печели 6 титли от Големия шлем. „Обичам това поколение. Чудесно чувство е да бъда споменаван наред с Лейвър, Емерсън, Розуол или Роуч“ – казва Федерер. Респектът, който показва към тези славни играчи, бива високо оценен от тях. „Роджър играе тенис така, както трябва да се играе – по австралийски модел – казва Роуч през 2018-а за австралийския „Хералд Сътн“. – Неговият тенис е толкова спокоен, сякаш не му коства никаква енергия. Напомня ми малко на Кени Розуол.“

Кен Розуол, който заради невзрачната си физика е наричан иронично Мускул, поставя много рекорди за възраст и на 39 години е на финалите на „Уимбълдън“ и на US Open. Всяка година преди Откритото първенство на Австралия той има навика да изпраща на Федерер написано на ръка писмо, в което му пожелава успех.

Защо австралийските легенди толкова харесват Федерер, ми обясни Джон Ньюкомб, когато го попитах за това в интервю на „Уимбълдън“: „Роджър олицетворява всичко, което ние, австралийците, обожаваме в спорта. Първо, обича тениса; второ, с държанието си служи за пример – това искаме ние от всички наши топ спортисти. Трето, той е брилянтен играч, който нищо не губи от своята скромност. Знае как се печели, но знае и как се губи. Такива качества ние обожаваме!“.

На легендите не им е убягнало, че Федерер прави много неща, за да могат техните успехи да станат известни на широката общественост, и полага усилия тенисът да стане отново джентълменски спорт, какъвто е бил. „Той има впечатляващо отношение към историята на тениса – казва Нюкомб. – Разбира, че тенисът не се състои само от настояще, а също и че неговата история е ценна и остава за поколенията повече от 100 години. Той разбира традициите на нашия спорт, а това е много важно.“

По негово време както Нюкомб, така и останалите играчи са научени да ценят миналото. „Когато играех, имах чувството, че представлявам предишните шампиони. И ако държанието ми беше лошо, излагах целия австралийски тенис. При това за Федерер хич не е лесно да продължи да бъде скромен. Където и да отидех, дали в

Австралия или в САЩ, питах хората кой искат да спечели и 80% ми отговаряха, че се надяват това да е Федерер. И въпреки това не е достатъчно. Нужно е още много. Той просто е един невероятен тип!“, допълва Джон Нюкомб.

6. Дългото чакане

Превъзходният пробив на Федерер на финалите на Откритото първенство на Австралия през 2017 година му открива неочаквани шансове да увенчае дългото чакане с нова титла от Големия шлем. Предстои му трофей № 18 и той трябва да опровергае всички, които твърдят, че времето му отминава, че е достигнал лимита си или че просто е играч, който вече принадлежи на миналото. Какъв точно щеше да бъде отговорът му, зависеше главно от представянето му на тези турнири. За него с пълна сила важи мотото на Пийт Сампрас: „Добра година е тази, през която си спечелил най-малко един турнир от Шлема. Всички останали са лоши години!“.

Седемнайсетата и последна голяма титла на Федерер е заровена дълбоко в миналото на този краткотраен спорт – четири години и половина изминават от победата му над Анди Мъри през юли 2012-а на финала на „Уимбълдън“. Една цяла вечност. Вероятността той да достигне 18-а титла намалява с всеки турнир. Аргументите, че много хора още му вярват и смело демонстрират своята вяра и доверие, губят убедителната си сила. Междувременно има още 15 турнира от Големия шлем, които той напуска като губещ, при това срещу много противници от втората редица, които се поздравяват с победата – Серхий Стаховски, Томи Робредо, Ернестс Гулбис, Андреас Сепи...

Обаче всичко ли е наистина толкова зле през тези години – от 2013-а до 2016-а?

По-голямата част от съперниците му (с две-три изключения) с радост биха сменили резултатите си с неговите. Самият Федерер, поглеждайки назад, се защитава, като казва, че не бива да се говори за задълбочаваща се криза. „Наистина загубих няколко тежки мача, но все пак имах и добри моменти. Спечелих много турнири, победих много от играчите на върха, май всичките... Донесохме у дома купа „Дейвис“, нещо много ценно за нас. Положението не беше толкова лошо, колкото някои хора се опитват да го представят, и мисля, че не трябва да се говори за някаква черна серия. Просто не спечелих нито един турнир от Големия шлем, и то главно заради Новак.“

Физическите проблеми на Федерер, които го отклоняват от пътя, започват още от 2013 г. Нещастieto започва на 11 март на турнира „Мастърс 1000“ в Индиън Уелс, Калифорния – ден, в който земетресение със сила 5,2 по скалата на Рихтер разлюлява Кочела Вали. „Внезапно всичко се разклати – разказва той. – В първите секунди не знаех какво се случва, после избягах навън. За щастие, семейството ми не беше в къщата. Беше страшно. Изобщо не знаех колко дълго ще продължи и дали ще стане по-лошо.“

Точно тогава нищо не се случва. Последствията за него се появяват по-късно през този ден. В мача срещу Иван Додиг при 6:3 и 4:1 Федерер усеща щипване в гърба. Отначало не приема нещата сериозно, доиграва мача и го печели. Всъщност проблемите в гърба го съпътстват през цялата му кариера – даже по пътя за първата си титла на „Уимбълдън“⁶ за малко да се откаже. По-лошо става през 2008-а, когато на турнира в зала в Париж срещу Джеймс Блейк трябва да се откаже преди срещата за първи път в своята кариера. Дори когато печели 17-ата си титла от Големия шлем, трябва да преодолява силни болки в гърба.

Упражненията за разтягане и загряване на гърба присъстват в дневния му режим както миенето на зъбите (на практика обаче отнемат доста повече време) и той е твърдо убеден, че ще може да се справи с болката, неговия постоянен придружител. На „Индиън Уелс“ гордостта му забранява да напусне турнира. Два дни по-късно печели срещу Вавринка след дълга, изтощителна борба, обаче напуска на четвъртфинала след 4:6, 2:6 срещу Надал.

Отначало Федерер омаловажава ситуацията, но проблемите с гърба му стават по-упорити отпреди. Няколко дни по-късно Пиер Паганини ми обясни колко сериозно било положението: „След такава контузия на гърба се налага, волно или неволно, да натиснеш спирачката. Тя (контузията) му обърка ритъма“. Усилените тренировки след „Индиън Уелс“, когато 7 седмици той не играе в турнир, са разочаровачни. Той тренира много часове ежедневно, но напразно – играта му не се подобрява. „В силовите тренировки трябваше да пропуснем някои части, в тенис тренировките се налагаше да се съобразяваме. Превенцията имаше вече голямо значение – толкова, че се отдалечихме от целите си“ – каза Паганини.

Сезон 2013 се превръща за Федерер в най-лошия му от 11 години. Той стига само до 3 финала и печели едва един от тях – в Хале, на трева, откъдето преди 12 месеца пак е грабнал купата. Това е 77-ата му титла, с което се доближава до Джон Макенроу и отново е смятан за фаворит за „Уимбълдън“. Малко прибързано, както се оказва.

В „Ол Ингълънд клъб“ седемкратният шампион, който защитава титлата си в Лондон, претърпява такова поражение във втория кръг срещу Серхий Стаховски, че целият тенис свят е разтърсен повече, отколкото от земетресението в Индиън Уелс. Намиращият се на 116-ото място в световната ранглиста украинец изиграва мача на живота си, спечелва 110 точки със 141 излизания на мрежата и накрая след 3 часа игра печели с 6:7, 7:6, 7:5, 7:6.

Поражението завършва една от най-впечатляващите серии на Федерер. За първи път от девет години той пропуска четвъртфинал на турнир от Големия шлем след 36 последователни участия. Този е един от неговите най-трудни за счупване рекорди. Той е почти на една и съща с Висота с онзи рекорд от 23 поредни полуфинала на Голям шлем, които постига от „Уимбълдън“ през 2004-та до Откритото първенство на Австралия през 2010 г.

Когато отпада във втория кръг, идва краят на света. „Гардиън“ определя поражението като „най-голямата сензация в историята на шампионата, а може би в тениса като цяло“. „Дъ Индипендънт“ вижда резултата като „брутално доказателство, че времето му е изтекло“. А Саймън Барне, водещ на спортната колонка в „Таймс“ и почитател на швейцарца, се изкушава да направи унищожителна прогноза: „Предишния Федерер няма да го видим никога повече!“. После милостиво добавя, че той трябва да анализира ситуацията и да прецени дали ще продължи да играе, но без да се заблуждава.

⁶ През 2003 г. – Бел. ред.

Федерер държи на своето. Последните месеци не са толкова лоши, колкото ги представят, отбелязва той. И това, че неповторимата му серия от последователно достигнати четвъртфинали е прекъсната, не може да го разтърси: „36 е все още впечатляващо число и аз мога само да се гордея с това!“.

Само че и следващите месеци от 2013-а не преминават според желанията му, даже кариерата му почти е на косъм да се разпадне. След „Уимбълдън“ той се изкушава да направи драстична промяна на програмата си. Вместо да се подготвя спокойно, както обикновено за американските турнири на твърда настилка, решава да експериментира с по-голяма глава на ракетата си и се завръща с участие в два турнира на клей – в Хамбург и Гщад. Следваща грешка. В Северна Германия отново се обажда гърбът му и Федерер пак е победен от играч извън топ 100 – аржентинеца Федерико Делбонис. В Швейцарските Алпи се проваля, силно притиснат в началния кръг, срещу Даниел Брандс.

Когато Федерер пътува към Синсинати за своя следващ турнир, обобщава: „Изминалите седмици бяха разочароващи“. Терапия вместо тренировки – това не е подготовката, която е необходима. „Мастърс 1000“ – турнирът в щата Охайо, който той е печелил вече 5 пъти, завършва за него на четвъртфинала срещу Надал.

Представянето му на US Ореп 2013 предизвиква сеизмични вълни в спортния свят. Също както на „Уимбълдън“, в Ню Йорк отново не успява да преодолее четвъртфиналите – тук за първи път от 10 години. Губи от Робредо – един тенисист, когото преди това е побеждавал във всичките 10 двубоя, а сега губи с 0:3 сета. „Шоу на ужаса“ – така един колега озаглавява репортажа си от мача. Голямата шампионка Крие Евърт отбелязва по един американски телевизионен канал, че Федерер се намира в крайната фаза на своята кариера.

След това вече не е № 1, завършва през 2013 година на 6-о място. За първи път от 10 години не е стигал до финал на турнир от Големия шлем. За разлика от 2012 г., когато през декември заминава за демонстративния турнир в Южна Америка, сега се е фокусирал върху себе си. „Имах някои неравни периоди – казва той за отминалия сезон. – Но моите очаквания ще останат високи, докато играя. Ако при мен физически и психически всичко върви добре, не виждам причина да не печеля отново важни мачове. Това е целта ми.“

7. Новата вълшебна пръчица

Един ключов въпрос занимава Федерер все по-интензивно – трябва ли да смени ракетата си? В началото използва ракета, главата на която е 85 кв. инча, или преизчислено в сантиметри – 548 кв. см. В най-успешната си фаза използва Wilson Pro Staff 90, чиято глава от 581 кв. см е с около 6% по-голяма. С точно такава играе от пролетта на 2003-та, с нея печели 71 турнира, между които и 17-те си титли от Големия шлем, тя просто е неговата вълшебна пръчица. Оттогава всеобщата тенденция върви по посока на увеличаването на площта на кордажа. Всъщност Федерер е един от последните играчи, които използват ракета с по-малка глава. Матс Виландер даже я нарича „динозавърска“.

Федерер принципно е склонен да даде шанс на по-модерна ракета с по-голяма глава. Само че и със старата си играе добре, затова не бърза. Да направи промяната, го окуражава Пийт Сампрас, който съжaliaва, че в последните години на своята кариера не се е решил на този риск, както и Пол Анакон, който преди тренира американеца, а сега е част от екипа на Федерер.

Той се надява, че чрез по-голямата повърхност ще се усили ускорението на топката, особено при сервис – говори за полза, наречена *easy power*. Логично е и да се намали броят на топките, удряни с рамката на ракетата – така нареченият на жаргон *shank*, защото тези неуспешни удари му костват точки, особено при бекхенда. Също така по-голямата глава прави ракетата по-стабилна при контактите с топката, по-специално при волетата и демиволетата. Не е без значение и фактът, че по този начин играчът има чувството за по-голям контрол върху топката, което води до по-високо самочувствие, а това значително подобрява играта – ударите стават все по-успешни и последователни, по-бързи, по-агресивни в атака.

Още през 2012 г. Федерер посреща в Цюрих екип на производителите Wilson, за да тества по-голямата площ на главата на новите ракети. Обаче едва година по-късно, в Хамбург и ГЩаад, когато ранното му отпадане на „Уимбълдън“ е вече факт, се осмелява да смени ракетата си с такава, чиято глава е 98 кв. инча. Експериментът пропада, още повече че отново се появява болката в гърба му. Необичайно разсеян е, видимо не се чувства добре с новия си уред – той е като чуждо тяло в ръцете му. Преди следващия турнир в Синсинати Федерер спонтанно решава да се върне към добре познатия си стар модел на ракетата.

Експериментите обаче не спират. През декември 2013 г., по време на ваканцията си в Дубай, продължава тестовете с два прототипа, които са произведени според специалните му изисквания. Вече е решил и се спира на модел с глава от 97 кв. инча (626 кв. см). На практика този размер е със 7,5% по-голям, а в сравнение с ракетата от младежките му години – даже с 14%. После всичко става много бързо. Wilson произвеждат една дузина от тези ракети и още преди Коледа ги предават на фирмата *Priority one* във Флорида за наплитане на кордажа. По надлъжната ос поставят естествена корда, както досега (заради прекрасното чувство, което предизвиква у Федерер натуралният продукт), а по надлъжната ос – синтетична, за по-голяма стабилност. Половината от ракетите са транспортирани от Тони Годсик, който ги носи в ръчния си багаж на полета от Кливланд през Лос Анджелис за Сидни, за да ги занесе на турнира в Бризбън, където Федерер вече го чака. Останалите шест са изпратени в Мелбърн, за Australian Open. „В Сидни не ми даваха да си взема чантата на борда, въпреки че изрично им бях казал“ – разказва Тони Годсик, куриерът на ракети.

Първите отзиви на Федерер звучат многообещаващо. „Този път промяната ми хареса повече, отколкото след „Уимбълдън“ – каза той в Мелбърн. – Същото е като да смениш модела на колата си с по-добър от същата марка.“ Само е трябвало да свикне с ракетата при ударите на топките с рамката – все още ги е имало. При старите модели знаел какво да прави, за да контролира топката с рамката още на половината ѝ път – едно предизвикателство, за което любителите от клуба наблизо дори не знаят, че съществува.

Смяната на ракетата се превръща в ключ за златната есен на Федерер, най-вече защото той значително подобрява бекхенда си. Все по-рядко използва слайс⁷, за сметка на това пък увеличава ударите си с топспин⁸. Разликата личи най-много при ретурите, защото това може изцяло да промени развитието на един мач.

При това Федерер играе все по-нападателно, рискува често с отигравания с бекхенд по правата – вариант, при който противникът му често се оказва неподготвен. Бекхендът с една ръка, който бива отигран през най-високото място на мрежата, е технически прецизен удар, защото шансът за непредизвикана грешка е минимален. Той изисква много

⁷ Удар, придаващ долно въртене на топката. – Бел. ред.

⁸ Удар с горно въртене. – Бел. ред.

усърдие, идеална позиция към топката и висока скорост, при която главата на ракетата има голямо значение. По-големият суитспот⁹ и повишената стабилност улесняват Федерер да рискува повече и придават нови нюанси на играта, които преди липсват.

През 2014-а – годината, в която Федерер става за втори път баща на близнаци – нещата действително тръгват бързо нагоре. Той печели общо пет турнира, включително и два от сериите „Мастърс 1000“ (след две години прекъсване) в Синсинати и Шанхай. Заедно със Стан Вавринка извеждат Швейцария до първата купа „Дейвис“ в Лил, и то срещу Франция. През следващата година отпразнува още шест победи в турнири, един от тях в „Мастърс 1000“, отново в Синсинати.

Годините 2014-а и 2015-а колкото и да са добри, са изцяло помрачени от общо седем загуби на финал срещу Новак Джокович. В тази интензивна фаза на тяхното съперничество Федерер печели точно шест от техните дуели – от тях само два са на финал, но нито един не е от важните. Във всичките три битки за титла от Големия шлем, до които той успява да стигне, Джокович стои на пътя му – два пъти на „Уимбълдън“ и през 2015-а на US Open.

Две от тези поражения са доста болезнени. На „Уимбълдън“ през 2014-а двамата се борят повече от 4 часа в 5 сета, докато накрая Федерер губи със 7:6, 4:6, 6:7, 7:5, 4:6. През следващата година той се проваля отново на „Уимбълдън“, а също и в Ню Йорк, всеки път в игра от 4 сета, обаче на US Open изпуска отлична възможност. Започва брилянтно, обзетата от еуфория публика е на негова страна. Но самочувствието му не е никак високо, при най-важните разигравания действа все по-сковано, за разлика от противника си. Губи след 3 часа и 20 минути игра с 4:6, 7:5, 4:6, 4:6. „За мен това е много повече от обикновена загуба“ – казва ядосано след финала.

Какво се случва после, как успява да използва многобройните варианти, така че да разнообрази репертоара си, той показва през лятото на 2015 година, демонстрирайки нов удар, който предизвиква силно вълнение: SABR. Измисленото от Тони Годсик съкращение идва от *Sneak Attack by Roger* (изненадващата атака на Роджър). Той прави няколко крачки в корта по посока на мрежата, докато противникът му сервира, и се опитва да отиграе сервиса с демиволе в средата на полето. При втория си удар завършва с воле. Това е по-агресивна форма на така познатото *Chip and Charge*, при която посрещачът след връщането излиза на мрежата и оставя на противника си малко време за реакция. При бързи и неравни настилки, както беше тревата преди, този вариант се ползва с успех.

Със SABR, който е доста трудно да се осъществи с по-малка ракета, Федерер разтърсва тенис сцената за кратко, но доста силно. В Синсинати той въвежда този удар за първи път и го използва във всичките пет мача, като успява да изненада даже Джокович. „Ню Йорк Таймс“ го нарича „Камикадзе-Демиволе-Сервис-Посреидане“. Точно 11 пъти прави ретур при победата със 7:6, 6:3 по този начин, седем пъти печели точка, включително една решаваща в тайбрека. Играчите, които искат да му подражават, обаче трябва да знаят, че при професионалистите са много малко онези, които се осмеляват да използват тази забележителна техника.

На US Open през 2015-а Федерер печели срещу Джокович 4 точки от 6 атаки с помощта на SABR, но въпреки това губи финала. През следващата година неговият бекхенд и „Камикадзе-Посрещането“ не са вече важна тема, той се подлага на операция на коляното и проблемите около него се множат, докато през лятото не дръпва аварийната спирачка и не прекъсва сезона.

⁹ Централната зона на кордажа, където при контакт с топката се получава най-добър удар. – Бел. ред.

По пътя към финалите на Australian Open бекхендът на Федерер изглежда още по-добър. По медиите често се появяват спекулации, че предприема промени, защото знае, че времето му изтича. Дори и тази теза не го разстройва: „Не съм работил специално върху бекхенд а. Просто имах възможността да тренирам шест седмици една след друга. Имах и двама спаринг-партньори, с които можех да тренирам едновременно, и това ми помагаше да упражнявам смяна на посоката. Много е важно, че се изправих на крака, за да мога да тръгна навреме към топката“.

При завръщането си през януари 2017-а Федерер е в суперформа, по-свеж, по-мотивиран. Вдъхновен е и изпълнен с радост от играта също като преди и най-важното – напълно необременен е. Бързите успехи възраждат самочувствието му, той започва да опитва по-агресивна игра, в която атакува топката по-рано, веднага след отскачането ѝ. Напира малко зад линията и отрязва пространството на противника си – въпреки че вече рядко използва SABR.

Графика, показана по австралийския Канал 7, илюстрира по впечатляващ начин развитието му по време на Australian Open. В хода на турнира Федерер е вкарал с бекхенд 42% от топките вътре в игралното поле. Три години преди това тази стойност е била 32%. Също така през 2014-а бекхендите му имат средна височина 97 см, а през 2017 – 88 см. Допълнителното темпо, което е генерирал, е доста важно за победа или за загуба. Но тенисът от световна класа е игра, при която милиметърът и стотната от секундата могат да бъдат от решаващо значение.

Една анализаторка от „Гейм Инсайт Груп“ на Тенис Австралия, Стефани Ковалчик, представя по различен начин подобрения бекхенд на Федерер: тя сравнява всички такива удари, които той е реализирал на Откритото първенство на Австралия през 2012 и 2017 г. Разликите са забележителни: средната скорост при посрещането се е увеличила от 102 на 106 км/ч, а тази при разиграването – от 111 на 120. Нейното сравнение показва също така, че през 2017-а той прави по-малко непредизвикани грешки. Отиграните с бекхенд топки при посрещането през 2012-а са преминали над мрежата на височина средно от 75 см, а тези при разиграването – 65 см. През 2017 г. тези стойности намаляват до около 55 см. И тук той отново печели частица от секундата за разлика от съперниците си.

8. Затишие пред буря

Финалните седмици на турнирите от Големия шлем имат една особена, неповторима атмосфера. Шумотевицата зад кулисите намалява, по трибуните има незаети места, докато в първите седмици няма откъде да се мине. В кулоарите на централните кортове, пред гардеробите, в ложите, както и в ресторанта на играчите цари необикновено спокойствие. Повечето маси са празни, дългите опашки пред бюфета са изчезнали, плейстейшъните, масите за билиард и джагите стоят неизползвани. Повечето тенисисти вече са отпътували, фокусирайки се върху следващото си участие. Тази почти замряла обстановка с нищо не подсказва, че кулминацията предстои.

През 2017 година в Мелбърн не е по-различно. Слънчевата и топла събота в „Мелбърн Парк“ е толкова спокойна и различна от напрегнатото жужене, което се чува от всички страни в началото на турнира. Ден преди финала при мъжете почти не се забелязват хора. Ако все пак се случи някой да обикаля наоколо, той е или участник в юношеския турнир, или в този на легендите, или пък е някой от приятелските кръгове на обожава-

ните от публиката състезателки и състезатели, а може би от медиите или от организационния щаб на турнира. Или пък е участник в борбата за един от двата най-важни трофея – в събота Серина и Винъс Уилямс, а в неделя – Рафаел Надал и Роджър Федерер.

Федерер цени това спокойствие, което отдавна му е познато, все пак това е 28-ият му финал за Големия шлем. Даже тази припряна активност от първите дни на турнирите му се струва малко странна – тогава, когато гардеробите, ложите, местата за тренировки са препълнени и когато дузини състезатели делят едно помещение заедно със своите треньори, мениджъри, близки и приятели, изпълнени с амбиция, надежди, очаквания и нервност. Федерер се радва на привилегии, които повечето от другите участници могат само да сънуват. Той се ползва с правото да тренира в желано от него време и на корт, който предпочита, докато останалите играчи си делят местата за тренировка, някой път дори по четирима на корт. Където и да отиде, винаги го следват безброй очи; когато минава покрай съоръженията на турнира, го фотографират, непрекъснато го молят за автографи или селфита, или просто се опитват да го въвлекат в разговор.

Днес е малко по-различно. Когато в ранния следобед се появява в градината на ресторанта, облечен в тениска, дълъг клин и маратонки, никой не го обезпокои. По-назад, в един сенчест ъгъл на терасата, са разположили импровизирано телевизионно студио, което се подготвя да излъчва кратки интервюта преди финалите. Настроението е поспаднало, в края на турнира всички са малко уморени. При това почти никой не знае, че Федерер е тук. По-рано през деня изненадващо няма пресконференция за печатните медии – въпреки че тя е задължителна за всеки от финалистите, Федерер да не се появи пред световните медии – това вече е необичайно. Знак на нервно напрежение ли е? Нищо такова не забелязвах у него, дори напротив – спокоен и овладян е. Не бърза да напусне съоръженията в „Мелбърн Парк“, както често се случва преди. Принципно финалистите се опитват да не хабят излишна енергия, стараят се да ограничат външните си контакти и бързат да се върнат в обкръжението на своите треньори и мениджъри.

Бях събрал последни новини и прогнози за финала и подготвих материалите си, когато най-изненадващо Федерер обяви, че е готов да даде голямо интервю за неделните швейцарски вестници. Ами сега? Колегите ми не знаеха въобще за внезапния си късмет – някои бяха в града, други на стадиона, трети в хотела или в залата за пресата. Тони Годсик и Никола Арзани, който отговаря за комуникациите с медиите в АТР, се заеха да съберат отделните групички. Това щеше да отнеме време и аз се страхувах, че всичко ще се провали. Обаче дори това забавяне не попречи на Федерер – каза, че ще се върне по-късно и междувременно даде две телевизионни интервюта. „Много се радвам за този финал, защото имам чувството, че това е мачът, който феновете отдавна чакат – каза той на репортерката на швейцарската телевизия. – Случи се напълно неочаквано. Колкото е по-опитен човек, толкова повече е наясно, че никога не се знае какви възможности може да се открият.“

Когато Матс Виландер в качеството си на експерт на ТВ канала „Евроспорт“ определи предстоящия дуел като „един от може би най-важните мачове в историята на професионалния тенис“, Федерер махна с ръка: „Разбирам еуфорията. Но това изказване ми се струва малко преувеличено“. За него изходът от двубоя не бил толкова решаващ. „Както винаги, турнирът беше прекрасен за мен. И точно с това чувство искам да изляза на корта – че нямам нищо за губене. Случва ми се за първи път от доста време. Досега тази нагласа действаше ефективно“, коментира той.

Бавно осъзнах кое беше различното при Федерер сега в сравнение с другите финали срещу Надал – той не усещаше никакво напрежение, никакъв стремеж да победи непременно. Просто се наслаждаваше на този неочакван финал. Нямаше и следа от несигурността от началото на турнира, само признателност за този момент, благодарност и дори учудване, че е стигнал толкова далече. С класирането си за финала надмина всички очаквания, дори и своите собствени. Този мач е просто един бонус, който не влизаше в сметките. Беше достатъчно опитен и знаеше отлично, че сега вече всичко можеше да се случи. При това Надал не е чудовище, както му се струваше някога. „Изключително много го уважавам – каза той пред швейцарската телевизия. – Рафа е най-силният противник, когото съм имал. И все пак съм го побеждавал повече от 10 пъти, на всички настилки. Знам, че ще имам шанс срещу него тогава, когато си изпълня програмата добре.“

Федерер посочва още един аспект: фактът, че двубоите между двамата са рядко, по негово мнение опростява ситуацията. „Главата ми е освободена и мога да се концентрирам върху това кое направих правилно в мачовете, в които го победих. А пък и не ме тревожи мисълта, че наскоро съм губил от него.“ Последната им среща е преди 15 месеца на финала на турнира в Базел в зала, където Федерер победи. „На това също може да се гледа като предимство“ – добавя той.

Ситуацията е коренно различна от първия път, когато той се изправи срещу Надал на финала на Откритото първенство на Австралия. Тогава, през 2009 г., Федерер е загубил точно 4 двубоя за около 10 месеца, два от тях са финали в Големия шлем. На „Ролан Гарос“ през 2008 г. остава без шансове и претърпява едно от най-категоричните си поражения, след това губи и на „Уимбълдън“ със 7:9 в петия сет. Въпреки това през 2009-а в Мелбърн е сочен като фаворит, още повече че има два свободни дни, докато Надал трябва да се бори повече от 5 часа срещу Фернандо Вердаско в петък вечерта и на практика му остава само един ден за почивка и подготовка. Тогава Федерер губи борбата за титлата и след 5 сета претърпява най-тежката загуба в живота си. „Това ме убива“ – казва той на церемонията по награждаването, избухвайки в сълзи.

Междувременно групичката швейцарски журналисти се събра в ресторанта и започна да го чака. Отвсякъде се чуваха прогнози и коментари, но общо взето преобладаваше мнението, че той демонстрира супер завръщане, но финалът си е финал и за него е необходимо много повече. Аз също споделях този възглед и дори го казах в петък вечерта в едно интервю за западношвейцарската телевизия. Разбира се, добре се аргументирах, както си мислех. След всички мачове, в които видях Федерер да пада от Надал, трябваше ли сега да е различно? Испанецът имаше голямо предимство от предишните си победи, между тях имаше и една с 3:0 сета.

Колко пъти фаворизирахме Федерер срещу Надал, колко пъти си вадихме поука и бяхме разочаровани... През 2009 г. в Мелбърн аз и един колега, швейцарски журналист, предвидливо си купихме скъпо червено вино от Вароса Вали за нощта, когато щяхме вече да сме написали хвалебствените си материали за финала и да празнуваме победата на Федерер. Виното се оказа горчиво.

Когато той дойде при нас, бяхме седнали на маса за шестима, близо до бюфета. Той разказа, че напрежението преди финала го е сграбчило и не го пуска. „Разяжда ме отвътре – така се изрази. – Като разбрах срещу кого ще играя, то започна да расте още повече. Трябваше да се подготвя психически. Имаше моменти, когато си мислех: радвам се, че изчезна това напрежение. Обаче сутринта чувството се завърна с пълна сила. Казах си: финалът е чак довечера, имаш още време.“

Попитах го кое го е изненадало повече – дали това, че е стигнал до финала, или че Надал се е класирал. Той мисли дълго, преди да отговори: „Аз знам какво може Рафа, дори очаквам още повече, така че не съм изненадан от него. Не знам обаче какво очакват хората от мен. Във всеки случай не съм мислил, че ще мога да играя тук за титлата“. Беше свеж, спокоен и готов за борба. Имаше и ясна тактика. „Струва си да се играе агресивно. След един добър удар противникът ще се защитава два пъти по-добре. Значи, трябва да се играе нападателно, но не без мисъл.“ Той беше изненадан как Григор Димитров мъжки удържа на лифтирания бекхенд на Надал. „Рафа не се побеждава с бекхенд. Различното ще бъде при сервиса, форхенда и тактиката ми.“

Тази прогноза беше една от малкото погрешни преценки на Федерер. Но откъде можеше да знае, че тъкмо бекхендът ще се окаже ключът в този финал?

9. Вълшебните трийсет минути

Спортният свят беше в плен от неочаквания ретро финал между 35-годишния Федерер и вече 30-годишния испанец. Още преди 3 месеца, при откриването на тенис академията на Надал, двамата афишираха удоволствието си да играят заедно; сега обаче стояха един срещу друг в битка за най-жадувания трофей в техния спорт.

Федерер, № 17 в световната ранглиста, започна впечатляващо. В седмия гейм той оползотвори появилата се възможност за пробив и спечели първия сет с 6:4. После сякаш не забеляза, че грешките му се увеличиха, изостана във втория сет с 0:4 и накрая го загуби с 3:6. Продължи неуморно да атакува от всички страни, завършващите му удари бяха безупречни. В първия гейм на третия сет той отрази три брейкбола – бяха от аут, от ас и с печеливш форхенд. Това напомняше на годините, когато Федерер беше почти непобедим. Може би беше предупреждение: „Тук съм, ти не ме забелязваш, но аз съм готов на всичко – силен в главата, концентриран, в супер форма. Това съм аз, Роджър“.

При следващ случай успя да изтръгне пореден пробив сякаш беше детска игра. Повече в началото, спечели сета с 6:1 и след около 2 часа игра водеше с 2:1 сета. Май това беше. Или пък не? Едно малко разконцентриране при резултат 1:2 в четвъртия сет доведе до трети загубен сервис гейм. Изведнъж Надал отново заигра силно, солидно и успя да спечели четвъртия сет с 6:3. Равенството беше красноречиво: 2:2 сета и всеки от играчите имаше еднакъв брой спечелени точки в сметката си – 110:110. „В този ден бих приел равенство, обаче при нас това няма как да стане“ – щеше да каже после Федерер.

Зрителите усещаха, че първият от почти 7 години финал от Големия шлем между двамата гиганти е на път да се превърне в класика. Настроението на „Лейвър Арена“ беше наелектризиращо. Симпатиите сякаш бяха повече на страната на Федерер, но шумните фенове на Надал се бяха разпръснали навсякъде. На „Федерейшън Скуеър“ (Federation Square), на гарата „Флиндърс Стрийт“ (Flinders Street), на „Гардън Скуеър“ пред „Лейвър Арена“ и на отворения за първи път по време на финалите „Маргарет Корт Арена“ (Margaret Court Arena) хиляди очи следяха мача на огромни екрани. Мелбърн беше очарован от правоъгълника, в който се играеше двубоят, планетата Земя беше направо притихнала.

Паузата преди решаващия сет продължи шест минути. Двамата играчи напуснаха корта и когато трябваше да се върнат, се наложи да масажират бедрото на Федерер. Феновете му станаха неспокойни. Надал веднага го атакува агресивно и директно стигна до пробив! Федерер реагира спокойно, опита се да контрира. Можеше да отиграе

три брейкбола за 1:1, но пропусна всички шансове. 0:2. Във всеки случай можеше да намали на 2:1, преди отново да получи медицински таймаут при смяната на страните.

Играеха вече около три часа, когато се наложи едно от момчетата, които подаваха топките, да избърше кафяво петно зад линията на Надал. „Да не би да повърна испанецът?“, се чуваше около мен. Не, не беше това – беше просто птиче изпращане, паднало от подреденото в редица ято на покрива на арената – между другото, птиците изглеждаха точно толкова наелектризирани, колкото и публиката.

В четвъртия гейм Федерер стигна до пореден брейкбол, но пропусна и него. Положението в петия сет беше същото като в загубения четвърти – той изоставаеше с 1:3. Отново финалът му се изплъзваше, а испанецът му се струваше хлъзгав като риба. При това правеше всичко по план. Но все пак в този слънчев следобед успя да изплува от тъмнината.

Съдбата следваше своя естествен ход. Изглежда, че зрителите бяха въодушевени малко повече от обичайното, поне в сравнение с финалите за Големия шлем през изминалите години. И все пак май в решителния момент щеше да загуби. Тогава внезапно публиката започна да скандира мощно, като огромна говореща стена – сякаш беше начален сигнал. „*Let's go, Roger, let's go*“ – кънтеше от всички страни. Всеки на стадиона усещаше, че мачът още не е свършил.

Федерер се държеше достойно, у него нямаше и следа от примирение заради пропуснатите възможности – 2:3. Все пак, ако паднеше, щеше да го направи с развято знаме – така разказваше после. „Казах си: „Играй освободено! – това вече го бяхме обсъждали със Сесе и Иван. – Играй срещу топката, не срещу противника! Грабни всичко, което можеш!“. Въпреки изпуснатите шансове продължих да вярвам, че мога да спечеля!“.

В следващото разиграване Рафа отрази петата точка за пробив на Федерер и можеше да направи 4:2, но пропусна този шанс, като топката му от форхенд закачи мрежата и излезе в аут. Бекхенд уинърът на Федерер, втори в този гейм, му даде възможност за пробив. И тук огромна роля изиграха неговото постоянство и упоритост. Надал допусна грешка при форхенда, рибрейк и 3:3! Федерер светкавично спечели седмия гейм – той продължи само 78 секунди – и за първи път поведе в този сет – 4:3!

Надал нямаше време да си поеме дъх, трябваше да сервира. Федерер предусети шанса си и се хвърли насреща му с всичко, което имаше. Испанецът действаше сковано и след двойна грешка изостана с 0:40, но се овладя и отрази и тези три брейкбола. Федерер не показва никаква реакция. Последва най-дългата и зрелищна размяна на удари. Точно 26 пъти топката прехвърли мрежата с почти чудовищно темпо. Сякаш тъкмо е настъпил решаващият момент..., но те продължават отново и отново – и всичко завърши с брутален форхенд уинър, който остави Надал безпомощен.

Публиката полудя, коментаторите в кабините не бяха на себе си. „Не от този свят“ била тази точка, каза Джим Къриър по австралийския „Канал 7“, докато Мирка подскочи високо от мястото си, вдигнала ръце към небето, сякаш мъжът ѝ вече беше спечелил купата. „Ето затова спортът е най-голямото изкуство в живите предавания“ – възхищаваше се Роби Кьониг, брилянтният телевизионен репортер от Република Южна Африка, а пък коментаторката на американския „Тенис ченъл“ обяви на своите зрители: „Не е сигурно дали днес не сте станали свидетели на най-доброто разиграване“.

Надал беше безпомощен. Как ще може да усмири този Федерер, който спечели такова неземно разиграване, който играеше толкова освободено, като в транс? Федерер продължи натиска си и получи своя пети брейкбол в тази игра. При това не остави на Надал никакъв шанс: 5:3. Но боговете на тениса му бяха подготвили още малко моменти на

несигурност – най-тежкият му изпит предстоеше. Той сервираше с нови топки – стана 0:30, а после 15:40. Щеше ли да се стопи преднината, която така феноменално постигна? Успя да предотврати опасността с деветнайсети поред ас и форхенд уинър и отново се върна в борбата за равенство. За негово щастие стигна до шампионска точка. Първият сервис беше неуспешен, при втория му опит съдията отсъди аут. Двойна грешка? Федерер поиска намесата на „ястребовото око“. То показа, че топката в действителност е била добра, т. е. можеше да повтори сервиса. Но въпреки това той загуби точката с грешка при форхенд. Равенство.

Нерви? Трепереше ли ръката му при шанса да спечели финал от Големия шлем срещу Надал след почти 10 години? Дали напомниха за себе си демоните, които го караха да губи срещу именития си съперник дори когато се намираше в изгодна позиция? Същите тези демони, които изместваха фокуса му и сковаваха ръката му? Не и днес! Днешният ден беше различен, той принадлежеше на Федерер. Последва ас, сдоби се с втора шампионска точка.

Този път сервисът му беше точно през средата. Надал се затрудни и успя да отвърне с бекхенд до Т-линията в средата на корта. Оттам Федерер с мощна решителност посрещна с форхенд по посока на страничната линия – удар, оказал се недостижим за испанеца. Той обаче показваше с ръка, че е видял топката да излиза в аут и поиска видео-контрол. Или играта свърши и Федерер вече е шампион, или точката ще отиде при испанеца и всичко ще започне отначало...

Изминаха 19 безкрайни секунди, докато присъдата се изписа на екрана – неоспоримо и окончателно съдийско решение: последната топка на Федерер беше изобразена като крива, летяща по посока на линията. Тя беше оставила след себе си ясна и плътна следа. Точно в целта! Часовникът на мача беше замръзнал на 3:38 часа игра, а таблото с резултата показваше 6:4, 3:6, 6:1, 3:6, 6:3.

Следващите секунди, минути и часове Федерер беше като в делириум. В момента, в който той ясно осъзна, че топката е „целунала“ бялата линия, бе обзет от опиянение, което растеше мощно у него и още дълго нямаше да премине. Той свиваше ръце в юмруци, подскачаше високо и чертите на лицето му изчезваха от екрана. От време на време се виждаше развълнуваният му поглед, който се спира на таблото, устата му беше широко отворена и когато го показаха в по-близък план, в очите му се четеше едновременно огромно учудване, дори стъписване, но също така и облекчение и благодарност. На лицето му беше изписан шокът на човек, който сякаш е сполетян от някакво неимоверно голямо бедствие. Неочакваната победа го караше да скача като кенгуру, главата му изчезваше от картината, предавана от телевизионните камери, изтръпналите му ръце още стискаха ракетата и последната, станала излишна топка.

След краткото, но сърдечно ръкостискане първо с Надал, а после и със съдията Федерер отново застана в средата на корта с глава и ръце вдигнати към небето. Осъзнавайки значението на този момент и тежестта на победата, падна на колене. В неговата ложа Мирка, мениджърът му, треньорите и близките му се прегръщаха, докато той се връщаше на стола си. Сълзите му бликнаха и той дори не усети, че около него се подготвяше честването на победата.

Зад гърба му вече бяха тези 30 минути, които промениха всичко. Почти пет години чакане и напразно повтаряни опити, надежди и страхове, които сега бяха компенсирани. Кариерата му на 35-годишен шампион току-що беше рестартирана. В тези приказни 30 минути от 1:3 до 6:3 той спечели точно двойно повече точки от Надал – 26:13. От тях 8 от сервис, 7 с форхенд и 6 с бекхенд. Надал беше безпомощен пред спринта на Федерер.

При това в решаващата фаза испанецът направи четири непредизвикани грешки. В това отношение сметката на Федерер изглеждаше по-добре: въпреки риска той обезсили съперника в последния половин час и направи 3 грешки, една-единствена при бекхенд. Като цяло имаше почти двойно преимущество при уинърите – 73:35, но и непредизвиканите му грешки в целия мач също бяха два пъти повече – 57:28,

Изглежда, че боговете на тениса го бяха подкрепяли в тези перфектни 30 минути, бяха му показали признанието си заради невероятната му упоритост, отдадеността му и безкрайната му жертвоготовност. Сякаш се бяха наговорили помежду си: „Този Роджър Федерер вече достатъчно страда, достатъчно чака, достатъчно се бори. Трябва да спечели тази титла и да даде най-доброто от себе си!“.

И той го направи. Откритото първенство на Австралия през 2017-а се превърна за Федерер в трамплин, който го изстреля високо в небесата и той възкръсна от пепелта също като феникс. Освободи се от всички тежести, излъчваше лекота и геройски изтърпя гигантския скок на емоциите – еуфорията беше неопишуема. За външния свят това беше един полет, който започна тук, в Мелбърн, и достигна връхната си точка с победата на финала.

Надал се показва като добър губещ. „Вероятно Роджър заслужаваше да спечели повече от мен“ – каза той при връчването на купата, Федерер привлече вниманието със следната реплика: „Благодаря на всички за всичко и се надявам да се видим отново догодина. Няма съмнение, че това беше един превъзходен успех и аз не бих могъл да бъда щастлив, отколкото съм тази вечер!“.

Род Лейвър му връчи трофея „Норман Брукс“, който той по-късно отнесе в ложата си и там го взе в ръцете си Иван Любичич, новият треньор, който преживя много трудни моменти, откакто пое тази длъжност, Федерер държеше здраво купата и не я пускаше – „като че беше петото му дете“, както каза Джим Къриър. Държеше я и когато прегръщаше дълго съпругата си, не я пусна даже когато се отпрати на почетна обиколка на „Маргарет Корт Арена“, където зрителите гледаха мача както на корта, така и на екрана, а сега имаха възможността да приветстват своя герой от плът и кръв.

По пътя към съблекалните Мирка беше още пленена от мощта на успеха. Швейцарката се радваше така, както на първия успех на мъжа си на „Уимбълдън“. „Чувствам се разтърсена, в шок съм, нямам думи“, казваше тя на хората около себе си. Тя даже се извини на приятелката на Надал Хиска Перейо за победата на съпруга си. Каза, че се надява четирите им деца да могат да тренират в академията на Надал. Една доста слаба утеха за испанката в този момент.

След това Федерер отиде в северната част на съоръжението, където на тераса над „Гардън Скуеър“ се беше разположило импровизираното студио на „Канал 7“. „За този турнир осминафиналът щеше да бъде добро представяне, четвъртфиналът – изключително – каза той на Къриър в първото си телевизионно интервю. – Обаче ми потръгна. И днес се хвърлих напред. Казвах си: „Вярвай си, тичай за всяка топка, удряй и тичай, удряй и тичай! Бори се и гледай дали късметът е на твоя страна!“.

След последния си форхенд той Вече знаел: „Тази топка не беше в аут. Когато победата ми беше постигната, се почувствах невероятно освободен. Тогава разбрах, че всичките ми усилия си струват. Не знаеш дали тези моменти ще се повторят. Но ти работиш здраво за тях, за Швейцария, за отбора си, за семейството си, за всички. И всичко това става едно цяло – това, за което се бориш!“.

10. С „Норман“ в снега

Осемнайсетата титла на Федерер от Големия шлем предизвиква толкова много шум, сякаш на пазара излиза нов модел айфон, нов филм от поредицата за Хари Потър или пък отнякъде се е появила безследно изчезнала картина на Пикасо. Всички се радват, но не липсват и такива, които са малко скептични. Останалите са убедени, че независимо от напредналата си възраст Федерер няма да се задоволи с утешителни награди или почетни успехи, че неговата магия още е жива, огънят му още силно гори. Че той продължава да пише своята история, че след годините чакане и упорита вяра не си позволява да се самозалъгва, въпреки че някои критици отдавна лансират в медиите своите повърхностни и изпълнени с фалшиво съчувствие прогнози за неговия залез. Някои дори твърдят в прав текст, че той е изпуснал момента да се оттегли.

Историята на завръщането на Федерер става още по-трогателна след признанието му, че трофеят не влизал в сметките му – не и на този турнир. „Никога не съм мислил, че физиката ми ще се окаже толкова издръжлива – каза той в деня след победата – и че ще успея да надвия толкова много играчи от топ 10 по пътя си към финала. Радвам се, че на този изключителен турнир името ми ще се споменава наред с най-силните в нашия спорт.“

На възраст от 35 години и 174 дни Федерер се присъединява към най-възрастните победители в турнирите от Големия шлем от 45 години насам. През 1968 г. е поставено началото на Откритата ера и рекордът за най-възрастен шампион принадлежи на австралиеца Кен Розуол, който през 1972-ра печели в Мелбърн на възраст 37 години и 2 месеца. Триумфът на Федерер е предпоставка на бял свят да се появят още забележителни факти. Той е първият играч, печелил пет пъти три различни турнира от Големия шлем – Australian Open, US Open и „Уимбълдън“. Между четвъртия и петия му успех в Мелбърн са изминали седем години – също рекорд. При това той е първият играч след Матс Виландер през 1982 г., който на тези турнири е победил четири от първите десет играчи в ранглистата.

Това, че печели победа тъкмо срещу Надал, решително облагородява триумфа му. В 12 дуела за Големия шлем това е едва трета победа на Федерер срещу вечния му съперник и първата, която не се е състояла на „Уимбълдън“. От 2007-а той губи всичките 6 мача в тези турнири. Общата равностетка от всички срещи е 12-23 в полза на испанеца. Що се отнася до титлите от Големия шлем, Федерер води с 18–14, което е доста успокояващо, защото, ако не беше спечелил сега, резултатът щеше да бъде 17–15. Това било нещо маловажно за него, маха той с ръка.

Неговата осемнайсета титла идва благодарение не толкова на игровото му превъзходство, колкото на желанието му за борба, физическата му свежест и издръжливост, както и на изключителната му психическа настройка. Той започва турнира изпълнен със съмнения и почти без практика в мачовете, трябва в продължение на две седмици изцяло да възвърне самочувствието и самоуважението си. И е притеснен както при никой друг турнир, който е печелил досега. За първи път от 1997 г. шампион в турнирите от Големия шлем губи по пътя си седем сета – един срещу Юрген Мелцер, по два срещу Нишикори, Вавринка и Надал. Това е първият път, в който Роджър трябва да изиграе три петсетови двубоя в един турнир.

Задоволството на Федерер е неизмеримо, когато след големия мач идва в залата за интервю. „Разбрах, че моите бекхенди вече не ме дърпат назад, както през 2013-а, когато

имах проблеми с гърба и коляното.“ Струвало му се, че е герой от приказка, в която накрая всичко завършва добре. „Тази титла ще я отпразнуваме като рокзвезди“ – обещава той. Въпреки че финалът се провежда по-рано вечерта, става почти два сутринта, когато той напуска Мелбърн парк. С чантата си за тенис през рамо той отива в клуб, резервиран от Мирка и Тони Годсик. Там празнува с роднини и приятели, а един диджей изпълнява музикалните им желания. Според него песента, която напълно характеризира турнира, е *Don't worry, be happy*. Всички добавят Happy Slam (щастлив шлем), както Федерер подобаващо е нарекъл Откритото първенство на Австралия няколко години по-рано.

Когато се прибират в хотела, слънцето вече изгрява. „Беше разкошно и спокойно. Първият ми спокоен момент. Но първо се събуди едно от момиченцата ни, после и едно от момчетата. Ние им казахме: „О, господи, не искате ли да поспите още малко?“ – разказва той няколко часа по-късно. – Обаче вече всички бяха будни. И ме заразителстваха за купата – каква е, какво има на нея. За първи път се вгледах внимателно в трофея и започнах да им обяснявам“.

Федерер успява да се види с момичетата за кратко след финала. Момчетата обаче проспиват най-значителния триумф на своя баща, откакто са дошли на този свят. Сега, рано сутринта, започват да слагат играчки в купата, докато сестрите им се опитват да я почистват. Федерер се наслаждава на краткото време със семейството си, преди да подремне за малко. „Когато след около час се събудих, си помислих: аз спечелих. Не е сън. В миналото ми беше по-лесно да се справям с успеха. Имам чувството, че вниманието на обществото към мен всеки път расте“, признава той.

Дълбокото задоволство, което среща у много хора, го мотивира. Защото за него в този спорт е важно и това – да дари незабравими моменти на своите почитатели.

„Същото е като при музиката: свириш не само за себе си, но се опитваш и да носиш радост на хората.“ Сцените от играта, които го правят най-щастлив, са тези, в които се прегръща с приятелите и семейството си.

Федерер дава да направят дубликат на купата в оригинален размер и го нарича „Норман“. Та нали беше „Норман Брукс Чалъндж Къп“, наречен на австралиеца, който през 1907-а и 1914-а става първият победител на „Уимбълдън“, който не е британец. Затова получава титлата „сър“. „Не съм сигурен дали ще мога да му резервирам място в самолета“ – шегуваше се Тони Годсик няколко седмици по-късно. В средата на февруари Федерер взима със себе си купата в Швейцарските Алпи, за да си направят снимки в снега.

Когато след триседмична почивка в Швейцария се връща отново за турнира в Дубай и допуска загуба от Евгени Донской, Федерер е още в еуфория. „Беше невероятен момент. Такъв, на който ти е трудно да повярваш. Нещо като чук, като фойерверк. Поглеждам назад като омагьосан и си мисля: „Човече, това наистина ли се случи?“ – описва той. – Това надмина всички очаквания, надежди и мечти. Понякога се събуждам сутрин и отново се питам: наистина ли се случи това?“.

Това чувство ще живее в него още дълго. В края на април, след един демонстративен мач в Сиатъл за неговата фондация, казва: „Когато за първи път спечелих „Уимбълдън“ и „Ролан Гарос“, това беше за мен нещо много специално и в много отношения уникално. Но титлите ми в Австралия се оказаха изненадващо важни за мен, може би колкото „Уимбълдън“ през 2003-та. Например тази година не съм мислил изобщо, че мога да спечеля в Мелбърн. Този турнир трябваше да бъде просто една подготовка за мен, а какво стана – спечелих още един шлем. И за малко да експлодирам!“.

Колко развълнуван е бил спортният свят от този турнир, говорят най-добре телевизионните рейтинги. В Австралия го причисляват към най-популярните спортни събития на годината, а финалите средно се гледат от около 2,686 милиона зрители, като тук е отчетен пик от 4,37 милиона от „Канал 7“, третото най-гледано предаване за 2017-а. Финалът при мъжете достига до 11,2% от австралийското население (този при жените между сестрите Уилямс е привлякъл почти половината). Дуелите за титлата при мъжете от Париж (4,6%), Лондон (6,7%) и Ню Йорк (0,5%) се задоволяват с отчетливо скромни стойности.

Май не само от гледна точка на Федерер турнирът трябва да се нарича Happy Slam.

11. В обръча на слънцето

В началото на март Федерер слиза от частния джет на регионалното летище „Джаклин Кокрън“ в калифорнийската пустиня. Той е пребледнял и краката му треперят. Редовният полет от Дубай за Лос Анджелис е преминал безпроблемно, но не такава е ситуацията със следващия полет – от Лос Анджелис до Индиън Уелс. Той е кратък, но точно тези полети доста често биват обхващани от турбуленция. Федерер познава това явление още от времето, когато в началото на кариерата си лети със Сговвак от Базел за Франкфурт, само че днес това не му помага много.

Денят, в който той пристига на мястото, където ще се събере целият световен елит, е ветровит и бурен. Палмите се огъват от вятъра почти до земята, пясъкът хвърчи във въздуха, а над многобройните голф игрища в околността и над планините на зрелищната Кочела Вали с нейните пустини, оазиси и заснежени върхове се оформя мощен тайфун. „Беше много бурно – разказва Федерер. – Едно от децата седеше в скута ми и изведнъж стана много горещо. Замириса на керосин. Прилоша ми. Когато сляхох от самолета и вдишах малко чист въздух, ми стана по-добре.“

Десетдневният турнир за мъже и жени в калифорнийския пустинен оазис се организира от технологичния милионер Лари Елисън, провежда се след Големия шлем в Австралия и е една от любимите спирки на Федерер. Тук, далеч от стреса на големия град, неговото семейство също се чувства добре. Този път освен родителите му с него са и близначките, Иван Любичич, физиотерапевтът Даниел Трокслер, Тони Годсик, един готвач... Антуражът му е многоброен като футболен отбор, заедно с треньора и четири коли са ангажирани да ги превозят от летището в предварително наетата къща. Тя се намира на няколко крачки от тенис парка – може би най-красивото и луксозно място за турнири в света на тениса.

Бурното пътуване не се оказва лош предвестник за това, което очаква Федерер през следващите четири седмици в Съединените щати. Още на осминафиналите се стига до повторение на финала от Мелбърн срещу Надал. Федерер побеждава с лекота с 6:2, 6:3. За първи път от пет години той печели отново „Мастърс 1000“ турнира в Съединените щати благодарение на победата си на финала над сънародника си Вавринка.

Само две седмици по-късно Надал отново се изправя срещу него на финала в Маями, третия по значение турнир на страната (който също е от сериите „Мастърс 1000“). Федерер пристига в Ки Бискейн, остров южно от Маями Бийч, и записва трети успех за сезона срещу испанеца, този път 6:3, 6:4. На всичкото отгоре му се удава за трети път да спечели „Слънчевия дубъл“, както наричат победата в двата най-големи и най-важни турнира от сериите, които се намират в американския Обръч на слънцето. Този двоен

успех му се е случвал вече през 2005 и 2006 г., сега е малко по-различно от позицията на годините.

Федерер се намира още на своята австралийска висота и дългото прекъсване предната година открива пред него нови перспективи. „Аз съм спокоен – казва той. – По време на паузата осъзнах колко щастлив съм бил в предишните години. Завръщането ми достави огромно удоволствие, харесвам и начина си на игра. Поемам инициативата, играя агресивно и съм щастлив, че на моята възраст още мога да играя на такова ниво. Със сигурност сега изпитвам повече удоволствие отпреди.“

Финалът в Мелбърн още отеква в пространството, където и да отиде Федерер. Чувства се като през 2008-а на финала на „Уимбълдън“ – годината, в която записа с Надал в историята на тениса повечето от най-добрите мачове. „Ехото е същото като тогава – с тази разлика, че сега съм на страната на победителите. И ще мога да му се наслаждавам по-дълго.“

Отново всичко се върти около него. Самият „Ню Йорк Таймс“ за първи път изпраща своя тенис експерт Кристофър Клари на Индиън Уелс само заради Федерер. „В момента всичко около него ни интересува. Дори какво яде на закуска“ – казва той.

Федерер започва сезона по този начин за втори път – със спечелването на трите най-значими турнира – след 2006 година. Той е ярък лидер в класацията от началото на 2017-а и е на път отново да се превърне в № 1 на света, вече като най-възрастния тенисист. Показва обаче, че тази цел съвсем не е негов приоритет – на първо място стои здравето му. Ето защо пропуска всички турнири на червена настилка.

12. Вечеря за шампиони

Последният ден на турнира на „Уимбълдън“ завършва с традиционна вечеря за шампиони в лондонското сити. Ако някой получи покана за нея, значи принадлежи към 400-те привилегировани, внимателно подбрани гости. А пък ако е играч, значи е постигнал големи успехи. Официалната галавечеря е считана за изключително престижно събитие в света на тениса – тя е място, където се оказва голяма почит на победителите в шампионата – както при мъжете, така и при жените. Организаторите използват този повод, за да могат те самите да празнуват, демонстрирайки неподправена гордост, превъзходство, помпозност и британско благородство. Когато през 1981 г. след първата си победа Джон Макенроу отклонява поканата и предпочита да празнува със свои приятели от роксцената, това изобщо не е добре прието от благородните джентълмени от „Ол Ингълънд тенис енд крокет к्लъб“.

Роджър Федерер от доста години е постоянен гост на шампионската вечеря и познава добре правилата на празненството. Той получава покана още през 1998-а, когато е шестнайсетгодишен и при дебюта си на „Уимбълдън“ печели турнира при юношите. Тогава обаче се налага да откаже, понеже буквално дни след това го очакват у дома, на турнира в Гщаад, където заради успехите си ще получи уайлд кард и ще участва в първия си АТР турнир, най-голямото предизвикателство за професионалистите.

През 2017 г. той е тук за осми път – осем пъти е в главната мъжка роля на шампион. Тази гала е за него като празничен завършек на един прелом в развитието му – мечтае за нея и въпреки това наистина не го допуска – да спечели „Уимбълдън“ още веднъж. За осми път. Пет години след последната си победа и само една година, след като прекъсва сезона заради проблеми с коляното и направи пауза от шест месеца. От 41 години насам той и Бьорн Борг остават единствените, които нямат загубен сет на „Уимбълдън“.

От осминафиналите побеждава последователно Димитров, Раонич, Бердих, а на финала не оставя никакъв шанс на Марин Чилич с 6:3, 6:1, 6:4, въпреки че има мазол на крака, който му пречи. „Осмото чудо на света“ – така писаха много медии на следващия ден, между тях и лондонският „Таймс“.

„Доста забележително постижение“ било това, казва с типичната си британска сдържаност председателят на „Уимбълдън“ Филип Брук в своето приветствие малко преди полунощ. Той напомня на гостите за деня, в който Федерер е герой на всички първи страници на световните медии заради победата си над Пийт Сампрас на осминафиналите на „Уимбълдън“. Оттогава изминават шестнайсет години, а той все още е тук. Дори Брук е впечатлен: „Тогава Пийт Сампрас беше седемкратен победител, но Роджър дръзна да му се противопостави едва в третия си турнир на „Уимбълдън“. Сега той се извисява над останалите като осемкратен победител, при това сега няма нито един загубен сет“. Може би защото невероятният, вече отминал паметен ден е от голямо значение, пословичната резервираност на Брук не издържа до края на речта му. Гласът му трепери и почти преминава във фалцет, когато казва: „Поздравления, Роджър, за твоя невероятен, забележителен успех в този исторически ден. Моля, ела горе!“.

След като слиза от лимузината, отново последен, Федерер стъпва върху виолетовия килим, който отвежда гостите до зелените надписи – втория от трите цвята на „Уимбълдън“. Първите му пет титли са отпразнувани в хотел „Савой“ на река Темза, шестата и седмата – В хотел „Интерконтинентал“ В Парк Лейн. Тази година сцената на официалната вечеря на шампионите е „Гилдхол“ в лондонското сити. Внушаващата респект четириетажна сграда, украсена е много островърхи кули, се намира на около час път северно от Уимбълдън. Столетия наред „Гилдхол“ е изпълнявал функцията на кметство, а днес е приютил градската управа.

Седем часа са изминали от победата на финала на Федерер, когато той се появява малко преди 23 ч. Залата е богато аранжирана със статуи и полилеи – прилича на катедрала. Със златната купа в ръце преминава покрай празнично украсените с блещукащи свещи маси, където седят гости в смокинги и скъпи вечерни рокли. Звучи песента *Hurts* („Боли“) на Емили Санде, която отразява напълно отношението му към „Уимбълдън“ през изминалите четири години, когато трябва да напусне любимия си турнир след болезнено поражение.

Baby, I'm not made of stone, it hurts. Loving you the way I do, it hurts. Гостите се отнасят с явно нежелание към призива да останат по местата си, въпреки че в поканите им с малки букви пише, че не трябва да притесняват шампионите за автографи и снимки.

В продължение на два часа и половина след шампионската точка Федерер дава интервюта, отговаряйки на едни и същи въпроси. Когато пристига в „Гилдхол“, хапките и напитките в старата библиотека са отдавна прибрани. Дори пропуска да чуе как след аперитива шефът на протокола тържествено обявява: *Dinner is served* и кани гостите в главната зала. Двете предястия също са сервирани.

Освен Мирка и родителите му, на масата на Федерер седят още двамата му треньори, физиотерапевтът, мениджърът му и техните семейства, както и Томи Хаас, негов дългогодишен съперник и приятел, чиято съпруга никога не пропуска събитието. Там е още Рето Щаубли, негов стар приятел, и жена му. Най-накрая му носят основното, предястията обаче му сервират заедно с десерта.

Кулминацията на събитието е „Тостове за кралицата и за шампионите!“. Най-възрастният в историята победител на „Уимбълдън“ изглежда все още свеж и сигурен в кос-

тум и вратовръзка въпреки дългия и напрегнат ден. „Също като Джеймс Бонд е“ – прошепна съседката ми по маса, една испанска журналистка. Тя се беше сдобила с покана благодарение на победителката Габрине Мугуруза, докато на мен се падна честта да представлявам швейцарските журналисти.

Не приличаше много на Джеймс Бонд, когато отваряше подаръка си, който Брук му връчи на сцената – просто разкъсваше хартията, с която беше опакован колаж, който изобразяваше всичките му осем победи. След това го интервюира Марк Печи, някогашният британски професионален тенисист. Той също спомена за сравнение между него и Сампрас. „Нито за секунда“ не си е помислял, че може някога да преодолее американеца на „Уимбълдън“, каза Федерер. „Винаги са ме сравнявали с Пийт и много хора очакваха същите успехи и от мен. Винаги смятах, че това не е възможно. И ето ме тук, надминал моите герои. Това е забележително чувство.“ Когато днес следобед по време на финала повел с 5:4 в третия сет, се почувствал странно. „Сега също всичко ми се струва нереално.“ За своята 18-а титла от Големия шлем Федерер трябва да чака 1666 дни – точно десет пъти повече, отколкото сега за 19-ия си триумф – 168 дни.

За разлика от победата в Австралия през януари, която момчетата му близнаци проспаха, днес тригодишните малчугани успяха за първи път да видят на живо как баща им печели купата. „Те нямаха никаква представа какво се случва. Вероятно са си мислели, че гледката е красива, а игрището – прекрасно.“

Какво означава за него победата на „Уимбълдън“, той обясни малко по-късно на Габрине Мугуруза, първата испанска шампионка след Кончита Мартинес през 1994 г., когато я извикаха на сцената: „Не си победител на „Уимбълдън“ само за един ден. Ти си такъв през целия си живот. И разбираш какво означава този турнир за легендите тук и за хората. С времето започваш да се чувстваш още по-добре“.

Настроението на масата на Федерер беше празнично, но не екзалтирано. Майка му Линет съжаляваше, че някои играчи от новото поколение като Тийм и Зверев не са станали по-забележими. Баща му Роберт се наслаждаваше на финала и от време на време разказваше по някой виц: „Бяхме за малко в Апенцел, където е отрасла майка ми, и видяхме на оградата на една къща № 19. Тогава Тони Годсик каза: „Това е числото!“.

На Федерер не му остава много време за разпускане. Преди десет години, когато за първи път го придружавах на такова събитие, веднага след вечерята той заведе със себе си в съседно помещение всичките си роднини, приятели и придружители и се снима с всеки от тях и с оригиналната купа – тази, която винаги остава в Уимбълдън. Той самият носеше със себе си едно с 25% по-малко копие – все пак при първите си седем победи беше получил копия с намален наполовина размер.

Този път бързо разпусна групата. Вече беше понеделник, много хора трябваше скоро да стават за работа. За него обаче празненството тепърва започваше. С повече от две дузини хора, между тях и родителите му, той приключи вечерта в един бар. „Главата ми още жужи – каза той в понеделник сутринта, когато отново трябваше да дава интервюта. – Мисля, че пих доста алкохол.“

Седмици по-късно признава, че по време на този турнир се е чувствал непрекъснато зле: „На „Уимбълдън“ бях болен през цялото време, имах безкрайно главоболие и хрема дори по време на мача“ – обясни в Мелбърн през 2018-а. Явно понякога болките могат да предизвикват все по-високи постижения. Представям си какво можеше да направи един стопроцентово здрав Федерер.

13. Кортът на сълзите

Когато в края на декември 2017 г. Федерер каца в Пърт, ситуацията е съвсем различна в сравнение с неговото завръщане преди 12 месеца. Той пак е № 2 в света, но е победител от „Уимбълдън“ и Мелбърн и сега на турнира „Хопман къп“ пак е изключителна звезда. Няма спирачки! Печели всичките четири единични двубоя, а заедно с Белинда Бенчич – и всичките при смесените двойки. Така на този престижен турнир става победител, седемнайсет години след триумфа си за Швейцария с Мартина Хингис.

Партньорката му Бенчич е точно толкова въодушевена от него (той ѝ помага през целия турнир), колкото и Тенис асоциацията на Австралия, която за пореден път регистрира нечуван зрителски рекорд. Пол Папалия, министър на туризма в Западна Австралия, е очарован: „Федерер направи толкова много за Западна Австралия, колкото никой не е правил!“ – обявява той по време на награждаването. Министърът е така развълнуван заради селфито, което Федерер си прави с една куока – късоопашата кенгуру, което се среща само в тази част на света. Снимката със смешното животно и пусналия брада тенисист предизвиква небивал шум – от една страна, заради 30-те милиона почитатели на тенисиста, които го следват в социалните мрежи, а от друга – заради многобройните новинарски предавания и статии във вестниците. Когато Федерер в своето обръщение говори с неподправена възхита колко страхотна е Западна Австралия („Идвайте, хора, посетете Пърт!“), щастието на Папалия е пълно. Остров Ротнест, където Федерер е отишъл на разходка и се е щракнал с куоката, преживява такъв наплив от туристи, какъвто никога не е виждал. Търсенията в интернет нарастват четворно. Съвсем спонтанно и безкористно Федерер печели от тази постъпка. Държавните власти, свързани с туризма, се споразумяват да му отпуснат хонорар в размер на 1,5 милиона щатски долара.

Когато Федерер пристига от Пърт в Мелбърн, е смятан за категоричен фаворит на Откритото първенство на Австралия. На него му липсват солидни аргументи, за да противоречи. Единственото, което му хрумва, не е много убедително: „Един състезател на 36 години не бива да бъде смятан за фаворит“.

Но той не е какъв да е 36-годишен. Сред играчите на върха е в най-добра форма. Анди Мъри отсъства заради операция на хълбока, Вавринка е сянка на самия себе си след операция на коляното, Джокович се бори още с проблемите в рамото си и губи на осминафинала от южнокореяца Чун Хьон. А когато Надал губи от Чилич поради нова контузия в бедрото, пътят към 20-ата титла изглежда разчистен.

След трудно извоюваната си победа срещу Бердих Чун не е сериозен противник на полуфинала. Азиатецът има пришка на ходилото, получена при игра на футбол, и след час игра отпада. На финала Федерер среща Чилич. Няколко месеца преди това на „Уимбълдън“ Чилич пък има спукани мазоли, но сега е в топформа.

Финалистите не са лишени от предистория. По случайност преди 2 месеца двамата се срещнат на Малдивите по време на ваканция, след като вече са играли един срещу друг на АТР финалите в Лондон. „Потренирахме малко и изпихме по няколко питиета“ – разказва Федерер. С тях са били Мирка и възлюбената на Чилич. „Като усещахме, че вече много сме се изпотили, спирахме.“

В деня на финала в Мелбърн е много горещо. Температури от порядъка на 38 градуса принуждават организаторите да спуснат подвижния покрив. Това хич не се харесва на

Чилич. Всичките досегашни мачове той е играл на открито и е бил подготвен за горещината. „Аз нямам нищо против, че сложиха покрива. Само че така се получи огромна разлика в температурата – 38 градуса навън, 22–23 вътре“ – оплаква се той.

Федерер, като един от най-добрите играчи на закрито, атакува веднага, прави 4:0 и печели първия сет за 24 минути. Това беше финал № 200 от турнирите на Големия шлем в историята на професионалния тенис, а неговата 20-та поред купа изглеждаше съвсем близо. Тогава Чилич се активизира, Федерер попадна под натиска му и стана колеблив на моменти. Стигна се до тайбрек и до първата му загуба на сет в турнира. Той реагира твърдо, съвзе се в третия сет и в четвъртия вече водеше с 3:1 гейма. Отново се заговори какво ли не за Федерер – губел контрола на мача. Чилич атакуваше като в опиянение, заигра внезапно като човека, който през 2014 г. изненадващо спечели US Open, като на полуфинала не даде на Федерер нито сет.

Федерер загуби пет гейма един след друг – от 3:1 стана 3:6. Сетът завърши, устремът също. Както преди 12 месеца срещу Надал, победителят в Australian Open щеше да се определи в петата част. Както тогава, попадна под натиск, трябваше веднага да отрази два брейкбола. Това му се удаде с прекрасни сервиси, за което той се окуражи – *Chumt jetza!* (Хайде, най-после!). Като че ли беше резервирал сервисите за себе си, бушуваше и беше неотразим. Публиката беше шумна като никога – усещаше се, че мачът навлиза в решаващата си фаза. *Let's go, Roger, let's go* – понесе се на „Род Лейвър Арина“. Също като миналата година.

И Роджър даваше. „Кръвта му замръзнала“, както се изрази по-късно, докато обърна играта и взе превес над Чилич. 2:0, 3:0, после още един пробив. За 33 минути приключи сета с 6:1. Също като Надал и Чилич поиска видеоповторение при последната точка, но и този път топката беше докоснала линията. 6:2, 6:7, 6:3, 3:6, 6:1. От този момент Федерер стана носител на 20-ата си титла от Големия шлем – вдигна ръце нагоре, сви юмруци.

И тогава „Род Лейвър Арина“ се превърна за него в корта на сълзите. „Приказката продължава“ – каза той с треперещ глас. Когато после благодареше на екипа си, след думите *I love you, guys...* не можа да продължи. Хвана се с ръка за главата, сълзите се търкаляха по лицето му, докато зрителите го аплодираха на крака, някои ликуваха, даже Род Лейвър го снима. Повече от една минута продължи този празничен, несравним, емоционален и вечен момент, докато един от модераторите се включи и избави Федерер.

Бил много напрегнат ден, казваше по-късно, след около час, когато дойде на пресконференцията. „Всяка минута си мислех какво ли щеше да бъде, ако пропусна този огромен шанс и какво ли ще бъде, ако направя обратното. Беше почти забавно.“ В събота бил по-скоро песимистично настроен, защото Чилич го победил в тренировка преди турнира в Мелбърн. В началото на петия сет видял себе си като победен.

Това беше повече от крайъгълен камък, който днес положи в кариерата си. С 20-ата си титла направо си издигна паметник. На 36 години и 173 дни остана вторият по възраст шампион на Големия шлем в историята след Кен Розуол. Трябва да го повтори, за да счупи този рекорд. „Крал Роджър V!“ – написа „Хералд Сътн“, защото с шестия си триумф в Мелбърн той задмина досегашните рекордьори по титли – Новак Джокович и Рой Емерсън.

В тази съдбоносна нощ почти незабелязан остава фактът, че след 10 години и след US Open Федерер отново успява да защити успешно титла от Големия шлем. Самият той

изглежда като смазан от успеха си. „Никога не помислих, че 20 титли са напълно възможни“, казва той на сутринта след една сравнително кратка нощ. И както на „Уимбълдън“ миналата година, добавя: „Това е някак си нереално“.

Нереални са и следващите седмици. През февруари Федерер печели турнира в Ротердам и става най-възрастният № 1, през април академията „Лауреус“ в Монте Карло го провъзгласява за „Световен спортист на годината“ и както се очаква, в „Спортинг клуб“ получава трофея „Завръщане на годината“ от Борис Бекер.

След 17 победи на финали Федерер живее като в сън, от който, въпреки трите мачбола, го изтръгва Хуан Мартин дел Потро в Маями.

Едва в средата на октомври той издава, че по време на тренировка в Щутгарт в сезона на трева през юни е контузил ръката си и е играл с болки чак до късно през есента. Затова не успява да задържи високото си ниво. На четвъртфиналите на „Уимбълдън“ – където отново игра на Корт 1 – отпада от Кевин Андерсън след два сета преднина и стигна до мачбол. През втората половина на годината печели още една титла – № 9 в Базел, която е и 99-а в кариерата му.

ЧАСТ II.

Началото

14. Светът е една топка

Осми август 1981 година е обикновен съботен ден. В Германия сингълът „Очите на Бет Дейвис“ на Ким Карнъс оглавява музикалните класации. Първата страница на „Нойе Цюрихер цайтунг“ на тази дата е без снимки, само с огромно заглавие „Недоимък и нетърпение в Полша!“. На спортните страници на изданието може да се прочете, че олимпийската шампионка на скок височина Улрике Майфарт е успяла да скочи 1,96 м в Реде от първи опит, подобрявайки националния рекорд на Германия. Пише също, че испанецът Хосе Игерас е отпаднал на турнира по тенис в Индианаполис.

Роберт Федерер участва в започналото предния ден тенис състезание „Боско“ и заедно с партньора си Хайни Баумгартнер стига до финала. Окрилен от победата, вечерта яха малкия си мотор и запърпорва към къщи, за да види как се чувства съпругата му Линет, която е в силно напреднала бременност. „Още няма нищо“ – казва му тя. „Тогава ще отида в Райнфелд“, отвърща той. Там се провежда друг регионален турнир по тенис и той познава много от участниците.

Прекрасна петъчна вечер е. В клуба настроението се повишава с всяка изминала минута. Около два сутринта телефонът звъни – мобилни още няма. Един от гостите вдига слушалката, но бързо затваря, защото не успява да разбере нищо. Роберт Федерер наблюдава отстрани тази сцена и внезапно се притеснява: „Помислих си: „*Gopferteggel*¹⁰, Линет ли беше?“. Когато малко след това отново се чува звън, той тича бързо до телефона. Наистина е Линет. Казва му: „По-добре си ела у дома...“.

Така и прави – малко изплашен, тръгва с мофата си към къщи, взима жена си и я кара в болницата на кантона Базел. За момент мисли да извика някой свой приятел, за да убият чакането в игра на карти. Само че всичко става бързо. В 8,30 Линет ражда второто им дете: момче, 3,710 кг, 54 см. „Имаше големи стъпала“ – спомня си тя. За името Роджър са се споразумели предварително, защото може без проблеми да се произнася на английски: Ротчър. По-късно Федерер казва, че предпочита английския вариант на името си пред френския: „Казвам се Роджър“ – заяви той, когато беше седемнайсетгодишен. „Роже звучи прекалено сладко, направо ужасно.“

Раждането на сина не спира бащата да отиде още същия следобед на финалите на двойки на турнира „Боско“, дори да спечели – заедно със своя партньор, разбира се. Тогава той и съпругата му играят в много турнири, спомня си Роберт. „Тенисът беше част от нашия живот, особено преди да дойдат децата. Ту бяхме участници в турнира „Боско“, ту на „Бирсег“ или на първенството на Базел – нищо не пропускахме.“

Роберт и Линет са силни регионални играчи. Той достигнал степен ЯЗ в класификацията на швейцарския тенис, Линет пък дълго време е в категория 112. „Ние играехме

¹⁰ По дяволите – швейцарски немски. – Бел. пр.

по-скоро атакуващо, не бяхме никакви, които кръжат около линията – казва Роберт, когато приятелите му наричат Роби. – Линет имаше силен слайс и бекхенд, каквито по-късно имаше и Роджър.“ С две малки деца обаче (Диана е с две години по-голяма) ѝ се налага да остави хобито си малко на заден план.

Двамата се запознават през 1970-а в Кемптън парк до Йоханесбург, Република Южна Африка. Роберт Федерер е от Бернек – градче в Санктгаленската долина на Рейн, в североизточната част на Швейцария, недалеч от Бодензее и от границата с Австрия. Дипломираният лаборант работи в столицата на швейцарската химия – Базел, докато тръгва по широкия свят. Чиста случайност е, че заминава за Южна Африка – на 24 години е. А също и че там успява да намери работа при предишните си работодатели, които открили филиал в Кемптън парк. Роберт се запознава с шест години по-младата Линет Дюран в кафенето на фирмата. Баща ѝ бил началник-цех във фабрика, а по време на Втората световна война служил в Европа. Държал в семейството му да се говори английски, наред с африкаанс, затова изпратил в английски училища всичките си четири деца. Линет отрасва там, завършва търговска гимназия и започва работа като продавач-консултант. Исква да спести пари, за да посети Европа.

Тя е талантилива и отдадена спортистка. Била е в регионалния отбор по хокей на трева, но изоставя този спорт, след като, вследствие на няколко травми, започват проблемите ѝ с краката. В швейцарския клуб в Йоханесбург открива тениса с помощта на Роберт.

През 1973-та младата двойка решава да се премести в Швейцария – ей така, по някаква прищявка. Наемат тристайно жилище в Базел. Отначало им е доста трудно в тази студена страна, където разстоянията са малки, затова копнеят за Южна Африка. През декември същата година се женят, работят отново в „Циба-Гайги“. Играят тенис все по-интензивно – в тенис клуб „Циба“, фирменото дружество в Алшвил. Когато вече могат да си позволят по-добро жилище, се местят в периферията на града, първо в Бирсфелден, после в Риен и оттам – в Мюнхенщайн, където израстват децата им.

Като състезателка Линет постига най-големия си успех през 1995-а, когато заедно с тенис отбора на „Олд Бойс“ печели шампионската титла на Швейцария за ветерани. Тенисът остава голямата ѝ страст, нейната втора специалност. Първата е да бъде майка. По-късно става треньорка на младежи в тенис клуб „Циба“. Повече от десет години помага в организацията на турнира на АТР в Базел – Swiss Indoors, който се провежда на около два километра от работното ѝ място – в „Санкт Якобсхале“ – винаги през есента. Задачата ѝ е да регистрира документите за акредитации на играчи, функционери, официални лица и представители на медиите. Там, на едно малко бюро в ъгъла на залата, я срещнах за първи път – изключително мила и елегантна жена. Тогава изобщо няхах представа, че синът ѝ ще бъде признат за един от най-добрите играчи в историята на тениса. Не знаех коя е, докато един колега, разказвайки ми някаква история за Федерер, развълнувано ми съобщи, че майка му е милата дама, която прави регистрациите на Swiss Indoors.

Родителите на Роджър доста рано откриват, че той е доста сръчен с топките. На 11 месеца много му се удава да хваща по-големи топки. Винаги държи някаква, дори и в пясъчника. „Още на година и половина можеше да хвърля топка с часове. Трябваше да му я подаваме, а той веднага я връщаше обратно. Другите деца хвърляха в различни посоки, само той – не.“

Семейство Федерер не са нито богати, нито бедни – типични представители на швейцарската средна класа. В тихия квартал „Васерхаус“ в Мюнхенщайн, израснал в еднофамилната къща на № 40, Роджър се влюбва до уши в спорта. Той е приятно, порядъчно

и добре възпитано момче. Самоуверен, но никога надменен. И винаги има у себе си топка, с която жонглира, пресичайки улицата. „Беше мило момче – разказва Роберт. – Обаче ако нещо не му харесваше, можеше да стане доста агресивен. Всички поражения бяха за него истинска катастрофа, даже и при играта на табла.“ Сестра му Диана потвърждава: „Понякога яростно захвърляше пуловете и зарчетата из цялата дневна“.

Все по-често го виждат в тенис клуба на „Циба“ заедно с родителите му. На три и половина вече прехвърля над мрежата първите си топки. Майка му и баща му играят с него футбол, тенис на маса, скуош. На четири вече може да отиграе успешно двайсет-трийсет последователни топки. „Имаше необикновена концентрация“ – казва бащата. В продължение на часове той пердаши топки срещу тренировъчната стена в клуба, гаражната врата, някоя стена у дома или пък срещу кухненския шкаф. Трябвало да пазят от него картини и съдове, даже стаята на сестра му не била пощадена от набезите му. На Диана и без това не ѝ е лесно с него: „Винаги, когато бях с приятели, влизаше и крещеше наоколо, или пък, ако говорех с някого по телефона, непременно вдигаше втората слушалка. Беше истински малък дявол“.

В стаята му на мансардата има плакати навсякъде – от стените и вратата гледат баскетболните звезди Майкъл Джордан и Шакил о'Нийл, а на централно място стои огромен постер на сексимвола Памела Андерсън – русата спасителка на плажа от популярния сериал. Роджър се пробва в много спортове – ски, борба, плуване, скейтборд, хокей, баскетбол, тенис на маса. Често играе бадминтон през оградата с някое съседско момче. Най-много му допадат игрите с топка и затова гледа да излезе навън винаги, когато има няколко свободни минути. Дейностите в класната стая, изискващи концентрация и пазене на тишина, не го привличат. В свиренето на пиано, с което се занимава за кратко, също му липсва страст. „По едно време ходех един път седмично на уроци по пиано, но умът ми беше все в спорта. Спомням си, че веднъж трябваше да подготвя един откъс от произведение. Като отидох на урок, учителката ме попита: „Не си ли се упражнявал, Роджър?“. Аз отговорих: „Не, бях на тренировка по футбол и после на корта“. Тя каза: „Ела, ще опитаме отново.“

Вече е ясно, че любимите му спортове са тенисът и футболът – с по-голяма топка също го бива. Като се върне от училище, обядва и започват да играят с майка му. Кухнята им е относително голяма, има два изхода, които им служат за врати, спомня си тя. „Понякога играехме на живот и смърт – печелеше този, който пръв вкара десет гола.“ Тя обаче никога не му подарява победата: „Не го оставях да победи ей така, защото ми е симпатичен. Трябваше да се потруди“.

Динеш не иска дори да чуе да тренира сина си. По две причини: „Първо, не се чувствах достатъчно компетентна. Второ, той щеше непрекъснато да ме нервира. Играеше много, пробваше сложни удари, но не връщаше топката нормално, както се изискваше от децата. За една майка това никак не е весело. Още от малък правеше каквото си иска и вечно опитваше да премине границите – както в училище, така и у дома. В спорта също“.

„Той беше много пъргав, истинско кълбо от енергия, и затова понякога беше трудно с него – продължава да разказва майката. Той не смята това за лошо. – Всъщност беше весело, открито и мило момче, докато не се случеше да експлодира.“ Ако го принуждават да направи нещо, което не му харесва, може да реагира грубо. Ако нещо му се струва скучно, тутакси го поставя под въпрос или пък просто го игнорира. Ако баща му започва да му дава указания на корта, не го удостоява дори с поглед.

Всъщност Роберт и Линет са идеалните родители за такова лудо по спорта момче като него. Те го оставят да се налудува, не го притискат за нищо. „Той трябваше просто да се движи, иначе ставаше непоносим“ – спомня си Линет. Тя и съпругът ѝ смятат, че за него ще бъде от полза да бъде част от колективен спорт, т. е. да има съотборници. Затова го записват във футболен клуб „Конкордия“, който базелчани наричат просто „Конгели“.

Първият му тенис идол е Борис Бекер. Гледа мачовете му по телевизията часове наред. Майка му е смаяна какви детайли забелязвал още тогава – едва четиригодишен. Тогава, през 1985 година, Бекер достига до своята първа победа на „Уимбълдън“. По-късно, през 1988-а и 1990-а, губи на финала на същия турнир от Стефан Едберг и Роджър пролива горчиви сълзи. „Много скоро от всички спортове започна да ми харесва най-много тенисът – спомня си Роджър. – В този спорт цари напрежение – сам мога да го усетя в ръката си. Появява се и когато печеля, и когато губя.“

Въпреки че отрано е очевидно, че Роджър притежава сериозни умения и силна координация, родителите му не виждат у него бъдеща спортна звезда – нито във футбола, нито в тениса. Смятат, че е възрастта влечението към игрите ще стихне.

„Ние се отнасяхме към това не твърде емоционално, без утопични очаквания, а напротив – опитвахме се да бъдем реалисти – казва Роберт Федерер за времето, когато станало ясно, че момчето им притежава талант над средното ниво. – Въпреки че всички го сочеха като суперталант, ние все още не го виждахме на Еверест. Искахме да го запазим от всичко. Но същевременно изисквахме дисциплина и отдаденост.“

Роджър се ползва с доверието на родителите си – още от малък те му позволяват да пътува с велосипеда си от Мюнхенщайн до Базел, до тенисклуба на „Олд Бойс“. „Оставяхме го да живее“ – смее се бащата. Само че наред със свободата Роджър трябва да спазва правила. Когато кръшка от тренировки, това не се приема добре от техните. Те не са съгласни да търпят последиците от необуздания му темперамент. Бащата си спомня: „Веднъж на тренировка в „Циба“ се държа безобразно. Дадох му два франка и му казах: „Знаеш къде спира трамваят. Аз ще се прибера у дома сам“. Много пъти, когато прекали, го карат да почиства от камъчета лехите в зеленчуковата градина.

С училището положението не е много розово. Слаба амбиция, средни резултати, домашните предизвикват у него вечно негодувание. „Нищо не му харесваше, за бога! Бях истински щастлива, когато завърши училище – поглежда назад Линет. – Не беше никак глупав, но малко неща го интересуваха. Вървеше му например географията, обаче другите предмети... Затова днес съм изненадана колко добре говори френски – като ученик той изобщо не искаше да учи думи.“

Благодарение на майка си вкъщи Роджър учи английски. Расте, говорейки два езика – швейцарски немски и английски, който се превръща в негов основен език, особено след като треньор му става австралиеца Питър Картър. И двамата със сестра му имат и южноафрикански паспорти освен швейцарските. „Погрижихме се за това, когато се родиха децата – спомня си Роберт. – Смятахме, че всеки допълнителен паспорт ще бъде за тях едно предимство.“

Младото семейство държи на отношенията си с роднините. Често празнуват Коледа в Бернек, но поне веднъж годишно пътуват до Южна Африка. Там се запознават с Артър Дюбах, колега на Роберт, който става кръстник на Роджър и по-късно започва да го придружава на турнирите. Когато е тийнейджър, ходят често на риболов. Но с въдицата не му върви така добре, както с печеленето на титли в любимия му спорт.

15. Двамата приятели

Шестгодишен, Федерер се запознава с Марко Кюдинели – момче, само с месец по-малко от него. Двамата са част от група за местни таланти, създадена от тенис федерацията в Базел. Стават приятели и се срещат почти всеки ден. Децата играят на всички възможни игри с топка, но преди всичко – тенис и футбол. Новият приятел на Роджър, когото всички наричат Ем Си (заради инициалите му), играе като либеро във ФК „Базел“, самият той пък е централен нападател във ФК „Конкордия“. Случвало се е отборите да се срещнат помежду си. Два от тези мачове са останали в спомените на Кюдинели: „Две години подред играхме един срещу друг на финала на един турнир в зала, в Мьолин – разказва той. – Първия път бихме с дупзи, следващата година те победиха с 2:0“.

В региона „Базел“ и „Конгели“ са двата най-силни отбора. „Мислехме, че след 9-10 години ще станем доста добри футболисти – признава Кюдинели. – Но когато трябваше да играем срещу „Люцерн“ или „Лугано“, си казахме: „Тези са много по-добри!“. Той описва футболните качества на Федерер немного ласкаво: „Имаше силен шут и се движеше добре, но левият му крак не ставаше за нищо. Изобщо не можеше да контролира топката с него. Затова беше лесно да го спреш – всички знаеха, че накрая ще шутира с десния“. Ем Си не смята, че швейцарският футбол е изгубил много, когато двамата се насочили към тениса.

На осемгодишна възраст Федерер се мести от тенис клуба на „Циба“ в този на „Олд Бойс“ на ул. „Санкт Галер Ринг“ в Базел, защото условията там са по-добри. Кюдинели, който дотогава тренира в регионалния тенис клуб в Базел, преминава също в „Олд Бойс“. След като стават съотборници, двете талантиви момчета молят родителите си (които също много се радват) да карат заедно колело или да тичат. Но не всичко е по мед и масло. „Когато тренирахме, наоколо беше доста шумно, защото ние повече говорехме, отколкото тренирахме – спомня си Марко. – Тренировките не ни изглеждаха толкова важни. Тогава просто искахме да си прекарваме добре времето и вършехме немалко глупости. Много често един от нас биваше изгонен от корта“. Те са черните овце на групата и вбесяват родителите си, когато им съобщават, че за пореден път един от двамата е прекарал половината тренировка на пейката.

Кюдинели си спомня и нещо друго: „На практика Роджър губеше от всички на тренировка. Той беше единственият, срещу когото печелех и аз. Обаче разликата беше огромна: щом му се струваше важно, можеше да натисне копчето и тогава не можехме да го познаем. Затова много му се чудех. На тренировка можех да го бия, но когато след един ден заставахме един срещу друг в турнир, той ме побеждаваше. Беше истински състезателен тип!“.

Осемгодишните хлапета играят за първи път един срещу друг на „Бамбино Къп“ в Арлесхайм. „Изиграхме дълъг сет – до девет гейма – разказва Кюдинели. – Отначало не ми тръгна добре. Изоставах с 2:5 и започнах да плача – тогава често плачехме, дори по време на мачове. При смяната на полетата Роджър дойде при мене и се опита да ме утеши: „Всичко ще се нареди“ – каза ми той. Действително ми потръгна. Поведох 7:6 и той разбра, че ще изпусне мача. Тогава започна да реве, а аз изтичах да му вдъхна кураж. Това беше единственият път, когато го победих на турнир.“

Двамата приятели непрекъснато се състезават помежду си, никой от тях не умее да губи. „Всеки искаше непременно да спечели. Не се обзалагахме на пари, на 100 лицеви

опори или нещо друго, изобщо нямахме нужда от това – казва Кюдинели. – Искяхме просто да печелим, даже и на тренировка. А загубилият искаше винаги реванш. Стигахме дотам, че продължавахме да играем часове след края на тренировката. Който загубеше, почваше да увещава другия: още един мач, още един мач...“.

Първият треньор на Федерер се казва Адолф Кацовски – учител по тенис, избягал от събитията в Чехословакия през 1968-а. Всички го наричат Сепли. Той остава в клуба на „Олд Бойс“ 37 години, докато не излиза в пенсия и не напуска Швейцария. „Веднага забелязах: този тип е природен талант. Сякаш е роден с ракета в ръката“ – казва Кацовски за Федерер. Отначало той е включен само в групови занятия. „Но скоро аз и другите колеги забелязахме колко е даровит. Започнахме да му даваме частни уроци, частично заплатени от клуба. Роджър учеше смайващо бързо. Когато му се преподаваше нещо ново, само два-три опита му бяха достатъчни, за да го усвои. Неща, за които на другите им бяха нужни седмици.“

Без съмнение обаче Федерер е честолюбив и леко сприхав. „Можеше доста добре да ругае и да хвърля ракетата. Понякога трябваше да го възпирам. Един път дори го изпратих вкъщи.“ Федерер потвърждава: „Ругаех непрекъснато и си хвърлях ракетите наоколо, което беше лошо. На родителите ми им беше неприятно и веднъж ми казаха, че ако не престана, няма да идват повече с мен на турнири. Трябваше да спра, само че това се оказа дълъг процес“. Все пак той е доста емоционален младеж: „Бях тъжен заради себе си, заради играта си и започвах да рева. Веднъж плаках толкова, че в продължение на три гейма не виждах топката заради стичащите се по лицето ми сълзи. Мисля, че още тогава съм искал да бъда перфектен“.

Страстта и амбицията му са толкова ясно изразени, че след всяка загуба плаче минимум по един час, спомня си майка му: „За нас, родителите, това не беше никак приятно“. „Беше направо ужасен“, подкрепя я бащата.

Роджър често казва, че иска да стане № 1, най-добрият в света, спомня си Кацовски. „Но хората само му се присмиваха, дори и аз. Мислех си: може да стане най-добрият в Швейцария или в Европа, но в света? Със сигурност не. Само че тази мисъл вече е била в главата му и той вече работеше върху нея!“.

Кариерата на Роджър започва с фиаско. Все още е осемгодишен, когато губи първия си сериозен двубой с 0:6, 0:6. По негова преценка обаче изобщо не е играл зле. И тогава плакал. „Противникът му беше по-голям – защитава го Кацовски. – Беше доста нервен, а това беше първият му наистина важен мач.“

На 11 години вече принадлежи към категория Р6 – степен, която много непрофесионални играчи не са достигали през целия си живот. Официалните тренировки не са му достатъчни. Непрекъснато търси хора, които искат да играят с него. Ако не се намерят, играе срещу стената. Още и още, часове наред.

Изобщо не се страхува да премери сили с по-възрастни или по-добре класирани съперници от него. Към тази група спада и с три години по-големият Стивън Скудел, който е считан за най-добрия в своята възрастова група. По-късно Федерер и приятелката му Мирка го вземат за спаринг-партньор след „Индиън Уелс“. „Още на дванайсет все се буташе при възрастните – разказва Скудел. – Бързо забелязахме, че ще стане подобър от всички ни, ако продължава така. Играеше тенис с неземна лекота.“ Скудел, който по-късно отваря своя тенис школа, среща Федерер приблизително осем пъти и печели едва половината от тези мачове. „Бях по-голям и сервирах по-добре, но все не беше достатъчно. Изведнъж пристига една тапа и най-небрежно забива няколко форхенда. И като по-възрастен ти иде да го попиташ: „Абе ти какво търсиш тук?“.

Скудел е състезател на ВЕТС, а Федерер – на „Олд Бойс“. Двата клуба вечно са в приятелска конкуренция. Понеже и двамата са емоционални играчи, често се стига до горещи сцени, особено в мачовете им за Базелското първенство, където се събират около стотина зрители. „Роджър не беше вулкан, просто беше много екзалтиран – спомня си Скудел, който също добре боравел с ракетата. – Ние се познавахме добре и знаехме, че всеки един от нас може да откачи в някакъв момент. Когато играта му вървеше към загуба, започваше да плаче. Плачът беше знак за това колко е важен тенисът за него.“

Най-добрите младежи от клубовете получават общи тренировки за кондиция, организирани от Базелската федерация по тенис. Те не били винаги супер сериозни. Скудел си спомня, че веднъж ги карат да излязат на тренировка със ски обувки: „Трябваше да тичаме с тях – изобщо не беше лесна работа. По-късно забелязахме малките – бяха изпадали навсякъде. Всичко изглеждаше като първоаприлска шега. А какво направи Федерер? Не свали ски обувките и игра с тях баскетбол, даже вкара три точки една след друга“.

Малко преди единайсетия си рожден ден Федерер излиза на финала на Националното първенство до 12 години. През януари 1993-та в Люцерн вече е спечелил първата си титла на националното състезание в зала – благодарение на победата си над своя колега Кюдинели. В същия турнир печелят титли още двама души, които ще изиграят огромна роля в живота му – Северин Люти, негов бъдещ треньор – при осемнайсетгодишните, и Мирка – при шестнайсетгодишните.

Шест месеца по-късно Федерер повтаря успеха си от Националното първенство до 12 години. На финала побеждава Дани Шнидер, брат на състезателката от топ 10 Пати. Тези два успеха са важни за Федерер, защото очертават правилната посока, в която върви. Междувременно има втори треньор – Даниел Гербер, и тримата, заедно с Кацовски, работят усилено. „Мислех си: „Аха, мога да издържа. Вътре съм!“.

В тенис клуба на „Олд Бойс“ Федерер се запознава с още една важна личност в своя живот – Питър Картър, професионалист от Австралия, който се е установил в Базел и през 1993-та получил работа като клубен треньор на пълно работно време. Неговата задача е да тренира подрастващите. „Питър беше за Роджър не само идеалният треньор, но и негов добър приятел – спомня си Кацовски. – Той беше и изключителен педагог и психолог.“ „Когато видях Роджър за първи път, той едва стигаше до мрежата – разказва Картър, когото всички наричаха Пи Си. – Талантът му си личеше. Роджър правеше с топката и ракетата много неща, и то много бързо. Беше изключително отдаден и искаше да изпитва удоволствие от играта си. Понякога се питах дали би могъл да работи още по-концентрирано. Федерер е много естествен и координиран във всяко отношение. Имаше отлично чувство към топката и много добър форхенд. А и доста бързо и лесно учеше, дори неща, които бе видял у Бекер или Сампрас по телевизията. Напредваше непрекъснато, казва Картър.“

До дванайсетата си година Роджър играе все още футбол за ФК „Конкордия“ и от време на време за ФК „Риен“. Тренировките му са доста интензивни, но като цяло не-добре организирани. Постепенно стига до решението да зареже футбола, въпреки че и там получава потвърждение за таланта си. „Във футбола вкарах няколко гола, но не правех нищо специално. Понякога печелехме регионални турнири, докато в тениса вече бях донесъл национална титла“ – мотивира се Федерер. Като футболист щял да се бори не само със своите проблеми, ами и с тези на съотборниците си.

Когато Кюдинели става на 13, семейството му се мести в Мюнхенщайн и с Роджър стават съграждани. Двамата тийнейджъри ходят често в центъра на Базел, дори и като поотрастват малко. „В петък и събота вечер ходехме в града, за да играем видеоигри – разказва Кюдинели. – Например баскетбол. Бяхме си избрали псевдоними – той беше Roger Monster, а аз – Fly MC. Заедно с тениса това беше другата ни голяма страст. Обикновено играехме около час и половина, хапвахме набързо по един бургер и продължавахме още толкова.“ Когато около един през нощта игралните салони затварят, тичат бързо до вкъщи и понякога продължават да играят.

По-късно Федерер си спомня с носталгия за тези дълги игрални нощи: „Понеже често изпускахме последния трамвай, тичахме около час в тъмнината, докато стигнем у дома. Говорехме си за всичко, както правят добрите приятели“.

Кюдинели смята Федерер за страхотен приятел: „Преди всичко е много откровен. Много е внимателен, не лети в облаците. А също така е човек, който умее да изслушва – и то не само, когато се говори за тенис“.

Години по-късно Кюдинели следва Федерер в професионалния тенис, достига до 52-ро място в световната ранглиста и се превръща в противник, който Роджър най-малко иска да срещне. На АТР турнирите се срещат два пъти. Федерер печели и двата. Единият от тях е на полуфинала на Swiss Indoors през 2009-а, където в детството си и двамата са момчета, които подават топките на тенисистите. През 2014-а Кюдинели е част от отбора за купа „Дейвис“, който за първи път носи титла за Швейцария. Fly MC слага край на кариерата си в края на 2017-а. На Swis Indoors губи последния си мач, а отстрани Roger Monster го аплодира и плаче.

16. На чуждо място

Когато Роджър става на 13, вече има мечта, която постепенно се превръща в идея фикс: иска да застане на върха на швейцарския тенис, а след това да се нареди между първите 100 в света. По това време той е част от националния „Б“ отбор на Швейцария, притежава степен Р2 и вече може да участва в международни състезания за юноши. Междувременно вече не е фен на Борис Бекер, а се възхищава на шведа Стефан Едберг, който причинява няколко горчиви загуби на германеца.

През зимата на 1994–1995 г. родителите му обмислят да го изпратят в Екюбланс, където се намира Центърът за постижения, създаден от Швейцарската тенис федерация. Те са много доволни от условията за тренировки в Базел и особено от треньора на сина им Питър Картър, обаче създадената през 1993 г. насърчителна програма „Тенис/Проучвания“ (Tennis/Etudes) щяла да привлича деца тази зима. Това им се струва вълнуващо и финансово изгодно. Осем момчета и четири момичета тренират в този център на Женевското езеро и имат на свое разположение треньори с отлична квалификация. Те са настанявани в семейства и могат да посещават обществени училища, като са предварително освободени от някои предмети. Тогава програмата е новаторска за Швейцария. Един от основателите ѝ е Пиер Паганини – още една личност, която по-нататък ще изпълнява централна роля в кариерата на Федерер. Той е бивш лекоатлет и дипломиран учител по спорт, но в Екюбланс изпълнява длъжността на административен ръководител и кондиционен треньор. В началото не работи кой знае колко с Федерер, защото повече се занимава с по-възрастните играчи.

Когато родителите питат сина си дали Екюбланс представлява интерес за него, той отрича. Затова те остават много учудени, когато след няколко седмици прочитат в швейцарското тенис списание „Смаш“ едно изказване на Роджър, в което той заявява, че възнамерява да завърши школата Tennis/Etudes. Това е сериозно решение, което е взел сам.

През март 1995-а той се отправя към Женевското езеро, за да положи приемните изпити, на които ще се явят общо 16 кандидати. Те включват дванайсетминутни спринтове, едно упражнение за кондиция, демонстрация на възможностите на корта и един пробен гейм. Паганини и Кристоф Фрейс, националният треньор, веднага се впечатляват от младежа. Още в Екюбланс му споделят, че той и трима други са издържали приемните изпити. „За нас беше важно, че Роджър ни накара да почувстваме колко голямо е желанието му да дойде при нас“ – спомня си французинът Фрейс.

След лятната ваканция през 1995-а едва навършилият 14 години Роджър се премества на квартира у семейство Кристине на Женевското езеро. Въпреки че Екюбланс се намира на три часа с влак от Мюнхенщайн, той се чувства като на напълно чуждо място. Описва първите пет месеца като най-лошите в живота си, дори използва думата „ад“. „Просто не бях щастлив там. Вече седмици наред бях далече от родителите ми, не говорех френски и нямаш приятели. Беше ми трудно да се мотивирам, често бях тъжен и изпитвах носталгия към дома.“ Нощем понякога не може да спи.

Езикът е сериозна бариера. В новото му обкръжение се говори на френски – както на тенис корта, така и в училище. „Когато дойде, не знаеше нищо – разказва Корнелия Кристине, майката в семейството, – а синът ми Венсан, който също беше на неговата възраст, не разбираше немски.“ Само тя, която е родом от немска Швейцария, може да общува с младия им гост на майчиния си език и често го прави. „Прекарвахме си страшно с него – казва тя, – той беше толкова непосредствен в контактите си.“

Федерер говори часове наред по телефона с родителите си, постоянно се чувства преуморен. „Понякога сутрин трябваше да го будя по двайсет пъти“, преувеличава Корнелия Кристине В този период много му помага безусловната подкрепа на майка му и баща му. „Винаги съм имал силна връзка с тях. Всеки път, когато имах някакъв проблем или нещо ми се струваше не както трябва, можех да поговоря с тях – казва той, поглеждайки назад. – Имах чувството, че правех всичко това поради една-единствена причина – за да мога да изпълня мечтата си. Така че тази ситуация беше част от пътя ми към нея.“

През юли Роджър печели в Нион първата си титла при четиринайсетгодишните, но в ковачницата на кадри от Екюбланс е най-малкият. Наричат го „немския швейцарец“ и всичките му партньори са по-силни от досегашните. „Преди винаги бях най-добрият, сега изведнъж се превърнах в най-младият и най-слабият – спомня си той. – Искан да се прибера у дома. Родителите ми ме убедиха да остана.“

Остава, но майка му се досеща защо: понеже сам е избрал да напусне родния дом, без натиск от тяхна страна: „Той осъзна по-късно какво означаваше тази стъпка. Но понеже сам пожела така, трябваше да се пребори“.

Федерер тръпне в очакване на петъците. Тогава може да се качи на влака и да отиде за уикенда при семейството си, при приятелите си, при Марко Кюдинели, който не направил крачката към Екюбланс заедно с него. Добре поне, че го има Венсан, който в следващите две години се превръща за него в нещо като брат. „Всяка вечер бяха горе, в детската стая, говореха си, боричкаха си и измисляха шуротии – спомня си Корнелия Кристине. – Скоро чувството на Роджър, че е в чуждо семейство, изчезна.“ Роджър и Венсан не прекъснали контактите си. Години по-късно Федерер го кани на рождените

си дни или му изпраща билети за Важни мачове, като например на „Уимбълдън“ или в Шанхай.

Временната майка по заместване се чуди на хранителните навици на госта си. Често той се събужда късно, нахлузва дрехите си и без да закуси, се мята на колелото, с което снове между квартирата, училището „Ла Планта“ и Центъра. Не иска да яде никакво месо, затова набляга на спагетите и пицата, И изяжда купища корнфлейкс. „На всеки час слизаше и носеше пълен пакет. И мляко.“

Госпожа Кристине е очарована от родителите на Роджър. Намира ги за дискретни, толерантни, изпълнени с разбиране. „Бих могла да науча много от тях – казва тя, – те подходиха като забележителни педагози към ситуацията. Бяха там, за да му дадат насоки и да му помогнат, ако имаше нужда. Но никога не го притискаха. Оставяха го да действа, имаха доверие в него, а те самите въобще не бяха перфекционисти. Не му се караха, когато нещо не беше както трябва на тренировките или в училище. Разговаряха с него и му обясняваха, че треньорите и учителите също си имат задачи.“

„Роберт и Линет Федерер се държаха изключително – казва и Стивън Скудел, учителят по тенис от Базел, който като юноша често играел срещу Роджър. – Те го водеха в клуба, наблюдаваха малко тренировката, после си говореха с другите хора или отиваха да пият кафе. Не висяха непрекъснато зад оградата и не даваха съвети. Не оказваха натиск, не казваха: ти трябва да спечелиш, ние плащаме, в края на краищата. Оставяха го да тренира и още отрано го бяха научили да бъде отговорен. Ако трябва да се напише книга за перфектните тенис родители, в нея щеше да се разказва за това семейство.“

Федерер прекрасно осъзнава колко е щастлив с майка си и баща си. Поглеждайки назад, разбира колко хармонични са били отношенията между тях и треньорите му. „Беше важно, че им оставяха пространство и им се доверяваха. Родителите трябва да стоят на разстояние от треньорите“ – подчертава той. Беше израснал като съвсем нормален младеж, получавайки необходимата свобода, „но все пак нашите контролираха всичко“. „През двете години, които той прекарва в Екюбланс, отидох там само три пъти“, казва Линет. Бащата бил този, който пътувал много по своите бизнес дела и редовно отскачал, за да говори с треньорите или с училищните настоятели. „Никога не сме предизвиквали треньорите му, нито пък спорехме с тях – спомня си Роберт. – За разлика от другите семейства, ние не сменихме никого от тях. Треньорите трябва да работят на спокойствие.“

Тъй като често се случва да пропусне училищните часове заради тренировките, Федерер взема допълнителни уроци. Негова учителка е Анемари Рюег, която по-късно става административна ръководителка в Центъра. „Много неща в училище не го интересуваха“ – разказва тя. Три или четири пъти даже заспал по време на занятия. „От училището ни се обадиха и казаха, че трябва да започне да се справя по-добре с учението. Но той нямаше никакви амбиции в тази посока, имаше само една цел – да стане професионален тенисист. Учителите казваха, че често му липсва дисциплина. Трябваше понякога да му казваме: „Това също е част от подготовката ти, трябва да го направиш!“. Но той никога не се оплакваше.“

Един от първите ученици в Tennis/Etudes е Ив Алегро, с три години по-голям от Роджър. На младежа от кантона Вале хич не му харесва колко много страда новодошлото момче. „Беше му невероятно трудно. Имаше проблем с езика и с треньорите и много плачеше. В тениса беше добър и отдалече личеше, че има талант. Но на никого дори не му минаваше през ума, че ще стане № 1. Че той даже в собствената си възрастова група не беше най-добрият.“

В началото Федерер показва средни резултати на тренировките. Способността му да се преобразява във важни мачове не действа. Все пак това се случва в края на годината на „Ориндж боул“, неофициалното световно първенство за юноши в Маями. Започва от квалификациите и печели шест мача, три от тях с 6:0, 6:0. В този турнир участва и Анди Родик, талантлив млад американец, който е смятан за най-важния му съперник. Той е толкова впечатлен от победата на Федерер над един друг американец, Дейвид Мартин, че я разказва много години по-късно, когато е приет в „Залата на славата“ в Нюпорт, Съединени щати.

„Мартин беше № 1 при американските младежи – един тип, който имаше брада на единайсет. Всички мислеха, че той ще направи голям пробив – разказа Родик там на знатните гости. – Тогава срещна един малък, кокалест симпатяга, който дойде от квалификациите. Победи го в първия сет – дотук добре, давай, Америка! Загуби втория. Загуби третия. Бях убеден, че съм свидетел на най-голямото стромолясване в историята на тениса. Направо не можех да повярвам! Това беше първият път, когато видях Роджър на корта.“

На този турнир Роджър губи на осминафиналите от словака Мирослав Гролмус, за когото повече нищо не се чува. Но той тръгва обратно към Швейцария, изпълнен с гордост. „Това беше първият ми международен успех“ – казва Федерер. Тъмните облаци над главата му се разсейват, в Екюбланс гледат на него с уважение. Четиринайсетгодишният младеж се връща в Центъра за постижения.

17. Мечтата за съвършенство

На 11.09.1996 г. бях на път, за да отразявам един тенис турнир недалеч от нашата редакция. Тази седмица в Цюрих се провеждаше Световната младежка купа, отборното световно първенство за юноши до 16-годишна възраст. В просторния развлекателен център „Гугах“, който принадлежеше на една швейцарска банка, нищо не се случваше, поне тази сряда. Този ден бяха продадени само 50 билета – все пак с 20 повече от вторник – и 4 абонаментни карти. Швейцарската федерация по тенис, като организатор на събитието, беше съставила прекрасна програма за свободното време на хората, заети в турнира, а и за гостите. Имаше балон с горещ въздух, който издигаше желаещите на няколко метра височина, стена за катерене, а също и терени за стрийтбол и минитенис. В съоръжението се мотаеха двама-трима тренъори, няколко любопитни пенсионери, случайно наминали насам, и групичка младежи, които чакаха реда си за балона. И аз бях там с нашия фотограф Дитер, който в този ден беше обул яркожълти панталони. Заедно търсехме някаква горе-долу любопитна история за вестника. Нелека задача – с тези неизвестни млади играчи...

Най-много ме интересуваше един участник в турнира – швейцарец от Базел, който преди месец навършил петнайсет години, но вече петкратен национален шампион при юношите, дори и в категорията до шестнайсет години. Той направи огромен скок в ранглистата на Швейцария – на тази крехка възраст беше вече № 88 на страната и най-добрият в своята възрастова група. Смятаха го за талантлив, но и за твърде емоционален, недисциплиниран и малко луд, както ми казаха. Името му? Роджър Федерер.

Предния ден беше спечелил първия си мач срещу един австралиеца на име Лейтън Хюит – на косъм, с 4:6, 7:6, 6:4, след като спаси мачбол. Сега играеше на външен корт в задния ъгъл на съоръжението. Зад оградата имаше едва 4–5 зрители. Съперникът му

беше италианец, Науел Фракаси. Играчи като него ги имаше много – лишени от фантазия и постоянно залепени за основната линия, те се стараеха да изморят противника и да го принудят да сгреша. На Фракаси това му се получи и той спечели първия сет с 6:4.

Беше вълнуващо да се наблюдава Федерер. От една страна, заради лекотата и елегантната му игра: сервисите и форхендите му ускоряваха топката така, че даже на тази бавна настилка той реализираше ас след ас и уинър след уинър. Забележително. Но още по-забележително беше поведението му: той се държеше така, сякаш вътре в него бушуваха неукротими бури – приличаше на тенджера под налягане, на която някой непрекъснато изпускаше парата.

Изглеждаше напълно отдаден: сякаш нищо друго не го интересуваше. Съществуваха само той, топката и правоъгълникът със своите строго очертани линии – това беше целият му свят. Не му беше достатъчно само да спечели разиграване – искаше всеки негов удар да бъде безупречно изпълнен и не приемаше друго. Дори и след спечелена точка той ругаше: „Duubel!“ – популярен швейцарски израз, който означаваше „идиот“. И пак хвърляше ракети. Жалко за таланта му, мислех си, напускайки мястото си зад оградата. За мен беше ясно: така изнервен нямаше да може да обърне мача.

Обаче той го обърна. Когато се върнах, беше поел изцяло контрола върху срещата и спечели следващите два сета с 6:3 и 6:1. Аз и Дитер имяхме история. Поканих Федерер да дойде на мястото, което федерацията беше определила за медиите, за да му вземем интервю. Знаех, че младите спортисти използват в речта си повече стереотипи и немного подходящи цитати, защото още не се бяха научили да контактуват с медиите – бяха плахи, предпазливи и резервирани.

При Федерер обаче не беше така. В малката съблекалня на един гимнастически салон с дървени пейки и една разтегателна маса, където проведохме първото си интервю, той ме изненада със своята откритост. Не беше необщителен, нито мнителен – напротив: беше самоуверен, достъпен и спокоен – съвсем различен човек от този на корта преди малко. Попитах го защо е толкова високателен към себе си и защо така се самобичува, при положение че е играл добре и е още толкова млад.

Той не отклони въпроса и прие критиката относно държанието си: „Знам, че не трябва да ругая и да крещя, защото това само ми вреди. Но знам също и че не бива да си прощавам нито една грешка – просто това е част от тениса“. Погледът му блуждаеше в далечината. И тогава каза онова изречение, което се превърна в заглавие на първата ми статия, посветена на него: „Трябва да можеш да играеш свършено!“. Години по-късно озаглавих така и английското издание на първата ми книга (*Quest for perfection*).

В статията ми, която се появи на следващия ден във вестник „Тагесанцайгер“, се казваше: „Той играе хармоничен тенис, с плавни, атакуващи удари. Без съмнение, всяка изгубена от него точка е придружена от ругатни и ядно недоволство“. За свой пример този път не посочи Бекер или Едберг, а Пийт Сампрас. Смятал, че е още много далеч от целта си да играе свършено. Трябвало да подобри не само поведението си, но и бекхенда, сервиса и волетата, изброяваше той. Каза, че тенис моралът му бил лош. „Не тренирам с удоволствие, играя много лошо на тренировки – обясни ми той в същия този следобед в парка „Гугах“. – В сериозните срещи съм два пъти по-добър.“

Два пъти по-добър, така ли? Отново привлече вниманието ми. Защото това качество се среща рядко при спортистите – повечето от тях са доста неуверени, когато са поставени под напрежение. На него обаче явно това му беше вродено. Със сигурност това беше ключът към една невероятна кариера.

Световната купа за юноши не остави значими следи в неговото развитие. Той завърши турнира с три победи и една загуба срещу индонезиеца Феби Уидихианто, въпреки това Швейцария достигна само до 15-о място. Самият той обаче беше поел нагоре и се чувстваше прекрасно, дори и в Екюбланс. Още преди петнайсетия си рожден ден получи правото да се включи в по-горната лига. В тима на „Олд Бойс“ освен Питър Картър имаше още един треньор – Рето Щаубли. Той щеше да се превърне в негов добър приятел и щеше често да го придружава на професионалните турнири, не само на шампионската вечеря през 2018 г. Когато през ноември излязоха новите списъци в Швейцария, Роджър беше поставен в „А“ категория, което му гарантираше по-добро финансово подпомагане.

Ив Алегро предусеща какви огромни възможности се крият у подрастващия талант. „Когато веднъж се върна в Екюбланс от важен турнир в италианския град Прато, аз го попитах как е минал – разказва той. – Роджър каза: „Благодаря, добре мина. Победих“. Казах само: „Аха, ясно“. Обаче той наистина беше победил, и то без да загуби нито един сет. Помислих си, че щом на шестнайсет може да печели такива турнири, наистина ще стане много силен.“

Алегро си спомня още една случка: „Всеки трябваше да напише на един лист какви са целите му. Повечето бяха написали: „Да се наредя между първите 100 в света“. Само Роджър написа: „Да стигна до топ 10 и после да стана № 1“. Оттогава го гледахме с други очи“.

18. На собствен ход

През август 1997 г. Швейцарската тенис федерация мести базата на програмата Tennis/Etudes от Екюбланс в Бийл, град в кантона Берн, на немско-френската езикова граница. Там е открит така нареченият „Дом на тениса“. Намира се на една улица, която по-късно е прекръстена на алея „Роджър Федерер“. Под един покрив се помещават Центърът за постижения и администрацията на федерацията. Има кортове с различни настилки, модерен ресторант и зала за развлечения за играчите, истинска Player's Lounge. Значително подобрение в сравнение с Екюбланс, където играчите могат да се развличат само между тренировките.

Федерер завършва задължителното деветгодишно образование, както и програмата Tennis/Etudes. Тъй като иска да стане професионалист, решава да подобри уменията си на тренировъчната база в Бийл, за което федерацията го подкрепя горещо и му осигурява идеални условия, квалифицирани треньори и силни партньори.

Отсега нататък той се концентрира изцяло върху спорта и върху уроците по английски и френски, които скоро зарязва.

Родителите му разбират, че тази крачка към професионалния тенис е непредсказуема и може да се окаже рискована. „Изпитвахме огромен респект към всичко – поглежда назад Роберт. – Хората непрекъснато ни разказваха колко талантлив е Роджър. Ние обаче искахме да видим факти.“ Линет допълва: „Обяснихме му, че не можем да го финансираме през следващите десет години, за да стане № 400 в световната ранглиста“. Въпреки че след намесата на федерацията финансовият ангажимент на родителите е строго фиксиран на 30 000 швейцарски франка на година, Линет повишава трудовата си заетост от 50% на 80%, за да осигури финансово семейството си.

В Бийл Роджър не живее вече при друго семейство, а с Ив Алегро. Тийнейджърите на възраст от 16 до 19 години обитават двустайно жилище на ул. „Анри Дюнан“. Имат

самостоятелна кухня, баня и малка тераса, под която има футболно игрище. „Често гледахме мачове и коментирахме на висок глас. Беше много весело – спомня си Алегро. – Повечето пъти готвех аз, защото имах повече опит. Роджър никога не поемаше инициативата, но помагаше винаги, когато го молах. Стаята му беше вечно разхвърляна, а почистеше ли я, само след два дни ставаше отново същият хаос.“

Ежедневието на младите професионалисти е запълнено изцяло със спорт. Свободното си време прекарват пред телевизора или в електронни игри. „Роджър не беше купонджия – казва Алегро. – Случваше се да играе видеоигри до два през нощта, но почти не излизаше.“ Междувременно Марко Кюдинели също прави крачка напред в своето развитие и се присъединява към Центъра за постижения в Бийл. „Ние бяхме кибер типове на световно ниво – казва той за онова време. – Партитата, алкохолът и цигарите не означаваха нищо за нас. Когато бяхме свободни, се мотаехме по игрищата или играехме на плейстейшън.“

Федерер все още е игривият и палав младеж, чийто темперамент си казва думата. „Често от съблекалнята или от салона на играчите се чуваха диви, ликуващи крясъци – спомня си Анемари Рюег, училищната ръководителка. – Всички знаехме, че това е Роджър. Той имаше нужда от това, за да се разтовари. Виковете му бяха твърде високи, но в никакъв случай неприятни.“

Неприятно обаче е поведението на Роджър, когато на корта нещата не се развиват според желанията му. Изблиците му придобиват лоша слава. Самият той разказва за най-конфузната ситуация от времето си в Бийл така: „В Центъра сложиха нова завеса. Казаха ни, че който я скъса или просто я повреди по някакъв начин, ще чисти тоалетните в продължение на една седмица. Гледах я и си мислех: „Много е дебела, как ще се скъса?“. Десет минути по-късно се обърнах и забих ракетата си в завесата, както хеликоптер се забива в мрежа. Тя се разкъса, все едно че нож беше разрязал масло“. Веднага всички престават да играят и вперват очи в него. „Помислих си: „Не, това не е възможно. Трябва да е някакъв ужасен кошмар“. Събрах си нещата и си тръгнах. И без това щяха да ме изгонят.“

Не го изгонват, но за наказание трябва цяла седмица да става в ранни зори (а той мрази най-много ранното ставане) и да помага в домакинството, включително и да чисти тоалетните и кортовете.

В Бийл постепенно започват промени в неговото обкръжение. В Екюбланс треньори му са Кристоф Фрейс и Алексис Бернхард. Сега Питър Картър, неговият треньор и приятел от „Олд Бойс“ (който по-късно почина), прави всичко по силите си федерацията да осигури на швейцарския диамант възможно най-добрите условия. Освен това треньор му става и шведът Петер Лундгрен, с когото работят от време на време.

След отпадането на училищното бреме развитието на Федерер се ускорява и щурмът му към върха поема правилната посока през 1997-а. Шестнайсетгодишен, той печели в Люцерн и в Лугано две шампионски титли на Швейцария до 18 години (в зала и на открито), което е забележително за неговата възраст. Те остават последните му национални титли, защото отгук нататък започват международните му предизвикателства. През есента на 1997-а е десети в националната ранглиста, а Петер Лундгрен казва: „Не съм виждал много младежи, които на 16 да са стигнали толкова далече. Дори в техническо отношение при него има малко дефицит“.

Федерер започва да участва в по-малки турнири за световната ранглиста. На 22.09.1997 година, малко след 16-ия му рожден ден, името му за пръв път се появява в

класацията на АТР. Спечелил е първите си точки на швейцарската сателитна верига¹¹ и сега се появява под номер 803 в ранглистата. „Никога няма да забравя колко бях щастлив, когато за първи път видях името си на компютъра – коментира той, поглеждайки назад. – Ранглистата е мястото, откъдето за всеки от нас започва всичко. Това беше първата стъпка по пътя към върха!“.

През 1998-а той се е фокусирал главно върху изявите си при юношите на турнирите на Международната федерация по тенис (ITF). Още при първото си участие печели първенството на австралийския щат Виктория. На Откритото първенство на Австралия пропуска финала, след като не успява да спаси мачбол срещу шведа Винчигуера. През пролетта и лятото потвърждава, че може да печели на всички настилки и че може да изпревари повечето участници, въпреки че те са с около година и половина по-възрастни. Във Флоренция Федерер печели важна титла на твърда настилка, а на 5 юли празнува най-значимия си успех досега. Месец преди седемнайсетия си рожден ден той побеждава Иракли Лабадзе с 6:4 и 6:4 и може да празнува като шампион на „Уимбълдън“ за юноши – първият за Швейцария, след Хайнц Гьонтхард през 1976 г. На тревните кортове на богатия на традиции All England Club той не губи нито един сет, а заедно с белгиеца Оливие Рокю побеждава в конкуренцията при двойките. „Доволен съм, но не преливам от радост“ – казва той.

През същата година Федерер понатрупва малко опит в участията си за купа „Дейвис“. Той придружава швейцарския отбор като спаринг-партньор – през април в Цюрих срещу Чехия и през юли в Ла Коруня срещу Испания. Дните, прекарани с лидера на отбора, олимпийския шампион Марк Росе, се оказват много ценни за него. Защото Росе се заема със задачата да бъде негов ментор.

Когато състезателят от Женева установява, че тийнейджърът на практика е вегетарианец (с изключение на бургерите), той го води в един ресторант в Цюрих и го кара да опита различни видове месо. Тогава Федерер разбира, че не иска повече да бъде вегетарианец. Най-много харесва пилешкото. Основната причина, поради която досега е отказвал да яде месо, била повече практична и нямал други обяснения за това, освен едно: „Трябва много дълго да се дъвче“. Чувствал се много благодарен, че е смъкнал този товар от плещите си: „От сега нататък няма да се страхувам, че когато ме поканят някъде, ще ми поднесат месо“.

19. Gruezi, Herr Federer! **(Здравейте, г-н Федерер!)**

Като награда за победата си на „Уимбълдън“ за юноши, Федерер получава уайлд кард за тенис турнира в Гщаад, който се провежда на клей веднага след Лондон. Връчва му я многоуважаваният директор на турнира Кьоби Херменят. Под № 702 в световната ранглиста и шестнайсетгодишен, той пристига в живописното курортно градче в Бернските Алпи, за да участва за първи път в АТР турнир, в който играят най-добрите. За съперник му се пада Томи Хаас, който ще се превърне в негов верен спътник и добър приятел. Интересът към победителя от юношеския „Уимбълдън“ е толкова голям, че хилядата места на трибуните на Корт 1 не стигат – напливът от зрители е необичаен в този дъждовен вторник. Оказва се, че Томи Хаас има стомашни болки и Федерер трябва да играе

¹¹ Няколко турнира от категория „Фючърс“, които завършват със състезание на най-добрите от тях. – Бел. ред.

срещу Лукас Арнолд Кер, „щастлив губещ“ от квалификацията. Аржентинският тенисист, специалист на червена настилка, е под № 88 в света и печели мача с 6:4, 6:4. Все пак показва, че е впечатлен от 16-годишния си противник: „Той играе като Пийт Сампрас и има много добър сервис“.

Главната цел на Федерер е да приключи годината като първи в юношеската ранглиста и така да стане световен шампион. Благодарение на победата си на „Уимбълдън“ е № 3, преди него са французинът Жулиен Жанпиер и чилиецът Фернандо Гонзалес. Той знае, че има огромна разлика в това дали ще завърши първи, втори или трети. Както професионалистите, така и юношите са награждавани според класирането им, като № 1 играчите получават по-добри договори и повече уайлд карти за важни турнири. Тези покани спестяват на избраните безбройни и мъчителни квалификации.

Федерер се представя много добре на Европейското първенство за юноши в Клостерс, Швейцария, но губи на полуфинала от Фелисиано Дупее. На US Open при юношите през септември си пробива път до финала, там обаче е победен от Давид Налбандян.

Преди преследването на първото място да навлезе в своята решителна фаза, Федерер изненадващо завоюва първия си успех при професионалистите. Под номер 878 в края на септември той тръгва за Тулуза¹². В своя едва втори турнир за АТР Tour той записва първа победа, като надделява над французина Гийом Рау, под № 45 в света¹³, а след това побеждава и намиращия се с два места по-напред в класацията австралиеца Ричард Фромберг¹⁴.

След Тулуза Федерер прескача наведнъж 482 позиции в световната ранглиста и получава от организаторите уайлд кард за Swiss Indoors, най-важния турнир на Швейцария, който на практика се провежда близо до дома на родителите му в Базел. „Сега хората, с които тренирах преди, ще ми подават топките“ – отбелязва дяволито той.

Всъщност всички световноизвестни играчи са прекрочвали прага на зала „Санкт Якоб“ в Базел. През 1980 година още никому неизвестният Иван Лендъл успява да преодолее на финал смятания за непобедим Бьорн Борг и новината бързо обиколя света. Тук през 1991-ва се състоя 34-ият и последен дуел между Джон Макенроу и Джими Конърс, също тук, но през 1989 г., Джим Къриър, оглавил по-късно световната ранглиста, печели своя първи важен турнир. Базел донася на Стефан Едберг три титли, на Иван Лендъл – две, а имена като Борис Бекер, Бьорн Борг, Витас Герулайтис, Горан Иванишевич, Джон Макенроу, Яник Ноа, Михаел Щих, Пийт Сампрас и Гилермо Вилас са завинаги увековечени като победители. Същият този турнир е една от основните причини, поради които Федерер иска да стане професионален тенисист.

Още в първия си двубой той среща суперзвездата Андре Агаси. Преди мача заявява с младежка дързост: „Играя, за да спечеля!“. Само че Агаси, № 8 в света, не оставя почти никакъв шанс на младия покорител на върхове. Побеждава го с 6:3, 6:2. После демонстрира, че е бил малко впечатлен от любимеца на местната публика. „На няколко пъти показва малко от своя талант, а и имаше добър усет към топката – каза мило американецът. – Но, общо взето, той беше за мен идеалният противник в първия кръг – мач, в който нямах много работа и който ми помогна постепенно да свикна с условията.“

След големите си изяви на АТР турнирите в Тулуза и Базел Федерер се връща към по-малките състезания. Взема участие в Швейцарската сателитна верига, един турнир

¹² Преди това, в последните дни на август, Федерер играе на чалънджър в Женева, където губи в първия кръг от българина Орлин Станойчев с 4:6, 6:7. – Бел. ред.

¹³ Печели с 6:2, 6:2, като записва 8 аса и прави 4 пробива. – Бел. ред.

¹⁴ 6:1, 7:6, а после на четвъртфинал отстъпва на № 20 в света Ян Симеринк от Холандия с 6:7, 2:6 и си тръгва с 59 точки за ранглистата. – Бел. ред.

от четири части, но сякаш напълно отсъства от корта. Играл е в огромната зала „Санкт Якоб“ пред 9000 зрители, показват го по телевизията, вестниците пишат за него. В момента е пред договор с IMG¹⁵ и също като Сампрас е екипиран от световните марки „Найк“ и „Уилсън“. Само че сега се намира в Кюблис, в мрачна тенис зала в долината на планината Бюнднер. Няма зрители, нито съдии на линиите. Няма и момчета, които да гонят топките. Срещу него не стои Агаси, а Армандо Брунолд, № 11 на Швейцария...

Той приема мача като културен шок и действа апатично. На съдията Клаудио Гретер не му убягва тази апатия. „Той беше немотивиран на корта и правеше по две двойни грешки на гейм“ – разказа ми Гретер. Той налага на Федерер (който губи с 6:7, 2:6) глоба от 100 долара за нарушение на правилото, което изисква от професионалните играчи да дават най-доброто от себе си по време на срещата. „Можех да го дисквалифицирам, но той нямаше да може да играе в останалите мачове от цикъла“ – казва Гретер. Федерер приема наказанието безмълвно. При премия от 87 долара, той напуска Кюлбис, като трябва да доплати 13 долара. Този турнир остава единственият, в който той излиза „на червено“.

Федерер обаче си е научил урока. „Глобата беше справедлива“ – добавя той. И демонстрира забележителна реакция: седмица по-късно печели втория турнир в Давос, стига до финал в Диполсдау и накрая печели заключителния „Мастърс“ в Устер. Въпреки загубата в Кюлбис оглавява крайното класиране, като по този начин изпреварва около стотина тенисисти в световната ранглиста и достига № 303. Никак не е зле за човек, току-що навършил седемнайсет години.

Когато през декември Федерер пристига във Флорида за „Ориндж боул“, става ясно, че той ще победи в този важен, последен за годината турнир за юноши – разбра се веднага, след като седемнайсет месеца по-големият Жулиен Жанпиер отпада още в първия кръг. „Ориндж боул“ се провежда на едно от най-красивите места за тенис състезанията, в „Крандън парк“ на Кий Биекейн. Турнирът не започва според желанията на Федерер. В първия кръг той е на две точки от отпадането, но успява да се спаси¹⁶. За разлика от Жанпиер, който се проваля още в началото¹⁷.

На следващия ден Роджър е свободен от игра, но се случва нещо неочаквано. „Имахме кондиционна тренировка, когато Роджър започна пак да прави „лъоли“ (клатеща се маймунка, популярна немска играчка) – спомня си Анемари Рюег, придружителката в швейцарския отбор. – При скачането на въже той се правеше на маймуна, скачаше наоколо като Тарзан. Внезапно се приземи малко косо, стъпи накриво и си навехна крака. Никак не изглеждаше добре, тутакси на крака му се вдигна голям оток. Роджър бързо слезе на земята.“

Друг в тази ситуация е вероятно да се предаде, да преосмисли целите си и да се ориентира към нови. Не и той. „Един Роджър Федерер никога не се предава!“ – ще каже той години по-късно и това с пълна сила важи и до днес. Тогава се отправя към пътуващия с отбора физиотерапевт с намерението да изпълни всичко, което е необходимо, за да запази шансовете си за по-нататъшно участие. „Бях смаяна от тази негова промяна – казва Анемари Рюег. – Преди правеше глупости, а сега изведнъж стана мирен и изпълнителен. Тогава забелязах – аха, този може да бъде сериозен, стига да пожелае. Беше разбрал, че да се отнасяш сериозно към процеса на работа е основна част от играта и

¹⁵ Голяма американска мениджърска агенция, основана през 1960 г. – Бел. ред.

¹⁶ Побеждава Раймондс Сирога от Латвия с 5:7, 7:6, 6:0. – Бел. ред.

¹⁷ Вторият поставен французин губи от Фелисиано Лопес в 3 сета. – Бел. ред.

успя да фокусира цялата си енергия, за да се справи. За първи път ясно осъзнах: той ще стане шампион, сигурна съм.“

Въпреки този инцидент Роджър играе с превързан крак и печели следващите три мача, без да загуби сет. На полуфинала се изправя срещу Налбандин и мачът изглежда като реванш за финала на US Open. Междувременно отокът му е спаднал и той спечели с 6:4, 6:2, а на финала преодолява Гийермо Кория¹⁸, един доста добър аржентинец. Той става шампион на „Ориндж боул“ и напуска Маями с купа портокали и с руса коса. Смяната на цвета не го разхубавява видимо, само сметката му олеква с 250 долара.

Както се очаква, на 21.12.1998 г. името му се появява под № 1 в световната ранглиста при юношите. „Истински коледен подарък“ – радва се той. Но се налага още малко да потърпи, преди да празнува – трябва със сигурност да се разбере, че той, а не Жанпиер е световен шампион. Подкрепата идва от Анди Родик, който побеждава французина на последния турнир за годината в мексиканския град Юкатан. Жанпиер никога повече не може да стигне до топ 100 на АТР.

В края на 1998-а срещнах Федерер в съблекалнята на тенис зала в Диполсдау на турнир от сателитната верига. Беше му ясно, че времето му при юношите изтича. Той оправда всички очаквания и вече нямаше причина, поради която трябваше да се мотае още при подрастващите. Чакаше го бурно развитие.

„Много е весело. Когато пристигна в някой хотел, ми казват: „Здравейте, хер Федерер“. Някои хора изглеждат доволни, че могат да говорят с мен – разказва той. – Колкото повече те познават, толкова повече не трябва да плащаш. Всички ме канят, всеки е мил с мен и това е само защото играя добре тенис.“

Федерер е висок 1,86 м и тежи 80 кг – той мисли, че са доста. „Имам голям търбух. Трябва да започна да правя коремни мускули.“ Той обича да си хапва сладко, особено шоколад. Много се гордее с това, че все по-добре се владее на корта. Вече е достигнал границите на раздразнението си, но сега е станал по-толерантен към самия себе си. Още в началото на септември на US Open се стига до инцидент. Провокиран от зрители, не успява да си удържи устата затворена, чупи една ракета и е предупреден от съдията. Оттогава повече не се стига до толкова сериозно избухване.

„Не се нервирах нито в Тулуза, нито в Базел. Там нещата бяха сериозни – дори не мислех, че това е възможно – казва той. – Не знам дали зависи от големите стадиони. Вероятно там се срамувам повече, когато трябва да напусна.“ Вече води по-малко разговори със себе си по време на мачовете. „Често се питам: защо си толкова глупав и се ядосваш така? Та нали когато играеш добре и не се нервираш, това е най-хубавото чувство, което можеш да изпиташ.“

Питър Картър потвърждава психологическия му напредък: „Но той трябва да стане още по-търпелив“ – казва австралиеца, който непрекъснато придружава Федерер. Не само за негова радост. „Когато съм цял месец на турнири само с Питър, се случва да си досадим взаимно. Тогава ми липсват приятелите ми, а също и приятелката ми“, казва Роджър. Имаше приятелка – едно момиче от Цюрих, което обаче не успя да изиграе важна роля в живота му.

¹⁸ С 6:1, 6:3. – Бел. ред.

20. При големите

Статутът на Федерер като световен шампион и победител на „Уимбълдън“ при юношите се оказва идеална база за изкачване в света на професионалния тенис. Нещо повече – в началото на 1999-а, седемнайсетгодишен, той принадлежи към първите 300 в световната ранглиста. През тази година ще получи общо осем покани за участие, между тях и за двата европейски турнира от Големия шлем – „Ролан Гарос“ и „Уимбълдън“, въпреки че те са известни с това, че при раздаването на уайлд кард се съобразяват главно с играчите от своята страна. От друга страна, на Australian Open и на US Open той трябва да играе в квалификации, от които обаче не успява да се измъкне.

На този етап Федерер печели от едно изгодно стечение на обстоятелствата в лицето на Мартина Хингис. Енергичната състезателка, която пренаписва историята на швейцарския тенис, се намира в зенита на своята кариера. Тя оглавява световната ранглиста в продължение на 209 седмици и в периода 1997–1999 година печели пет турнира от Големия шлем. Това носи на Федерер две благоприятни последствия: от една страна, тя поема върху себе си цялото внимание на медиите, което му позволява да се развива спокойно, без никакъв натиск и очаквания. От друга страна, той получава ценни уроци от година по-възрастната, родена в Словакия състезателка и вижда със собствените си очи какво е нужно, за да стигнеш до върха. „Да имам пред себе си в най-подходящото време световна звезда, доминираща в своя спорт, за мен беше голям късмет. Особено в малка страна като Швейцария“ – поглежда назад Федерер, когато в края на 2017-а най-успешната спортистка на своята страна се оттегля.

В началото на 1999 година, вече начело на най-добрите юноши в света, той се отправя към Мелбърн, но по пътя си спира в Пърт. Тук ще бъде спаринг-партньор на Хингис, която участва заедно с Иво Хойбергер в „Хопман къп“. „Видях със собствените си очи как протече кариерата ѝ и се питах как успява да бъде толкова силна психически и толкова постоянна. Аз тогава не можех нито на тренировка, нито в мачовете, изобщо да не говорим за седмици напред – спомня си той. – Тя ме накара да вярвам, че с пълна отдаденост и много работа ще стигна далече. Тогава разчитах на таланта си, на усета, играех освободено и креативно. Всеки следващ удар трябваше да е по-добър от предишния. При Мартина беше друго – тя работеше по-здравео и по-професионално. Много научих от нея.“

През първата пълна година при професионалистите става ясно, че турнирите на открито не са предпочитаните от Федерер места. На седем важни първенства, на които той излиза под открито небе, губи още в първия кръг – дори и купа „Дейвис“ му поднася две горчиви поражения¹⁹.

Затова той набляга на турнирите в зала, където се концентрира по-лесно. Като цяло там мачовете протичат по-бързо, а и страничните (атмосферни) влияния, които му пречат, са значително по-малко. В началото на февруари отстранява в първия кръг в Марсилия настоящия шампион от „Ролан Гарос“ и № 5 в света Карлос Мoya²⁰ и достига до четвъртфинал. Малко по-късно през същия месец отново стига до четвъртфинал в Ротердам, където се изправя срещу втория в световната ранглиста Евгений Кафельников, но отпада в три сета.

¹⁹ Роджър губи три от четирите си мача на единично в двубоите срещу Италия и Белгия. – Бел. ред.

²⁰ Със 7:6, 3:6, 6:3. – Бел. ред.

Неговият съквартирант Ив Алегро вече е разбрал, че *Федерер* ще *стигне много далеч*, щом като така *успешно* застава на пътя на най-добрите: „Тогава казах: той ще влезе в топ 10 и вероятно ще стане номер 1. Много хора ми се смяха – спомня си Алегро. – Начинът, по който Роджър направи своя огромен скок от юношите при професионалистите, и то само за няколко месеца, беше впечатляващ. Не спираше да ме изненадва всеки път, когато гледаше мачове – забелязваше всичко, е най-малките подробности“.

Следващата цел в програмата на Федерер е предвидена за април – дебют на състезанието за купа „Дейвис“. Швейцария трябва да срещне Италия в една зала в Нойенбург. Бойното му кръщение в най-важния отборен турнир преминава брилянтно. Побеждава убедително Давиде Сангинети, 48-и в ранглистата. „Жалко, че Федерер игра от страната на съперника, но беше истинско удоволствие да гледаш играта му – казва капитанът на италианците Паоло Бертолучи. – Няма много хора по света, които да могат да играят тенис по този начин.“

През юли, когато Швейцария трябва да се бори с Белгия в Брюксел за място на полуфинала, Федерер се оказва в ролята на първа ракета на отбора – тогава той дори още не е пълнолетен. По-високо класираният Марк Росе се разболява и така Федерер повежда отбора си. При това, както вече споменах, той още има проблеми в мачовете на открито. Губи две маратонски срещи²¹, въпреки че играта му е добре обмислена и се бори сърцато до горчивия край. Разочарованието му е огромно, сълзите му потичат.

Лабилният и неопитен техничар с невероятния репертоар от атрактивни удари трябва да положи още усилия, за да може талантът му да даде резултати. Дори и внимателно да обмисля ходовете си в играта, не успява да намери сам пътя към победата. Все повече си личи, че той е един нешлифован диамант. Така е и на червената настилка на „Ролан Гарос“, където е най-младият участник в Откритото първенство на Франция и при своя дебют на главния корт среща австралиеца Патрик Рафтър, № 3 в света, Федерер печели първия сет, но в крайна сметка губи със 7:5, 3:6, 0:6, 2:6. „Младият швейцарец би могъл да бъде от онези състезатели, които ще оформят следващите десет години в тениса“ – писа тогава френският спортен вестник „Л’Екип“. Смела прогноза. Всъщност стават много повече от десет.

Когато през есента стартира сезонът на турнирите в зала, Федерер отново разцъфва. На 20 септември дебютира в топ 100 на ранглистата като най-младия тенисист. През първата си година при професионалистите той е спечелил вече 225 139 долара от наградни фондове, а в края на годината е на 64-та позиция в класирането на АТР. Отнело му е по-малко от година, за да се настани успешно при големите.

„Би било хубаво, ако мога да се позиционирам сред първите 50“ – казва Федерер преди сезон 2000, който започва за него още по-добре от предишния. На Откритото първенство на Австралия за първи път преминава два кръга на турнир от Големия шлем, като при това не позволява на победителя от Париж Майкъл Ченг да спечели сет. През февруари в Марсилия стига до първия си финал в АТР турнирите. Там среща именно Марк Росе, неговия колега от отбора за купа „Дейвис“. Въпреки спечеления първи сет не успява да предотврати поражението – 6:2, 3:6, 6:7(5). Затова пък в началото на март вече е сред първите 50. Тъй като тази негова цел за сезона е достигната доста бързо, тя е светкавично коригирана на място сред първите 25. Малко прибързано, както се оказва.

2000 година донася важни промени в неговото обкръжение. През април Федерер обявява, че окончателно поема кариерата си в свои ръце и напуска системата на швейцарския тенис.

²¹ Срещу Кристоф ван Гарс и Ксавие Малис. – Бел. ред.

Раздялата се осъществява при пълно съгласие от двете страни. Тя е разумна, защото сега може сам да определя режима си според собствените си потребности. Доста изненадващо е решението му да наеме Лундгрен като свой личен треньор, а не Картър, негов приятел и наставник от младежките му години. Самият Федерер не успява добре да аргументира избора си: „Ситуацията беше 50/50. И двамата са весели и приятни типове“ – разкрива той. Явно чувствата му са наклонили везните.

Лундгрен не го разочарова. В негово лице Роджър разполага с треньор, който е доста успешен и познава сцената на професионалистите по-добре от Картър. Той самият е играл срещу повечето от новите съперници на Федерер. Роденият през 1965 г. швед има внушителна физика и дълга руса коса, с която изглежда като истински викинг. Той може да бъде строг и взискателен, въпреки че по-скоро е спокоен, винаги позитивен и склонен към шеги. Заради косата му често го бъркат с Бьорн Борг, но той играе съвсем различно от шведската легенда, необуздано и агресивно – веднъж е на върха, веднъж е на дъното.

Първият личен треньор на Федерер веднага оценява неговите безгранични възможности. Той казва за 18-годишния младеж: „Той може да стане № 1. Но пътят е дълъг. Аз бях № 25 в световната ранглиста, но бях много далече от неговото ниво. Момчето е специално. То е от друга планета“. Свен Грьонфелд, холандският главен треньор на Швейцарската тенис федерация, се изказва по подобен еуфоричен начин по онова време: „Роджър може да постигне всичко, каквото пожелае. Може да печели турнири от Големия шлем и да бъде № 1 в света. Може да повишава нивото си, когато се наложи. А когато е в собствената си комфортна зона, става един от най-трудно победимите играчи“. Лундгрен осъзнава много бързо на какво е необходимо да наблегнат в съвместната си работа. „Той трябва да разбере, че е важно да печели дори по „грозен“ начин. Казвам го неслучайно. Роджър е артист и когато не е доволен от ударите си, става раздразнителен и губи концентрация. Той може всичко с топката, но понякога се налага да се учи га играе по-простичко.“

Началото на новото партньорство бързо дава резултати. Когато Федерер отива в Париж, равностойката в мачовете му като играч на клей е 0:11. Най-накрая на „Ролан Гарос“ през 2000-ата приключва черната му серия на клей. След много оспорван мач побеждава в пет сета сънародника си Михел Кратовхил и най-после стига до осминафинал на турнир от Големия шлем, където обаче губи от играча от топ 10, испанеца Алекс Кореча. Роджър остава в междинно положение, защото остатъкът от лятото се оказва много разочароващ: влиза в серия от загуби в първи кръг и дори двете победи на US Open не могат да наклонят везните в негова полза. Тогава в програмата се появява едно особено разнообразие: Олимпийските игри в Сидни.

21. Под олимпийски кръгове

Сцената на швейцарския тенис е напълно предсказуема. Всички знаят, че пътищата на най-добрите играчи се пресичат непрекъснато – в различните национални първенства, на тренировки, на малки или големи турнири. Такъв е случаят и на Роджър Федерер и Мирка Вавринец. Девојката от Източна Швейцария, чиито очи имат цвят на кестен, принадлежи към най-силните и забележителни състезателки в страната, въпреки че е започнала късно да се занимава с този спорт. В продължение на две години тя е част от един отбор в Базел, родния град на Федерер – *Basler Lawn Tennis Club*, наричан от всички BLTC.

Двамата се движат все още в различни светове. Мирка е по-голяма от него с три години и четири месеца. Докато Федерер, малко преди петнайсетия си рожден ден, се подготвя за своя дебют в клубното първенство на страната, осемнайсетгодишната Мирка е в дублиращия отбор на BLTC. Тя има голям принос за титлата, която печелят година по-късно. За съжаление, клубът се оттегля от състезания по финансови причини. Затова тя се мести в клуба „Грасхопърс“ в Цюрих.

Миналото на Мирка прилича на филмова драма, която на моменти е толкова съзливлива, че не е трудно човек да се усъмни дали е истина. Родена е на 01.04.1978 г. в словашкото градче Бойнице, което тогава се намира в Чехословакия. Родителите ѝ избягали в Швейцария заедно с единствената си двегодишна дъщеря и се установили в граничния град Кройцлинген на Бодензее, най-напред у техни приятели. Една съдбоносна среща е причината тя да започне да играе тенис. Баща ѝ Мирослав, бивш състезател по хвърляне на копие, пътува със семейството си през 1987 година до Щутгарт. Там се среща с Мартина Навратилова, която участва в турнира във Филдерщад. Според тенис списание „Смаш“ се провел следният диалог: Навратилова към Мирка: „Играеш ли тенис?“. Мирка: „Не, играя балет“. Навратилова: „Опитай все пак. Имаш прекрасни физически данни, сигурна съм, че имаш и талант“.

Емигриралата в САЩ звезда от Чехословакия се свързва с Иржи Гранат, известен за времето си състезател, който живее в Цюрих²² с молба да организира пробна тренировка за момичето. Навратилова не остава разочарована – Мирка се оказва наистина талантлива и тенисът я спечелил веднага. Баща ѝ, златар по професия, се отблагодарил на многократната победителка от „Уимбълдън“, като ѝ подарил ръчно изработено бижу. Той и съпругата му Драхомира, с която били женени вече 18 години, имали златарски магазин в търговския център в Кройцлинген.

Първият треньор на Мирка е Мурат Гюрлер, някогашен състезател за купа „Дейвис“ от турската столица Анкара, който се е установил в този регион. Срещнах го през 2018-а в тенис залата във Вайнфелд, където през 1988 година посрещнал деветгодишното начинаещо момиче. Отчасти в тази зала, отчасти в близкия град Констанц, той я беше въвеждал в тайните на тениса – заедно бяха работили безброй много часове. „Първото ми впечатление беше, че това е едно съвсем нормално, талантливо момиче. Само че беше малко тежичка – казва той. – Бързо разбрах, че е невероятно амбициозна. Дотогава не бях срещал ученик, който да бъде толкова усърден в тренировките, колкото беше тя. Когато ѝ казвах: „Преди тренировката трябва да направиш един маратон“, тя го правеше. Без „но“ или „защо“.

Мурат Гюрлер е впечатлен от силното присъствие на майката на момичето – тя е музикантка, свири на кларинет. „Забелязах, че Мирка се чувства под натиск от нейна страна. Това я блокираше, караше я да се свива.“ За разлика от дъщерята, майката е сдържана, но все пак връзката между двете е сърдечна. „Тя можеше да бъде и доста мила, двете винаги се прегръщаха и се целуваха.“ Мирка не играе тенис заради родителите си, подчерта той. „Сама искаше да се занимава с това и напредваше много бързо.“ На първото си участие в турнир губи 0:6, 0:6, също като Роджър. „Може би искаше малко рано да се отдели от родителите си. След като го направи, играеше много по-освободено.“ Вече четиринайсетгодишна, Мирка започва да участва в малки турнири, валидни за световната ранглиста. Една история от 1993 година показва колко отдадена и целеустремена е била по онова време. След един турнир в Мурска, Словения, решава спонтанно да участва в още един турнир в хърватския Супетар, на остров Брач, въпреки

²² Той печели титлата на двойки на АТР турнира в София през 1981 г. заедно с немца Томас Емрих. – Бел. ред.

че в околността има военни размирици. Заедно с тренъора ѝ прекосяват една част от Хърватия, в която преди две седмици е имало сражения. По пътя си среща разрушени къщи, танкове на ООН и опожарени коли, разказва тя по-късно пред списание „Смаш“. През цялото време били проверявани от улични патрули. „Много ме беше страх, но амбицията ми беше по-силна“, признава тя. В същото списание вече петнайсетгодишната девойка заявява: „Със сигурност не е лесно да се работи с мен. Мога да бъда много твърдоглава“.

Но Мирка е мила, шармантна, благодарна, честна, любяща и жизнерадостна. Така твърди фотографът от Тургау Марио Гачоли, който в младежките ѝ години бил в близки отношения с нея и с родителите ѝ. „Подпомагах я, защото нямаше пари. Затова ми изпращаше картички от много турнири и ми благодареше за всичко, което бях направил за нея.“

На шестнайсет Мирка печели в Люцерн най-важната титла за своята възрастова група и се насочва към професионална кариера. „Тенисът е моят живот. Искан колкото е възможно по-бързо да се наредя между първите 300 в ранглистата“ – казва тя. Реализира целта си, но три години по-късно, защото преди това трябва да се учи на търпение. През 1996-а една контузия на петата я връща назад. Може би е вследствие на огромните натоварвания, които физиката ѝ е понесла при седем-осем часа тренировки на ден.

През 1997 година тръгва отново нагоре. В края на годината, след второто изслушване от властите, взема дълго жадувания швейцарски паспорт. „Получаването на гражданство беше точно като във филма *The Swissmaker*²³. Искан да знаят всичко...“ – чуди се тя. Малко след това напуска дома на родителите си. Премества се в съседното градче Ботигхофен и тренира в Констанц с Александър Хицли, бивш професионалист, който обаче никога не е успява да се класира между първите 500. В лицето на Валтер Руф, производител на автомобилите със специално предназначение Mowag, намира спонсор от региона.

По това време изживява епизод от живота си, който напомня на „Приказки от 1001 нощ“. Тя се запознава с принц от Дубай, който е запленил от нея и я глези, както само той може да си позволи. Понякога я кара на тренировка с червено ферари, друг път пътуват до Дубай с хеликоптер, спомня си бившата състезателка Сесилия Шарбоние, приятелка на Мирка: „Това правеше доста силно впечатление“. Принцът искал дори да я направи принцеса на Обединените арабски емирства – но при условие че ще изостави тениса. Само че тази цена била доста висока, защото за нея спортът е целият ѝ свят. „Поставях тениса над всичко. Тренировки, пране на екипа, стягане на багаж, хотели, мачове... Не познавах друг живот“ – казва Мирка по онова време пред регионалния весник „Тургауер Цайтунг“.

Въпреки разликата във възрастта тя и Федерер се сближават благодарение на Олимпийските игри и преди всичко на странния факт, че Мирка изобщо е включена в швейцарската делегация през септември 2000 г. Тя се състои от трима тенисисти: Федерер – единствен мъж в отсъствието на Марк Росе, Мирка и Еманюел Галиарди при жените (Пати Шнидер и Мартина Хингис отсъстват). В началото на Игрите в Австралия Мирка за първи път е между първите 100 в световната ранглиста и това ще остане връх в кариерата ѝ. Също така има щастието да получи уайлд кард за Сидни, защото само въз основа на ранглистата няма да се класира.

²³ Комедия от 1978 г. на режисьора Ролф Лиси, в която се разказва за бюрократичните спънки и културната бариера пред чужденците, които искат да получат швейцарско гражданство. – Бел. ред.

Извънредната атмосфера на олимпийските игри е идеална почва за начало на връзка. Самото участие на такъв форум е връхна точка в кариерата за всички спортисти. Тук живеят заедно с други изтъкнати атлети, навсякъде цари празнично настроение, докато светът навън е притихнал. Всички разбират огромното значение на тази проява – задължителните олимпийски церемонии карат сънародниците от различните делегации да изпитват горд патриотизъм и силно чувство за принадлежност към страната си. Швейцарският отбор по тенис живее в олимпийското село в „Хоумбуш бей“ в една и съща къща заедно с борците. Срещат се, запознават се, излизат заедно.

„Това е най-голямото събитие, на което някога съм бил – хвали се Федерер в Сидни, един от любимите му градове, след като стартира успешно в турнира. – Животът в олимпийското село понякога е доста стресиращ.“ Вавринец губи първия си мач срещу Елена Дементиева, която после взе сребърен медал, с 1:6, 1:6. Но тя остава в Сидни и е силно въодушевена: „Олимпиадата е фантастична, невероятно красива, несравнима – разказва тя. И споделя няколко изречения за младия Федерер, когото тук успява да опознае от съвсем друга страна: – Не знаех, че е толкова весел. Човек трябва да има най-силните коремни мускули, толкова дълго се смеехме с него.“

За Федерер Сидни се превръща в горчиво-сладък опит. Той се добира до полуфиналите, където категорично губи срещу Томи Хаас. Една победа щеше да му осигури сребърен медал, както и шанс за златото, но вместо това трябва да се бори за бронза със загубилия от другия полуфинал. Изглежда добър жребий, още повече че съперникът му се оказва французинът Арно ди Паскуал, чиято игра Федерер познава добре. Но Федерер играе разсеяно и губи първия сет, въпреки че води с 3:0 в тайбрека. Във втория успява да отрази мачбол, в третия може да поведе с пробив за 2:1, още повече че французинът се оплаква от крампи, но... губи с 6:7, 7:6, 3:6 след 2:27 часа игра. Отново рукват сълзите му. „Толкова много исках да се кача на подиума – казва той. – Сега нищо не мога да отнеса вкъщи, само моята гордост.“

Той обаче се лъже дълбоко в преценката си. Вместо жадувания медал, той завладява сърцето на една жена, която скоро ще се превърне в най-важния човек в живота му. В последния ден на игрите той я целунал за първи път, издаде по-късно Мирка. Дотогава тя изобщо не е разбрала, че я е забелязал.

Връзката помежду им продължава, само че отначало е тайна, но май немного добре пазена. Тя се превръща в ценна опора за тях двамата и им помага да преодолеят ударите, които им готви съдбата в ранните години на техните отношения.

22. Цигуларят

Преди да изтече 2000 г., Федерер слага началото на нови отношения, които ще бъдат от решаващо значение за неговата кариера – наема кондиционния треньор Пиер Паганини. През втората си година като професионалист той осъзнава, че зрелищните удари и талантът не са достатъчни, за да се печелят турнири и да се гони върхът, а трябва да се работи по-сериозно физически. Така, както прави Мирка. „За разлика от мен тя тренираше екстремно – щеше да каже той по-късно. Смаян от изненада, Роджър я наблюдава как работи в пълна концентрация по 5–6 часа дневно, докато той само след един час губи интерес. – Тя ме подтикна да започна и аз да се натоварвам повече. Без нея нямаше да обърна страницата.“

Паганини, старият познайник на Федерер от времето в Екюбланс, произхожда от интелигентно и космополитно семейство. Той е роден през ноември 1957-а в Цюрих и живее няколко години в Глатбруг, едно предградие на града. Семейството му е пуснало корени в Западна Швейцария, а той по-късно ходи на училище в кантона Вале. Баща му Ройо бил пианист и отворил няколко музикални училища в немска Швейцария, което било истинско новаторство за областта. Майка му Мария в продължение на 30 години била преподавателка в престижните американски университети „Йейл“ и „Минесота“.

До двайсетата си година Паганини свири на цигулка, „но после я замених с медицинска топка“ – казва той, смеейки се. Винаги се чувства привлечен от спорта по особен начин. „Спомням си как през 1970 г. гледахме по телевизията финала от световното първенство по футбол Бразилия – Италия. Всички се интересуваха само от това какво се случва на терена. Аз бях единственият, който, гледайки срещата, си мислех: „Какво са правили футболистите преди мача? Какво точно?“. Получава образованието си за треньор в Маглинген и неговите специалности са футбол и лека атлетика.

Когато Федерер го ангажира, Паганини отдавна се е специализирал и в тениса и се превръща в пионер за този спорт, що се отнася до тренировките. С гола глава и очила е, има живи и бдителни очи. Седемнайсет години е работил с Марк Росе, със сестрите Малееви – Мануела и Магдалена, две български състезателки от световна класа, както и със сръбкинята Ана Иванович, която спечели „Ролан Гарос“ през 2008 г. През 1991-ва се присъединява към швейцарския отбор за купа „Дейвис“ и остава там до 1995-а, после се завръща отново и вторият му период продължава от 2003-та до 2008-а. По това време работи със Стан Вавринка.

В Екюбланс, където швейцарският тенис създава програмата за подрастващи Tennis/Etudes, работата на Паганини е основна движеща сила. През 1995 г., когато се запознава с Федерер, той успява веднага да му направи портрет и още отрано да следи отблизо кариерата му. Съвместната им работа отначало е фиксирана на 100 дни в годината, но постепенно се удължава във времето. Той бързо се ориентира какво точно липсва на Федерер. „В атлетизма определено беше изостанал. Преди всичко трябваше да се повиши натоварването му при работа с краката, а също и в силовите тренировки – той имаше достатъчно потенциал за това – спомня си Паганини. – Проблемът му беше в изключителния талант, който му позволяваше да прикрива атлетическия дефицит. В същото време трябваше да защити позицията си в световната ранглиста и нямаше да може да го направи само с основни тренировки за кондиция. Дадох на нашата работа срок от три години, за да го изведе на едно топ ниво.“

Този тригодишен план стартира в края на 2000-а и поставя основата за изкачването на Федерер към най-високия връх в тениса. Решаващ фактор е, че той е готов да укрепи таланта му посредством тежка работа. „Той реши да даде всичко необходимо, за да извлече максимума от своите заложи – казва Паганини. – Той е артист, но такъв, който оценява стойността на напрегнатата работа.“ Непрекъснато се налага да му обяснява защо трябва да прави това или онова. „Веднага щом схванах, ми беше напълно ясно, че трябва да издържа на тези тренировки. И понякога екипът ми трябваше дори да ме спира“ – поглежда назад Федерер.

За него Паганини е не само прозорлив фитнес треньор, но и най-важният му съветник, що се отнася до планирането на участията и кариерата му. В общественото пространство не е често срещан, интервюта дава много избирателно. Но когато говори, разкрива

една интересна във всички аспекти личност, с дълбоки енциклопедични познания за ролята на атлетиката в живота на един състезател по тенис и заразява със своя нестихващ ентузиазъм.

Той е изключително скромнен: „Не желая да ме поставят на преден план. Трениорите, които се кичат с успехите на спортистите и се правят на важни, са отвратителни според мен. В края на краищата състезателят е този, който играе. Вижте футбола: понякога е известен само трениорът, но аз намирам това за лошо“.

Системата на Паганини е базирана на три или четири, разпределени през годината, тренировъчни блокове, в които физиката е на преден план. Графикът е гъвкав и може да се променя според ситуацията. „Важно е в правилния момент да се прави най-подходящото – казва той. – Дозировката е решаваща. И е много добре, че Роджър сам усеща това. Нещата трябва да се правят тогава, когато са най-ценни за някого, тъй като тогава ще има най-голям ефект.“

Целта му обаче не е да превърне Федерер в някого, който се перчи със силата си. „Един тенис играч не е спринтьор, маратонец или гюлетласкач – твърди Паганини, чиято втора съпруга също е трениорка по физическа подготовка и който има дъщеря от първия си брак. – Но той трябва да има по нещо от всички тях и трябва да извика тези качества в играта си. Тъй като при Федерер става дума за един много креативен, спонтанен и разнообразен играч, той трябва да може да използва различни варианти на двигателния си процес, както например Лейтън Хюит, който преди играеше много еднообразно, а сега започна да се променя.“ Паганини се отнася към своя възпитаник така деликатно, както някога към цигулката си. С Федерер той се стреми към една „координирана креативност“, при която да може да постигне най-висока прецизност в движенията си, както и способност да покаже най-добри физически резултати дори след четири часа тренировки. „Не бива да се стига до ситуация, в която Роджър да бъде принуден да избере грешна тактика поради физически причини.“

Трениорът на Федерер си поставя за задача да следи за настроението на младия катерач на върховете. „На тренировка Роджър не се държи като световен шампион, на когото да му подаваш 3000 топки за бекхенд, а той да забива отново и отново. На него тренировката трябва да му носи удоволствие“ – казва Петер Лундгрен, трениорът му по тенис по онова време. „Той работи много, но има нужда от разнообразие – обобщава Паганини, – трябва да види какво точно му носи определено упражнение. Ако се „нахрани“ е мотивация, може да се превърне в истински „тенис звяр.“

През декември 2000-ата в Бийл Федерер получава предварителна представа за това какво го очаква в бъдеще. Паганини е разработил специални упражнения, които нарича „тренировка за интегрирана кондиция“. Например Роджър трябва да тича до състояние на пълно изтощение, а веднага след това да излезе на корта и да играе. „Именно при сериозна умора изпъкват естествените рефлексии – всичките лоши навици, от които на човек му е най-трудно да се откаже“ – обяснява Паганини този метод.

Докато останалите състезатели обръщат повече внимание на кондицията си основно през декември – единствения месец, в който няма турнири, Федерер работи във фитнеса през цялата година. „Много е ентузиазизиран в съвместната ни работа, което ме изненадва. Все пак е спортна натура“ – казва Паганини след първия им тренировъчен блок в Бийл. Федерер бързо забелязва, че усилената физическа подготовка повишава самочувствието му. „Чувствах се много добре психически, защото знаех, че съм изключително добре физически и ще издържа.“

Все по-рядко губи мачове, в които има техническо превъзходство, но кондиционно се оказва по-слаб. Понякога в предишните години имал ужасното чувство, че съперникът заслужава победата повече от него, признава той. „Защото смятах, че той е тренирал повече от мен. Освен това имах щастието да участвам от името на привилегирована Швейцария.“ Под ръководството на Паганини този период в неговото развитие приключи.

Фитнес треньорът е въодушевен от професионалните изяви на своя възпитаник. Той подкрепя Федерер в амбициите му да положи физически основите за една възможно най-дълга кариера, а не да се стреми само към краткосрочен успех. Тригодишният план се оказва успешен. „Днес Роджър достига максимална скорост от 20 км/ч, което означава, че би могъл да издържи на темпото на някой регионален спринтьор в първите 30 метра“ – ще обобщи Паганини три години по-късно. За 12 минути пробягва 3300 м, за 40 – 9300 м и прави клекове с тежест от 150 кг. Огромен напредък в сравнение с началото.

Роджър става по-голям професионалист, но не е привърженик на фитнес тестовите. „За щастие, вече съм извън този стадий – казва той през 2017-а на „Индиън Уелс“. – Мразех ги най-вече, когато бях млад. Трябваше да правим дванайсетминутен пробег и други тестове и ако разбереш, че си бил ужасен, започваш да се питаш: „Какво, не мога ли да играя добре тенис?“. Малко спекулираше, че в тази напреднала възраст не може да пробяга повече от 3300 м за 12 минути.

Паганини го е опознал толкова добре през годините, че няма нужда от никакви тестове, за да установи каква е физическата му форма в даден момент и какво му липсва. Най-красноречивите резултати от тяхната работа са неговите успехи на корта и фактът, че кариерата му продължава най-успешно повече от две десетилетия.

23. Преломът

През 2001 година Роджър Федерер все още е най-младият състезател в топ 100 на световната ранглиста и се стреми нагоре, дори изглежда като омагьосан. Първата титла не се появява. В сравнение с пет месеца по-възрастния Лейтън Хюит неговите резултати са по-лоши.

Борбеният австралиец печели често, без да блести, и още на шестнайсет години празнува първата си победа на турнир в Аделаида. По това време при Федерер всичко си е постарому – той пленява зрителите с фойерверки от разнообразни удари и с нападателния си тенис и си личи, че притежава безкрайни възможности, но въпреки това продължава да губи от съперници с далеч по-скромни качества. Прилича на човек, който е спечелил шестица от тотото и не знае какво да прави с всичките пари. „Той има толкова много възможности, че сам се обърква“ – казва Джон Макенроу, който понякога е точно такъв играч, който сам пречи на себе си.

След една пълна година, през която работи заедно с Петер Лундгрен като негов треньор, започват да се появяват първите единични успехи. В началото на сезона Федерер побеждава заедно с Мартина Хингис на вече споменатия турнир „Хопман къп“ в Пърт. След това февруари се оказва най-успешният му месец досега. На турнира в зала в Милано побеждава за първи път Кафелников и достига своя трети финал. Вторият му финал е четири месеца по-рано в родния му град Базел срещу силния швед Томас Енквист – губи след игра от пет сета. Това малко го разколебава – „Мисля, че никога няма

да спечеля титла“. В Северна Италия третият му шанс го изправя на финала срещу французина Жулиен Бушер и гной го побеждава²⁴, печелейки пред очите на набързо присигналите си родители своята първа титла от АТР турнирите.

„Облекчението ми е огромно – казва Федерер. – Доста дълго чаках този момент. От сега нататък би трябвало просто да се получи.“ Не така прекрасно завършва това отскачане до Милано за родителите му: в бързината баща му забравил ключовете за колата в нея и трябвало да счупи стъклото, за да се приберат у дома. Счупеното носи щастие.

Следващата седмица най-младият играч в историята на купа „Дейвис“ има значителен принос за трите точки, необходими за победата срещу един американски отбор. За първи път сълзите му потичат след успех. Той нарежда десет победи една след друга и е обявен за играч на месец февруари на АТР.

Федерер изкачва все по-високи нива, но след това отново следват несполуки. След турнира в Милано зачестяват предишните загуби. „В зала ми се удава без усилия да се концентрирам върху всяка точка. При турнирите на открито обаче мисълта ми тече някак като на слалом“ – добавя той в Маями. При това става ясно, че още не владее нервите си. Чувствените и темпераментни избухвания вече са рядкост, но все още ги има.

Още като седемнайсетгодишен той е в непрекъснато търсене на вътрешното си равновесие и търси помощта на един спортен психолог. Работата с швейцареца Кристиан Марколи, който работи с клубове по хокей на лед и със състезатели по голф, не само не дава очакваните резултати, но и причинява нежелани странични ефекти. На моменти Федерер е толкова спокоен, дори безучастен. През 1999-а в Маями играе апатично и вяло срещу датчанина Кенет Карлсен, а после изумява всички с изказването си, че изобщо не е бил мотивиран. „На корта ми беше скучно. Вече не показвах емоции и трябваше да открия кое е най-добре за играта ми“ – казва той. Марколи изглежда доста изненадан, когато в края на 1999-а Федерер го уведомява, че няма нужда от него.

В началото на професионалната си кариера Федерер все още е отворена книга, поне що се отнася до света на чувствата му. Все още хвърля ракетата си нагоре и тя, въртейки се във въздуха, прелита над игралното поле или пък просто я запokitва към мрежата или на земята. Бил унищожил приблизително 50 ракети в кариерата си, каза ми Федерер веднъж.

Треньорът Лундгрен вижда напредък в поведението му след раздялата му с швейцарския тенис и след като започват да работят заедно. „Преди беше едно разглезено момче, което така или иначе получава всичко. Сега трябва да поема повече отговорност и да си плаща сметките. Все пак става мъж“ – казва шведът. Промяната е забележителна: колкото са по-важни мачовете и по-големи стадионите и залите, толкова по-малко си позволява Федерер да хвърля ракети и да ругае. Колкото по-високо в ранглистата се изкачва и колкото по-сигурен става в своята половина на корта, толкова по-малко има причини да се вълнува. Но дълбоко в неговата същност ври и кипи нещо толкова силно, че той не успява да го контролира.

Турнирът през 2001 година в Хамбург се превръща в най-ниска точка и в същото време в доста показателно събитие за него. Един понеделник в средата на май деветнайсетгодишният Федерер губи на традиционния турнир на червена настилка в идиличния комплекс „Ротенбаум“ първия си мач от аржентинеца Франко Скилари, един с нищо неотличаващ се левичар и специалист на този вид настилка. Впрочем през 2003 в Сидни Скилари спечели втория си мач срещу Федерер и вече имаше позитивен баланс в срещите им.

²⁴ 6:4, 6:7, 6:4 – Бел. ред.

Тази загуба не получава голям отзвук сред обществеността. Мачът се състои на един от страничните кортове, без телевизионни камери и със съвсем малко зрители. Какво толкова има да се види, клатеха глава много хора. Федерер отново ругае и пак играе лошо. Когато във втория сет изпуска една точка за пробив за 5:5 и малко след това губи с 3:6, 4:6, емоциите го завладяват изцяло. След ръкостискането със Скилари чупи на парчета ракетата си – съвсем близо до стола на съдията.

„Банг, банг, банг! – описва сцената той. – Държах се ужасно и плаках, защото играх много лошо и защото нищо не беше както трябва.“

Точно в този ден решава, че така не може да продължава и че нещо трябва да се промени. „Казах си: „Не можеш да се държиш така“. Ако играех по този начин в следващите десет години, нямаше да издържа. Точно тогава реших, че трябва да стана тих, спокоен и концентриран“, спомня си Федерер.

Докато намери баланса наистина, минава още малко време. По-точно – година и половина, малко преди „Уимбълдън 2003“. Дотогава често преминава от една крайност в друга. „Забелязах, че бях станал по-спокоен, по-тих, и се мразех за това. Правех уинър с удар между краката и се правех, че това е нормално. Или пък забивах мощно и топката отиваше зад оградата на корта и пак се правех, че е нормално.“ Той е разбрал, че трябва да намери в себе си „смес от огън и лед“, да бъде огнен при разиграването, но леденостуден в решителните моменти. В процеса на промяната се случва понякога да бъде неразбран сам за себе си. „Когато треньорът ми кажеше, че трябва да се успокоя, това ми изглеждаше невъзможно. Трябваше да се отърва от напрежението и демоните в главата си. Никой не можеше да ми помогне, просто това трябваше да дойде от мен.“ Че е успял да се справи успешно, говори фактът, че когато години по-късно – през 2009-а в Маями срещу Джокович Федерер – си счупи ракетата, това стана сензация в медиите и снимките му как я чупи обиколиха света. Не знаеха, че в началото на кариерата му това беше почти ежедневие.

Добрите намерения след мача със Скилари донасят първите си плодове. На „Ролан Гарос“ Федерер стига до четвъртфинал, а третото участие на сцената на „Уимбълдън“ му донася първите успехи. След три победи на 2 юли той трябва да излезе на осминафинал на Централния корт – Сикстинската капела на този спорт. Тук предишните му идоли са положили основите на своята слава. Сега, на същото това място, срещу него ще се изправи Пийт Сампрас, който е спечелил седем титли от последните осем турнира на „Уимбълдън“. Тук, в Лондон, е загубил само един мач от всичките 57 и е почти непобедим. Междувременно първата ракета на САЩ е най-успешният състезател в четирите най-важни турнира, спечелил е вече 13 от бленуваните купи от Големия шлем.

И все пак нещо витае във въздуха, Федерер е във форма, самочувствието му е много високо, а и вече има тригодишен опит в професионалните турнири. „Сега трябва да се изправи и да покаже какво наистина може“ – казваше Джон Макенроу. Федерер си е вярвал, че ще бие Сампрас точно тук: „Не играя, за да взема един сет или за да стоя добре в мача. Играя, за да спечеля!“.

Той се перчи пред Централния корт, изправил гръб и демонстрирайки новата си покер физиономия, като че ли цял живот е играл на това място. Но нали точно тук постига най-добрия си резултат в юношеските си години. „Понякога поглеждах от другата страна на мрежата и си мислех дали това е истина, или някакъв сън“ – казва той по-късно. След 3 часа и 41 минути игра той отиграва с прекрасен форхенд мачбол за победата със 7:6 (7), 5:7, 6:4, 6:7 (2), 7:5. В 19.20 ч. местно време Федерер пада на колене,

после се обръща настрани и по лицето му потичат сълзи от радост. Той е направил сензация!

Федерер спи лошо след грандиозната си победа. На другия ден не успява да избегне целия шум около себе си, въпреки че отива на тренировка, маскиран с шапка и слънчеви очила. Мигновено е разпознат и обсаден от всички страни – все пак в сряда ще играе четвъртфинал срещу Тим Хенман, британския всеобщ любимец и надежда на домакините за титла. Победителят на Сампрас се оказва подложен на кръстосан разпит от британските медии. Трябва да им разкаже какво ли не от живота си, а някои репортери се втурват да търсят скандални истории и детски снимки.

Срещу Хенман ситуацията е коренно различна. Концентрацията му не е достатъчна, на два пъти повежда категорично в тайбрека, но не успява да осребри това предимство и трябва да приеме от Хенман третото си поражение в три срещи с него – 5:7, 6:7 (6), 6:2, 6:7 (6). Вместо да го изпрати на стартовата площадка за началото на дълъг полет, победата над Сампрас се превръща в негативен обрат и нов срив за Федерер.

След „Уимбълдън“ започват да го измъчват болки в слабините, появяват се проблеми с адукторите, както и възпаление на костна тъкан. Налага се да направи пауза от два месеца. Междувременно живее в Бийл, където тренира заедно с Михаел Ламер, негов приятел и съперник от младежките му години, с когото делят едно двустайно жилище, Федерер има собствена стая, а Ламер спи във всекидневната. „Беше наистина тясно, без всякакви удобства – разказва Ламер, който живя там с него почти две години. – Мирка идваше често, когато Роджър беше там. Тя чистеше, готвеше и се грижеше апартаментът ни да изглежда подреден.“

Когато през август 2001-ва Федерер се завръща на турнира US Open в Ню Йорк, контузията го е изхвърлила от коловоза. На „Флашинг Медоус“ той стига до осминафинал, където обаче е категорично победен от Агаси. Самочувствието, което в началото на годината го води от победа към победа, си е отишло. Не се връща дори когато започва сезонът на закрито. В Базел отново не му се удава да спечели турнира в родния си град – губи на финала пак от Тим Хенман, пропуска АТР финалите и завършва годината под № 13. Отстрани гледа как Хюит след US Open печели и финала на сезона в Сидни и може да празнува като водач на световната ранглиста.

24. Няколко кризи и една драма

През 2002 година Федерер започва четвъртия си сезон при професионалистите. Таи огромни надежди, че след първите забележителни успехи ще му се случи големият пробив. Но годината започва лошо. На Australian Open на осминафиналите двайсетгодишният младеж се проваля срещу Томи Хаас, пропускайки мачбол и губейки в пет сета. Удар под кръста, който няма да остане единствен.

Точно на клей, най-слабата му настилка дълго време, му се удаде голям шанс през пролетта. В Хамбург, където година по-рано губи от Скилари, откача, решава да промени поведението си и преодолява трикратния шампион на „Ролан Гарос“ Густаво Кьуртен. След това не оставя никакъв шанс на финала на Марат Сафин и може да празнува третата си титла в турнир. „Това определено беше най-добрата игра в живота ми“ – ликува Федерер, който не може да спре радостните си сълзи, черпейки журналистите с шампанско. Името му се появява за първи път в топ 10 на класацията на АТР под № 8.

Поглежда закачливо към турнирите от Големия шлем в Париж и Уимбълдън. Но успехът от Хамбург не му носи късмет. В следващите месеци се зареждат загуби в турнир след турнир – дори и срещу по-ниско класирани съперници и той изпада в криза.

Преди двата европейски турнира от Големия шлем Федерер е смятан за един от най-горещите играчи на сезона. Очакванията към него от страна на феновете, медиите и на самия него са много високи. Той се надява, че няма да му се наложи да хвърли много сили в първите кръгове, казва доста високомерно преди „Ролан Гарос“. Желанието му се осъществява, но не по начина, по който си представя. В един студен и влажен вторник, след изпълнена с грешки игра, губи първия мач на малкия корт 2 срещу мароканеца Хишам Арази.

Все пак има достатъчно време да се подготви за „Уимбълдън“. „Тази година ще му донесе победа“ – каза Макенроу. „Чувствам, че имам добър шанс да спечеля турнира“, смята и Роджър. Първият му съперник е Марио Анчич, Федерер не го вижда за първи път. Хърватинът, 18-годишен и висок 1,93 м, се е изиявявал само при юношите, идва от квалификациите и е № 154 в световната ранглиста. Играе първия си турнир от Големия шлем, и то точно на Централния корт срещу него, Федерер, който миналата година на същото това място развенчава Сампрас. Други въпроси?

На трибуните седи Роберт Федерер, който рядко има възможност да гледа сина си на живо. Той вярва, че в този приятен, топъл следобед ще може спокойно да се наслади на безпроблемна победа. Но не може да повярва на очите си: също както в Париж, синът му е разгромен отново в първия кръг, отново, без да спечели сет, отново от аутсайдер. В сравнение с последната година не може да го познае, през цялото време отбелязва само един ас.

Федерер също е шокиран. Той не намира причина за това слабо представяне, след което отново изпада от топ 10 и това го довежда до нова криза. „Той вече не е същият на корта – казва Лундгрен. – Технически нямаше нищо грешно в играта му. Всичко беше в главата му. Чувстваше се под напрежение.“ Федерер е загубил своята креативност, радостта си от играта и самочувствието си. „Психически се разкъсвах на хиляди парчета и мислех, че няма да мога повече да играя тенис“ – казва той след известно време за този период.

Сякаш не е достатъчна черната серия от загуби, на 2 август го изненадва една шокираща новина от съвсем друго естество – тази за смъртта на Питър Картър. Неговият най-важен треньор от юношеските години и нов треньор на швейцарския отбор за купа „Дейвис“ е загинал трагично в автомобилна катастрофа в Южна Африка, Федерер е разтърсен както никога досега. „Толкова време прекарвахме заедно, когато бях момче – сподели той. – В детството си го виждах всеки ден. Направо е ужасно... толкова млад загина... и така неочаквано.“ Картър е един от най-близките му хора. „Той е много спокоен, но много весел, с типичния му австралийски хумор. Изобщо не успях да изразя достатъчно благодарността си за всичко, което ми даде. Цялата си техника и лекота дължа на него“ – коментира Федерер, когато малко се посъвзема.

Траурната церемония се състои в един топъл неделен ден, 14 август, в „Леонхардс-кирхе“ в стария град на Базел. Около 200 души са дошли да си вземат последно сбогом, между тях има много познати лица от света на тениса, там е и приятелят на Картър от детството Дарън Кехил, който се грижи за Агаси. Когато той си тръгва, Федерер остава дълбоко покрусен от думите му – „Пред такава загуба всяко поражение в тениса е нищо“.

Смъртта на Картър, както ще каже той по-късно, му подействала като будилник: „Може би той беше този, който ме накара да реша повече да не прахосвам таланта си, а да вложа повече усилия в кариерата си и да бъда по-щастлив“.

На US Open Федерер удължава серията си с още една ранна загуба от много по-ниско намирация се в ранглистата беларусин Макс Мирни²⁵. Последвалата много важна среща от турнира за купа „Дейвис“ в Мароко му помага да излезе от кризата. Той побеждава двамата специалисти на клей Хишам Арази – този, от когото загуби в Париж – и Юнес ел Айнауи с напълно идентичен резултат – 6:3, 6:2, 6:1. През цялото време той е доминиращата фигура и в двойката²⁶. Швейцария печели, а Федерер посвещава успеха на Картър, който като шеф на отбора трябва да изживее тази победа: „Днес мислих за него повече от всякога. Той беше тук, при мачбола“.

Успехите в Казабланка помагат на Федерер да прогони от главата си съмненията и мрачните мисли. Траурът за Картър остава малко на заден план, самочувствието му започва полека да се възвръща. Със спечелването на титлата във Виена прави така, че се класира за първи път за финалите на най-добрите осем тенисисти за годината, който този път ще се състои в Шанхай.

През ноември 2002 година Федерер пътува за Китай и се класира по-добре от който и да е швейцарец преди това. Придружаван е от Линет и Мирка, която е оставила след себе си трудна и разочароваща година. След Олимпийските игри в Сидни тя първоначално продължава напред. Върхът в личната ѝ кариера е през 2001-ва на US Open, където побеждава две доста по-високо класирани състезателки от първите 32, докато не загубва от силната белгийка Жустин Енен. След това подобрява позицията си на № 76 в ранглистата на WTA, която е най-доброто ѝ класиране досега и ще остане такова завинаги. Защото тогава никой не знае – този US Open фактически ще сложи края на нейната кариера.

Тялото на Мирка, или по-точно нейните крака, просто не са понесли натоварванията на професионалния тенис. В Ню Йорк има толкова силни болки, че още в първия кръг едва може да тича и трябва да промени тактиката си. При едно грешно движение под душа е контузила левия си крак, по-късно ѝ поставят диагноза „скъсано сухожилие“. Понеже дълго време е натоварвала другия си крак, той също се оказва засегнат. Тя трябва да направи пауза от три месеца и се връща едва в началото на 2002-ра – на „Хопман къп“ в Пърт, като съотборничка на Роджър, с когото вече не крият приятелството си. Заедно с него побеждават Аржентина и губят срещу Австралия и Испания.

След Откритото първенство на Съединените щати тя участва в още 5 турнира, но отпада рано. Появата ѝ в Будапеща през април 2002-ра, малко след 24-ия ѝ рожден ден, е последната ѝ изява на професионален турнир²⁷. Петата ѝ отново се е възпалила, отново следва операция, отново трябва да ходи с патерици. „Чувствах се в огромна дупка – каза след време Мирка за тези месеци, в които беше осъдена на бездействие. – Никак не е лесно през целия си живот да правиш нещо, което обичаш, и от един определен ден нататък да престанеш да го правиш.“ Затова пък при приятеля ѝ нещата вървят по-добре. На първите му АТР финали – които тогава се казват Tennis Masters Cup в една зала в окръг Пудонг на Шанхай, напомняща хангар за самолети, той побеждава Хуан Карлос Фереро, Иржи Новак и Томас Йохансон и става победител в групата си. На полуфинала среща Хюит, който за втори пореден път завършва годината като № 1. Започва

²⁵ Всъщност губи на осминафиналите в Ню Йорк с 3:6, 6:7, 4:6. – Бел. ред.

²⁶ Заедно с Жорж Бастъл. – Бел. ред.

²⁷ Губи с 4:6, 3:6 от чехкинята Магдалена Зденовцова в първия кръг на квалификациите. – Бел. ред.

бясно и води с 3:0 и 5:2. Само че австралиеца тича и се бори, като че ли става дума за живота му. Мачът е лудо препускане, но завършва горчиво за Федерер – 5:7, 7:5, 5:7. В пресцентъра американската легенда в журналистиката Бъд Колинс пита въодушевено: „Гледали ли сте по-добър мач?“.

25. Решението

Подемът в играта на Федерер продължава и през сезон 2003-та, когато най-сетне успява да снесе от себе си репутацията на магьосник без големи титли. Петер Лундгрен демонстрира навсякъде непоклатимата си вяра в него – непрекъснато повтаря като мантия, че на Федерер му трябва много повече време от останалите, за да се разгърне напълно. „Той има невероятен репертоар и има нужда от по-дълго време, за да усъвършенства играта си във всички посоки“. Бил като птица, която се учи да лети – когато достигне максималната височина, никой няма да може да го бие. Лундгрен използва още една ярка метафора: „При Федерер е малко като при кетчупа: дълго време нищо не излиза, а после – всичко наведнъж“.

Но проблемите му в Големия шлем продължават – в Мелбърн на осминафиналите се проваля за трети път за една година срещу пъргавия любител на контраиграта Налбандян. Извън турнирите за Шлема обаче успява да намери обратния път към победата и да отпразнува титли № 5 и № 6 в Марсилия и Дубай. В Мюнхен, на червена настилка, му се удава да спечели третата си титла за годината. В Рим на клей за първи път си пробива път до финала, затова на Откритото първенство на Франция името му се спряга сред фаворитите.

„Тази година се чувствам доста по-добре, отколкото преди една година, когато за първи път влязох в топ 10 – говори той в началото на турнира с нова увереност. – Който иска да ме победи, трябва здраво да поработи. На „Ролан Гарос“ няма да загубя отново още в първите кръгове.“ Първият му съперник е един непознат перуанец на име Луис Орна, който няма победа в Големия шлем и е под № 88 в ранглистата. В първия сет Федерер води 5:3, когато мачът се превръща в драма за него. Играе сковано, на моменти апатично, пропуска лесни топки, в три сета прави 82 непредизвикани грешки и губи 6:7(6), 2:6, 6:7(3). Резултатът е нов шок за него и със сигурност най-тежкото му поражение досега.

Разгроменият фаворит влиза в препълнената зала за пресконференции в Париж с наведена глава. „Не знам колко време ще ми трябва, за да преодолеем това поражение – казва той смутено, – един ден, една седмица, една година или пък цялата ми кариера.“ Станал е за смях на турнира. „Корабокрушение в спокойни води“ – озаглавява първата си страница френският спортен вестник „Л’Екип“. „Палм Бийч Пууст“ пък го определя като „Фил Микелсън“ на тениса. По този начин го сравнява с американския голф играч, който въпреки неоспоримия си талант и многото си шансове не е спечелил нито един голям турнир в своя спорт (впрочем след това той наваксва многократно). „Федерер има невероятни удари, но нито един трофей от Големия шлем – пише още в същата статия. – Превръща се в „куче марка“, най-добрия тенисист без нито един спечелен мейджър трофей.“

Когато по-късно Федерер пристига на „Уимбълдън“ и с Лундгрен си наемат скромно жилище на Лейк Роуд, недалече от All England Club, той попада в противоречива ситуация. Спечелил е турнира в Хале – всъщност това е дванайсетият му опит на трева и е

№ 5 в света. Но отвратителният баланс в турнирите за Големия шлем тегне *като огромен товар на гърба му*. Последните му три появи в Европа завършват в първите кръгове, всичките срещу аутсайдери, всичките без спечелен сет – срещу Арази, Анчич и преди около четири седмици срещу Орна. Играе на шестнайсет турнира в Шлема и нито веднъж не преминава четвъртфиналите. Слабо представяне за човек, смятан за принца на своя спорт заради големия му талант.

В същото Време той си дава сметка какво не се е получило в Париж срещу Орна: „Бях зациклил психически и изобщо не исках да го приема. Просто не бях готов, чувствах се под натиск. Казвах си: „Щом издържа този кръг, ме чакат още шест други съперници, които също искат да спечелят този турнир“. Това почти ме подлуди“.

Интуитивно е постъпил правилно: съсредоточава се върху момента, наслаждава се на няколко дни ваканция и в Хале, на любимата си тревна настилка, напълно е променен. Победата там му помага поне за малко да забрави за „Ролан Гарос“. И тогава разбира важен урок – турнир от Големия шлем не може да бъде спечелен в началните кръгове, но с пълна сила може да бъде загубен, фокусът трябва да бъде поставен върху пътя, не върху целта: на момента, крачка след крачка, топка след топка, точка след точка, мач след мач. Алпинистът се изкачва сантиметър по сантиметър, пилотът от Формула 1 трябва да преминава всеки метър от пистата в пълна концентрация, голф играчът трябва да изпълнява перфектно всеки един отделен удар. Всеки турнир от Големия шлем е марафон, който се състои от много спринтове. Но състезателите по тенис имат едно предимство в сравнение с алпинистите, пилотите и състезателите по голф и то е, че при тях единичните грешки по принцип имат по-малко последствия.

Този урок му помага много, за да изостри фокуса си при следващата си поява на „Уимбълдън“. За него този турнир, състоял се за първи път през 1877 година в Югозападен Лондон, е още от детството му място на копнежи и мечти, сцена на неговите възжелания, неговата райска градина и неговата нирвана. Той живее само на няколко километра от германската граница, когато успехите на Борис Бекер на „Уимбълдън“ го карат да се чувства опиянен от вълнение. Тази еуфория се усеща и в Швейцария. Когато Бекер печели първите си две (от общо три) победи на „Уимбълдън“ през 1985 и 1986 година, Федерер, тогава още в предучилищна възраст, ликува заедно с него. Всичките му тенис герои са многократни победители на „Уимбълдън“: Бекер, Едберг, Сампрас... В стаята му в Мюнхенщайн години наред виси снимка на обраслия с бръшлян тайнствен Централен корт.

Тенисът на трева е в кръвта на Федерер. Той го знае, както знае и че на тази естествена настилка действат собствени закони. Условията на играта се променят постоянно заради времето, влажността на въздуха, температурите; поради износването на тревата и на топките. На роботизираните играчи им е трудно и не е случайност, че Иван Лендъл въпреки всичките си усилия не е печелил никога тук. На трева се подлагат на изпитание способността за импровизация, чувството към топката, бързината на ръцете и добрата работа на краката. Тук топките отскачат по-ниско, както никъде другаде. Който играе смело, нападателно и творчески, а и притежава необходимия арсенал от удари, ще бъде възнаграден повече, отколкото на другите, по-бавни настилки.

Когато през 1998-а шестнайсетгодишният Федерер стъпва за първи път на „Уимбълдън“, е толкова нервен, че има чувството, че мрежата е твърде висока и иска съдията да я премери отново. Разбира се, всичко си е както трябва да бъде. „Уимбълдън“ отвръща на любовта му. Той печели престижната титла за юноши без загуба на сет. Но после жадуваната годеница започва да се превзема и му обръща гръб. Когато година по-късно

Федерер получава уайлд кард и за първи път излиза на корта срещу Иржи Новак, следва първото отрезвяване. В началото той доминира срещу опитния и солиден чех, дори изглежда, че е на правилния път към победата, но концентрацията му отслабва и е въвлечен в първия петсетов мач в кариерата си. В решаващата част срещу съперника си, който е № 59 в света, пропуска да реализира осем брейкбола²⁸ и губи с 3:6, 6:3, 6:4, 3:6, 4:6. „Трябваше да спечеля“ – казва после, силно разочарован.

Година по-късно, вече № 35 в света, има нещастieto още в първия кръг да срещне двукратния победител в Големия шлем Евгений Кафелников. Въпреки че на Корт 1 той има повече шансове за пробив, губи от петия тогава в ранглистата съперник с 5:7, 5:7, 6:7. „Не играх много добре, но въпреки това малко ми трябваше“ – разказва после Федерер. И добавя, че вярва, че ще стане шампион на „Уимбълдън“, с което кара една журналистка да се засмее и да поклати глава.

Че е имал право, доказва година по-късно с победата си над Сампрас и с пробива си на четвъртфиналите. Но след зрелищния успех губи следващите два мача – отново срещу Хенман и година по-късно срещу Анчич.

„Уимбълдън 2003“ става родното място на шампиона Роджър Федерер. Губи сет само срещу Марди Фиш в целия турнир. Най-тежката ситуация, в която попада по пътя към триумфа, е осминафиналът. При разиграване срещу Фелисиано Лопес на Корт 2 усеща остра болка в гърба и след края на гейма иска помощ от физиотерапевт. „Мислех, че ще трябва да прекратя“ – признава той. Но съдбата има нещо друго наум. На полуфинала срещу Анди Родик и на финала срещу австралийския аутсайдер Марк Филипусис не е пробит нито веднъж.

Роджър беше обещал при първа възможност да даде за нашия вестник така нареченото „интервю на месеца“. Трябваше да бъде разговор, с който да напълним две страници на „Тагес Анцайгер“. На следващата сутрин като победител на „Уимбълдън“ трябваше да даде безброй интервюта за пресата, за различни телевизионни програми и радиопредавания. Прибра се за малко, както се бяха уговорили с Мирка, и все пак му остана още време. Аз и колегата ми Симон бяхме седнали на кръгла дървена маса в градината пред жилището му, когато той дойде при нас. В разговора ни отново ме изненада със своята интелигентност, острота и проникновение. Той направи анализ на революционния си успех и последствията от него само часове след най-емоционалния момент

В своята кариера, след една кратка нощ и припряна сутрин.

„Сега е моментът, в който се доказах на всички тук. Ако кариерата ми трябваше да приключи днес, това щеше да е почти ок“ – каза той развълнувано. Защото знаеше: „Шампион си тогава, когато накрая вдигнеш високо купата. Това и направих, значи съм шампион!“. И първият шампион от Големия шлем на страната си. Изглежда, почти изпитваше съчувствие към победения финалист Филипусис. „Победителите остават, победените си тръгват. Те са толкова близо един до друг и същевременно толкова далече. Но истинският шампион е този, който е спечелил. Може да звучи малко арогантно, защото аз току-що спечелих „Уимбълдън“. Но е просто.“

Междувременно той осъзнаваше защо е трябвало да чака толкова дълго своя пробив: „За мен беше решаващо да намеря сам себе си, да мога вътрешно да се почувствам добре. Аз съм такъв тип играч и човек, който сам трябва да се пребори. Хюит или Сафин отдавна са силни психически, на мен ми трябваше повече време“. Добави, че не се справя добре с високите очаквания: „Освен онази победа срещу Сампрас, на практика

²⁸ Общо 17 в мача. – Бел. ред.

аз нямах добър мач от Големия шлем. А колко ме хвалиха след мача със Сампрас... беше повечко, като че ли“.

Като цяло, очакванията са упражнявали доста голям натиск върху него: „Беше направо болезнено, почти ме натиснаха в губеща позиция“. Прозрението за това колко често преувеличават спортните събития в публичното пространство, как винаги показват нещата в черно или бяло, го доведе дотам, че престана да се впечатлява изобщо от медиите. „Всъщност ми е абсолютно все едно какво пишат – каза ми той същата сутрин. Затова и вътрешното му задоволство беше също така голямо: – Товарът, който падна от гърба ми след мачбола, беше огромен. Още не съм го преживял.“ Когато пак седна на стола си после, погледна към небето и изкрещя: „Аз съм невероятен!“. В съблекалнята, след церемонията по награждаването, той не можеше повече да се движи: „Напълно съм капнал от умора!“.

Федерер не се срамува от сълзите си, които бликват от очите му по време на интервюто, което му взема модераторката Сю Бейкър. Отначало си мислел: „Защо си причиних това?“. Британските вестници се вкопчват в тази снимка, на която е разплакан повече, отколкото си мисли. „Аз просто съм човек, който понякога пролива по някоя сълза. Но в края на краищата изобщо не е толкова важно дали плачеш или не. Има хора, които дори не се усмихват, когато печелят. Други се смеят часове наред. Важното е, че осъществих мечтата си.“

Федерер ни обясни също, че е било съвсем съзнателно решение да не посвети така дълго жадуваната титла на Питър Картър, нещастно загиналия му треньор: „Намирам, че ако го бях направил, щеше да бъде нечестно спрямо останалите. Тази титла трябва да е за всички, но преди всичко – за мен самия. Не знам дали ще ми бъде последна“.

В големия ден на Федерер приятелката му също изживява силни чувства: „При 5:5 в третия сет сърцето ми почти спря да бие – разказва Мирка. – Винаги съм усещала колко много иска той да спечели тази титла, винаги разказваше за това, то беше детската му мечта. Преди финала не беше нервен. Вярвам, че в нощта срещу неделя е спал както никога досега“.

ЧАСТ III.

ПЪРВОКЛАСНИЯТ

26. Дуели в Тексас

От гледна точка на много американски фенове, както и на някои специалисти, победата на „Уимбълдън“ на Федерер е само една заблуда – опит да се забави малко неудържимият ход на историята на тениса. Те са поставили на трона Анди Родик – зрелищния състезател с брутален форхенд и неутолима амбиция. Родик е истинска природна стихия и сякаш е предопределено, че той ще поеме богатото наследство на американския тенис от своите предшественици – Конърс, Макенроу, Агаси и Сампрас. Трябва да преодолее също и Федерер. През есента на 2003 година Родик печели светкавично US Open и превзема върха на световната ранглиста.

В същото време на победителя от „Уимбълдън“ не му върви много в САЩ. На осминафинала във „Флашинг Медоус“ трябва да победи Давид Налбандян, този жилав, пъргав аржентинец, чиято игра се отличава с хитро замислени контрирания, Федерер е загубил и четирите си предишни срещи с него. Мачът е дълго отлаган заради дъжда, а в първия сет е дори прекъснат на два пъти заради изсипалата се градушка, Федерер губи концентрация, а към края и търпението си.

Ще успее ли някога да се наложи в Щатите, или Новият свят ще се окаже неговото място на провал? Сега това е един от най-решаващите въпроси в кариерата му. „Когато искаш да станеш известен в САЩ, трябва да победиш тук“ – казва Бъд Колинс, уважаваният журналист от „Бостън Глоуб“. Федерер е победител от „Уимбълдън“ и № 3 в ранглистата, но не е спечелил нито един турнир в Съединените щати. Междувременно е участвал в 21 турнира в Северна Америка – в девет от тях отпада в първи кръг – и само веднъж достига финал – през 2002-ра в Маями, където е победен от Агаси. „В началото на кариерата си винаги имах проблеми в САЩ – казва веднъж Федерер. – Американците играят по-самоуверено у дома, а и условията са доста тежки заради високата влажност и горещината.“

И ето че сега, през 2003-та, АТР финалите ще се проведат тъкмо в САЩ. Финалът на сезона е изтеглен от Шанхай и през следващите две години ще се провежда в Хюстън, щата Тексас. Горещината не е на дневен ред в тези ноемврийски дни. Въпреки това Федерер ми се видя малко потиснат, когато го срещнах преди турнира. Беше недоволен, че за първи път от 29 години насам финалите в Хюстън ще се проведат под открито небе – нали все пак той беше считан за специалист в зала. „Този турнир трябваше да бъде в зала. Още повече че в сериите „Мастърс 1000“ има само два турнира на закрито.“ Изглежда, че той споделяше изказаните, малко спекулативни мнения на някои журналисти, че тексасците ще опитат да направят всичко, което би донесло предимство на американците.

От своя страна те възлагаха огромни надежди както на Родик, така и на Агаси, блестящата райска птица от Лае Вегас, който години наред оформяше лицето на американския тенис заедно с легендарния си съперник Пийт Сампрас. За разлика от него, след

30-ата си година Агаси беше доста мотивиран и напълно готов за битки. Осемкратният победител от Големия шлем беше любимец (както и Родик, разбира се) на Джим Макингвейл, по-известен в Хюстън като „Мак Матрака“. Тексаският милионер, производител на мебели и на матраци, и съпругата му бяха довели с помощта на повече от две дузини милиони долари АТР финалите в града на космонавтите. Той ги организира в Westside Tennis Club по един абсолютен и необикновен (за да не кажа разпасан) начин.

За разлика от първото участие на Федерер на финалите в Шанхай през миналата година, където всичко беше организирано до най-дребния детайл, тук той беше доста разочарован от условията – най-вече от спокойния Country Club. Новият, набързо издигнат стадион, можеше да приеме едва 7000 зрители – капацитет, който по регламента за турнир от такава категория щеше да бъде определен за недостатъчен. Настилката, която започваше от стола на страничния съдия, беше толкова неравна, че топките отскачаха както си искат. И въпреки че от 1985 година насам финалите на двойките се провеждаха паралелно с тези на единично, нямаше достатъчно място в съблекалните. Липсваха и достатъчно добри условия за тренировка. На Федерер дори му се наложи да тренира заедно с Лундгрен на един корт, на който липсваше мрежа.

Като че ли това не беше достатъчно, ами и жребият помрачи настроението му допълнително. Той беше в така наречената „синя група“ заедно с Фереро, Агаси и Налбандян. По-лошо нямаше как да стане: срещу испанеца той загуби три срещи от пет, срещу американеца всичките три, срещу аржентинеца – всичките пет. На интервютата по време на медийния ден преди турнира беше настроен критично. Той обясни безпристрастно, но самоуверено (както впрочем и германецът Райнер Шутлер), че намира за неправилно това, че не се играе в зала, че стадионът според него е твърде малък, а настилката е направо недостойна за такъв турнир.

Историята има послеслов. Малко след това победителят от „Уимбълдън“ беше подложен на груби нападки от един възрастен, кльощав мъж с посивели коси, когото не познаваше, а пък и той не му се представи – Макингвейл. Критиката на Федерер беше засегнала дълбоко патриотичния организатор, той намирал думите му за обида и щял да накаже европейците по необичаен за него начин. Стъписан и обиден, Федерер обмисляше как по-скоро да напусне това място. Но промени решението си. За щастие, (въпреки че „Хюстън Кроникъл“ доста активно набираше американски фен групи преди мача му с Агаси – с цел да му вземат страха и да го накарат да загуби самообладание), този турнир се превърна във втория му апогей тази година.

Срещу силно мотивирания, с единайсет години по-възрастен победител от Australian Open Агаси той постигна първия си успех. Въпреки трудното начало и нервната заключителна фаза, когато спаси два мачбола, той победи с 6:7(3), 6:3, 7:6 (7). За читателите на „Тагесанцайгер“ описах решителния тайбрек в този мач по следния начин: „Късметът остана на страната на швейцарците. Той се справи с мачбол при 5:6, когато Агаси върна в мрежата един безобиден втори сервис. Преодоля втори мачбол при 6:7 благодарение на един форхенд уинър. Оползотвори първия си мачбол с диагонален удар, преди който топката на Агаси се приземи несъмнено зад основната линия, но бе зачетена от лайнсмена. Фактически Федерер спечели мачбола двойно“.

Колко стимулиращо му подейства тази първа, най-значителна досега победа в Северна Америка, пролича два дни по-късно, когато за първи път на професионален турнир успя да победи Налбандян с 6:3, 6:0. Още в сряда вечерта беше станал победител в групата и полуфиналист. Лошото му настроение се изпари съвсем, когато категорично спечели срещу Фереро, на полуфинала би Родик и пое към финала.

Там отново срещна Агаси, който след загубата си в първия мач беше спечелил следващите три. Този път Федерер не му остави никакъв шанс. За 88 минути той постигна втората си победа над американеца само за няколко дни – спечели с 6:3, 6:0, 6:4. „Това беше от най-добрите постижения в моята кариера“ – каза Федерер, който в последните два мача срещу двамата американци не допусна нито един брейкбол. Наградата за първата му шампионска титла на турнир в САЩ беше пищна: той получи 1,52 милиона долара от наградния фонд, мерцедес кабриолет, както и 750 точки за световната ранглиста и така измести Фереро от второто място. Що се отнася до броя на титлите през сезона (7), броя на победите (78) и размера на наградните фондове (4 милиона долара), Федерер вече щеше да е заел първото място. Обаче Родик имаше събрани няколко точки повече.

Дже Бъд Колинс, репортерът с култовите панталони с цветовете на дъгата, на чието име през 2015-а беше наречен пресцентър на US Open, беше впечатлен: „Забравете ранглистата. Роджър Федерер сега е най-добрият в бизнеса“ – написа той в „Бостън Глоуб“. Изглежда, че само мистър Макингвейл виждаше нещата по друг начин. Който успя да чуе неговата реч, пълна с безкрайни хвалби и откровено подлизурство към Агаси, сигурно се питаше дали Федерер е новият шампион, или американецът. Може би Мак Матрака все пак беше впечатлен от враждебното поведение на Федерер, защото сам реши да му построи стартова площадка, която да ползва, когато е в САЩ. „Хюстън, имаме проблем!“ вече не важи. Сега се казва: „Хюстън, имаме излитане!“.

Хюстън поставя началото на продължителната успешна серия на Федерер. През годините финалният турнир на най-добрите тенисисти се превръща в една от най-успешните му спирки и той чупи всички рекорди. През следващата година, когато турнирът отново се провежда в Тексас, той остава непобеден. Този път мистър Макингвейл е организирал събитието далеч по-добре и посреща Федерер подчертано приятелски, демонстрирайки уважение към него, за разлика от миналата година.

Финалите на сезона се завърнаха отново в Шанхай за следващите четири години. Специално за събитието на залата на стадион Qi Zhong беше монтиран подвижен покрив във формата на цвят от магнолия. През първата година там Федерер загуби на финала от Налбандян, а през 2006-а и 2007-а спечели следващите си две титли. От 2009-а финалът на сезона се премести в Европа, в зала O₂ Arena в Лондон, където остана дълго и се смяташе за един от най-успешните състезания за Федерер.

През 2010 и 2011 г. В Лондон, както и в Хюстън остана непобедим, при това два пъти преодоля Надал, спечели титли № 5 и № 6, което го превърна в рекордьор по трофеи. Междувременно отдавна беше считан за играч, който на АТР финалите може да победи повечето от съперниците си. През годините 2012, 2014 и 2015 г. беше отново на финала, но пропусна шансовете си за седма титла срещу Новак Джокович, при това през 2014 г. не излезе във финалния мач заради болки в гърба.

27. На върха

Ако любовта от пръв поглед наистина съществува, то за Федерер това е любовта към първото място в ранглистата. „Още когато бях при юношите, това беше за мен нещо невероятно“ – спомня си той. През 1998-а в Маями, след победата над Гийермо Кориа на „Ориндж боул“, изпълнен с гордост, казва на швейцарската делегация: „Хей, аз съм № 1!“. После лепи една бележка на вратата на стаята си. Там пише: „Тук живее № 1“.

Колко много означава за него тази позиция, проличава отново през август 2003 г., когато получава шанс да окупира пак първото място, този път при големите. След победата на „Уимбълдън“ ще му бъде достатъчно само да си пробие път до финала на турнира в Монреал. На полуфинала съперник му е Родик, когото Федерер е побеждавал винаги. Само че този път играе слабо и проиграва големия си шанс с 4:6, 6:3, 6:7(4).

„Не съм бил толкова нервен през целия си живот – казва той после. – Ръката ми препереше. В третия сет водех и знаех, че ще стана № 1, ако спечеля. В тайбрека направих две двойни грешки, загубих и си помислих: „Боже, да стигнеш до тази позиция, никак не е лесно!“.

Трябва да потърпи още почти шест месеца, но тогава това му се струва много далече. На 30 януари 2004 година, на Australian Open, след полуфинала с Фереро пада на колене с вдигнати към небето ръце с ясното съзнание, че го е направил. Три дни по-късно вече го има черно на бяло: той беше на върха в света на тениса благодарение на финалната си победа над Марат Сафин предния ден, която го направи за първи път шампион в Мелбърн.

Пътят на Федерер към Върха е тежък, но класически: колкото по-нагоре се изкачва, толкова по-трудно върви напред. Две години са му необходими, за да се появи сред първите 100 през септември 1999-а. Пет месеца по-късно вече е сред първите 50 – тогава е осемнайсетгодишен. После обаче прави завой настрани и му отнема повече от две години, за да се преобрази в играч от първите 10 в света. След това постижение и още 20 месеца усилен труд става № 1. В 23-тата си година е и става десетият млад играч, завоювал позицията до тази възраст.

Непостоянната, вятърничава птичка набира височина и полетът ѝ внезапно се оказва лек. На 2 февруари 2004 година той отбелязва началото на едно господство, което никой, дори и той самият, не може да си представи. За разлика от предшествениците си, той не смята, че е тежко бреме да носи числото 1 редом до името си. Напротив: ролята на фаворит му допада, внушава му сигурност. Самочувствието му се покачва, защото знае, че съперниците му ще трябва да покажат нещо по-особено, за да го победят.

В интервю през 2018-а, поглеждайки назад към този етап, той казва: „Когато започнах да побеждавам, хората ми казваха: „Правиш го превъзходно!“. Но аз се чувствах винаги смирен, в смисъл че знаех колко лесно и бързо всичко може да се разтвори във въздуха“.

Когато за пръв път става № 1, си задава един основен въпрос: „Бях на кръстопът и размишлявах: „Ок, искам ли да остана тук (на това място) или искам да се насладя на пътуването и да видя колко дълго ще продължи то?““. В крайна сметка реших, че искам да изживея още много такива моменти. Искях да продължа да играя с правилна настройка и верен нюх и което беше много важно за мен, да представям тениса по възможно най-добрия начин“.

Комбинацията от доверие, класа, професионализъм, отдаденост, дългосрочно планиране и щадящ тялото начин на игра довежда дотам, че той окупира за дълго върха на световната ранглиста – по-дълго от който и да е играч преди него. Неговото име стои на върха без прекъсване 237 седмици – четири години и 198 дни. Нужни са странични фактори като заболяване, а също и едно драматично, понесено тежко като пропадане в тъмнина поражение срещу Надал на финала на „Уимбълдън“, за да бъде прекъснато царуването му на 18 август 2008-а. Прекъснато, но не приключило. Почти година по-късно се завръща на върха благодарение на шестата си победа на „Уимбълдън“ – този път за 48 седмици, докато отново не е катурнат от Надал. Това доста го вълнува, защото има общо 285 седмици на върха – липсва му само една, за да изравни рекорда на Сампрас, с

когото междувременно доста са се сприятелили. Когато през 2012-а печели седмата си титла на „Уимбълдън“, поема отново водачеството в листата, този път от Джокович и за период от 17 седмици. Така подобрява рекорда на Сампрас – има общо 302 седмици на върха, докато Джокович не го сваля оттам.

Федерер има още няколко рекорда в световната ранглиста. От 14 октомври 2002 г. в продължение на 14 години и 24 дни той не е излизал от топ 10, като 6 години и 230 дни не е слизал от № 2 в класацията (след Надал), докато след „Уимбълдън 2010“ за първи път е изпреварен от Джокович и заема трета позиция.

Един рекорд обаче изглежда недостижим: въпреки че на 35-годишна възраст още веднъж печели „Уимбълдън“ и Australian Open, през 2017-а малко не му достига отново да си пробие път до първото място. Трябва да го отстъпи на Надал, въпреки че през тази година печели всичките четири дуела с испанеца. В крайна сметка от значителна важност се оказва фактът, че той пропуска целия сезон на твърда настилка.

През 2018-а Федерер защитава успешно титлата си в Мелбърн и внезапно пред него се открива възможност да завладее трона в света на тениса за четвърти път. И се възползва от нея. Той вмъква в програмата си турнира в зала в Ротердам с мисълта, че един пробив до полуфиналите ще му даде шанс да измести Надал. В пристанищния холандски град той печели дори титлата²⁹ и на 19 февруари 2018 година застава отново на върха. На 36 години и 195 дни той е най-възрастният играч в тенис историята, ставал № 1, и успява да подобри рекорда, поставен от Агаси, с 3 години.

Статистиката показва още рекорди: никой преди него не е успял да се завърне на върха след толкова дълго прекъсване като неговото – 5 години и 106 дни. А също така никому не се удало да се появи на най-високото място 14 години след първия си пробив в класацията.

Връзката на Федерер със световната ранглиста междувременно се променя, той обаче не го приема тежко. Не го интересува на кое място се намира – за него има значение единствено и само първото място, което не спира да го привлича. „Целта ми не е да защита първото си място, но ще бъде хубаво, ако остана на върха. Не го отричам“ – казва той през 2018-а. „Да бъдеш № 1, е прекрасно чувство. Това е една от най-важните цели в спорта изобщо. Затова винаги казвам: или ще съм № 1, или някой друг номер. Но ако съм № 1, съм повече мотивиран!“.

Все пак не е готов да товари програмата си с допълнителни турнири, за да задържи първото място. Отново отказва сезона на червени кортове. Името му е на върха още общо 8 седмици (разделени на три периода).

28. Кралят на тревата

За Федерер „Уимбълдън 2003“ е не само неговото шампионско начало, а също и моментът, в който го възкачват на трона като „крал на тревата“. До загуба на тази настилка ще минат още пет години. Успешната серия приключва след 65 победи и 10 трофея – по 5 на „Уимбълдън“ и в Хале.

Ако някой възрази, че тревата, за разлика отпреди, е настилка с неособено значение в сравнение с многобройните и чести турнири на твърда настилка и клей, ще има право само на пръв поглед, защото на трева се играе едва няколко седмици в годината. От гледна точка на Федерер той просто е попаднал в грешната епоха на своя спорт, защото

²⁹ След успех над Григор Димитров на финала с 6:2, 6:2. – Бел. ред.

тревата десетилетия наред е била доминиращата настилка в тениса – почти като във футбола, докато не я изместват настилки, които са по-евтини и по-лесни за поддръжка. Когато Род Лейвър печели своите два Големи шлема през 1962 и 1969 г., освен на „Уимбълдън“ на трева се провеждат също US Open и Australian Open. В Ню Йорк тревната настилка изчезва през 1974-та, а в Мелбърн – едва през 1987 година.

All England Lawn and Croquet Club, където се провежда „Уимбълдън“, и техните шампионати са един отделен свят. Като всяка спортна организация те изключително много държат на традициите. Ако човек погледне от покрива на „Броудкаст Сентър“ при добро време, ще види високите къщи на центъра и The Shars, най-високия небостъргач, както и снижаващите се самолети в посока „Хийтроу“. Оттук изглежда, че Лондон е много далеч – сякаш си на друга планета. Със своите подобни на ботанически градини, пълни с грижливо отглеждани цветя, спортният комплекс изглежда малко старомодно. Но външният вид лъже. Парапетът, който се намира наскре жилищния район с неговите хълмчета, паркове и голф игрища, е построен по последна дума на техниката и се разширява непрекъснато. И все пак „Ол Инглан д Клъб“ е един истински музей – на всеки ъгъл се усеща пулсът на тенис историята, която продължава да се пише.

Тъй като от 2003 година Федерер превърна Централния корт в свой втори дом, турнирът стана връх на сезона и за Швейцария. В близост до съоръжението почти нямаше хотели и ние, журналистите, започнахме да наемаме къщи в съседство, както впрочем правеха и много от играчите. Дори и това придава на „Уимбълдън“ един специален чар. Рискът Федерер да изгуби рано и репортерите да бъдат набързо отзовани от своите редакции беше малък. Неговото превъзходство на моменти беше толкова изразително, че някои колеги започваха да коментират веднага след началото на турнира кой от журналистите трябва да отиде на Шампионската вечеря. Един колега от Базел дори беше сложил смокинг в багажа си за всеки случай. Това беше абсолютно ненужно: този, който щеше да придружи шампионите на вечерята, можеше да бъде перфектно издокаран в специално използваните за целта стаи на „Ол Инглан д Клъб“.

„Хай Стрийт“ в Уимбълдън със своите ресторанти, предлагащи интернационална кухня, магазини и пбове се превръщаше в пъпа на света на тениса за две седмици. Тук пулсираше животът. Човек можеше да срещне сестрите Уилямс в супермаркета, Мирка, която разхожда децата по някоя от алеите, или родителите на Федерер в китайския ресторант (за съжаление, го няма вече), Новак Джокович, който прави своя ежедневен джогинг или пък да види как черната лимузина на Бекер завива зад ъгъла.

Централният пб на „Хай Стрийт“ неслучайно се казва *The dog and the fox* („Кучето и лисицата“). В Wimbledon Common, един просторен природен парк, все още скитаха лисици, особено през нощта. Понякога ги Виждахме от нашата къща как пресичат улицата, тръгнали за среднощна плячка. Когато веднъж посетих „Ол Инглан д Клъб“ през зимата, намерих тревата на Централния корт опасана с електрически кабел, за да я предпазят от тези хитри разбойници, които нямаха грам респект към това свято за спорта място и най-охотно искаха да проникнат до сърцевината му.

Това мое посещение се състоя на 14 декември 2003 г., а Федерер се намираше в Лондон по същото време, защото беше посочен от ВВС за спортист на годината. Той използва деня си за кратка отбивка до Уимбълдън, а аз го придружих, за да направя репортаж за него. Заедно с Мирка бяха поканени на обяд от председателя на клуба Тим Филипс, после посети музея, даде няколко интервюта и в този хубав, мек ден се поразходи до опустялото през зимата място, където преди пет месеца стана шампион.

Приличаше ми на изпълнен със страхопочитание ветеран, който се завръща на бойното поле, където се е разиграла някоя незабравима битка. Спомняше си всеки детайл – дори на кой корт е играл първия си мач при двойките или като юноша с Лейтън Хюит. Замръзна тържествено пред Корт 2, който носеше прозвището *Graveyard of Champions* („Гробище за шампиони“) и години по-късно отстъпи място на една модерна арена. На този малък корт се случваше много от фаворитите да станат жертва на изненада. Дори Пийт Сампрас загуби тук, на „гробищата на шампионите“, в борба от пет сета срещу колегата на Федерер от купата „Дейвис“ Жорж Бастъл. За Бастъл това най-вероятно беше най-значителното постижение, но за Сампрас беше последното излизане на терена на предишното му царство, което сега беше управлявано от Федерер.

Самият той беше прекрачвал три пъти вълшебния корт от всичките седем мача по пътя към титлата. Тогава му се струвало, че ще се прости с мечтата си, докато небето не му се притече на помощ. Четиресетминутното прекъсване заради дъжд го накара да преосмисли тактиката си така, че спечели третия и четвъртия сет със 7:6 и 6:4. „Тренинговият Федерер е доволен от играча Федерер“ – шегуваше се той, защото тогава беше без тренинг. Дванайсет месеца по-късно не остави на американеца никакъв шанс. „Това беше може би най-добрият мач, който съм изиграл досега – каза той през 2005 г. след 6:2, 7:6, 6:4. – Имах чувството, че изобщо не играя сам.“

Родик се изправи срещу него на финал на „Уимбълдън“ и през 2009 година, но загуби и него³⁰. Междувременно през трите години пауза между срещите им Федерер трябваше да се заеме с един нов, далеч по-опасен съперник: Рафаел Надал. През 2006 г. той спечели за втори път „Ролан Гарос“ и най-изненадващо се изтърси на финала в Лондон. Двайсетгодишният Надал беше с високо самочувствие, вече № 2 в света и при това единственият, който успя да победи Федерер тази година – и то четири пъти, включително на финала на „Ролан Гарос“, където му нанесе първото поражение на финал от Големия шлем.

Първото им съперничество на „Уимбълдън“ започна измамно лесно за Федерер с 6:0. Но още във втория сет левичарят стигна до тайбрека, а след това спечели дори и третата част. Това щеше да остане единственият загубен сет на Федерер в турнира. В четвъртата част той атакува от 5:1 и в крайна сметка победи Надал с 6:0, 7:6, 6:7, 6:3. „Като цяло това беше най-добрият ми турнир от Големия шлем – каза, след като спечели четвъртата си титла на „Уимбълдън“. На почетната обиколка беше облечен със специално подготвено от спонсора му бяло сако, което след това отиде директно в музея на клуба.

Година по-късно, през 2007-а, на „Уимбълдън“ Федерер имаше почетен гост, който беше печелил турнира последователно от 1976 до 1980 г.: Бьорн Борг. Сега Федерер имаше шанса да повтори този успех и в случай че успееше, Борг искаше да бъде там. Той каза: „Няма друг освен Роджър, който да заслужава това. Би било хубаво, ако той не само повтори моята серия, но и ако подобри успеха ми“.

Заради дъждовното време и една спечелена без игра среща с Томи Хаас на осминафинала, Федерер се оказа свободен цели пет дни – от съботата на първата седмица до сряда на втората. На Централния корт, чиито трибуни тази година не бяха покрити заради ремонтни дейности, в борбата за титлата срещу него отново стоеше Надал. Получи се една турбулентна игра, при която Федерер водеше с 2:1 сета в четвъртата фаза и се ядосваше на видеоповторенията, които испанецът викаше често на помощ. „*Shit. It's killing me today*“³¹ – каза той на съдията Карлос Рамос и го помоли – разбира се,

³⁰ Роджър спечели в пет сета с 16:14 в заключителния. – Бел. ред.

³¹ По дяволите, това днес ме убива. – Бел. пр.

напразно – да изключи системата „Ястребово око“. Надал спечели сета и по всичко изглеждаше, че има предимство в петия. Убалдо, един енергичен италиански журналист, прошепна в ухото ми: „Този път Федерер няма да се измъкне“.

Но Убалдо се лъжеше, Федерер отрази в третия и в петия гейм на решителния сет два брейкбола, които имаха характер на скрит мачбол. След това сам направи от нищото един пробив за 4:2 и спечели със 7:6, 4:6, 7:6, 2:6, 6:2. Борг беше сред първите, които го поздравиха за победата, Макенроу и Конърс също бяха тук. „Всеки път, когато съм на „Уимбълдън“, виждам таблото на славата, на което срещу името на Борг са изписани пет поредни победи. Това, че го настигнах, е просто нереално!“ – каза Федерер. Някои вестници използваша една игра на думи: „*Björn again*“.

През 2008-а сравненията с Борг се развихриха. Но едно не му хареса: как Борг 27 години преди него е пропуснал шестата си победа на „Уимбълдън“. Как, също като на Борг, щяла да му липсва шестата победа, защото щял да бъде разгромен от един левичар – също както Борг от Макенроу. За Федерер 2008-а беше също и годината, в която се разболя от инфекциозна моноклеоза. Той забеляза симптомите доста късно и това стана причина работата върху формата му да се обърка тотално. На „Уимбълдън“ все още водеше в световната ранглиста, но спечели преди това само два малки турнира. На финала на „Ролан Гарос“ загуби брутално от Надал третото премерване на силите между двамата – 1:6, 3:6, 0:6.

Денят, в който беше детрониран като „крал на тревата“, ще остане в историята на тениса като един от най-паметните. И най-дългият – на 6 юли двамата най-важни съперници в този спорт се дуелираха в продължение на 4 часа и 48 минути. Те изиграха мач от най-висока класа със секващи дъха обрати и ненапразно много експерти го обявиха за най-добрия в историята. Тъй като към чистото игрово време бяха добавени и две паузи заради дъжда – едната продължи 80 минути в третия сет, другата – 30 мин. в петия сет, при резултат 2:2. Срещата завърши в 21:16 ч. в напредналата вече тъмнина.

До финала Федерер нямаше загубен сет, но серията от поражения срещу испанеца от Майорка, с когото сега се срещаха за трети път на финал на „Уимбълдън“, беше оставила следи у него. Респектът на Федерер си личеше най-вече при шансовете за пробив. Играеше при точките отчасти колебливо, отчасти нервно и успя да осребри само една от тринайсет, за 4:1 във втория сет. И изостана с 0:2 сета. Надал се възползва от всички възможности, които получи, Федерер се спаси малко като по чудо благодарение на втория спечелен тайбрек в решителната фаза. Във втория тайбрек навакса пасив от 2:5 и спаси два мачбола, втория с бекхенд, и изглеждаше устремен и сигурен. Но в петия сет пропусна единствения си шанс за пробив за 5:3, после стана 7:8 и трябваше да види как Надал коленичи на тревата като първия испанец, победил на „Уимбълдън“ след Маноло Сантана преди 42 години. В същото време светкавиците на камерите раздраха тъмнината и с това допринесоха за нереалното настроение.

След 65 победи на трева детронираният шампион пое по пътя към съблекалнята и се чувстваше потресен. Трябваше да положи усилие, за да приеме това 4:6, 4:6, 7:6(5), 7:6(8), 7:9. По време на немско-швейцарската част на пресконференция си той говореше за катастрофа, за най-лошото си поражение. Призна, че Надал е играл „солидно, като скала“, но изказа недоволството си към ограниченото осветление към края на мача: „Трудно е да проумееш, че решаващият мач на най-важния турнир в света ще се играе при такава светлина, при каквато изобщо не би трябвало да се играе. Едва виждах кой стои от другата страна на мрежата, толкова беше тъмно“. Ако беше станало 8:8, мачът

щеше да бъде прекъснат и да се доиграе на другия ден. Беше последният мач на Централния корт, който все още не разполагаше с подвижен покрив.

Може би щеше по-малко да страда, ако тази вечер знаеше, че неговата ера ще продължи още през следващата година. Че през 2009-а ще победи Родик с 5:7, 7:6(6), 7:6(5), 3:6, 16:14 и ще спечели за шести път купата. Че след още три години след финала с Анди Мъри ще изравни рекорда на Пийт Сампрас и Уилям Реншоу, спечелвайки седмата титла. И че това въобще няма да бъде последният му триумф в Югозападен Лондон.

29. На Бродуей

*If I can make it there I'll make it anywhere*³²: всеки е чувал одата на Франк Синатра за Ню Йорк, този внушаващ респект блестящ град със своя Манхатън, гората си от небостъргачи; този град, който никога не спи, тази „бетонна джунгла, където се сбъдват мечтите“ (както пеят Алиша Кийс и Джей Зи доста години след Синатра). В професионалния тенис обаче твърдението на Синатра не важи: този, който спечели тук, недалеч от Бродуей, не може да бъде сигурен, че ще успее на останалите важни турнири. Вижте Джими Конърс и Пийт Сампрас: двамата спечелиха по пет пъти US Open, но се провалиха в преследването на титлата на клей на „Ролан Гарос“. Вижте Джон Макенроу, Стефан Едберг и Борис Бекер, други трима победители на US Open, на които титлата в Париж не им се удаде. Вижте Иван Лендъл, който беше трикратен шампион в Ню Йорк, но трябваше да излезе в пенсия без победа на „Уимбълдън“.

Но и обратното на евъргрийна на Синатра също не важи в тениса: който не се справи в Ню Йорк, все пак ще успее да се радва на извънредно успешна кариера. Като Бьорн Борг, който постигна всичките си единайсет мейджър трофея на „Уимбълдън“ и в Париж. В Мелбърн (по времето на шведа той е с най-малко значение от четирите големи турнира) е стъпвал само веднъж, като 17-годишен. Но Ню Йорк се превърна в неговото Ватерло въпреки десетте му опита и четирите му участия на финал. След четвъртата загуба през 1981 г. реши, че му е достатъчно и повече не взе участие в нито един турнир от Големия шлем, въпреки че беше на 25. При това първите му две участия на US Open бяха на трева, а от 1975 до 1977 г. се състезаваше на най-успешната за него червена настилка. Веднага след преместването на турнира от „Уестсайд Тенис Клуб“ във Форест Хил в близкия „Флашинг Медоус“ през 1978-а, американските първенства вече се провеждаха на твърда настилка. Според условията в договора му Борг участваше в САЩ с ракета на марката Buncraft, докато всичките му легендарни успехи бяха постигнати с ракета Donnay. „Това беше идиотщина, тези ракети наистина не бяха добри“ – каза Хайнц Гьунтхард, дългогодишен спътник на Борг.

Федерер никога не е готов на такива компромиси. Но той от дълго време се справя трудно в Ню Йорк. Когато през 2004 г. пристига на US Open, вече е двукратен победител на „Уимбълдън“, шампион на Australian Open и с титли от сериите „Мастърс“, както и водач в световната ранглиста. Още на четвъртфинала среща 34-годишния Агаси и води с 6:3, 2:6, 7:5, когато късно вечерта в Ню Йорк започва да вали и мачът е отложен. Когато продължава на другия ден, ураганните ветрове са се погрижили да създадат условия, които Федерер описва като най-лошите, при които е играл някога: „Преди пет години щях да освирепея при такъв вятър“ – казва той. Но той вече не е онзи сприхав младеж, напротив – умее да се владее. И благодарение на добре обмислената си тактика успява

³² Ако успя тук, ще успя навсякъде. – Бел. пр.

да се представи по-добре от американеца въпреки бурните ветрове. Той печели силно оспорвания пети сет с 6:3 и крещи от облекчение.

След като е загубил категорично първите си три срещи с Агаси и се чувства „като малък ученик“, сега повежда в дуелите с американската легенда с 4–3. Това му печели щедри комплименти. „Той е съвсем различен човек от този, когото победих в Кий Бискейн – щеше да напише Агаси в автобиографията си „Открито“. – Пред очите ми той израсна като един от най-големите играчи на всички времена.“ И продължава да го възхвалява: „Не спирам да се учудвам на неизчерпаемите му способности, на забележителното му самообладание. Той е най-впечатляващият тенисист, когото познавам“.

Въпреки че след мача с Агаси щеше да срещне Тим Хенман и Лейтън Хюит – двама играчи, които дълго време причислява към най-неприятните, той не позволява да му отнемат четвъртата титла от Големия шлем. Не отстъпва повече нито сет и превръща финала срещу Хюит (който преди необезпокоявано щурмува турнира) в истински шедьовър. В първия сет отстъпва на австралиеца само пет точки и с 6:0, 7:6, 6:0 става първият играч от 1884-та насам, който печели финал на американско първенство с два сета без изгубен гейм. „Експресът Федерер“ потегля с максимална скорост.

Как е преживял мачбола за първата си победа на US Open, той описва така: „Първо бях изненадан, че Лейтън не идва към топката. После внезапно легнах по гръб, гледах небето и светлините на стадиона. Мислех си: „Това е невероятно“, а сълзите ми напиха...“. Той е четвъртият играч при професионалистите, който успява да спечели Australian Open, „Уимбълдън“ и US Open – три от четирите титли от Големия шлем в една и съща година.

Победата на „Флашинг Медоус“ го направи много популярен в Щатите дори и извън света на тениса. В понеделник сутринта една лимузина го откарваше от едно телевизионно студио към друго: 7:45 часа в ESPN, 8.30 ч. – ранното шоу на CBS, в 9:30 ч. – на живо с Реджис и Кели, после следваше фотосесия на „Таймс Скуеър“, среща с печатните издания в „Хард рок кафе“, в 14:30 ч. беше гост на Джон Макенроу, после – в шоуто на Чарли Роуз...

През 2005 година двубоите с Агаси изцяло се преобърнаха в негова полза. Той го би безапелационно в Мелбърн, Дубай и Маями и след седем победи водеше със 7:3. Американецът вече беше 35-годишен и само благодарение на кортизоновите инжекции, които му слагаха заради болки в гърба, успяваше да се задържи при големите. Но той все още беше № 7 в света, в Лос Анджелис спечели един турнир, в Монреал загуби от Надал едва на финала, докато не отпътува за своя 20-и US Open. Там сантименталният любимец на публиката се превърна в голяма изненада и главна атракция. Той победи Малис, Блейк и Джинерпи, впрегнал последните си сили в три мача с повече от пет сета и още веднъж стигна до финала, където се стремеше към третата си титла след 1994 и 1999 г. Всички усещаха – това щеше да бъде перфектният „хепиенд“ на неговата кариера.

Федерер стигна до своя четвърти мейджър финал в късната „супер събота“ с победа в четири сета срещу Лейтън Хюит, срещу когото трябваше да се бори три часа. По това време Агаси отдавна беше в хотела си. Организаторите бяха чули настойчивите му молби и въпреки първоначалното планиране относно първия полуфинал, бяха му оставили няколко ценни часа в повече за почивка. По това време US Open беше единственият турнир, при който, въз основа на ТВ рейтингите, полуфиналите се играеха чак в събота.

Борбата за титлата беше насрочена за 11 септември – четвъртата годишнина от терористичната атака срещу Световния търговски център. Необятният тенис стадион беше

атакуван от 23 352 зрители, в това число и известни личности като Робин Уилямс, Дъстин Хофман, Ланс Армстронг и Доналд Тръмп. Въздухът трепереше от патриотизма на американците. Безброй флагове на САЩ се вееха срещу вятъра, един огромен банер с изобразени на него звезди беше разпънат върху целия корт преди мача. Този ден принадлежеше на САЩ и на този ден Агаси трябваше да бъде коронован за последен път в кариерата си.

Когато той се появи на корта, Федерер се чувстваше като роб в Римската империя, когото кръвожадната публика всеки момент ще хвърли за храна на лъвовете. Агаси беше изключително фаворизиран, поведе веднага, но Роджър спечели първия сет с 6:3. Атмосферата му помагаше много. И внезапно във втория сет мачът му се изплъзна – 6:2 за Агаси. В третия американецът отново поведе – 4:2, 5:2 беше близо. Тогава щастието се усмихна на Федерер с помощта на една ударена с рамката на ракетата топка, която кацна на линията. Повече не му трябваше. Като гръм от ясно небе направи рибрейк и отново постави Агаси в шах. Стигна се до тайбрек и там Федерер извади, както Агаси го беше формулирал в автобиографията си, „един коз, с който другите играчи просто не разполагат“. Със 7:1 точки си осигури успеха в тайбрека, а оттам и сета – съпротивата на Агаси беше сломена. Докато аз трескаво пренаписвах статията си от версия „загуба“ към „победа“, Федерер взе безпроблемно и четвъртия сет.

След 6:3, 2:6, 7:6, 6:1 той не знаеше какво му се случва – също като Агаси, който ронеше горчиви сълзи в кърпата си. „В третия сет вече се виждах като загубил“ – разказва Федерер. Това, че беше спечелил титлата срещу Агаси, според него единствената активна легенда в мъжкия тенис, правеше ситуацията още по-привлекателна. „Да играя срещу него, когато аз съм на върха, а той – в края на кариерата си, в Ню Йорк, на финал на US Open – това може би беше най-важният мач в кариерата ми.“ Не отправи упрек към пристрастната публика, каза само: „Очаквах да е много зле, но беше още по-екстремно. 15 срещу 24 000“.

Този незабравим мач щеше да остане последният на Федерер срещу Агаси, а за американеца – последният (90-и) финал в неговата кариера; последен, но пропуснат шанс. В продължение на година след това той участва в още девет турнира и на US Open 2006 се сбогува с тениса, след като произнесе прочувствена прощална реч.

Колко дълбоко Федерер е забил жилото си в кариерата на Агаси, успях да установя много години след това, когато през есента на 2017 г. посетих американеца по покана на неговите швейцарски партньори от компания за часовници. Докато ни представяха кампуса на неговата фондация, го попитах мимоходом дали знае, че някога е изиграл голяма роля за това Федерер да основе своята фондация само на 22-годишна възраст. Тогава Агаси му обяснил, че никога не е прекалено рано да започнеш да се занимаваш с благотворителност. Все още състезателен тип, какъвто беше през цялата си кариера, Агаси не прие моя въпрос като комплимент, какъвто мислех, че му отправям. Той реагира дори малко обидено: „Значи и тук ме победи...“. На лицето му не видях нито следа от ирония.

Забележителен е начинът, по който американецът се обръща на 180 градуса, когато говори за Федерер. След US Open 2005 в една дълга реч го описа като най-добрия тенисист, с когото е играл, като противник без слабости. Няколко години по-късно – години, през които Федерер подобри все повече рекорди – той започна да възхвалява Надал, въпреки че срещу него беше играл само два пъти и загуби и двата. Поставяше успехите на испанеца пред тези на швейцареца, подкрепяйки твърденията си с всевъзможни аргументи.

Но на прощалния турнир на Агаси, US Open 2006, победителят отново се казваше Федерер – този път след финал срещу Родик. През 2007 и 2008 г. Swiss Maestro спечели пак турнира, като на финалите срещна съответно Джокович и Анди Мъри, а те двамата играеха за първи път финали в турнир от Големия шлем. Победната серия на Федерер завърши (след пет последователно спечелени турнира) през 2009-а, когато срещна на финала Хуан Мартин дел Потро. Мачът се изплъзна от ръцете му, след като поведе с 2:1 сета. Това е един от мачовете, които Федерер с удоволствие би преиграл, стига да можеше.

От началото на своето царуване на „Флашинг Медоус“ през лятото на 2004-та Федерер остана непобедим в Северна Америка две години и 55 последователни мача. Заедно с петте трофея от US Open, по същото време той спечели още десет други важни титли – от Индиън Уелс, през Маями, Синсинати и Торонто до Хюстън.

30. Следи в клея³³

Историята на Роджър Федерер на клей е неразривно свързана със съперничеството му с Рафаел Надал. Това, че през цялата му кариера пътищата му се пресичаха с най-успешните, постоянни и високо резултатни играчи на тази настилка, хвърля малко сянка върху факта колко добре играеше на червения корт. Така че никак не е случайно, че през 2009 г. още не беше спечелил „Ролан Гарос“, последният от жадуваните трофеи от Големия шлем, който му липсваше. Тъй като това му се случи на вече напреднала тенис възраст от 28 години, придаваше на успеха му известна доза очарование.

От дълго време Федерер (погрешно) не беше смятан за специалист на червена настилка. Това беше така вследствие на, от една страна, неговото недостатъчно добро представяне срещу Надал на този вид настилка, и от друга – заради брилянтните му изяви в зала и на трева. Ако го нямаше Надал, ерата на Федерер щеше да запише победна серия и в Париж. Ги Форже, дългогодишният водещ играч на Франция, който от 2016 г. е директор на турнира, каза: „Без Надал той (Федерер) щеше да е спечелил тук вече шест пъти“.

Тази теза укрепна статистически. След като Федерер за първи път стана № 1, в следващите десет години 19 пъти стигна до финал на червена настилка; само Надал е достигал повече. Спечели шест от тях – тези, в които насреща му не стоеше испанецът. Дори и него го би два пъти: през 2007-а в Хамбург (с което прекрати победната му серия от 81 мача на тази настилка) и през 2009-а в Мадрид. Загуби от него обаче точно 611 битки за титлата – 4 пъти на „Ролан Гарос“, 3 пъти в Монте Карло, 2 пъти в Рим, както и по веднъж в Хамбург и Мадрид. Не е нужно човек да бъде математик, за да стигне до извода, че той щеше да спечели поне няколко от тези 11 турнира, ако не беше играл срещу Надал. Така или иначе равносметката му остава негативна в Париж (1:4); Рим и Монте Карло са двата единствени турнира от сериите „Мастърс 1000“, които той дори и по-късно не спечели, въпреки че и на двата е стигал до финал общо четири пъти.

Федерер обръща внимание на факта, че е израсъл на клей и че и на тази настилка не се чувства ограничен. В Швейцария такива кортове са основни в тениса. От съществуващите над 3000 игрища на открито в страната, повече от 80% разполагат с червена настилка, а пък много от 620-те зали имат зърнообразно (от гранули) покритие. През

³³ Тук има игра на думи – Sand на немски е пясък, но и немското название на „клей“. – Бел. пр.

зимата тези кортове се покриват с балони и така могат да бъдат използвани цялостно.

Още от най-ранна детска възраст Федерер се справя на клей. Той показва това още докато е при юношите – и там успява да блесне. Две от общо петте му титли в ITF при юношите са на клей – в Прато и във Флоренция. В годината, в която става световен шампион за юноши, претърпява поражение на „Ролан Гарос“ от чеха Ярослав Левински, за когото после при професионалистите нищо не се чува.

Клеят, също като тревата, е много специфична настилка. Той изисква специална работа с крака. Частиците на настилка спират топките и те могат да отскачат по-високо, което добавя части от секундата към времето на играча в защита и му дава възможност да спаси някое воле или прехвърлящ удар, които на по-бързите настилки вече щяха да бъдат завършени. Непостоянните температури, разновидностите в структурата, надморската височина, степента на напояване и различната влажност са факторите, заради които условията на игра все повече се променят. Тук важи основното правило, че хубавото и топло време прави настилка по-суха и по-бърза, което е по-изгодно за атакуващите играчи, отколкото ако е студено или има висока влажност.

От самото начало Надал разполага с пълен пакет от средства, за да неутрализира силните страни на Федерер и да разкрие слабостите му – най-вече на клей. Със своето главно оръжие – камшичния, изпълнен в повечето случаи диагонално форхенд, той принуждава Федерер отново и отново да се защитава от страната на бекхенда. Често трябва да отиграва топките над височината на раменете си, защото Надал ги удря с огромно въртене (топспин). И преди всичко, защото е левичар, може с най-силния си удар да атакува слабите страни на почти всичките си противници. Левичарите в тениса са около 10% и според различните проучвания от това може да се извлекат определени предимства. Така например те могат от по-силната си страна, където се отиграват повечето топки, да притиснат съперника си с един ефективен сервис към неговия бекхенд и да го изпратят далеч навън от полето и по този начин се отваря пространство – една възможност, която на играещите с дясна ръка срещу левичари им се открива само на дъс полето, на което се получават по-малко важни точки (и само при резултат 15:40 за брейкбол).

„Всеки играч има свой собствен облик, свой модел на игра – обяснява Хайнц Гюнтерхард, който дълги години е треньор на Шефи Граф. – Понеже левичарите играят по-често срещу десничари, отколкото помежду си, при това положение не им е нужно да променят модела си.“ Към модела на Федерер например се числи любимият му форхенд инсайдаут, т. е. диагонално от страната на бекхенда. Срещу десничари този удар подготвя атака от техния бекхенд; срещу левичари обаче топката ще се приземи в най-силната им страна на форхенда.

През 2017 г. австралийският дванайсеткратен шампион от Големия шлем Рой Емерсън изказва много смело твърдение: „Като десничар Надал нямаше да спечели нито един трофей от Голям шлем. Противниците на Надал се предпазват от подобни изказвания – най-вече за да не изглеждат като губещи, които търсят оправдание. Същото се отнася и за Федерер. След първия си двубой с Надал през 2004-та в Маями той веднага посочи, че като левичар испанецът е имал предимство в срещата. И не само че затова по-ефективно го атакувал от страната на бекхенда, ами и затова че собственият му форхенд бил по-малко пробивен. „Надал много е работил над играта си, той има страшен форхенд, много е бърз и има борбен дух като Лейтън Хюит – каза Федерер онази вечер във Флорида. – Освен това е левичар и срещу него моят форхенд не е толкова ефективен, както

срещу играещ с дясна ръка състезател. Мисля, че през идните години той ще стане най-силният левичар в света“. Без съмнение има право.

Две години по-късно отново повдигнах тази тема в едно интервю с Федерер и той пак ми отговори доста непредубедено: „Надал недвусмислено ми показва някои недостатъци в играта ми, от които разбрах, че той като левичар може да се възползва прекрасно. Той ме подтикна към дълбоки размишления и това ме накара да започна по-специфична работа. Захванах се да изучавам левичарите и тук Тони (Роуч) ми беше много важен, защото той самият е такъв. За мен всичко е напълно различно, когато играя срещу някого от тях. Надал има предимството, че все още те не са много. За година може би аз играя срещу петима различни“.

Федерер също потвърждава разпространеното твърдение, че по онова време – късното лято на 2006-а – нямаше да изостане с 2–6 победи, а напротив – щеше да води с 6–2, ако Надал играеше с дясната ръка. „И аз мисля така. Щяха да са му нужни повече усилия. Но стана така и той го прави невероятно с лявата си ръка. Беше подобрил също и бекхенда си. Но балансът помежду ни не бива да се надценява – все пак имаше четири мача на клей. Ако все по-често трябваше да ме бие на твърда настилка, може и някой да каже: той е по-добър. Но не очаквам такова нещо. За мен всичко е наред.“

Все повече става ясно, че испанският съперник, който на корта се превръща в машина, има психологическо предимство пред Федерер. За да обясня това, трябва да се върнем в началото на техните двубои.

Когато Надал се появява на сцената като рано узрял тийнейджър (шестнайсетгодишен, той побеждава през 2002 г. в Монте Карло Алберт Коста, шампиона от „Ролан Гарос“), Федерер вече се е наложил като топ играч, а малко след това и като безспорен № 1. Той е с почти пет години по-възрастен, Надал го гледа с уважение. Извън корта испанецът е плах и сдържан, за интервютата все още му трябва преводач, защото английският му е лош. Ролите в тези двубои бяха ясно разпределени: Надал е противникът, който няма какво да губи, а Федерер – фаворитът. Но дългата конкурентна борба не започва добре за него. В първия дуел, на 28 март 2004 г. в Маями, Федерер е ударен. Преди четири дни той е спечелил турнира в Индиън Уелс, след шест изиграни мача в брутална горещина, и още вечерта на финала вдига температура, започва да му се гади и да повръща, появяват се болки в крайниците – топлинен удар. „Роджър почти никога не се разболява, но този път наистина го повали“ – разказва Мирка.

От Калифорния продължава към Портланд, Орегон, където е седалището на спонсора, който го екипира – Найк, където го очакват за рекламни снимки. Налага се обаче да ги прекратят заради състоянието му. Страданията му продължават по пътя към Флорида. При прекачването на летището в Лос Анджелис се чувства толкова зле, че дори не може да върви сам, даже изпуска следващия полет и се налага непредвидено да прекара една нощ в хотел.

В Маями, където трябва да урежда допълнителни търговски условия със своите партньори за тенис ракети, здравословното му състояние продължава да се подобрява бавно. И той дори обмисля отказ от старта на състезанието. Но се случва така, че късметът преработва в негова полза – заради лошото време мачът му с Николай Давиденко отложен за събота. Той излиза и дори печели след мъчителни два часа игра.

Федерер има зад себе си дванайсет последователни победи, но въпреки това у малката групичка швейцарски журналисти преобладава скептицизъм за мача му с Надал. Испанецът е 17-годишен, но вече № 34 в света. Но че ще стане по-лошо, това никой не очаква. В тази лятна вечер, пред три-четвърти запълнени трибуни, Федерер няма никакъв шанс.

След като сам не успява да направи пробив, е пробит от испанеца за 2:3 и 3:6, губи и втория сет, въпреки че връща един пробив. Но Надал не се предава и печели с победен смаш – 6:3, 6:3.

Надал дирижира мача с игра от основната линия, брутални връщания, както и с внезапни излизания на мрежата, почти всички от които водят до точка. „Случи ми се един от най-хубавите мачове в моя живот, играх почти перфектно и сервирах по-добре от когато и да било“ – обясняваше той после. Скъпо добави, че Федерер бил малко изтощен, иначе най-вероятно щял да загуби.

Вторият им дуел беше една година по-късно, този път на финала, Федерер отново дълго време не намираше средство да подчини новака, изостана с 2:6, 6:7, 1:4, докато накрая не победи в двубой от пет сета. Тези два мача не оставиха кой знае какви следи у Федерер. Когато обаче го срещна малко по-късно на полуфинала на Откритото първенство на Франция през 2005-а, характерната му сигурност я нямаше, още повече че испанецът си беше спечелил репутация на специалист на клей. Пред тази година той спечели пет турнира на тази настилка, последните три един след друг – в Монте Карло, Барселона и Рим.

На Федерер все още му липсваше лекотата на победата на клей. Като необуздан и темпераментен нападателен играч, той се проваляше срещу солидни дефанзивни тенисисти. Стартът на кариерата му на тази настилка не се получи – той регистрира 11 последователни загуби. На „Ролан Гарос“ имаше някои забележителни успехи. През 2000 и 2001 г. достигна първите си осмина и четвъртфинал на турнир от Големия шлем, но и през двете години се провали без спечелен сет срещу Алекс Корена. Две поражения в откриващите мачове срещу Арази и Орна в следващите години, както и една категорична загуба в трети кръг срещу бразилеца Густаво Кюртен, със сигурност му помогнаха да работи за заздравяване на самочувствието си под Айфеловата кула.

Полуфиналът срещу Надал през 2005-а беше предварително очакван като мач за финал, но се случи така, че се срещнаха по-рано. Първият финалист вече беше известен – аржентинецът Мариано Пуерта, който след турнира даде (за втори път) положителна допинг проба и беше наказан да не играе осем години, но две по-късно беше помилван. Поради дъжда, както и заради петсетовия мач между Пуерта и Давиденко Федерер и Надал излязоха на корта едва в 18:20 часа.

В първия им дуел на клей Федерер демонстрира несигурност и респект. Най-вече в крайната фаза, когато настъпващата тъмнина пълзеше бавно наоколо – и също както преди три години на Уимбълдън, той грешеше често. Изостана с 3:6, 6:4, 4:6, обаче в четвъртата част водеше с 4:2³⁴, когато над Париж стана тъмно и поиска отлагане от съдията. Той отказа, Федерер се ядоса, заигра нервно, на бърза ръка загуби четири последователни гейма, а оттам и мача. „Лошо започнах и лошо завърших – обобщи той. – В някои моменти бях добър, но в крайна сметка не постигнах нищо.“

Този полуфинал беше изключително показателен за съперничеството, което щеше да определя тениса през идните години, Федерер знаеше, че Надал просто го изважда от зоната му на комфорт и че трябва да положи големи усилия, за да го победи на клей. През следващите дванайсет месеца той загуби всичките си четири мача срещу испанеца. При това през 2006-а в Рим пропусна прекрасна възможност, когато в един фантастичен финал от пет сета пропусна два мачбола от изгодна позиция.

Въпреки класата на Надал изглеждаше, че Федерер сякаш се радва, че израства един млад и сериозен негов съперник – възможно е в най-силните си години да се е чувствал

³⁴ Вероятно авторът има предвид 3:2, защото сетът завършва 3:6. – Бел. ред.

малко самотен на върха. Съвсем скоро той потърси личен контакт с плахия млад мъж от средиземноморския остров. През пролетта на 2005 г. го поздрави с есемес за постижения от испанеца рекорд от четири победи на Мастърс турнири в една и съща година. И когато през есента Надал дойде за една нощ в Базел, за да се отпише от Swiss Indoors заради контузия, Федерер го посети в хотела. Там, далече от обективите на камерите, те дълго разговаряха приятелски. И понеже на турнирите често оставаха последни, докато съблекалните се опразваха все повече, пътищата им се пресичаха и там.

Федерер намираше това необуздало момче, което изглеждаше като пират и играеше тенис като парен чук, за голямо богатство и му симпатизираше по един скромен и откровен начин. Една симпатия, която испанецът също споделяше: „Федерер не е само прекрасен № 1 и забележителна личност, той е също и един спокоен, мил и добър човек – каза Надал. – И най-важното – той е приятелски настроен.“

Сериозни различия в мненията или напрежение между двамата, с оглед на прекараните на корта много часове в борба на най-високо ниво, бяха рядкост. Но ги имаше. Като през 2006-а в Рим.

Двамата се намираха в средата на финала във Вечния град, който щеше да продължи пет сета и щеше да стане един от най-зрелищните техни двубои, когато Федерер се обърна към треньора на Надал Тони и го попита: „Добре ли си?“ (*Are you OK?*). Той се ядоса много, защото треньорът на съперника му и негов чичо непрекъснато даваше сигнали и знаци от трибуната – както и в Монте Карло, и в Дубай – поясни той по-късно. Той изказа недоволството си пред организаторите: те не трябвало само да седят и да се наслаждават на играта, а да следят дали се спазват правилата. „В противен случай просто можете да изхвърлите правилника.“

Намесата на Федерер не убягна на Надал. Ръкостискането след срещата беше хладно, поведението и на двамата беше напрегнато. В едно интервю след завръщането си в Майорка Надал упрекна Федерер, че не умее да губи. При връчването на наградите „Лауреус“ в Барселона пътищата им се пресякоха за кратко извън тенис корта, Федерер беше обявен за втори път за „Спортист на годината в света“, а Надал – за „Новак на годината“. Спортистът на годината разказа по-късно: „Седяхме на една и съща маса, между нас беше принцесата на Испания и ние забелязахме: всичко това не е толкова лошо. Още в Париж всичко пак си беше ок“.

Съперничеството с Надал през годините се превръща в класическо и скоро започват да го определят като най-дълготрайното, най-богатото на контрасти и най-вълнуващото в цялата история на тениса. Двама играчи, които по едно и също време печелят все повече и повече турнири от Големия шлем, изпреварвайки всички преди тях. Левичар срещу десничар, изкусен нападател срещу гранитна крепост, бекхенд с една ръка срещу бекхенд с две ръце, крал на тревата срещу крал на клея. Двама играчи, които взаимно се уважават и си помагат да печелят пари за собствените си фондации. Те участват в една реклама, която беше едновременно представена в Цюрих и Милано. В нея Федерер пита Надал: „Какво ще ми подариш за Коледа?“ – и двамата избухват в смях.

Когато през 2006-а Федерер за първи път стига до финала на „Ролан Гарос“, на среща му стои – познайте кой! – отново Надал. Швейцарецът започна бурно, но рязко загуби устрема си във втория сет. След три часа игра и 6:1, 1:6, 4:6, 6:7(4), той трябваше да приеме първото си поражение на финал от Големия шлем, след като беше спечелил първите си седем – отново рекорд. Все пак не беше голяма изненада, защото по-рано тази година той беше загубил три финала от Надал. Въпреки това сезон 2006 беше добър за

Федерер – от 97 срещи на единично загуби още една – срещу Анди Мъри в Синсинати, и събра дузина трофеи – само осем от последните девет турнира за годината.

Обаче заради Париж трябваше да почака още за Кариерен Голям шлем³⁵. Към този момент само пет души го бяха постигали: Фред Пери (1935 г.), Доналд Бъдж (1938 г.), Род Лейвър (1962 г.), Рой Емерсън (1964 г.) и Андре Агаси (1999 г.). Истински Голям шлем – всичките четири титли, спечелени в една календарна година, са реализирали само Бъдж (1938 г.) и Лейвър (1962 и 1969 г.).

През 2006-а Надал за втори път се превърна в пречка на пътя му и този сценарий се повтори през следващите две години в Париж. Но той не беше в лошо положение. Повече от половината от 23-мата играчи, които са били № 1 в световната ранглиста до този момент, са излезли в пенсия, без да спечелят „Купата на мускетарите“ – трофеят при мъжете на „Ролан Гарос“. Между тях са Борис Бекер и Пийт Сампрас, които не отидоха по-напред от полуфинали. Джон Макенроу, който през 1984-та загуби съдбоносен финал срещу Иван Лендъл, и Стефан Едберг, на когото през 1989 г. срещу Майкъл Ченг финалът му се изплъзна от ръцете. И разбира се, Джими Конърс, който в продължение на години бойкотираше турнира.

С всяка следваща загуба пътят към следваща победа на клей срещу Надал изглежда още по-стръмен. Докато на „Уимбълдън“ успява на първо време да го опитоми, в Булонския лес испанецът си остава най-силният противник. През 2007 г. отново започва финала добре обмислено, но не можа да се възползва от предимството си и загуби 3:6, 6:4, 3:6, 4:6. А следващата година – тази, която започна със заболяването от мононуклеоза – се превърна в най-ниската точка от епическите двубои с Надал. Освен в един малък турнир в португалския град Ещорил, където преодоля съперника си на финала Давиденко, той напускаше победен турнир след турнир. През тази година загуби всички четири двубоя с Надал.

Следващата година, 2009-а, Федерер отново беше във форма и овладя дори проблемите с гърба, които го налегнаха предния сезон. След една победа на финала над Надал в Мадрид получи и морален импулс: „Преди няколко седмици сам не бях сигурен дали ще мога да спечеля в Париж. Сега това се промени“.

Това, което се случи после на „Ролан Гарос“, надмина всички очаквания. Надал, категоричният фаворит, загуби сензационно на осминафинала от шведа Робин Съдерлинг. Така пътят на Федерер се откри, но цялото напрежение падна върху него, а финалът беше още далече. На осминафинала срещу Томи Хаас изоставаше с 6:7, 5:7. При 3:4 в третия сет той трябваше да спаси пореден брейкбол. Германецът после трябваше да сервира и шансът на Федерер изглеждаше пропилян. Тогава се случи един от най-запомнящите се удари в неговата кариера: от лоша позиция той заби един форхенд уинър на линията и отне на Хаас вятъра в платната. Победи после Гаел Монфис без загуба на сет, докато на полуфинала трябваше да се спасява от застрашително изоставане срещу Хуан Мартин дел Потро – 3:6, 7:6, 2:6, 6:1, 6:4.

На финала – първия му в Париж, на който нямаше да срещне Надал, Федерер не показва повече слабости и след 6:1, 7:6(1), 6:4 над Робин Съдерлинг, победителят на испанеца, коленичи за първи път като шампион на клей на „Ролан Гарос“. Още преди последната точка имаше сълзи в очите и виждаше как печели дълго жадуваната победа, която допълваше квартета към останалите три „мейджъра“ като първия играч от десет години насам. Видя я и Агаси, който му връчи купата. „Винаги съм знаел, че нося в себе

³⁵ Титли от четирите турнира в Шлема, спечелени по време на кариерата, но не в една година. – Бел. ред.

си победата в Париж – каза Федерер. – Във витрината, в която си държа трофеите, оставих специално място за „Купата на мускетарите.“ Това беше 14-тият му трофей от Големия шлем, с което изравни рекорда на Пийт Сампрас.

„Ролан Гарос 2009“ остана върхът в кариерата му на клей. През следващите години спечели още два турнира на червено – в Мадрид през 2012-а, където същата година използваха необичайно синя настилка, и три години по-късно в Истанбул. Още три пъти се срещна с Краля на клея Надал в неговото царство и беше победен. През 2011 г. се срещнаха за пети път в Париж, но за разлика от предишните четири загуби той игра въодушевено³⁶.

В половината от 26-те му финала на клей, в които участваше до края на 2018 г., Федерер игра срещу Надал. Те му донесоха отрицателен баланс в двубоите между двамата 2-11, докато срещу останалите си съперници водеше 9–4. Какви изводи могат да се направят? Тъй като най-често губи на финал на клей срещу Надал, трябва отново и отново да се доказва като негов упорит преследвач. Резултатите на Федерер на червено са привлекателни въпреки лошото начало. В края на 2018-а той имаше 214 победи и 68 загуби. Това определяше процента на победите му на 76% – с 10% по-малко от тези на трева и 7% след тези на твърда настилка.

Турнирите на клей първи паднаха жертва, когато Федерер оптимизираше програмата си в късната фаза на своята кариера. През 2016 г., преди прекъсването, участва в още два, а след завръщането си отказа всички за две години. Това не беше лошо решение, с оглед на дуелите му с Надал. Извън мачовете на клей и благодарение на своя подобрен бекхенд в годините от 2015 до 2017 г. той спечели точно пет мача срещу благородния си съперник.

31. Базелска пица

Разстоянието между Райенхаус в Мюнхенщайн, където Федерер израства от десетата си година, до „Санкт Якобсхале“, залата, в която всяка есен се провеждаше турнирът на АТР, е 1500 м. С колело тази отсечка може да се измине за пет минути, а пеша за по-малко от половин час, напърно през „Грийн парк“ и покрай „Градините на Мериан“. Бетонната зала е за Федерер място на копнежи и мечти и може би Swiss Indoors е причината, поради която дванайсетгодишното момче предпочита тениса пред футбола. Стадионът на ФК „Базел“, който хората неофициално наричат „Йогели“, е в непосредствена близост, но в детството му отборът не е така доминиращ, както през 2000 година, когато става шампион на страната и жъне успехи в Шампионската лига. Когато Федерер трябва да избира между двата спорта, футболният клуб играе във Втора швейцарска лига.

Затова очарованието, което излъчва Swiss Indoors, е по-силно. При това Роже Бренвалд, основателят и промоутър на турнира, полага усилия (и то с успех) да кани на него суперзвездите на този спорт. Още докато Федерер е ученик в основното училище, седмицата на турнира е за него най-важното време от годината. Часове наред той обикаля наоколо като ловец на автографи, зрител, продавач на лотарийни билети или момче, което подава топките. Отрано има възможността да вдиша въздуха на необятния свят на тениса и да си представи лично какви блестящи перспективи може да се открият пред него в този спорт.

³⁶ През 2019 година Роджър и Рафа отново играха на „Ролан Гарос“. В един ветровит ден левичарят победи на полуфинала с 6:3, 6:4, 6:2 и после спечели за 12-и път турнира. – Бел. ред.

Спомените на Федерер отиват по-далеч: „Когато веднъж на „Бамбино берен къп“ спечелих билети за квалификациите, това беше за мен върхът“. На Swiss Indoors често му се случва да влиза в контакт с някои тенис звезди. На една снимка от 1994-та той и Юодинели са сред момчетата, които подават топките и победителят Уейн Фереира им е подарил по една монета за спомен. „Тогава се надявах, че на награждаването той ще застане откъм моята страна“ – спомня си Федерер. Година по-късно, вече 14-годишен, се снимал на Централния корт с Джими Конърс и Мансур Бахрами, факира на топките от Иран.

Оливие Хознер, който години наред отговаря за подавачите на топки в Базел, през 1994-та е още страничен съдия. Той си спомня как веднъж по време на почивката отишъл на корта и заговорил едно стоящо близо до него момче, което подава топките, и го попитал дали също играе тенис. То потвърдило и казало, че след три години ще играе на турнира. „Помислих си, че този младеж е много е самоуверен“ – разказва Хознер. Станало му любопитно и се осведомил кое е това амбициозно момче. Казали му, че сигурно става дума за Роджър Федерер, който бил доста талантлив.

Тогава Хознер дори не подозирал, че три години по-късно Федерер действително ще участва в Swiss Indoors. Когато е на 16 години и името му за първи път се появява в световната ранглиста под № 803, получава право да се състезава в квалификациите. След победа над германеца Франк Мозер той среща Лоренцо Манта, швейцарец под № 300, с когото после играят в двойка за купа „Дейвис“. Той губи от сънародника си от Винтертур, който се класира за основната схема, но като цяло е доста доволен от себе си.

Година по-късно Федерер има вече уайлд кард за турнира, където получава урок от Андре Агаси. Следващите години на Swiss Indoors му носят единични успехи – победи срещу Хюит и Родик, но не и решаващата, жадувана победа, към която се стреми. През 2000-ата достига до своя втори финал на АТР в Базел, но е победен от шведа Томас Енквист след пет сета и отново пролива горчиви сълзи.

Времето минава, Федерер покорява света и жъне победа след победа, но в Базел просто не му върви. През 2002 г. Налбандян, този вечен рушител на играта, приключва надеждите му на полуфинала, през 2003-та се появява прищипването в гърба и той се проваля рано срещу Иван Любичич, който по-късно става негов треньор. През 2004-та на тренировка, преди първото си излизане на турнира, скъсва мускулно влакно на лявото си бедро и трябва да се откаже. Така става и една година по-късно, само че тогава скъсва сухожилие на десния глезен – отново на тренировка, в Алшвил. През 2006-а Бъд Колинс не пропуска да му зададе въпроса: „Ти си двукратен победител на „Уимбълдън“, но кога най-сетне ще победиш в Базел?“.

На другия професионален турнир в Швейцария в Гщаад нещата също не вървят много добре. Там, в Швейцарските Алпи, където през 1998 г. е неговият дебют в професионалния тенис, успява да победи само един съперник в първите си пет опита, обаче през 2004-та остава непобедим и печели първия си АТР финал в Швейцария. Предната година след първата му победа на „Уимбълдън“ директорът на турнира Кьоби Херменят му беше подарил една крава на име Жулиета, която стана много известна. По-късно Жулиета роди теленце, което Федерер кръсти Еделвайс, а по-късно ги взеха за колбаси. След спечелването на титлата Федерер се яви още веднъж на този турнир на клей през 2013-а и веднага загуби. И тогава имаше крава за него – Дезире, която още при първата им среща побягна.

2006-а се превърна в годината на обрата в Базел, Федерер беше вече деветкратен шампион в Големия шлем и беше спечелил общо 43 турнира, когато най-накрая успя, на седмия опит. След като спечели финала срещу чилиеца Фернандо Гонзалес, почерпи с пица всички момчета, които подаваха топките. Не беше забравил, че някога и той беше един от тях. Жестът се превърна в традиция, още повече че магията беше развалена и Федерер се превърна в сериен победител в града, където величествено тече Рейн.

За него Swiss Indoors не изгуби очарованието си, след като стана постоянен претендент за титлата и рекорден шампион. „Базел принадлежи към турнирите, които най-много искам да спечеля. По важност го нареждам веднага след най-големите. Това за мен е много лично“ – каза той пред 9200 зрители, след като спечели титлата за четвърти път през 2010 г. Това беше денят, в който Мирка беше довела за първи път близначките Майла и Шарлийн и техните момчета бяха представени на обществеността. Всъщност това изненада дори баща им. Когато в третия сет повел срещу миналогодишния победител Джокович с 5:1, усетил сълзите си, които се появили точно както стана преди триумфа му на „Ролан Гарос“, разказа той. „Турнирът е толкова перфектно организиран от Роже Бренвалд – от музиката и излизането на терена до честването на победителя. Този турнир е мястото, където за мен започна всичко.“

Една година по-късно Федерер победи на финала Кей Нишикори, отново надви всички, отново имаше сълзи. Защото 2011-а беше трудна година за него, до Базел той не спечели нито титла от Големия шлем, нито дори малък турнир. „Тишината след победата, церемонията, музиката, всичко това ми напомня за времето, когато самият аз бях момче, което подава топките – каза той. – Това ме кара да изпитвам топлина и гордост. Затова полагам усилия да се контролирам в такъв момент. Но този път е по-трудно от всякога.“

От 2006 г. Федерер стигна до финала в Базел 12 пъти един след друг и спечели в 9 от тях. Единствено Джокович и Дел Потро, който игра срещу него през 2012 и 2013 година, успяха да го спрат. През 2015-а зрителите имаха възможност да видят най-добрите изяви на Федерер срещу Надал на швейцарска земя, както и през 2017-а, когато той се реваншира за двете си предишни загуби на финал срещу Дел Потро. Двата мача бяха много оспорвани и завършиха в третия сет, в който Федерер неизменно печелеше с 6:3.

Турнирът Swiss Indoors притежава една особена притегателна сила. В ерата на Федерер той беше смятан за турнир от втората най-висока категория на АТР³⁷ също и от зрителите. Защото тук те можеха да видят своя любимец на местна почва – това беше единственият турнир, на който той даваше интервюта на корта на майчиния си език. Разговорите между него и модератора Хайнц Гюнтхард станаха култови през годините, бяха много забавни и обикновено завършваха с пристъп на смях от страна на Федерер. Като например през 2007-а, когато Гюнтхард го попита дали в съблекалнята не се чувства малък в сравнение с много израснали играчи като Дел Потро. „Средно, но аз много-много не ги заглеждам“ – отговори Федерер, докато не схвана двусмислието на думите си и прихна, като дълго не можеше да престане да се смее. Накрая помоли за сериозен въпрос.

„Имам различно чувство за хумор на различните езици и понякога се смее сам на себе си“ – обясняваше той по-късно. При това в предишните години в Базел бил толкова нервен, че едва държал ракетата. „Но откакто спечелих турнира, това чувство изчезна. Сега съм по-свободен, изпитвам повече удоволствие на корта и мога повече да реагирам на зрителите, отколкото в предишните години.“

³⁷ АТР 500 е след сериите „Мастърс 1000“ и преди категорията АТР 250. – Бел. ред

Независимо от това, че отдавна няма жилище в Базел – по време на турнирите живее на хотел – тук се чувства у дома си. Тъй като родителите му живеят в предградието Ботминген, той ходи често в града дори когато няма Swiss Indoors. В кметството на Базел се състои и сватбата му с Мирка на 11 април 2009 година.

„Живял съм на Женевското езеро, в Бийл, в Цюрих и в кантона Граубюнден. Но за мен Базел си остава завинаги моят роден град, това е ясно. В края на краищата аз говоря базелдюрч (швейцарски немски от района на Базел), познавам всички пътища и съм минавал по тях с колело, автобус, кола или пеша“ – казва той. Веднъж от Калифорния по-молите своите последователи от социалните мрежи да му изпратят снимки от карнавала в Базел, който преди често посещаваше. Една дузина от тях публикува в профила си в туитър. Когато имаше възможност, посещаваше заедно със семейството си есенния панаир в града, едно събитие с 500-годишна история.

Колко близо до сърцето му са Базел и Swiss Indoors, стана ясно през 2013 г., когато изтече многогодишният му договор с турнира и преговорите с организатора Роже Бренвалд замряха. Имаше някои пречки между турнира, него и антуража му начело с мениджъра Тони Годсик. Ситуацията беше патова. Тогава Федерер реши на бърза ръка да играе в турнира без предварителна уговорка, това означава без договорена сума за участие, за да намали напрежението. След това в Базел отново всичко беше „*alles Roger*“.

Въпреки че някога взема решение в полза на тениса, а не на футбола, сърцето на Федерер отдавна бие за ФК „Базел“. Често гледа мачове на стадиона или се информира от интернет как върви някоя среща. Между него, някои играчи и членовете на ръководството на клуба са възникнали силни връзки. Веднъж той дори тренира с отбора, а през 2016-а им връчва шампионската купа. За разлика от футболистите на ФК „Базел“, той не трябва да дели с други играчи малкия балкон на кметството, когато е почетен от управата след третата си победа на „Уимбълдън“ през 2005-а. Само едно нещо още не се случва: многото предложения за промяна на името на „Санкт Якобсхале“ на „Роджър Федерер Арена“ са осуетени от местните политици. Едва след 20-ата титла от Големия шлем градската управа поставя ребром този въпрос.

32. Салатиерата

Първите ми спомени от финалите за купа „Дейвис“ през 2014-а във френския град Лил – или по-точно в опустялото предградие „Вилньоф д’Аск“, не са много приятни. На „Стад Пиер Мороа“, който приличаше на огромна летяща чиния, три дни преди началото на двубоите вонеше като в обор, при това беше ужасно студено. Ние се намирахме на модерен футболен стадион, превърнат в зала за събития, за жалост, неотоплена. Миризмата идваше от силните химикали, които се използваша, за да се запази тревата на футболното поле, едната половина на което се повдигаше хидравлично и се поставяше върху другата, за да се освободи място за тенис корта.

Имам интересни снимки от онези ноемврийски дни в Северна Франция: на тях бяха запечатани гигантските, извисили се в небето рампи, които можеха да поберат 27 448 зрители, докато един духов оркестър свиреше швейцарския химн. Двата отбора, толкова различни по дух, наредени на награждаването пред светкавиците на фотографите. Една малка, облечена в червено швейцарска групичка пее и празнува, огромната синя маса сякаш споделя радостта ѝ – всички те са станали свидетели на този исторически ден за спорта, особено за Роджър Федерер.

Освен олимпийската победа на сингъл „най-омразната салатиера на света“ беше другият трофей, за който Федерер трябваше дълго да почака. Това никак не беше лишено от ирония. Защото в началото на кариерата си той се бореше със зъби и нокти в това състезание, но тъй като в продължение на шест години усилията му не се увенчаха с успех, от 2005 г. той все повече се отдалечаваше от него. Все пак почти всяка година (с две изключения) участваше – обикновено през есента, когато Швейцария трябваше да се бори за мястото си в световната група.

„Купа „Дейвис“ и аз – това някога си беше една любовна история. В началото на кариерата ми беше нещо много голямо, а дебютът ми е част от най-хубавите ми спомени“ – каза Федерер през пролетта на 2014 г. – няколко месеца преди да я спечели. Той се чувстваше добре в отбора, в който имаше много приятели от детските си години. Все повече се чуваше, че в това състезание ще остави на съотборниците си спечелената награда. През годините любовта му угасна, защото не беше взаимна. Заради швейцарския отбор Федерер поемаше тежки пътувания и смяна на настилки за максимум три мача в годината и също едва побеждаваше. При това жребият реши, че от 2002 г. Швейцария пет пъти поред трябваше да играе навън: в Русия, Мароко, Холандия, Франция и Австралия. Но и не постигна кой знае какво. Един загубен полуфинал в Мелбърн през 2003-та остана задълго запазената марка на един отбор с участието на Федерер.

На Швейцария дълго ѝ липсваше силен състезател на сингъл, преди Стан Вавринка да навлезе в своята отлична форма под ръководството на треньора си Магнус Норман и да се превърне в шампион. Състезателят от Лозана спечели Australian Open през 2014-а и учуди всички, включително и себе си, и това го изстреля до № 4 в световната ранглиста. С победите си над Сърбия в Белград (където отсъстваше Джокович) и над Казахстан и Италия в Женева, Швейцария се озова пред втория си финал за купа „Дейвис“ – 22 години след загубата на онзи отбор с Марк Росе и Якоб Хласек срещу САЩ във форт Уорт.

Последните дни преди този толкова дълго жадуван финал преминаха хаотично, почти като насън. Френският вестник „Л’Екип“ пишеше за някакъв „хорър филм“, в който участвала Швейцария. Никой от тенисистите на Франция не се класира за АТР финалите, които се състояха предната седмица в Лондон, докато Федерер и Вавринка бяха двамата, които стигнаха до полуфинал и се изправиха един срещу друг.

Получи се незабравим мач, в който Федерер спаси четири мачбола и спечели. В заключителната фаза дори се стигна до скандал, защото Мирка нарече противника на съпруга си „crybaby“ – „ревльо“. Някои твърдяха, че Роджър по някакъв начин насърчил „Миркагейт“ – Вавринка сметнал, че му пречи, и се оплакал на съдията Седрик Мурие. Тя го правела всеки път, когато трябвало да бие сервис, обяснил му той. Според очевидци после в съблекалнята се стигнало до тежки спорове и обяснения.

По-лошото обаче беше, че тъкмо сега се обади болката в гърба на Федерер. Преди няколко дни той игра финал на „02 Арена“ в Лондон и загуби от Джокович. Пет дена по-късно трябваше да играе тук в Лил и за беда – на клей, след като в Лондон беше играл на твърда настилка. Започна една борба срещу времето, която нямаше изгледи да бъде спечелена.

Настроението в швейцарския лагер беше потиснато, Федерер и Вавринка пристигнаха от Лондон разделени, но демонстративно позираха на фотографите заедно, като с това искаха да сигнализират, че разправията е зад гърба им и са изгладили отношенията си. Но „нещата вървят напред с бебешки крачки“, каза във Вторник Федерер за състоя-

нието на гърба си. Когато изненадващо се появи в залата в сряда и на практика от изправено положение забиваше топки в продължение на около 30 минути, надеждата у швейцарския отбор се върна. „Да!“ – така вестник „Блик“ озаглави първата си страница на следващия ден – при това с петсантиметрови букви.

При обявяването на жребия в четвъртък името на Федерер беше съобщено и на единично. В петък той участва във втория сингъл пред 27 000 зрители, но загуби срещу Гаел Монфис 1:6, 4:6, 3:6. Но понеже Вавринка блесна срещу разочарования Жовилфрид Цонга и спечели в четири сета, резултатът след първия ден беше 1–1. Междувременно отвратителната миризма се изпари, температурата в залата беше вече поносима, защото бяха монтирали отоплителни уреди и бяха раздадени 20 000 вълнени одеяла, които се оказаха ненужни.

В събота Федерер беше готов да се състезава и в двойките. „Ще дам всичко за отбора – каза той, – все едно дали съм супер изморен. Ще се справя с това.“ Чувстваше се прекрасно в тима, в който участваха Марко Кюдинели и Михаел Ламер, близки негови приятели от детството. Двамата се подготвиха усилено за друга възможна двойка и при това имаха късмета да се възползват от помощта на може би най-добрия световен експерт – това е тасманиецът Дейвид Макферсън, треньор на американските близнаци Боб и Майк Брайън, който временно работеше в отбора. Решението да го поканят се оказва доста хитър и решаващ за играта ход.

Капитанът Северин Люти беше потърсил него и братята Брайън на турнира в зала в Париж, за да говорят за двойките, разказа ми по-късно Макферсън (в Лил той още не даваше интервюта). Тогава станало дума за ахилесовата пета на отбора: Федерер/Вавринка бяха спечелили златен медал при двойките за мъже в Пекин през 2008-а, обаче бяха загубили всичките си четири съвместни участия за купа „Дейвис“. „Ние казахме, че харесваме швейцарците, а и Сесе е готин тип, значи – ще помогнем с удоволствие“ – разказа Макферсън.

Федерер и Вавринка също се възползваха от неговия опит. Той изобщо не си давал сметка, че тактиката при двойките е толкова комплексна и че толкова се е развила, призна му Федерер – довери ми Макферсън. „Роджър много рядко играе на двойки. Така че, веднъж излязъл на корта, търси удоволствие и играе съвсем естествено.“ Само че тенисът на двойки междувременно беше станала високо комплексна, стратегическа дисциплина.

В този ден Жовилфрид Цонга се превърна в трагична фигура. Заради болки в десния лакът той трябваше да се откаже и със сълзи в очите напусна залата. Федерер и Вавринка изненадващо се оказаха срещу Ришар Гаске и Жулиен Бенето. „Ние си бяхме написали домашното и за всяка възможна двойка бяхме подготвили тактика – спомня си Макферсън. – Точно Гаске го бяхме изучавали подробно. Това трябваше да даде необходимата сигурност на Роджър и Стан.“

Тази събота швейцарците бяха самоуверени още от самото начало, говореха си след всяка точка, даваха си знаци, поздравяваха се – иначе казано, бяха в пълна хармония. Само седем дни след горещия им сблъсък в Лондон те показаха най-доброто си общо постижение, спечелиха 6:3, 7:5, 6:4 и Швейцария поведе с 2–1.

Така в неделя им беше нужна още една победа, за да триумфират. Първо Федерер застана срещу Гаске, който отново беше сменил Цонга. Той вече беше губил от французина два пъти на клей. Само че в сравнение с поражението от преди два дни срещу Монфис беше променен до неузнаваемост. Със заря от атаки Роджър не остави никакви възможности за пробив на Гаске и спечели за по-малко от два часа 6:4, 6:2, 6:2. На края

на мача, в момент на триумф, той падна напред по корем и остана малко да лежи така, с тресящи се рамене, докато целият отбор на Швейцария начело с капитана не го връхлетя.

Едва седмици по-късно стана публично известно, че Федерер и в този важен мач е играл с болки в гърба още от първия сет. „При 4:3 мислех, че няма да мога да завърша този мач. И го споделих с отбора.“ Вавринка, който се подготвял в съблекалнята за мача си срещу Монфис, получил предупредителен есемес – трябвало да бъде готов, ако се наложи, да играе съвсем скоро. Ако Федерер се беше отказал срещу Гаске, съдбата на швейцарския отбор щеше да бъде в неговите ръце.

За Федерер тази трудна до момента седмица приключи по един вълшебен начин. Три загубени сета срещу Монфис, връщането на болките в гърба, след това победа в три части на двойки и накрая лесен успех срещу Гаске – общо издържа девет сета или по-малко от шест часа игра на терена.

По време на тържеството по случай победата на „Стад Пиер Мороа“ отново си пролича колко далече от купа „Дейвис“ се чувстваше вътрешно той. „*This one is for the boys*“ (Това е за момчетата), каза още в първото си интервю на корта и това изречение щеше да се чуе още много пъти. Мисълта му не беше насочена към факта, че беше запълнил една отворена празнина в личната си успешна кариера, а към отбора и почитателите, които дълго се бяха стремили към този успех. „Всички работиха невероятно много, затова успях да се справя и аз“ – призна той. Лил се превърна в заслужената корона на неговата кариера в купа „Дейвис“, която обхваща мачове в 26 страни. В периода 2001–2011 г. той загуби само един от 26 двубоя на сингъл. В края на 2018 г. се превърна в най-успешния швейцарец в това състезание с 52 победи от 70 мача (40-8 на сингъл и 12-10 при двойките).

33. Един за всички

В кариерата на Федерер важно място заема както съперничеството му с Рафаел Надал, така и с останалите претенденти – Анди Мъри и Новак Джокович. Неслучайно ги наричат „*Big Four*“ – Голямата четворка. Британецът, победител на „Уимбълдън“, US Open и два пъти олимпийски шампион, пренаписа историята на тениса на страната си; сърбинът успя да излезе от сянката на двамата топиграчи и се преобрази по един феноменален начин в сериен победител, фокусът върху този квартет показва, че Федерер, като доайен на групата (Надал е с почти пет години по-млад от него, шотландецът и сърбинът – с почти шест), още преди този период е въвличан в ожесточени съперничества.

В продължителната си кариера се е срещал с играчи от много поколения, Федерер се е състезавал срещу Пийт Сампрас и Андре Агаси, който е с единайсет години по-възрастен, могъл е да премери сили с пет и повече години по-големите от него победители от Големия шлем и № 1 в световната ранглиста Густаво Кюртен, Патрик Рафтър и Евгений Кафелников. Имал е класни противници от своето поколение – Марат Сафин, Лейтън Хюит, Хуан Карлос Фереро и Анди Родик. Защиства позицията си на водещ член на „Голямата четворка“, държейки в шах също и едно малко изгубено поколение от седем до десет години по-млади играчи – Милош Раонич, Кей Нишикори, Марин Чилич, Хуан Мартин дел Потро и Григор Димитров. Също така мери сили и с играчи като Ник Кириос и Александър Зверев – германецът е с почти шестнайсет години по-млад от него.

Когато като тийнейджър Федерер щурмува върха, дълго време не става ясно, че той ще се открои като най-добрия играч от своята възрастова група, ще показва невероятно постоянство години наред и ще бъде успешен дори в напреднала за спорта възраст. Едберг, Бекер и Къриър са напуснали, времената на Сампрас и Агаси клонят към края си, мъжкият тенис се намира в преходна фаза. Липсват очертания, на върха има вакуум, който всмуква нагоре случайни играчи. В борбата за № 1 цари оживление: в периода 1998–2004 г. дванайсет играчи стигат до тази позиция, десет от тях са нови: Риос, Моя, Кафелников, Рафтър, Сафин, Кюртен, Хюит, Фереро, Родик и Федерер. Когато той достига до върха, оживлението отминава и там внезапно се възцарява спокойствие. Швейцарецът оглавява класирането, като в най-продължителната си фаза това продължава 237 седмици – повече от четири години. По този начин той установява хегемония в Големия шлем.

От лятото на 2000 г. започна една рекламна кампания, създадена от маркетинговите стратегии на АТР. Рекламата представляваше не отделни играчи, а една група от устремени млади професионалисти, слоганът гласеше: „*New Balls, Please*“ (Нови топки, моля). Талантливите младежи бяха застанали в поза на гладиатори, преметнали войнствено ракетите си през рамо, а лицата им бяха сърдити. Повече от дузина играчи минаха през тази реклама рано или късно – шестима от тях станаха победители в Големия шлем. В нея се снимаха и други: Гембъл, Лапенти, Сабалета или Кийфер, които не успяха да оправдаят високите очаквания на всички към тях. Надал, Джокович и Мъри по онова време бяха още непознати тийнейджъри.

Федерер трябваше първо да сломи тежката съпротива. Срещу Хюит загуби седем от първите девет двубоя, срещу британеца Хенман шест от първите седем, а срещу Налбандян – първите пет. „Беше ми трудно да разбера защо или повеждах в резултата или изоставах – каза той след един мач с аржентинеца. – Знам, че трябва да играя агресивно. Но не знаех колко рисковано постъпвам при сервиса. Той достигаше до твърде много топки и можеше да прочете играта ми като отворена книга. Аз просто не бях хитър като него.“

Това трио се превърна в негов „страховит противник“, докато Федерер не се освободи от тази своя грешна представа. Той намери ключа към победата срещу всеки от тях и промени изцяло характера на тези двубои. Когато те се отказаха, той водеше и срещу тримата в личните им резултати: 7–6 срещу Хенман, 18–9 срещу Хюит и 11–8 срещу Налбандян. Хюит, който в продължение на 80 седмици беше № 1, загуби през 2004 и 2005 г. девет двубоя, като в пет сета падна с 0:6, а точно пет от тези загуби бяха в турнири от Големия шлем.

Австралиеца не се умори да доказва, че Федерер води тениса към ново ниво и принуждава останалите играчи да го следват. „Всеки се нуждае от малко време, за да го настигне. Но това ще стане, ако е добре мотивиран – защо иначе един Агаси на 35 години иска да бъде все по-добър.“ Наистина превъзходството му било малко разочарователно, призна Хюит през 2005-а, след деветото си поредно поражение: „Но трябва да се анализира цялата картина. И аз съм убеден, че съм по-добър играч от времето, когато бях № 1“.

Още по-тежко понесе господството на Федерер Анди Родик, неговият предшественик на върха. Когато американецът се оттегли на 30 години, през 2012-а, в общия им резултат срещу трите му победи стояха 21 загуби. Точно осем от тях бяха от Големия шлем, половината от тях – отново на финал: три на „Уимбълдън“ и една на US Open. Без съмнение, Родик щеше да спечели повече от един „мейджър“, ако по-възрастният с една

година Федерер беше станал футболист. Американецът понесе съдбата си с достоинство и с шипка хумор: „Все пак го победих в последния мач. Има късмет, че се отказвам“ – пошегува се той веднъж. После добави сериозно: – Ценя уважението, което той винаги ми е засвидетелствал през годините. Странно е, когато трябва да споделиш с някого частица от своята история, това ти помага да определиш кой си. И аз съм щастлив, че част от моето „определение“ е толкова благородна човешка личност като Роджър. Щеше да бъде по-трудно, ако човекът, който в продължение на едно десетилетие ме разбиваше на корта, не притежаваше сила на характера“.

Като повечето други и Родик признава превъзходството на Федерер – отчасти с неприкрито учудване: „Физически той е най-талантливият, срещу когото някога съм играл. Също и психически се превърна във великан. Той успяваше да печели точки даже тогава, когато аз смятах, че нищо повече не може да се направи. Така ти изпомпва въздуха от дробовете и те поставя под натиск. Мислиш си, все пак ще трябва да се направи нещо по-добро, но не си сигурен дали въобще е възможно. Мога да кажа само едно: свалям му шапка!“.

Срещу Агаси Федерер загуби първите си три мача, но имаше достатъчно време да обърне и този дуел в своя полза: 8–3, Със Сампрас се срещна само веднъж, на легендарния осминафинал на „Уимбълдън 2001“, което се смята за най-важния му успех дотогава.

По същото време, когато отначало се справяше трудно срещу Надал, неговия най-силен съперник, започна и надпреварата му с Джокович по не толкова вълнуващ начин. Сърбинът беше от онези играчи, които най-много побеждаваше, а срещу Надал – най-често губеше³⁸. Той реши в своя полза първите четири дуела със специалиста от основната линия – през 2006 и 2007 г., и показа, че е малко впечатлен от сърбина. След втората им среща, в Женева в турнира за купа „Дейвис“, се стигна до раздор.

Аз бях в Женева като репортер на „Тагесанцайгер“ и когато на пресконференцията се изказа негативно против Джокович, без да каже нищо конкретно, аз му зададох въпрос на швейцарски немски какво точно има предвид. Обобщих отговора му в статията си така: „Той (Федерер) го упрекна (Джокович) за това, че злоупотребява с медицинските паузи, за да накара противника си да загуби самообладание. „Не вярвам на неговите контузии – каза той. – Джокович вече опита (преди два дни) да обърка Вавринка по същия некоректен начин“. Историята предизвика огромна буря в Сърбия, стана причина да се пълнят страниците на вестниците, да се дописват и пренаписват.

Затова никак не беше чудно, че някои от привържениците на Джокович се изказваха лошо за швейцареца. Към тях спадаха и родителите му Сърджан и Диана. Това стана ясно през 2008-а, когато техният Ноле спечели първата си титла от Големия шлем в Мелбърн, като на полуфинала победи и Федерер. Тогава той вече страдаше от инфекциозна мононуклеоза, без още никой да знае за това, и трябваше да се бори в третия кръг срещу Янко Типсаревич в смазващ петсетов мач. *The king is dead, long live the king* (Кралят е мъртъв, да живее кралят!) – така безчувствено коментира майката на Джокович победата на сина си над Федерер пред „Сидни Морнинг Хералд“. Баща му разпространяваше теорията, че времето на Федерер е изтекло и че оттук нататък той няма да се справи с Новак.

Какво беше мнението му за швейцареца и колко дълбоко се беше забило жилото от Женева, се разбра по-късно, когато след пет години Сърджан Джокович го нападна директно пред сръбския вестник „Курир“. Вестникът го цитира по следния начин: „Може

³⁸ В началото на октомври 2019 г. изостава в общия резултат от двубоите им с 22–26 победи. – Бел. ред.

и да е най-добрият играч в историята, но като човек е точно обратното. Той атакува Новак на купа „Дейвис“ в Женева, защото разбра, че става дума за неговия наследник и затова се опитва по всякакъв начин да му създаде лошо име“. Впрочем в онази среща в Женева Джокович беше № 21 в света и Федерер го победи с 6:3, 6:2, 6:3.

Така двубоят между двамата се изравни, но той остана в сянката на класиката Федерер срещу Надал. Това е свързано с начина им на игра – той беше по-малко контрастен, а и през годините Джокович беше третият играч – първият преследвач на титлата, който разрушаваше играта и изпускаше искри. Значимите финали между Федерер и Джокович бяха изключение, по правило те се срещаха на полуфинали. Точно десет от техните петнайсет срещи на турнири от Големия шлем до 2018 г. се състояха в този цикъл, между 2008 и 2013 г. дори девет бяха последователни.

За първи път се срещнаха в борба за титлата на US Open през 2008-а, когато Джокович загуби в мач от три сета. Следващите им три финала в Големия шлем се случиха много години по-късно, когато Федерер се намираше в малък спад и през 2014-а на „Уимбълдън“, както и през 2015-а отново там и на US Open трябваше да поздрави сърбина за победата. Докато швейцарецът от Базел не можа никога да се дуелира с Надал в Ню Йорк, с Джокович го направи точно шест пъти, като спечели първите три мача, а следващите три изгуби. Той не беше близък с Джокович така както с Надал, но отношенията помежду им (поне това, което показваха) демонстрираха взаимно уважение.

Същото важи и за отношенията между Федерер и Анди Мъри, които се задълбочиха, когато най-напред шотландецът излезе в Цюрих в полза на фондацията на Федерер, а той пък след това се реваншира в Глазгоу, като облече шотландска пола. Но и между тях преди имаше напрежение. На шотландеца не му харесваше, че Федерер капризничи публично, че той играе дефанзивно, далече зад основната линия и че изчаква – забележете! след като Мъри го победи в Дубай през 2008 г.

Дуелът с шотландеца започна негативно за Федерер, той загуби шест от първите им осем срещи. Обаче след 25 мача водеше 14–11, а също спечели и първите три финала за титла от Големия шлем срещу Мъри: в Ню Йорк през 2008-а, в Мелбърн – 2010-а и през 2012 г. на „Уимбълдън“. Само четири седмици по-късно на същия корт (Уимбълдън) се срещнаха на друг Важен финал, за златния олимпийски медал. Мачът беше разочарование за Федерер, той нямаше никакъв шанс и загуби с 2:6, 1:6, 4:6.

Своя незабравим олимпийски момент Федерер изживя два дни преди това, когато спечели един епичен полуфинал срещу Дел Потро. След близо 4 часа игра този мач беше записан като най-дългата среща от три сета в ерата на професионалистите – той завърши 3:6, 7:6(5), 19:17. Благодарение на тази победа Федерер продължи напред към борбата за олимпийското злато, което загуби, и празнува сребърния си медал така, сякаш беше златен. Такъв вече беше спечелил преди четири години в Пекин, в двойка с Вавринка.

Продължителната кариера на Федерер беше белязана от забележителни промени в начина на игра и в техническото развитие, като революцията в ракетите и кордите, забавянето или изравняването на настилките, което доведе до появата на „пауъртенис“ и до залеза на залеза на „сервисволе“ културата. В края на 2018 г. той беше участвал в 1440 сингъл мача на най-високо ниво срещу 328 различни противници и беше спечелил 1180 от тях. Полагаше усилия да осигури на подрастващите играчи възможност да тренират или да загреват с него, канеше ги на тренировъчен лагер, най-вече на Цюрихското езеро или в Дубай. И този списък е подобаващо дълъг.

Въпреки класата му в края на 2018-а имаше 23-ма съперници, срещу които балансът му беше отрицателен. Тринайсет от тях беше срещнал в началната фаза на кариерата си.

Към противниците, с които беше играл най-малко два пъти и по-често беше губил, отколкото печелил, се числяха (освен Джокович и Надал) Алекс Кореча (2–3), Доминик Хрѐбати (1–2), Томас Енквист (1–3), Уейн Фереѐйра (1–2), Евгений Кафелников (2–4), Густаво Юортен (1–2), Патрик Рафтър (0–3) и Франко Скилари (0–2). На практика тези загуби са от ранните му години, когато още не беше узрял за шампион. „Тогава още нямаше този топспин бекхенд – спомня си южноафриканецът Фереѐйра, – затова на никого не казвам, че балансът ми срещу него е положителен.“

Развитието на Федерер преминава през няколко фази, но винаги разполага с високо прецизен, разнообразен мощен сервис. През годините той напредва с малки крачки, но много ярко. В началните си години на професионалист играе много по-често „сервис – воле“, отколкото в късните години. Заедно с това се опитва да движи съперниците си с разнообразни и необикновени удари, да ги излъже и да използва слабостите им – къса топка, дълга, ляво, дясно, бързо, бавно, високо, дълбоко, слайс, топспин...

„През 90-те всеки играч имаше няколко силни страни. Или добър сервис и силен форхенд, или силен бекхенд, или добри волета. Но едва ли имаше и един, който да сервира добре и едновременно с това да разполага с добър форхенд и бекхенд – казва Федерер, когато е 36-годишен. – Междувременно това се промени. Сега всеки удря и от двете страни еднакво силно и ти нямаш спокойствие дори за момент. Това стана основна база на играчите. Има разлика в подвижността им или в силните им страни при играта на мрежата, но всеки удря силно от основната линия.“ Затова и той променя тактиката си. „Понеже стана все по-трудно да изиграеш съперника си или да го излъжеш, понякога се налага да надвиеш огъня с огън. Затова започнах да играя по-агресивно. Преди изпълнявах бекхенда със слайс, днес обаче го правя повече с топспин.“ Федерер мечтае за дълга кариера много отрано и работи, за да постигне мечтата си. На 25 години казва: „Жалко, че кариерата на един играч в тениса е по-къса, отколкото в голфа. Там има играчи, които трийсет години участват в турнири и се срещат с четири, пет поколения. В тениса може около десет години, това едва стига за две поколения. Доброто изключение е Агаси – той закачи от поколението на Макенроу, после от това на Сампрас и сега от нашето“. Беше щастлив, че е излизал и срещу Сампрас, и срещу Агаси. „Когато стана на трийсет, ще дойде следващото поколение – играчи, които са с около десет години по-млади от мен. Бих искал да Видя колко добри ще станат. Затова до 2012 година ще играя непременно. Тогава на „Уимбълдън“ ще бъде олимпийският турнир, който за мен е мечтаната комбинация.“ Това, което още не знае тогава, е, че неговата кариера ще продължи много по-дълго.

Обстоятелството, че му се удаде да се задържи на върха за такъв дълъг период и в напреднала за тениса възраст да печели още титли от Големия шлем, е следствие от редица причини. Най-точно ги описва неговият фитнес треньор, който сам имаше голяма заслуга за това: „В моите очи той все още е най-добрият тенисист – каза той през лятото на 2018 г. – В тениса не трябва да бъдеш еднакво бърз при всеки старт. Трябва да издържиш дълго да бъдеш бърз, трябва ти непрекъснато повтаряща се бързина на реакциите – не еднократна, както е при един бегач на 100 метра. И тъй като по-скоро става дума за издръжливост, възрастовите групи в спорта се разместват. Един маратонец на 36 не се счита за толкова стар, докато на един спринтьор на същата възраст ще му кажат: ти какво правиш още тука? Но в тениса са важни други ценности“.

Федерер е толкова силен, защото притежава удивителна съвкупност от качества, едно неповторимо съчетание от атлетизъм, чувство към топката, талант, отдаденост, ум,

здрави нерви, дисциплина, прозорливост, координация и жертвоготовност. Той е разбрал, че за да се задържи 20 години на върха, трябва да се облекне на стратегически обмислено далновидно планиране. Започва отрано да планира графика си за цялата година – тренировки, турнири и фаза на възстановяване по начин, по който не го е правил нито един топ играч. При изготвянето му решаваща роля има целият му екип. Както и разбирането на Федерер, че един тенисист не може 365 дни в годината да играе с пълния си потенциал и че понякога временният отказ или отстъпление могат да дадат по-добър резултат.

ЧАСТ IV.

ПЛАНЕТАТА ФЕДЕРЕР

34. Безкомпромисният

Който следи интервютата на Федерер по световните кортове, не може да не забележи красноречието му, способността му да говори няколко езика, както и пословичната му духовитост. Той създава впечатление на скромен, малко дяволит, доволен от себе си и от света човек – такъв, който не би направил никому нищо лошо и който още от люлката е закърмен със свобода. Това впечатление се затвърждава от многобройните, доста креативни и хумористични реклами с негово участие, както и от снимките, запечатали моменти от ежедневието на семейството му – как заедно с жена си и четирите им деца се разхождат, пазаруват или карат ски.

Федерер не е човек, който иска да изгради някакъв идеализиран образ и да се преструва пред обществеността. Също като тийнейджър той мята глава наляво-надясно, удряйки по въображаем барабан на трибуната в Пърт, точно когато го хваща „Бонго кам“ – една атракция по време на паузата на турнира, която всеки зрител очаква с нетърпение. Може заради някоя прищявка да качи в социалните мрежи свои снимки със странни физиономии или пък в стила на първокласник да разказва истории чрез емотикони. Той е лъчезарен мъж, запазил младежкото у себе си, примерен баща и съпруг, един „Мистър Пърфект“: спокоен, надарен, добре изглеждащ – такъв, който лесно печели успехи и чиято жизнерадост и виталност са силно заразителни; човек, който се опитва да прави добро винаги, когато може.

Впечатлението, което Федерер оставя след себе си, е малко измамно заради другата му страна, по-малко публична и по-малко весела, но без която не би могъл да стигне толкова далече – тази на безкомпромисен лидер с високи изисквания както към себе си, така и към околните, за когото постигането на целите стои над всичко. Тенисист, който не търпи половинчати неща и очаква от своя тим гъвкавост и жертвоготовност, както и да се изпълняват условията, поставени от него. Който не ги изпълнява, рискува да бъде освободен. Ако Федерер беше животно, щеше да бъде лъв – любимото му животно, под чийто знак е роден – водачът на стадото, цар лъв. Тъй като постъпваше човешки дори при трудни решения, тази негова твърдост често биваше пренебрегвана и подценявана, но в повечето случаи беше приемана, без да бъде упрекван. И как иначе!

Който иска да печели турнири и иска да стане най-добрият играч в света, трябва да притежава необикновени заложби, а Федерер несъмнено разполага с такива. „Той е толкова талантлив, че това дори изглежда нечестно спрямо съперниците му“ – се казва в един от първите му портрети, който АТР публикува в тогавашното си седмично списание по времето, когато той оставя първите си следи на международната тенис сцена. Със сигурност това най-много се изразява в чувството му към топката, което му разрешава да създава удари и ходове в играта, които впоследствие се превръщат в еталон – необикновени, често зрелищни и толкова дръзки, че понякога на човек му се струва, че природните закони са безсилни.

Американският автор и университетски преподавател Дейвид Фостър Уолъс описва тези способности в едно есе, което става много известно и е публикувано през 2006 г. Уолъс, бивш регионален състезател по тенис, въвежда понятието „Федерер моменти“ в есето си, което носи заглавието „*Roger Federer as Religious Experience*“ (Федерер – човекът, който ме накара да повярвам в Бог): „Има моменти, в които виждаш младия швейцарец да играе и ти увисва ченето, очите ти изскачат от орбитите си и възпроизвеждаш такива звуци, че съседските съпруги бързат да се уверят, че с теб всичко е наред“. По-нататък в есето той описва красотата и комплексността на играта на Федерер, която кара законите на физиката да изглеждат абсурдни и цитира шофьор на автобус, който я описва като „откачено, почти религиозно усещане“. Уолъс обръща внимание на тези, които гледат тенис предимно по телевизията, че на живо спектакълът е много впечатляващ: „В действителност тенисът по телевизията и този на живо са точно толкова различни, колкото порното на видео и чувствената реалност на човешката любов“.

Отдадеността на Федерер към тениса, неговата виртуозност, прецизността му и това, че е непредсказуем и остроумен в играта, са част от многобройните проявления на изключителната му дарба. Тези качества му помагат бързо да се присъедини към най-ярките и значими играчи в неговия спорт. Само те обаче не биха му били достатъчни, за да бъде онзи шампион, който светът познава. Те биха му донесли само единични победи и по негова собствена преценка, най-много да го бяха наредили по-назад в топ 10. Тези по-долни места в ранглистата на тениса приличат, образно казано, на базов лагер, откъдето започват най-трудното от изкачването към върха. И както е в алпинизма – колкото по-нагоре се изкачваш, толкова по-разреден става въздухът, така е и в тениса – колкото повече се доближаваш към целта, толкова по-трудна става всяка крачка.

Какво е необходимо за постигане на целта си, Федерер трябва да установи сам и да работи, за да попълни липсващите части в един жесток процес. Тъй като има дарбата да използва докрай таланта си, да го опитомява и целенасочено да го доразвива, премахвайки слабостите си, накрая му се удава да шурмува върха. И понеже горе му харесва много, прави всичко по силите си, за да остане там. Неговият фитнес треньор Пиер Паганини коментира това така: „Той подчини цялата си житейска философия на това да използва таланта си докрай“.

Най-важното качество в тази мисия е неговата безкомпромисност. Тя му позволява да получи предимство във всичко и срещу всички (също и срещу себе си, когато трябва да определи пътя, по който ще поеме). Неговият лежерен начин на общуване, както и изявите му на шоумен, на когото всичко му е лесно, не предполагат, че всъщност е силен, целенасочен перфекционист, устремен напред и организиран до най-малката подробност. Той разбира, че този световноизвестен, високопрофесионален индивидуален спорт изисква егоцентризъм над средното ниво и че сантименталностите в него са неуместни.

Тази твърдост не отива на неговия благ, емоционален и ведър характер, както и на фината му чувствителност, която го кара да пролива сълзи както при възхитителни победи, така и при тежки поражения. Но той бързо разбира, че трябва да я усвои, за да изпълни целите си. Стремешт му към съвършенство още отрано го е оформил по такъв начин, че нито една цена не му се струва прекалено висока и нито една жертва – прекалено голяма. Самият той още тринайсетгодишен стъписва родителите си, като решава да напусне родния си дом и да се запише в програмата за подрастващи на Швейцарската федерация по тенис. Приема да се откъсне от близките и приятелите си и да живее при чуждо семейство, което говори непознат за него език. Тренира много, учи, страда за

дома, а на тренировките не е най-добрият, а само едно от момчетата – дори в началото е сред най-лошите. Но прехапва устни и продължава, защото целта е пред очите му.

Упоритостта и безкомпромисността на Федерер се веят като червено знаме през цялата му кариера. Щом забелязва, че трябва физическата му форма да се подобри, наема възможно най-добрия фитнес треньор и започва да следва строга кондиционна програма. Щом установява, че като европейец се измъчва от горещината, която е постоянен спътник при всички важни турнири, премества тренировъчната си база в Дубай. Температури от порядъка на 30–40 градуса са идеални, за да привикне към бруталните условия, при които се провеждат турнирите в Австралия, Калифорния или Флорида. Ясното му намерение е да бъде подготвен за всякакви изпитания.

Когато прозира, че пресконференциите и интервютата са важна част от ежедневието на един тенисист, се открива почти безусловно и грабва шанса да добави нещо повече към профила си, а и към този на тениса като цяло. Когато поводителите да стъпва на червения килим и да се движи сред висшето общество се увеличават, забелязва, че не се чувства добре с костюм и вратовръзка. Тогава заедно с Мирка решават да се обличат официално, когато излизат, за да свикне и да се чувства добре, когато трябва да присъства на следващото насрочено събитие.

За разлика от повечето си колеги, той е готов да приеме и по-малко приятни съпътстващи явления в пълния им обхват и да се опита да извлече от тях най-доброто. Към способностите му спада и това, че не обича да си усложнява живота ненужно – държи на простите неща. Дали става дума за уморително пътуване, неизменна част от което е часовата разлика (летенето не му допада особено в младежките години), за живеене по хотели или за нарастващите задължения покрай турнирите, спонсорите и медиите – към всичко това той се опитва да подхожда с позитивна нагласа. Старае се да не допуска да бъде въвлечен в допълнителни дейности, които отнемат от енергията му и могат да го принудят да изпусне целта си от поглед. С увеличаването на успехите става все по-безкомпромисен.

При това той се е доказал отрано като водеща фигура, като човек, който е определил посоката си и неотклонно я следва. Също като безкомпромисен лидер на рок банда или перфектен диригент не се плаши от трудностите, когато види възможност да оптимизира работата си, в неговия случай – качествата си на тенисист. В интервю за един от своите спонсори казва: „Вътре в себе си нося малко от качествата на лидера. Било във футбола, било в училище – често привличах внимание върху себе си и не ми беше неприятно да бъда в центъра на събитията. В началото бях едно плахо момче, но чрез тениса това скоро се промени“. „Добрият лидер не трябва да се страхува да бъде отпред дори когато става трудно – обясняваше той. – Начините, по които преодолява кризата, отличават добрия лидер. Той има нужда от солидна порция самочувствие. Аз изпълнявам ролята на лидер не само в тениса и в моята фондация, но и в моя екип. И винаги забелязвам колко е важно да задавам посоката, от една страна, а от друга – да се вслушвам в съветите и винаги да бъда отворен за критика“.

През годините е задал вече посоката, особено що се отнася до работата с публичността. Той вижда себе си (не на последно място заради многобройните пресконференции и интервюта, които трябва да дава) като говорител на своя отбор – останалите явно са на заден план. Мирка бързо се отказва от това, Стефан Едберг говори с медиите само за своята роля в тима, и то само когато наистина се налага. Иван Любичич, един така комуникативен човек, изпада в трайно мълчание в публичното пространство, след като идва в отбора. Същото важи и за сменящите се физиотерапевти, които нито веднъж не

бяха на разположение за медиите. Дори Мери Джо Фернандес, бивша водеща тенисистка и телевизионен експерт, никога не даваше интервюта на тема Федерер, който беше бизнеспартньор на съпруга ѝ Тони Годсик. Единствено родителите му, Северин Люти и Пиер Паганини се появяват от време на време пред медиите, но много избирателно. Тази медийна политика осигурява спокойствие и пред видимост и гарантира, че няма да възникнат нови проблеми, които после шефът да се налага да решава.

Колко твърд може да бъде Федерер, проличава при някои негови лични решения. Когато става дума за това кого да наеме за свой първи частен треньор – приятеля от юношеските си години Питър Картър или Петер Лундгрен, взема решение в ущърб на австралиеца, защото той познава професионалната тенис сцена по-малко от шведа. Още преди двайсетия си рожден ден прави така, че Швейцарската тенис федерация да свали неприятния му капитан Якоб Хласек, първия швейцарски топ играч, който от 2000 година има петгодишен договор с федерацията. През април 2001-ва в Нойенбург се стигна до раздор. След една загуба от французина Никола Ескуде Федерер обяснява посреднощ: „Истината е, че с Якоб Хласек повече не върви. Отдавна имаме проблеми помежду си, но сега вече просто не става. Нямам никакво желание да излизам на корта“. До себе си той има нужда от капитан, с когото да говори, да се разбира и да се шегува. „С Якоб не е такъв случаят.“ Хласек е неговата пълна противоположност – методичен, дисциплиниран работник, който води отбора по авторитарен начин и иска да го държи във възможно най-малък състав. Скоро след това договорът му е прекратен и Питър Картър заема мястото му на ръководител на отбора, като асистент му става Петер Лундгрен.

След това Федерер се освобождава и от шведа като негов личен треньор, а същият сценарий се повтаря и с наследилия го Тони Роуч. Тази безкомпромисна решителност е черта от характера на Федерер, която той не е показвал дотогава: „Още като четиринайсетгодишен тичах при треньора за всяка дреболия или звънях на родителите ми, за да ги питам какво да правя – каза той през 2004 г. – Сега решенията са много по-важни и изключително трудни, но аз трябва да се справям сам. Тъй като това е моята кариера, трябва да решавам аз. Това е голяма и нелека промяна.“

В личния си живот Федерер също е последователен и логичен, малко неща оставя на случайността. Когато трябва да назначава бавачки, а по-късно и учители, които да се грижат за образованието на децата, ги кара да попълват много строг въпросник, а след това – договор, състоящ се от много страници. Стига се дори дотам кандидатките да декларират, че нямат връзка (мъжете не ги питат), защото работата изисква седмици наред да пътуват. Много от интервютата Федерер води сам, за да може да придобие ясна представа за кандидатите, преди да вземе решение.

Когато през 2014-а строи двуетажната си къща с мансарда във Волерау на Цюрихското езеро, е назначил специална охрана, чието задължение е да следи строителите да не снимат жилището му. Лични събития като сватбата му с Мирка или раждането на децата му са прецизно планирани и успешно запазвани в тайна. Както в тениса, така и в ежедневието си Федерер се старее да контролира всичко, но не обича да чува упреци, че е маниак на тема контрол.

Никога не се оставя да го разсейват краткосрочни съблазни, напротив – има пред себе си общата картина на една дълга кариера. Като на всеки шампион обаче му е нужен късмет. Например късметът да отрасне с „най-добрите родители на света“, както веднъж ги нарича. Късметът винаги да попада на подходящите хора – Мирка, Пиер Паганини, повечето от треньорите му, мениджъра му Тони Годсик. А също и късметът да бъде

пощаден от лоши контузии, за което има значение и ефективният му начин на игра, обмислената последователност на тренировките и предпазливото планиране.

Докато другите топ играчи позволяват личният им живот да ги отклонява от време на време от спорта и от резултатите (като връзката на Джон Макенроу с актрисата Татум О'Нийл или пък тази на Андре Агаси с Брук Шийлдс), при него такива неща няма. Мирка винаги държи на него безусловно, защото познава и приема изискванията, които поставя животът на професионалния тенисист, стои здраво зад гърба му и той се чувства готов да посрещне всичко, което му предлага действителността.

Къщата на родителите му е идеалното ядро за дълголетната му кариера. Спортът и тенисът са имали винаги важна роля в живота на Линет и Роберт, но те дори не се опитват да притискат сина си. Поставят му обаче ясни очертания, изискват да бъде напълно ангажиран и да се държи достойно в спорта. Застават плътно зад него и подкрепят без каквото и да е външен натиск старта на кариерата му. Задвижването ѝ обаче идва не от тях, а от него самия. По този начин семейство Федерер тотално се различава от останалите семейства в тениса, в които родителите проектират върху децата си собствените си мечти, желания и непостигнати цели и съответно изискват от тях да ги изпълнят, като често ги претоварват.

Мотивацията, която Федерер следва в спорта още от юношеските си години, е възможно най-чистата, която може да съществува: да стане толкова добър, колкото е възможно, при това изпитвайки удоволствие от играта; да не щади собствения си талант и да се опита да „играе свършено“ – главната му цел, която назовава още петнайсетгодишен. При него не става дума за това да се наслаждава докрай на чувството за победа, да разгромява болезнено съперниците си, да натрупа възможно най-много слава, престиж и пари от наградни фондове, а накрая да изкреши: „Аз съм най-великият!“.

Напрежението, което изкачването към върха води след себе си, не му е съвсем приятно, но не го и плаши. Тенисът е за него една игра и винаги ще остане такава. „Понякога си просто късметлия, че можеш да играеш – казва той веднъж. – Някои хора и медии, за съжаление, не разбират, че е съвсем в реда на нещата да играеш тенис и да му се наслаждаваш. Те смятат, че ти трябва винаги всичко да печелиш, че успехът винаги трябва да има история, иначе всичко е безсмислено, но може би всеки трябва да погледне нещата отстрани и да се запита защо започнах да играя тенис. Защото го обичах. Той е любимото ми хоби, което се превърна в професия. Някои просто не го разбират...“.

Фактът, че той пази тази детска радост и любовта си към топките дори и когато печели милиони от тях, е сред най-забележителните аспекти от неговата кариера. Това е основната причина, поради която тренировките му често се превръщат в спектакъл, а трибуните са пълни още преди да стъпи на корта. Демонстративните му мачове, които се провеждат в най-различни райони на света, прерастват винаги в забави, в зрелищни тържества. В по-небрежна атмосфера той показва трикове, различни варианти на удари, а и често добавя по нещо смешно от себе си – за тези неща няма място на нормалните турнири.

По пътя към върха Федерер има още едно предимство: по принцип той е непретенциозен човек, който винаги мисли за това, което е най-важно за него. Не се подмамва от изкушения, които не отговарят на концепцията му, не въздиша тежко след всяка възможна АТР точка или след всеки долар, който му се предлага.

Заради тази настройка му е по-лесно да изготви график на турнирите, съобразен със спортните изисквания и с изцяло стратегически разпределени фази на тренировки и по-

чивка. Както влага всичко от себе си в мачовете, така и обича да се скрие със семейството си за няколко седмици – далеч от всички и от всичко, а после да се завърне в цикъла на турнирите свеж, устремен и с нова мотивация. Това също му помага да запази радостта от тениса и по тази причина почти не показва признаци на умора.

Друго негово позитивно качество: при цялата гордост и самочувствие, които има, той не смята себе си за важен. Когато показва удари с невероятни ъгли или падащи върху линиите, става въпрос за нещо конкретно в играта, а не за егото му. Така запазва качеството, което го различава от повечето известни личности: своята естественост. Отвореният му към света характер, интересът към другите хора и позитивното му поведение му позволяват да се държи така естествено пред медиите и зрителите, сякаш си е у дома в хола. Бързо е разбрал, че е най-добре да бъде верен на себе си, вместо да играе роли. А и е енергоспестяващо.

В това също е майстор – да използва енергията си най-ефективно. Като действен и пробивен човек той знае на кого да даде някоя задача и кое той самият трябва да свърши. По този начин успява да не се изтощава от всички задължения, които му се струват. Това не е убягнало на Пиер Паганини: „Лесно му се удава да се справя с много неща в един ден. Той дарява на всички своето внимание и концентрация и понякога имам чувството, че даже успява да си почине психически, например по време на интервютата или срещите със спонсорите. Това изморява другите, но той така зарежда батериите си“.

Който е имал привилегията да гледа на живо Федерер от първите редове на някой внушителен стадион, би трябвало да е забелязал едно негово друго качество: лекотата, с която умее да се изключва от шумотевицата наоколо и да се концентрира така върху мача, съперника си, следващата точка или следващия удар, сякаш е на тренировка на най-краен корт в някоя зала. На една оживена нощна сесия на стадион „Артър Аш“, тази огромна световна тенис арена, където атмосферата беше нажежена до бяло, той се движеше в своя малък балон, напълно изолиран от случващото се около него, все едно че се намираше зад дебело стъкло. Изглеждаше направо нереално – пред 20 000 зрители, които следят всеки жест, телевизионни камери предават и най-малкото трепване, а от трибуните в Ню Йорк се чуват викове, които могат да извадят всеки от релсите.

Психическата сила, която за индивидуалните спортове е от основно значение, изглежда му е вродена. Тя се изразява в невероятната му способност напълно да се концентрира върху мига и всеки път да изважда най-доброто от себе си. Федерер е човек на момента, той се отдава напълно всяка минута и оставя впечатление у хората, че разполага с повече време от другите. В тениса, където всяка частица от секундата е решаваща, това е безценно (стига да разполагаш с достатъчно бързи крака и ръце).

Полезно е и това, че Федерер почти никога не е имал проблем да задоволи високите очаквания от позицията си на фаворит. Напротив, може така да използва успехите си и пробива си на върха, че да стане още по-силен, да черпи още повече самочувствие и да се превърне в онзи играч, който най-дълго е водач на световната ранглиста. Извор на неговата уникалност безусловно и категорично е любовта му към тениса, който за него често пъти е по-важен от душевното му състояние. Страстта му към този спорт, твърди Паганини, се е увеличила многократно към края на кариерата му – при това с ясното съзнание, че тя не може да бъде безкрайна.

Отдадеността му е част от мисията, която изпълнява за своя спорт и за неговите привърженици: „Искам да оставя тениса в по-добро състояние, отколкото го заварих аз“ – казва той веднъж. При това никога не действа в състояние на стрес – дори след поражение излиза пред медиите и хората се чудят откъде идва това вътрешно спокойствие.

Възможно е да идва от това, че като играч отдавна е изпълнил всичките си цели, а всичко останало е просто великолепен бонус. От него често може да се чуе изразът, че е „*over-achiever*“ – някой, който е отишъл толкова далеч, колкото никой не е очаквал от него, дори той самият. Революционните му успехи начело с първата му титла на „Уимбълдън“ го освобождават доста рано и го катапултират в една орбита, където той никога не е мислил, че може да стигне – и откъдето отново започва да чертае нови хоризонти.

Федерер възприема себе си не само като спортист, но и като купонджия, който може да предложи на зрителите да ги забавлява без ракета. Тук на помощ му се притичва другата му страна – спонтанна, необременена и жизнерадостна. Например веднъж на турнир от купа „Дейвис“ срещна група швейцарски фенове и веднага се впусна в действие (както през 2009 г. в Женева), като започна да припява, а хорът от запалнянковци му отвършаше: „*Where are we from? We are Swiss! Mighty Swiss! – Who is the best? We are the best...*“.

Той е спонтанен шегобиец. Няма особен талант да разказва заучени вицове, но винаги е готов за импровизации. Като например да сложи една лъжица усаби паста в яденето, без да го види Мирка, или ако някой спи в колата, да завърти парното на максималната степен. В интервютата често е толкова остроумен и отговаря така, сякаш участва в разиграване. Например преди финала в Мелбърн през 2010-а срещу Анди Мъри каза на Джим Къриър, че шотландецът би трябвало да се чувства под напрежение повече от него, защото „британците не са печелили турнир от Големия шлем от 150 000 години“, с което се надсмя над склонността на медиите на Острова да преувеличават всичко. Някои разбраха това съвсем иначе и го обвиниха в подклаждане на психологическа война.

Федерер не е човек, който се натрапва, слага си някаква маска и само говори какво се очаква от него и какво ще му донесе бонус точки. Той се показва като по-малко сърдечен от Рафаел Надал например, който благодари на всички във всяко интервю и раздава целувки на статистките и на стажантките, които свалят интервютата му. Обаче Федерер се забавлява повече – като на спонтанното му изпълнение на един рожден ден на Тони Годсик в Австралия, където заедно с Томи Хаас и Григор Димитров пяха парчето „*Hard To Say I'm Sorry*“ под акомпанимента на тъста на Томи Хаас, Дейвид Фостър, композитора на песента. (Втората, професионално обработена версия на единствената доскоро песен на „*One Handed Backhand Boys*“ беше подобрена по незабравим начин).

Това, че някои тълкуват тази спонтанност като деспотичност и арогантност и смятат, че той иска да извади на преден план нещо друго, е обратната страна на медала, но такава, която той може да преживее.

35. „Мона Лиза“ на тениса

Връзката с Мирка е един от най-важните фактори в кариерата на Федерер. Трогателно е, че съдбата решава да прекъсне нейната спортна кариера (под името Мирослава Вавринец) точно когато той прави своя пробив. От този момент нататък тя няма да се грижи за собствените си тренировки, турнири и пътувания, а за неговите, и ще бъде точно там, където той най-много се нуждае от нея. Ако не беше станало така, кариерата на Федерер, връзката му с нея, а най-вероятно и целият му живот щяха да се развият другояче – обаче едва ли по-добре.

По време на безкрайната пауза поради контузия Мирка преживява доста тежки месеци. Стои си у дома, гледа тенис турнири по телевизията, страда. Когато през 2003 г. Роджър печели „Уимбълдън“, кракът ѝ още не се е оправил и тя се примирява с края на

кариерата си, който е неизбежен. Обръща се изцяло към спортния живот на приятеля си и намира в него нов смисъл за себе си – така може да осъществи мечтите си, свързани с тениса, само че този път не е на волана, а помага като навигатор.

В тези тежки за нея моменти Роджър бил нейната голяма опора, каза тя в едно интервю, което направих с нея за вестник „Зонтагсцайтунг“ на „Уимбълдън“ през 2004 г. „Когато той печели, все едно аз съм спечелила. Аз преживявам всичко заедно с него и знам за какво става дума. Той споделя всичко с мен. Роджър ми върна живота в тениса. Само че сега всичко е по-интензивно в сравнение с времето, когато самата аз играех, защото той е № 1.“

Мирка приема, без да се оплаква, че нейните желания остават на заден план: „Първо е тенисът, после той и чак тогава идва моят ред. Но аз разбирам това прекрасно“. Сега става дума за него, не за нея. „Сега той е № 1 в света. Това се случва веднъж в живота. Ще дойде и моето време. След тениса. Така си обещахме.“

И тя е там не само като негова приятелка или за украса, а и като асистентка, която бързо поема важни функции в отбора. Отговаря за работния календар, за контактите с медиите и въпросите за интервютата, за пътуванията и за резервирането на хотелите. Тази помощ е важна за Роджър, защото тогава той сменя цялото си обкръжение. В края на юни 2003-та, т. е. дни преди първата победа на „Уимбълдън“, той прекратява договора с американската мениджърска агенция IMG. „Едно, после друго, с IMG нещата се натрупах. Не мога и не бива да обяснявам повече – каза той. – Има твърде много неща, с които не съм съгласен.“

В бъдеще Роджър иска да работи само с хора, на които има 100% доверие. Освен Мирка и Пиер Паганини, такива са родителите му. Те се оказват в центъра на новата структура на сина си. Така е основано дружеството *Hippo GmbH* със седалище в Ботминген, като името (от хипопотам) навява асоциации за Южна Африка. „Жена ми и аз често наблюдавахме тези животни по време на ваканциите ни там и много ги харесвахме“ – обяснява Роберт Федерер. През есента на 2003-та Линет напуска окончателно „Циба“ и оттогава работи изцяло за сина си.

Горе-долу по това време той се изнася от къщата в Ботминген, която е делил с родителите си последните две години. Заедно с Мирка се нанасят в първото си общо жилище, в съседния Обервил. Приятелката му използва времето, когато той не е активен, за да създаде и да пусне на пазара нова козметична линия. За тази цел е създадено акционерно дружество заедно с главния мениджър Йоахим Бенке от Тургау и е създадена линията „Рф Козметикс“. Както стана ясно впоследствие, това беше една от най-грубите и необмислени грешки в успешната история на Федерер извън корта, а и както се оказа, доста скъпичка. Когато се появи парфюмът *Feel the touch*, експертите в бранша веднага оцениха лансирането на козметичната линия на конкурентния пазар като високорисково, а с оглед на младежката му възраст, и като прибрзано. Вече през 2006-а гилотината падна и производството беше преустановено.

Ангажиментите на Мирка в ролята на асистент са много и скоро става ясно, че в грижата за медиите тя не е на мястото си. Все повече се изтощава от нарастващите желания и изисквания на журналистите, от една страна, и от ограниченото време на своя приятел, от друга. Тя е тази, която трябва непрекъснато да дава откази, а това никак не стимулира популярността ѝ. Тук малко помогна това, че след победата в Хюстън в края на сезона 2003-та двамата канят представители на швейцарските медии на шампанско и *Small Talk* – един много симпатичен жест.

Федерер забелязва, че ситуацията не е много изгодна за Мирка. Създава се напрежение между източношвейцарката и някои журналисти. На Australian Open бях наблизил, когато тя и един репортер, който беше написал нещо остро срещу нея, се скараха шумно и взаимно се обиждаха. На младата жена не ѝ се нравеше, че в публичното пространство се появяваха все повече интервюта или изказвания от нейно име, които бяха много остри, или пък тя не беше упълномощила никого да публикува тези материали. По природа Мирка беше отворена, приказлива и достъпна и това понякога ѝ пречеше, Федерер реши да я свали от огневата линия. Отсега нататък тя просто не трябваше да дава никакви интервюта – едно решение, което тя изпълняваше последователно. „Така ще можем да запазим най-добре личния си живот“ – каза Федерер в края на 2006 г.

Три години по-късно той се изказа по-конкретно по този въпрос: „Отначало излизаше много информация, което не ми харесваше. Искях хората да ми имат доверие в случаите, когато нещо трябва да остане скрито или пък е прекалено лично. Тогава посъветвах Мирка да не дава повече интервюта. Тя беше раздвоена. Грижеше се за контактите с медиите, често беше цитирана и се превърна в лошата, която винаги казва „не“. Първо 50% „не“, после 90%, след това 99% и накрая – 100%, защото аз все няхах време. Не исках това за нея. Беше много неблагоприятна работа. Сега е щастлива, че не трябва повече да се занимава с това“.

В същия разговор стана дума за техните отношения: „Ние знаем, че животът ни е супер, но от друга страна, понякога е труден. Винаги си в обектива, трябва да живееш някак си по-различно от начина, по който искаш това да стане. Тя винаги ме е подкрепяла безрезервно, аз нея също. Най-много обичаме да прекарваме времето си сами – имаме нужда от това, защото винаги сме част от някаква група“. Той гледаше на Мирка най-вече като на своя съпруга и майка на децата му, но тя беше също и член на отбора му. „Винаги си казва мнението, силна личност е. Също и от екипа си не очаквам всеки само да кима, искам всички да ми казват истината.“

Когато веднъж трябваше да направя портрет на приятелката му за програмния брой за Australian Open, той се нае да говори за нея. Тогава още няхаха деца и описа новата ѝ роля така: „Тя резервира полети, хотели, следи дали на турнирите всичко върви добре и се грижи за всичко, което правя извън тениса. Организира календара ми и се грижи за ваканциите ни“. При това е за него истински съветник. „Тя ми дава твърде много.“

Мирка е мека по характер, но има и твърда страна, която вече показва по време на тенис кариерата си. Тя умее добре да пази интересите си, дори и от мъжа си, за когото каза през 2004-та: „Роджър понякога е като 12-годишен, понякога като на 35, като някой, който иска да помогне на всички и да говори само хубави неща. Когато спорим с родителите му, вижда нещата много ясно и безпристрастно. Понякога ни изумява“. Това, че често се жертва заради него, не ѝ пречи да изрази мнението си. Или пък да му каже например че смята, че той твърде дълго е на път с момчетата от отбора за купа „Дейвис“. На швейцарската тенис сцена през 2010 година упорито вървеше един слух, че тя го е накарала да не пътува с отбора за Казахстан. Там тимът загуби категорично и отпадна.

Тя отговаря за личния им живот извън корта, за социалните контакти и за избора на дестинации за почивка. Прави го с удоволствие, защото той харесва добрия ѝ вкус и споделя нейните предпочитания за хубавите хотели и ваканции на Малдивите или на Мавриций. Мирка е и спаринг-партньор и в спешни случаи Федерер може да загрява с нея преди мач, ако има желание и няма никого друго на разположение. Това се случи например преди финала в Хамбург през 2007 година. След това той внезапно постигна най-хубавата победа и стана първият от две години насам, който победи Надал на клей.

Прегърна тогавашната си приятелка още на корта и говореше с възхищение за нея. Публичните прояви на любов от негова страна бяха още редки в този период, но с времето станаха по-чести и по-силно изразени.

Може би най-хубавите думи за нея намира в Австралия, когато отдавна му е съпруга и двамата са станали родители на четири деца. След 18-ата си титла от Големия шлем той казва: „Тя беше с мен още когато няхах нито една титла, а след 89-тата е още тук. Има най-важната роля за мен – тя го знае, аз го знам, всички го знаят. Щастлив съм, че е моя съпруга и мой най-доверен човек и че винаги ми казва истината“.

Година по-късно, на същото място, но след като беше завоювал 20-тата си титла, обясни: „Моята жена направи възможно всичко това. Без подкрепата на Мирка отдавна нямаше да играя. Преди няколко години имахме открит разговор за това дали би ѝ харесало да продължава по същия начин. Щастлив съм, че толкова много ме подкрепя, че е много ангажирана с децата. Не бих могъл да бъда разделен от тях за повече от две седмици. Този живот без Мирка просто нямаше да съществува“.

Понеже отдавна не дава интервюта, през годините съпругата на Федерер се превръща в мистерия. Като прочутата картина на Леонардо да Винчи „Мона Лиза“, която се намира в Лувъра – всеки познава лицето ѝ, изразът на което обаче трудно може да се интерпретира. Често може да бъде видяна да почуква с пръст по мобилния си телефон, да окуражава мъжа си, на снимки, облечена в красиви рокли, или пък е децата. Във време, в което почти всеки вярва, че може да коментира какво ли не в социалните мрежи, тя остава безмълвна, държи се, сякаш се намира зад стъклена стена и въпреки това може да бъде забелязана навсякъде. Това я прави по-тайнствена, неуловима и по-интересна. През 2017 година в Швейцария тя е най-търсената жена в Гугъл.

36. Сержант Пепър

Извън корта Федерер е всичко, но не и някоя луда глава, която се впуска в рискове и руши граници. Скоковете с парашут или бърджии са истински ужас за него (за разлика от треньора му Северин Люти, който ги обожава) – вместо приключенска ваканция предпочита да бъде със семейството си на някой спокоен плаж на Малдивите. Увеселителният парк *Kings Island* в Синсинати се намира съвсем близо до тенис комплекса и през 2018 г. той казва: „Малко ме е страх от влакчетата, но четиригодишните ми синове ги обожават“. И когато трябва да се прехвърли с въже над заледен водопад при едно планинско изкачване, го прави само след като Бър Грилс, известният пътешественик и автор на документални филми, го уверява, че нищо няма да му се случи.

Въпреки този немного приключенски и непретенциозен начин на прекарване на свободното си време, Федерер никога не е имал репутацията на еснаф. Успехите, които празнува, го правят достатъчно атрактивен. Понеже той полага доста усилия (и му се получава!) да излъчва класа и елегантност във всяка ситуация, скоро е признат за стилна икона, има вид на идеалния зет или на истински рекламодател. Списание „Швайцер илюстрирте“ пише през 2006-а: „Перфектни удари, перфектен аутфит. Роджър Федерер е непобедим на всеки един терен. Никакво маниерничество, никакви скандали. Ас във всяка ситуация“. Изданието цитира думите на модния стилист Клифърд Лили: „Федерер има класа и стил, а това не може да се купи. Напомня ми за младия Кари Грант“.

Промяната на Федерер от облечен в дънки спортен фен към елегантен мъж става през 2005-а, когато подстригва дългата си до раменете, невинаги подредена коса и започва

все по-често да се появява със стилна къса прическа и шикозни дрехи. Разбира се, движещата сила зад тази промяна е Мирка. Самата тя излъчва блясък и иска да го въведе в света на модата. И в тази област Федерер се прояви като добър ученик, защото през 2017-а списание „Венити Феър“ му отрежда второто място в класацията за най-добре облечен мъж в света. Той отдавна гледа на света на тениса и на публичните си изяви като на сцена, където да се изяви по артистичен начин. Тъй като не се взема твърде на сериозно и е склонен към експерименти, понякога се случва и да прекали.

В неговия бокс все по-често започва да се появява британката Ан Уинтур, която е главна редакторка на американското издание на „Вог“ и се смята за една от най-влиятелните жени в модния бранш. От време на време Федерер е гост на модни ревюта в Милано, Париж или Ню Йорк. В негов личен подиум обаче се превърна „Уимбълдън“. В старанието си да покаже дълбокото си уважение към състезанието с най-богати традиции, а в същото време и да внесе разнообразие в „Ол Ингленд Клъб“, започва да се показва със специално облекло и аксесоари в бяло, защото това все още е доминиращият цвят на турнира. Така през 2006-а се появява в бяло сако с избродирано в златно лого на външния джоб – само че не с познатите по-късно инициали ЯР, а само едно стилизирано Б. По-нататък продължава с експериментите, появявайки се с плетена жилетка със златни кантове, както и с дълги панталони с ръб.

Посланието, което Федерер изпраща чрез облеклото си, е възприето по различни начини и не е добре прието навсякъде. „Сякаш търсеше мястото си в историята – написа Саймън Барне, водещ спортната колонка в „Таймс“. – Честно казано, изглеждаше като някой наконтен художник или декоратор – злословеше той и накрая заключи: – Цялата тази ретромода носи следното съобщение: бие виждате не само един шампион, но и една легенда.“

Всъщност появата на Федерер в този необичаен костюм изобщо не минава по сценарий. В суматохата покрай петата си победа на „Уимбълдън“, е която изравни рекорда на Бьорн Борг, той е обул панталоните си наопаки. По време на награждаването забелязва това пръв, опитвайки се да бръкне с ръка в джоба си. „Едва ли някой е видял“ – коментира той малко по-късно. Само че някой от английската преса беше забелязал и каза: „Какво става? Ципът му е отзад. Това е много неловко“.

Върхът на смелите му изяви на „Уимбълдън“ обаче предстои. През 2009-а се появява на Централния корт във военна униформа от времето на колонизацията – горната дреха, панталоните и обувките му имат златни черти, емблемата на „Найк“ и инициалите му също са в златно. Дори лицевата част на белия му сак блести в същия цвят. С това бързо се превръща в мишена за сарказъм и подигравки. Изглежда като „кръстоска между сержант Пепър и нещо от „Офицер и джентълмен“, написа „Мирър“, а „Дейли телеграф“ го качи в галерията си за най-лошо облечени спортисти.

„Знаех си, че ще предизвикам по-агресивни реакции – признава Федерер. – Или се харесва много, или се коментира с омраза. Обаче аз не мога да стоя в златната среда като някое добро момченце.“ Той разбира, че е заложил на твърде много злато в облеклото. Целта му обаче не е да направи връзка с трофея.

Някои намират за немного тактично, когато през същата година той побеждава Анди Родик с 16:14 в петия сет и е облякъл суитшърт с избродирано число 15 на него. Всъщност с петнайсетата си титла от Големия шлем той подобрява рекорда на Пийт Сампрас. „Шокираща проява на злорадство“ и „Удар в лицето на Родик“ е това пред очите на всички, смята „Ню Йорк Таймс“.

„На „Уимбълдън“ се опитахме да съживим историята, по-точно времето, когато играчите са носели жакети и жилетки – оправда се Федерер през 2018-а пред британското издание на GQ. – Но малко прекалихме. Въпреки това тези моменти се помнят дълго, а аз съм готов да поема риска.“ През 2013 година той отново прекрачи границата, като се появи на „Уимбълдън“ с обувки с оранжеви подметки. Организаторите го предупредиха да ги остави в шкафа и да ги смени с бели, както е по правилата.

Извън корта Федерер също поема рискове. Като през 2017-а, на галата в Ню Йорк, когато той е облечен в смокинг на „Гучи“ с избродирана с кристали кобра на гърба си. Или пък на фотосесия за списание GQ, което предишната година го е обявило за „най-стилният мъж“ и априлският им брой на 2017 г. излиза с негова снимка на корицата. Най-предизвикателната или най-несполучливата, снимката показва как той се протяга лениво на едно издадено на преден план канапе с вълнено (с външен косъм) покривало, облечен с къси панталони, сако и държи купата от Australian Open в лявата си ръка.

37. Марката RF

Линеш Федерер не вярва на очите си, когато прочита едно от първите обширни интервюта на сина си. Това, което пише там, ѝ се струва странно. На въпроса какво ще си купи, когато спечели по-голяма сума пари, той отговаря: „Мерцедес“. Не могла да познае своя Роджър. Той още ходи на училище, няма дори шофьорска книжка и е изцяло отдаден на спорта. Става ѝ любопитно и се обажда в редакцията на седмичното списание, за да разбере дали наистина така е отговорил. Там проверили нещата и се оказало, че репортерът е чул грешно. Отговорът не бил „Мерцедес“, а „повече сидита“³⁹.

Този анекдот показва, че Федерер още от младежките си години е скромен, задоволяващ се с малко човек. Предпочита духовното – като добрата музика – пред материалното, финансовото му благосъстояние, което чрез неговата харизма и успехите нараства многократно през годините, е само приятно допълнение към това, на което е отдаден – да играе тенис. По ирония на съдбата по-късно все пак кара коли на известната немска марка, и то най-шикозните и най-скъпите модели. Но не трябва да плаща за тях, напротив – дори получава пари. През пролетта на 2008 г. той сключва многогодишен рекламен договор с *Mercedes Benz China Ltd*, а десет години по-късно съвместната им работа се разширява по целия свят.

Той не губи скромността, за която говореше майка му, дори когато доларите започват да пълнят сметката му, и то с много нули отзад. Той става най-добре платеният спортист и най-известното рекламно лице сред останалите атлети. Въпреки че тенисистите по правило се нареждат след най-добрите баскетболисти, боксьори, голфъри, футболисти и други суперзвезди на световния спорт, особено в САЩ.

Скромността на Федерер е, колкото и странно да звучи, основната причина за успеха му като рекламно лице. Той никога не е бил продуктово позиционирана и екстравагантна звезда, напротив – държи на качества като непретенциозност, доверие, естественост и отговорност, като същевременно е стъпил здраво на земята. Такъв, в какъвто без колебание ще вложиш средства.

„Аз се задоволявам с много малко – каза ми той веднъж, в по-късната фаза на кариерата си. – Това може да бъде вечеря с приятели, среща с някой познат или пък да прочета някоя книжка на децата. Може да бъде най-малкото и просто нещо.“

³⁹ Игра на думи (MERCEDES – MEHR CD-S). – Бел. пр.

Ако Федерер е имал изобщо финансови проблеми, то това е било най-вероятно в самото начало на кариерата му. Още от 1998-а разходите му се покриват от доходите от наградните фондове в турнирите и от подпомагането от страна на федерацията. Облеклото си получава от „Найк“, ракетите – от „Уилсън“, а кордажите – от „Бабола“. Една швейцарска телефонна компания покрива сметките му за телефон, което той намира за страховтно. „За финансите бяха отговорни родителите ми. Аз въобще не исках да знам колко пари получавам, защото можеше да се промени отношението ми към тениса“ – каза ми той още като младеж.

Отдавна беше обвързан с договор с американската агенция IMG, която някога беше водеща в света на тениса. Спонсорството тогава още не беше така развито. Трябваше да минат много години, докато Федерер стане известен и ценен като рекламен партньор извън Швейцария и не само в тениса. Преди първата си победа на „Уимбълдън“ освен договорите за екипировка с „Найк“ и „Уилсън“ имаше много малко други рекламни ангажименти – с „Еми“ (млечни продукти) и „Ролекс“.

Съдбата пожела веднага след пробива си на „Уимбълдън“ 2003 да се откаже от IMG и да създаде своя Inhouse Management. В центъра на тази структура са родителите му, приятелката му Мирка, адвокатът Бернхард Кристен, който през 2014 г. внезапно почина, както и Ролф Ауер – финансов и данъчен консултант, фокусират дейността си в HIPPO GmbH със седалище в Ботминген, което по-късно премина в Tenro AG – „тен“ от „тенис“ и „ро“ – от „Роджър“. После към тази структура добавят Tenro Event AG, което отговаря за организацията и подпомагането в областта на спорта, изкуството и културата, а после и Tenro Holding AG.

Недостатъчно опитният тим скоро стига до предела си в обслужването на първия в световната ранглиста. Не че правят грешки, като например да се впуснат в търговия с акции или пък да действат необмислено. Просто представата на Федерер за собствената му пазарна стойност междувременно се е променила. „Роджър се превърна в перфекционист. Стана много взискателен – казва майка му през април 2004 г. – Искаше да получава непрекъсната информация, направо беше педантичен.“

Първоначално в областта на спонсорството не се случва нищо конкретно. През лятото на 2004-та „Морис Лакроа“ заменят „Ролекс“. През есента на същата година Федерер признава, че обкръжението му не е на мястото си. „Много ни се събра, особено на майка ми и Мирка – каза той. – Аз не съм някой, който брои парите. Но сега съм в такава фаза на живота си, че не искам да проспая всичко.“

Това, което му липсва, е обвързване с международна мрежа от опитни мениджъри. Затова през 2005 г. се спира на една световна агенция, но този път при други условия и различна позиция. Малко изненадващо обявява, че това отново е IMG, въпреки че преди две години се е разделил с нея. Междувременно тя е станала собственост на милиардера инвеститор Тед Форстман, който иска непременно да го върне обратно и полага немалко усилия за това. Човекът, който му отваря вратата към това начинание, е Моника Селеш – деветкратната победителка от Големия шлем. Тя се среща с Роджър и Мирка и настоява да се обърнат към IMG, като предлага точно кой да стане мениджър на Федерер: Антъни Люисън – Тони Годсик, който дълги години обслужва самата нея.

Роденият през 1971 г. в семейството на ортопед и учителка нюйоркчанин произхожда от интересен род. Дядо му по майчина линия, Ричард Люисън-младши, бил член на финансовия сектор на градската управа на Ню Йорк и бил тясно свързан с политиката. Прадядо му, който бил роден в Германия и получил докторската си степен по хирургия

във Фрайбург, направил революционно откритие – как да се преодолее съсирването на кръвта при преливане.

Още от младежките си години Тони Годсик е фанатично отдаден на спорта. Играе американски футбол и следи интензивно изявиите на легендарните спортни клубове – от „Рейнджърс“ през „Никс“ и „Джайънтс“ до „Янките“. Учи в „Дартмут колидж“ в Ню Хемпшър, докато през 1991-ва не започва практика в Шв, където среща Моника Селеш. Някогашната № 1 в женския тенис и младият студент веднага си допаднат. Толкова много, че през 1993 тя предлага на боса на IMG Марк Макормак да наеме стажанта като служител на агенцията. Той се съгласява. Само че няколко седмици по-късно, на 30.04.1993 г., Моника Селеш е намушкана с нож от полудял фен на съперничката ѝ Щефи Граф и така тежко я наранява в гърба (а и в душата), че тя остава извън корта за неопределено време.

Годсик трупа опит в главната квартира на IMG в Кливланд, Охайо, докато Селеш не се завръща през лятото на 1995-а. „Аз бях 24–25 годишен и работех с една от най-големите тенисистки на всички времена“ – разказа ми той веднъж. През април 2000 г. се жени за Мери Джо Фернандес, бивша състезателка в топ 5 и двукратна олимпийска шампионка на двойки, която е приятелка на Селеш. През следващата година им се ражда дъщеря, Изабел, а след още три години – син, Николас. Скоро семейството на Годсик става неразделна част от антуража на Федерер.

Освен за Селеш, която излиза на своя последен турнир от Големия шлем през 2003 г., Годсик се грижи за интересите на Анна Курникова, Томи Хаас, Даниела Хантухова и Линдзи Девънпорт. За пръв път той среща Федерер в Ню Йорк, в деня след неговата победа на US Open 2005. Химията между двамата проличава веднага и още същата седмица Федерер подписва с IMG.

Годсик бързо внася раздвижване в неговото обкръжение и се старее да го представи като „световноизвестна спортна икона“ – един от любимите му изрази – както и да използва максимално маркетинговия му потенциал. От 2006 г. започват да преподписват вече съществуващи договори или да откупват временно други – като този с „Морис Лакроа“, заместен отново от „Ролекс“. Сключват нови, например с „Юра“ – швейцарски производител на кафемашины. С производителите на спортни стоки „Уилсън“ Федерер сключва доживотен договор.

Годсик се съгласява, че фирмата Inhouse Management на Федерер не се е впускала в сключване на прибързани или необмислени договори за спонсорство – такива просто няма. Американецът разполага със знанията и опита как се сключват сложни договори в професионалния тенис и има ясна цел. Той се стреми към първокласни и дългосрочни партньорства, участниците в които трябва да се отправят „на дълго пътуване в добри и не толкова добри времена“, както казва той, а не на кратка екскурзия. „Образно казано, заварих едно бяло платно, на което ние трябваше да нарисуваме най-прекрасната картина“ – казва още. После добавя, че вече е бил част от екипа на Федерер и нямало връщане назад. „Стараехме се да свържем Роджър с марки, към които той има отношение. Търсехме стабилни фирми, които са достигнали върха в своята област и са глобално ориентирани. И разбира се, търсехме партньори, свързани с родния му пазар. Въпреки че се беше превърнал в световноизвестно лице, беше важно да остане близо до швейцарските си корени.“

През януари 2007 г. Федерер подписва своя първи наистина сериозен договор с един концерн, който няма нищо общо нито с тениса, нито пък беше от Швейцария. В Дубай той е представен като едно от трите рекламни лица на принадлежностите за бръснене

„Жилет“. Другите двама са Тайгър Уудс и френският футболист Тиери Анри. Триото замени Дейвид Бекъм, английската футболна звезда, който рекламира продуктите на компанията дотогава. Този договор, който е на високо ниво във всяко отношение, се оказва крайъгълен камък за Федерер. Многообразните маркетингови инициативи са лансирани чрез рекламната си кампания в 150 страни и за много кратко време го превръщат в световна мегазвезда, която, между другото, се радва на своята популярност в света на спорта.

През 2007 негов партньор става NetJet, фирма, която се занимава с бизнес и частни полети. Това партньорство му донася привилегията да пътува по-често с частни самолети, главно за къси полети. През пролетта на 2008-а е подписан вече споменатият договор с Mercedes Benz China Ltd. С него е свързана и програмата за развитие, която разработват съвместно с китайската федерация, за популяризиране на тениса в Китай и за подпомагане на младежи в този спорт.

За швейцарските фирми с международно участие Федерер бързо се превръща в жадувана и ценна (макар и невинаги финансово изгодна) фигура. Той олицетворява ценности, които са типично швейцарски – благонадеждност и качество. Инициалите RF – символ на вдъхновение, дружелюбност, дух за борба, смелост, положително отношение към живота, които дългогодишният му спонсор „Найк“ превръща в рекламно лого, са неизменно свързвани с качества като класа, феърплей, елегантност, талант, ентусиазъм, сърдечност, решителност, оптимизъм, гордост, инстинкт, атлетичност, креативност, страст, отдаденост, човечност, жертвоготовност, симпатия и... някаква магия. Мечтана комбинация за всички спонсори.

По отношение на монограма RF „Найк“ се връщат на версията, лансирана от Мирка още от 2003-та, когато развива козметичната му линия – едно завъртяно R без перпендикуляр, крачето на което преминава във F. „Найк“ го дооформят, отстранявайки и вертикалната чертичка на F.

С това лого, което украсява продуктите на „Найк“, Федерер заздравя още повече връзката си със своите почитатели. Той няма нужда от някакъв символ, който да бъде свързан с него – като крокодила на Рене Люкост или извитите рога на бик на Рафаел Надал. Логото RF в тениса е подпис, точно както инициалите TW за Тайгър Уудс в голфа или CR7 на Кристиано Роналдо във футбола. Близостта между RF и TW не е изненада, защото техните мениджъри Тони Годсик и Марк Стайнберг са колеги в IMG, а също и приятели.

През 2018 г. Федерер трябва временно да се раздели със своето лого. Десетгодишният му договор с „Найк“ изтича и двете страни не го подновяват – твърде много се са раздалечили в представите си за бизнеса, Федерер обръща гръб на американците и сключва дългосрочен договор за реклама с японската марка „Уникло“. Това му дава шанс да се задържи в модния бранш след приключването на кариерата си, тъй като японците произвеждат не само спортна линия, а и ежедневно облекло.

Родният пазар остава в центъра на дейността му извън корта. След полетите, „Ролекс“, „Еми“, „Юра“ и националното застраховане, през 2009-а световната звезда добавя една водеща марка шоколади от родината си – „Линдт“, от Lindt&Sprüngli.

Само няколко дни по-късно става известно, че е сключил договор с Credit Suisse. Втората по големина швейцарска банка за първи път се спира на спортист от тениса, след като преди това е ангажирала звезди от футбола, голфа, конния спорт или Формула 1. Договорът за партньорство е сключен за срок от десет години и съдържа клауза, според

която един милион долара годишно трябва да се превеждат директно във фондацията на Федерер.

Скоро в Швейцария няма отървяване от Федерер. Негова дигитална версия на огромен екран посреща пътниците на летището в Цюрих и ги подканя да си направят селфи с него. Неестествено уголеменото му изображение върху един локомотив кръстосва Швейцария надлъж и нашир. По телевизията редуват непрекъснато рекламните спотове с него. За фирмата за телекомуникации „Сънрайз“, чието лице стана през 2015-а, скача с главата надолу от небостъргачи или виси от хеликоптери. Появява се на самотен остров като Робинзон Крузо, опитвайки се да запали огън с ракетата си. Играе тенис срещу роботи, праща топки към нереално отдалечени мишени... Портфолиото му толкова много се запълва от швейцарски фирми, че той се вижда принуден да отказва оферти от родината си, макар и привлекателни. Дори такива, които са много подходящи за него – като на продуцентите на висококачествени аудио системи. Реално претоварен е и затова поставя граница, Федерер отзад, Федерер отпред, Федерер навсякъде.

Присъствието му като рекламно лице на международно ниво също се увеличава драстично. Дали на плакат на площад „Сан Марко“ във Венеция, или на билборд между Манхатън и „Флашинг Медоус“, дали на лондонските или на нюйоркските таксита, или на огромен плакат на гарата в Мелбърн – накъдето и да се обърнеш, Федерер винаги е там.

В противоречие с едно свое предишно обещание – никога да не рекламира алкохол – става лице на Moët & Chandon, водеща марка шампанско. Следва договор с италианския производител на тестени изделия „Варила“ – добавя щипка от Италия към искрящия френски „ар дьо вивр“. През 2018-а затваря кръга от партньорства с немската фирма „Римова“, водеща в Европа в производството на куфари.

Впечатляващо е с каква изобретателност, с какво вдъхновение и с цената на какви разходи по-голямата част от партньорите му се опитват да го върнат на сцената. Всъщност той развива забележителни качества като актьор и прави доста в тази посока. Някои от филмчетата имат новаторски характер, като например сцената в края на една реклама на „Жилет“, където той трябва с ракета и топка да свали консервна кутия от главата на присъстващ на снимките сътрудник. Тази акция в стил Вилхелм Тел е гледана в интернет повече от десет милиона пъти и предизвиква дискусия дали изобщо е трябвало да се излъчи. Загадката с автентичността на тази сцена още не е разкрита, но самият Федерер стига предела си с топка и тенис ракета.

Неговите партньори се изказват доста еуфорично за съвместната им работа. Например „Юра“. Емануел Пробст, изпълнителният директор на фирмата, обяснява през 2017-а: „За нас това партньорство си заслужава от всички гледни точки. Ние продадохме 90% от нашите кафемашини извън Швейцария. За това помогна много глобалната личност на Роджър Федерер“. През 2017 г. са продадени с 14% (или 45 000) повече машини, отколкото предходната година, оборотът им се е покачил на 59 милиона швейцарски франка. Дали всичко това се дължи на Федерер, остава неизяснено, но Пробст се хвали: „Всеки, с когото той поприказва малко, остава с впечатлението, че това е най-важният за него човек“. Имало хора, които искали да започнат работа във фирмата му само защото Федерер бил нейно рекламно лице. „Миналата година организирахме една гала-вечеря с него само за служители на фирмата. Дойдоха 280 души. Той беше там от началото до края, побъбри си с всеки, който го заговори, и се снима с всички“.

Със своите приходи Федерер се изкачва нагоре в списъка на най-добре платените спортисти. През 2009 г. списание „Форбс“ оцени брутните му доходи от наградни фондове, хонорари и договори за реклама на стойност 33 милиона долара, което го поставя на 11-то място в класацията. Според същия източник девет години по-късно (юни 2017 – юни 2018) годишните му доходи са се увеличили повече от двойно – 77,2 милиона долара. По приблизителна оценка 65 милиона идват от договорите за реклама и спонсорство, което категоризира Федерер като най-добре платения спортист в тази област. Общите му доходи са оценени от „Форбс“ в края на 2017-а на 675 милиона долара – след в. „Нойе Цюрихер Цайтунг“ – 750 милиона и пред швейцарското списание „Биланц“ – 500 млн. долара.

През лятото на 2013-а Годсик и Федерер напускат едновременно IMG. Агенцията вече им се струва тромава, трябва да говорят с прекалено много хора. Междувременно Форстман е починал и същата година фирмата преминава в други ръце. Годсик, който работи 19 години за IMG, и Федерер решават да основат нова спортно-развлекателна агенция. С помощта на инвеститора Ян Макинън и Дирк Циф създават Team8 със седалище в Пепър Пайк, Охайо. Целта им не е като на другите агенции – да съберат колкото е възможно повече клиенти и да се надяват поне един от тях да направи пробив, казва Годсик – „Опитваме се да бъдем бутикова агенция, която обслужва малко на брой атлети“.

На официалния им уебсайт *team8global.com* има само една страница с фирменото лого на сиво-син фон. Не се отваря никакъв друг прозорец. Тази аскетична изява придава на фирмата нещо резервирано, дори тайнствено. Нарочно е: тук не е важна фирмата, а клиентите.

Всъщност името издава повече, отколкото е видно на пръв поглед. Защото 8 не е само любимото число на Федерер (рожденият му ден е 8.08.1981 г.), а играе тук и друга роля. Един малък, ориентиран надясно триъгълник между ТЕАМ и 8 показва, че двете части не трябва да бъдат разделени. Произнесена сято, думата придобива веднага друго значение: *Teamate* (тимейт) – съотборник. Точно за това става дума в този бизнес, каза Годсик, за партньорство. „И без това не обичам думата „агент“. Предпочитам „партньор“. Целта е да комуникираме един с друг, да действваме заедно, да творим заедно и с общи усилия да реализираме успех.“ В центъра била поставена целостта от взаимното им допълване. „Твоята репутация е ключът, заради нея не можеш да мамиш.“ Но все пак трябвало да има и малко удоволствие: „Ако не харесваш това, което правиш, хората го усещат веднага“.

Кръгът от клиенти не е ограничен само до тенисисти. Освен Федерер, Хуан Мартин дел Потро и Григор Димитров (който напуска в края на 2017 г.), Team8 се грижи за интересите на шведската хокейна звезда Хенрик Лундквист, който е вратарят, издигнат в култ в „Ню Йорк Рейнджърс“, по-късно дойде Кори Гоф – надеждна американска тенисистка. Към мениджърския тим се присъединяват бразилецът Андре Силва, който в продължение на 14 години заема влиятелна позиция в АТР, както и Крие Маккормак, чийто дядо Марк Маккормак е основателят на IMG.

След осмата победа на Федерер на „Уимбълдън“ вестник „Тагесанцайгер“ се опитва да изчисли глобалната стойност на марката „Роджър Федерер“ с помощта на лондонската консултантска компания Brand Finance. Анализаторите оценяват рекламната му дейност на 380 милиона долара. Така той се появява в списъка на най-стойностните спортни клубове и заема 13-то място – клубове, забележете, не играчи.

Годсик казва веднъж пред „Ню Йорк Таймс“: „Аз мога да продам Роджър Федерер много добре, но никой не може да продаде Роджър по-добре от самия него“. В края на „Лейвър кър“ през 2018-а в Чикаго мениджърът отива и по-далече: „Колкото е добър като тенисист, още по-добър е като личност и аз гледам на него като средностатистически фен“. Той често участва в заседания заедно с Федерер, включително и за фондацията му, и би могъл да потвърди: „Той е стратегически брилянтен“. Годсик се осмелява даже и да направи прогноза за кариерата на Федерер като състезател: „Той ще има успех във всичко, с което се захване. Дори мисля, че ще стане още по-успешен!“.

38. Едно почти нормално семейство

Роджър и Мирка Федерер никак не улесняваш булевардната преса и папараците, като искат да запазят личния си живот в тайна – а те го правят постоянно. Колкото великодушен и щедър е на турнирите, говорейки за тенис и за кариерата си, толкова по-резервиран е Федерер, когато се отдалечава от корта и се уединява в интимния си свят. В старанието си да компенсира френетичното си ежедневие и да пази собствената си територия, той най-много обича да изчезва между турнирите и да оставя всички в неведение къде точно се намира – задача, която във времето на социалните медии и камерите на мобилните телефони е трудна за изпълнение.

„Понякога се чувствам изморен – казва той през 2018-а по повод на задълженията, с които трябва да се справя всеки ден от тенис цикъла. – Затова предварителното планиране е много важно за мен – трябва да имам възможността напълно да се отдръпна. Ако това внимание към мен го имаше през цялото време, щях да съм още по-изтощен и нямаше да мога да се радвам още дълго на тази шумотевица. Но когато успея да се изолирам от всичко това и после се завърна, зареден с енергия, винаги си мисля: „Точно така трябваше да стане. Този баланс е много важен за мен“.

В началото на кариерата си трябва да се бори за популярност, но през годините тя се увеличава, расте заедно с успехите му и придобива внушителни размери. „Моята популярност нарасна екстремно в последните години – казва той през лятото на 2009-а, – също и заради изтъкнатите ми спонсори, които ми правят реклама по цял свят. Аз усещам колко съм популярен навсякъде. Но Мирка не търси публичност, тя не иска да бъде известна и да я снимат. Това е голямо предимство.“

Връзката му с Мирка през 2001-ва е обществена тайна в тенис средите, но когато един швейцарски вестник пренебрегва желанието му новите им отношения да останат под ключ, реагира ядосано: „Не смятам, че това трябва да се споделя публично. Говорих с приятелката си и тя също не желае това да се знае. Защото ние двамата още не сме говорили за връзката си“.

Пикантни истории за тях двамата няма. И ако някой репортер или телевизионен екип го пресреща, знае, че зад лобито на неговия жилищен блок в Дубай или зад портата на вилата му във Валбела започва забранената зона. Фотографите, които искат да му направят снимка извън корта, трябва да имат невероятен късмет, ако той успее да се освободи за няколко минути, и още по-голям, ако и Мирка ще се снима заедно с него.

Двамата не бързат да се оженят. Когато на 11 декември 2004 г. участва като гост в предаването „Обзалагам се, че...“, трябва да изтърпи да се шегуват с него пред 14 милиона зрители пред телевизорите. Когато излиза на сцената, на диванчето освен модератора Томас Готшалк седи и британската поп звезда Роби Уилямс. Екзалтирани фенове пречат на предаването в панаирната зала на Нюрнберг, реагирайки с викове на всяка

реплика. Малко след това се провежда следният разговор между тенис звездата и поп иконата.

Уилямс, който не успява да следи разговора на немски, защото е със слушалки и явно преводът му закъснява, казва на английски:

Уилямс: „Какво, ще се жениш ли?“.

Федерер: „Нямам такива планове“.

Уилямс: „Но нали сте сгодени?“.

Федерер: „Още не“.

Уилямс: „От колко време сте заедно?“.

Федерер: „От четири години“.

Уилямс (върти очи): „Четири години?! (поглежда часовника си): *Come on!* Време е! Направи го сега, пред камерите!“.

Показват Мирка, която смутено се смее на трибуната и отхвърля назад косата си, докато Федерер казва: „Швейцария не е Холивуд!“.

Тази вечер е притиснат до стената от нахалния поп идол. Но тогава той е още в началото на световната си кариера и скоро ще може да се справя не само с обичта и популярността, но и с всичко останало.

В действителност след участието в „Обзалагам се, че...“ минават повече от четири години, преди те да се оженят. „Темата не е на дневен ред – каза Федерер в началото на 2008-а – Семейство, някой малък Роджър, би било добре, да. Но не днес или пък утре.“ До последно държат в тайна датата на сватбата. На 12 март 2009 г., преди турнира в Индиън Уелс, те разпространяват само кратко съобщение на уебсайта на Федерер: „Това лято аз и Мирка ще станем родители! Ние сме суперщастливи, че ще станем семейство. Това е една мечта, която сега се превръща в действителност. Обичаме децата и се радваме на нашето първо бебче“.

Както се оказва, това не е цялата истина, защото последното изречение трябва да бъде написано в множествено число. На „Индиън Уелс“, когато един репортер го попита за предстоящото раждане, той избягва въпроса. Още от средата на януари той вече е знаел, че става дума за близнаци и след това победи Дел Потро с 6:3, 6:0, 6:0. После се наслаждавал на спекулациите, които се ширели по медиите в цял свят. „Едно бебче ще направи щастието пълно!“ – прибързано обяви на първата си страница един швейцарски седмичник.

Медиите научават за сватбата, след като тя вече е факт – отново под формата на кратко съобщение. Вечерта на Велика събота, 11 април 2009-а, в сайта може да се прочете: „Скъпи фенове, днес Мирка и аз се оженихме в тесен кръг от роднини и приятели в родния ми град Базел. Беше невероятно хубаво събитие в този прекрасен пролетен ден. Господин и госпожа Федерер ви желаят весели великденски празници!“.

Церемонията е изпълнена в кметството на Базел, празненството – в една барокова вила в „Рийнер Венкенпарк“. „Роджър не искаше никакво струпване на 500 души, фотографи и папараци“ – каза ми баща му. Звучеше перфектно. Четирите снимки от събитието, които се появиха в общественото пространство, бяха направени от един от поканените гости.

Играта на котка и мишка продължава и при раждането. Мястото, където Мирка щеше да роди техните първи близнаци – Майла Роуз и Шарлийн Рива – се пази в тайна. После става ясно, че това е клиниката „Хирсланден“ в Цюрих, а не (както се предполага) частната клиника „Бетания“, около която репортери и папараци дебнат в засада. На 24 юли се появява следващото радостно съобщение: „Роджър Федерер и съпругата му Мирка

станаха горди родители на близнаци“. И още едно: „Това е най-щастливият ден в живота ни. Мирка, Майла и Шарлийн са здрави и се чувстват отлично“.

Първата снимка на нарасналото семейство е публикувана в туитър от бащата на Федерер, Роберт, Федерер веднага потвърждава, че не възнамерява заради промените в личния си живот да остави кариерата си на заден план или пък да я приключи. „Когато мечтаех да стана № 1, винаги се надявах, че моето дете ще ме гледа как играя.“

Как се чувства през първите си години като баща, Федерер ми разказа през 2017-а: „През първите три години с момичетата животът ми в тениса беше като размазан. Спомням си всички моменти с тях, но не помня как играх през 2010, 2011 и отчасти през 2012 г. Бях толкова щастлив да бъда баща и че с Мирка направихме цялото това нещо“. Първата обществена поява на Майла и Шарлийн е на трибуната на „Уимбълдън“ през 2012-а, когато баща им празнува своята седма титла.

На 6 май 2014 г. на бял свят се появяват Лео и Лени – за разлика от вече почти петгодишните си сестри, те са двуййчни близнаци, Федерер става на 33 и това, че се превръща в играеща тенис глава на семейство, не го възпира да продължи уверено кариерата си. Придружаващата го свита се увеличава, а планирането става още по-важно. Освен Мирка и четирите им деца, с него пътуват треньорите, физиотерапевтът му, няколко бавачки, по-късно и учители заради домашното обучение на момичетата, а понякога взема и готвач. Повечето пъти го придружава и мениджърът му Тони Годсик (често с жена си Мери Джо Фернандес и децата – Изабела и Николас), някои приятели и роднини. И разбира се, Робърт и Линет, които сега бяха двойни баба и дядо – дори ако трябва да сме точни – шесткратни, защото и сестрата на Роджър Диана също роди близнаци през 2010 г. – Роман и Емили. Пристига Федерер, пристига и керванът – за превозването им са необходими най-малко четири превозни средства и по възможност – по-големи.

По принцип Федерер се чувства прекрасно сред много хора. Той не е човек, който ще се свие в някой ъгъл с книга в ръка – четенето не е неговото нещо. „Когато не играя тенис, си отивам у дома и се присъединявам към децата. И каквото и да правят, аз съм при тях“ – каза той веднъж. През 2006-а посети състезание от формула 1 в Абу Даби. Тогава най-много го впечатли награждаването: „Там ликуваха 150 души, които работят за отбора. Помислих си, че би било хубаво да пътуваш със 150 човека. Винаги можеш да спретнеш огромно парти, когато всичко мине“.

Въпреки намерението да държи децата си далече от медиите, той не ги крие. Те трябва да растат възможно най-нормално. В интервютата винаги говори непринудено за тях. През 2017-а, преди „Уимбълдън“ (където трябва да наеме две къщи), той разказва пред сп. „Щерн“, че вероятно момичетата ще спят в една стая с него и Мирка. И издава: „Вече ми се е случвало да спим шестима в една стая през целия турнир. Понякога е трудно да се организира нещо друго“.

Това води до неспокойни нощи и недостатъчно сън за човек, който обича да спи най-малко по девет часа на денонощие. Обаче той и Мирка се учат бързо за какво да внимават при непрестанно променящите се условия в живота им. „В началото всичко беше ново за нас, изразходвахме твърде много енергия в стреса – признава той. – Сега Мирка е, така да се каже, куотърбекът на нашето фамилно предприятие. Моите треньори и физиотерапевти са насреща, когато семейството ми има нужда.“

Заради това, че семейството му пътува с него, Федерер успява да обедини най-доброто от двата свята. Той може да продължи кариерата си и въпреки това да бъде често с жена си и с децата си (от време на време пътува сам, главно за едноседмични турнири

като този в Шанхай или Щутгарт). С четири деца се планирало по-ясно, отколкото с две, обясни ми той на „Индиън Уелс“ през 2018-а. „Понеже знаем какво може и какво – не. При четири деца винаги те имат приоритет и именно те са една от причините да играя по-малко. Преди си мислехме, че ще можем да направим това или онова, но се скъсвахме...“. Той каза също: „Аз се чувствам толкова добре, колкото и децата“.

А те се наслаждават на живота по турнирите, играят помежду си и с други деца. През 2018 г. на „Индиън Уелс“ Федерер разказа прекрасната история как неговите потомци продавали лимонада близо до тяхната къща, дори спечелили 72 долара. Междувременно момичетата осъзнават, че растат при специални условия. „Понякога им се иска да ходят в нормално училище – казва Федерер, – но същевременно разбират, че имат щастието да живеят екстремно, да пътуват по света и да откриват много неща. И че винаги сме заедно като семейство.“

В късната фаза на своята кариера той има предимството (заради успехите си и поради дългогодишни заслуги към тениса) да не участва в минимума състезания, както е по регламент, а може да си направи графика „а ла карт“. „Тъй като вече не играя в много турнири, ритъмът ни стана по-добър. Един месец сме в Дубай, един месец в Австралия, един месец в планината, един месец в Щатите... По-спокойно е, не е като преди.“

След като се раждат децата и всички пътуват заедно, Федерер усеща, че трябва малко да се оттегли. „С момичетата правех много неща – сменях пелени, къпех ги, помагах през нощта. Обаче при момчетата забелязах, че не мога повече да помагам. Твърде много енергия прахосвах – обясни той. – Така нямаше да издържа дълго, трябваше малко да се отдръпна. Къпане, спане, това остана зад гърба ми. Днес излизам навън с децата, разхождаме се, музеи, барбекю – това е моето нещо.“

Обратно на широко разпространеното мнение, Федерер и неговата свита не летят предимно с частни самолети. Той ползва редовните линии за международни полети, макар и да не пътува в икономична класа. И не се притеснява, когато при завръщането си в Цюрих трябва да чака в залата за пристигащи, за да свали собственоръчно багажа си от лентата. Точно това харесва в Швейцария: тук може да се движи свободно, без да бъде обсаждан от всички страни или пък да предизвиква струпване на хора. Швейцарците са по-скоро дискретни, предпочитат да си шушукат с ръка пред устата, отколкото да обграждат знаменитостите. Така Федерер може необезпокоявано да се разхожда на Цюрихското езеро или да гледа как децата му се справят с първото си ски бягане, пиейки кафе на терасата в ресторанта (самият той е отказал ските заради опасност от контузии). „Щом си дойда у дома след пътуване, можем да водим доста нормален, спокоен живот. Швейцарците уважават личното ми пространство. Те са много горди, че аз все още с удоволствие идвам в Швейцария.“

Ако питате Линет, тя ще каже, че неговите момчета са влюбени в топката също като него навремето. „Във всеки случай повече от момичетата“ – казва Федерер. Обаче също като родителите си реагира без напрежение, що се отнася до спортните им амбиции. „И без друго не бих искал да прекарам още трийсет години по турнири“ – каза той веднъж, когато го попитаха дали би се радвал, ако те се състезават в големия тенис.

И все пак за него е от значение децата му да играят тенис. „Едно от малкото неща, които биха ме зарадвали, е да играят тенис. Не ги принуждавам, но им казвам: всички наши приятели играят тенис, децата им също. И аз ще бъда много щастлив, ако вие свирите на някакъв инструмент и играете тенис. Не е нужно да бъде професионално, изобщо не. Но би било хубаво, ако по-нататък можем да играем по двойки“. Той не ги

притиска: „Те трябва да играят само ако имат желание“. За тренировките им обаче други имат грижата – имат частен треньор, а Федерер не оставя избора му на случайността.

Всъщност той трябва да признае, че съветите му като треньор въпреки всичките му успехи, не се приемат без съмнение от децата. Разказва анекдот как казал на една от дъщерите си си на корта: „Хей, правиш това грешно, така се прави!“. А тя отвърнала: „Не, не, треньорът ми каза, че трябва така да го правя!“. За да спаси честта си, добави: „Трябваше да кажа: тя въобще не прилага това, което я съветва треньорът“.

39. Швейцарският гражданин на света

В едно интервю през 2006 г. в Женева Федерер ми разказа как точно е избрал Дубай за своя втора тренировъчна база. „След първата ми победа на „Уимбълдън“ отидох в Сардиния. След втората попитах Мирка къде да отидем. Имах нужда от плаж, топлина и сигурност. Решихме да опитаме в Дубай. Там отседнахме в „Бурж ал Араб“ (петзвезден хотел във формата на корабно платно). В първия момент ми се стори малко помпозно, сякаш живеехме в музей. Но после започна да ми харесва, затова по-късно се върнах, за да тренирам там. Забелязах, че в хотела има прекрасен фитнес център, а съвсем наблизо – база за тренировки, както и възможности за масаж.“ Всичко било по-удобно от Базел, където живееше тогава. „Там пътувах от физиотерапевта към мястото за кондиционна тренировка, после се връщах вкъщи, стоях в задръстване и се нервирах. Така че си казах: първо, в Дубай имам много добри условия да тренирам; второ, когато съм свободен дори за малко, мога да отида на плажа или да правя нещо друго.“

В Швейцария му е трудно да се възстановява по време на тренировъчната фаза, защото винаги се разсейва. „Предпочитах да отлетя някъде за две седмици, за да се изключа съвсем или пък напълно да се концентрирам“. Дубай има още едно предимство: климата. Това е от много голяма важност, защото цикълът на турнирите следва лятото. Още през януари в Мелбърн играчите трябва да се измъчват на температури от порядъка на 40 градуса по Целзий. През март 2004 г. в Индиън Уелс, Калифорния, Федерер получава топлинен удар. „За мен беше важно да свикна с горещината, което в Швейцария не е възможно. Когато в края на 2004-та за първи път тренирах с Тони Роуч в Дубай, бях тотално разбит. Обаче точно от такива тренировки имам нужда.“

През 2006 г. той си купува луксозно жилище в Дубай Марина – в една кула с изглед към богатия квартал *The Palm, Jumeirah*, за да не се налага да живее в хотел. Ако някой тогава си е мислил, че това е началото на неговото отделяне от Швейцария, дълбоко се е лъгал. Преместването на тренировъчната му база в Обединените арабски емирства е решение в полза на кариерата му. Дори и в този период Федерер твърди, че Швейцария е неговата родина и такава ще си остане. Той продължава да си плаща данъците там, въпреки че в Дубай може да се освободи от това задължение. „Това, че рядко си отивам в Швейцария, е цената, която плащам за успехите си – каза той веднъж. – Аз и Мирка знаем: шансът да играя така добре няма да продължи вечно. Затова се примирих, че няма да ходя в Швейцария често.“ В началото след преместването му в Дубай го попитах направо дали това беше наистина необходимо.

„Когато дойдоха успехите, за мен беше ясно: всичко си струваше.“

През 2005 година, след като вече е наел Тони Роуч, Федерер започва да провежда тренировъчния си лагер в Дубай както през лятото, така и през декември. От Швейцария това щеше да е проблем – полетът е седем часа, а и Дубай е спирка по пътя за Австралия,

където започва сезонът. Беше доволен и защото фитнес треньорът му Пиер Паганини беше пленен от града и също си купи жилище там.

На един от малкото журналисти, които приема в Дубай (доверено лице на един от спонсорите му), Федерер разказва: „Ние живеем тук съвсем нормално – разхождаме се по плажа, пазаруваме в моловете, храним се в ресторантите. Хората ни разпознават и ми искат автографи. Но най-вече мога да правя каквото аз искам“. Това, че градът предизвиква негативен интерес заради ексцесиите или пък заради това, че преживя финансова криза, не го притеснява особено. „Във всеки случай не ходя да търся никакви белези на финансова криза.“ Заради поддържането на формата си той и семейството му трябва да прекарват дори и Коледа в Залива и това е допълнителната цена, която трябва да плати. На този празник винаги спазва швейцарските традиции, украсява дневната си с елха и се радва, когато приятелите му изпращат коледни сладкиши, особено канелени звезди и курабийки.

Приятно допълнение към базата му е, че тук през пролетта се провежда АТР турнирът в авиационния клуб и той започва да се чувства там като у дома си, дори става рекорден брой пъти шампион. Когато участва за първи път на този турнир, през 2002-ра, губи за по-малко от час игра от Райнер Шутлер с 3:6, 1:6 и получава сериозна критика от шефа на турнира Джеф Чапмън. Нарушил е правилото, не е играл с максимални усилия, заключава шефът. Упрекът силно засяга Федерер. Години по-късно той, който през 2015 година спечели сребърната платноходка за седми път, стана почетен член на авиационния клуб⁴⁰.

През годините швейцарецът развива тесни връзки с много страни, преди всичко с Австралия, Франция, Англия, САЩ и Германия – не само защото има много успехи там, но и защото може да се изразява на националните им езици. Но винаги остава пламенен патриот и фен на Швейцария. „Страната ми предложи всички възможности, за да направя пробив. И аз опитах да бъда възможно най-добрият посланик на Швейцария. Всеки ден говоря с Мирка на швейцарски немски и винаги ще развявам високо швейцарското знаме“ – обясни той през 2007 г.

В началото на кариерата си той е горещ привърженик на купа „Дейвис“. Когато разбира какви жертви му коства това състезание и какви шансове му се откриват като тенисист, силно разрежда участията си. Но се ядосва, когато чуе да се говори, че предпочита да играе повече за себе си, отколкото за Швейцария за купа „Дейвис“. „За да повдигне стойността на турнира, Световната федерация (ПГ) се скри зад твърдението, че само на купа „Дейвис“ човек може да играе за страната си – обясни ми той след триумфа на Швейцария в Лил. – Това е пълна тъпотия. Аз играя винаги за Швейцария, там където играя, винаги се вее швейцарският флаг. Аз съм Роджър Федерер от Швейцария и съм горд, че играя за страната си навсякъде, не само на купа „Дейвис“.

Най-напред Федерер живее в района на Базел. През юли 2008 г. Мирка и той сменят адреса си с друг, на Цюрихското езеро, в данъчно изгодния кантон Швиц, където се нанасят в ново жилище, Федерер оправдава преместването със солидния си приятелски кръг, който беше създал тук, както и с по-добрите възможности за тренировки, които му се предлагаха.

Когато семейството се увеличава и жилището става тясно за тях и четирите деца, следва ново преместване в триетажна къща, която се намира на няколко метра от

⁴⁰ През 2019 година Роджър спечели за осми път турнира в Дубай, което беше и титла № 100 в кариерата му. На финала победи Стефанос Циципас с 6:4, 6:4. – Бел. ред.

Волерау и открива страхотна гледка към езерото и планините. Междувременно е завършена вилата на Федерер във Валбела, която се състои от две свързани къщи, едната от които е за родителите му. Тук той прекарва голяма част от времето си, когато прекъсва сезона поради контузия през 2016-а.

Това, че Федерер идва от малка Швейцария, не пречи на неговата популярност. Страната стои твърдо зад неутралитета, демокрацията, отвореността към света и многоезичието и е символ на качество и точност. Все някога тази страна ще отеснее на Федерер. „Той вече не е играч на Швейцария – обясни ми бившият водач на световната ранглиста Джим Къриър през 2018 г. на „Индиън Уелс“. – Той е играч на света. Той е по-голям от страната, от която идва.“

Почти по същото Време Федерер казва в едно интервю: „Определено се чувствам като гражданин на света. Обикалям навсякъде. Имам жилище в Дубай, работя с хора от цял свят. Но знам откъде са корените ми – те са от Базел. Аз съм от Швейцария и съм много горд да представям страната си. Там е мястото, където бих искал да прекарам остатъка от живота си и където моите деца да ходят на училище“.

40. Приятелят на хората

Моята необикновена среща с Роджър Федерер се състоя на десетия етаж на един безличен небостъргач в банкерския квартал на бразилския многомилionen град Сао Пауло. В костюм и вратовръзка той кацна с хеликоптер директно на покрива на сградата, за да избегне движението в задръстения мегаполис, а и да не обърка препълнения си график. Беше 7 декември 2012 година и той се намираше на първата спирка от своя *Gillette Federer Tour*, демонстративно дванайсетдневно турне през Южна Америка, в което го придружаваха баща му и мениджърът му Тони Годсик. Щяха да отидат в Бразилия, Аржентина и Колумбия.

Необикновено беше не само мястото, но и фактът, че събитието нямаше нищо общо с тениса. На този симпозиум ставаше дума за обмяна на опит и информация, касаеща работата на благотворителните организации. Освен бизнеспартньора на Федерер, Credit Suisse, дойдоха още около 45 гости, между които известни оратори като Вивиан Сена да Силва Лали, сестрата на загиналата легенда от Формула 1 Айртон Сена или Сузана Леман, съветничка на фондацията „Леман“. Тя говореше перфектен швейцарски немски и беше съпруга на бразилско-швейцарския милиардер, инвеститор и банкер, който раздвижи пазара на бира в световен мащаб. Преди той беше участвал в състезанието за купа „Дейвис“ и за двете страни. Отдавна се беше сприятелил с Федерер и Годсик.

Никак не беше случайно, че двудневното събитие се провеждаше точно тогава, когато и Федерер беше там. Първия ден главният мениджър на неговата фондация, Жанин Хендел, представи работата им, а на втория тенис звездата и президент на организацията се появи на заключителния коктейл. Той намери приятелска дума за всеки, фотографира се с всички, които пожелаха да се снимат с него, и раздаде автографи.

По този повод научих, че светът на филантропите е по-скоро малък и възникналите между тях контакти са от забележителна важност. В старанието си да правят добро и да използват по-ефективно наличните пари, те щедро споделяха своя опит. Години по-късно отново си спомних за това, когато Федерер беше подпомогнат за своите „Мачове за Африка“ в Сиатъл и Силициевата долина не от кого да е, а от Бил Гейтс, софтуерния милиардер, чиято фондация беше една от най-важните в света.

В речта си през първия ден на симпозиума Жанин Хендел обясни колко е важно всяка фондация да притежава добре обмислена стратегия. Тя беше предложила такава на организацията на Федерер, когато стана неин главен мениджър през 2010 г. Фондацията беше основана през 2003-та, когато Федерер имаше в актива си една титла от Големия шлем и беше на 22 години, философията на Хендел се основаваше на следната китайска поговорка: „Дай на човек риба и ще го нахраниш за един ден. Ако научиш човека да лови риба, ще го нахраниш за цял живот“.

В началото главната им цел била насърчаването на младежкия спорт и подпомагането на нуждаещи се деца от Република Южна Африка. „В моята още кратка кариера спечелих много. Чрез тази фондация искам да помогна на онези, които имат най-малко“ – разясни мотивите си Федерер. Няколко години по-късно каза: „Печеля толкова много, че бих могъл понякога просто да не се разхождам нагоре-надолу в панталонки за тенис. Хубаво е, че като спортист бих могъл да привлека вниманието върху подобни неща. Искam да се развивам и в човешки план, а не само да бъда звездата, която живее в разкош. Понякога искам да се чувствам здраво стъпил на земята“.

Африканският юг попадна в полезрението му заради майка му. Като дете много пъти прекарва ваканциите си там, посещава братовчеди и роднини на майка си и пътува из страната. За първи път го водят там дори преди първия му рожден ден. „Понеже тя е израснала там, имам много тясна връзка с Южна Африка. За мен това е пример за държава, която е преодоляла омразата и насилието.“

През май 2004-та стартира съвместната им работа с IMBEWU – южноафриканска организация за подпомагане със седалище в Швейцария. Следват проекти в Етиопия, Танзания, Зимбабве, Мали, Малави и Швейцария, където е разработена попечителска програма за помощ в спорта за подрастващи таланти. През 2012-а е добавен и нов ангажимент, чрез така наречената „зимна помощ“ – тя се изразява във финансово подпомагане на децата на ощетени семейства извън училище. В Африка следват мисии в Намибия, Ботсвана и Замбия, докато тези в Етиопия, Мали и Танзания приключват. „Нашата стратегия е да работим с малко на брой, но големи партньори – обясни Жанин Хендел. – Другите фондации вероятно биха разпределили разходите с нашия обем между сто малки партньори. Ние имаме едва дузина сътрудници и растем заедно с тях.“

Милосърдието е в кръвта на Федерер. След цунамито от 26 декември 2004 г. в Индийския океан, което обрече на смърт повече от 200 000 души, той поема инициативата и призовава играчите към общи действия. Резултатът е неповторим. Преди турнира в Индиън Уелс девет от играчите в топ 10 излизат в демонстративни мачове, за да съберат пари за близките на жертвите на цунамито. Една година по-късно в Ню Йорк Федерер е обявен за „посланик на добра воля“ от UNICEF. В тази роля той посещава индийския щат Тамил Наду, пострадал най-тежко от природното бедствие.

През 2007-а съветът на фондация „Роджър Федерер“ е персонално подменен. Към него се присъединява Кристоф Шмокер, един силно ангажиран в много швейцарски доброволчески организации човек. „Целта е да играем в по-горна лига от досега“ – казва той. По-нататък фондацията се превръща в семейна. Освен нейния кръстник и президент, който иска да бъде информиран за всичко, към съвета се присъединяват родителите му, съпругата му и мениджърът Тони Годсик, а по-късно и Сузана Леман.

Организацията получава масивен тласък, когато през 2009-а Федерер сключва договор за спонсорство с Credit Suisse и банката се задължава в срок от 10 години да превежда по един милион годишно директно в сметката на фондацията. Така обемът на спонсорство се увеличава многократно. В Цюрих през 2010 г. е създаден нов клон на

фондацията и за изпълнителен директор е назначена бившата дипломатка Жанин Хендел. През декември същата година се състои първият „Мач за Африка“, в който в залата в Цюрих Федерер излиза срещу Рафаел Надал. Идват 10 000 зрители, а билетите са разпродадени буквално за няколко минути. Двамата състезатели се отказват от хонорар. Федерер се реваншира и на следващия ден лети за Мадрид, където още веднъж излиза срещу Надал, този път в полза на неговата фондация.

Второто издание на „Мач за Африка“ следва през 2014-а с участието на Стан Вавринка. Налага се третото да бъде отложено с няколко месеца заради прекъсването на Федерер поради контузия и в крайна сметка се провежда на 10 април 2017 г. – отново в Цюрих, този път срещу Анди Мъри. В същия месец следва „Мач за Африка“ № 4. Тъй като в началото на май Федерер е гост на Мет-Гала, доброволческа проява в музея на изкуството „Метрополитън“, той обмисля да свърже отскачането до Ню Йорк с демонстративен мач. Исква това да стане в някоя част на Щатите, където той не е стъпвал. Тогава се обадил на основателя на „Майкрософт“ и голям фен на тениса Бил Гейтс: „Ще дойдеш ли с мен в Сиатъл?“. Гейтс веднага се въодушевил от идеята. Двамата се срещат на „Индиън Уелс“ и завъртват забавно рекламно видео за събитието, главният двубой на което е Федерер – Джон Иснър. Петото издание се състои през 2018-а в Сан Хосе в Силициевата долина, този път срещу Джак Сок. Продадени са 17 000 билета, въпреки че според Тони Годсик събитието нямало платена реклама.

Благодарение на двата благотворителни мача, които успяват да съберат почти четири милиона швейцарски франка, през тази година фондацията реализира рекордни приходи. Печалбата нараства на 8,4 милиона швейцарски франка. Почти 85% от тях се влагат в различни програми, осъществени в седем страни с помощта на 18 партньорски организации. Скоро след това става ясно, че фондацията е осъществила поставената си преди пет години цел – до 2018 г. да помогне на повече от един милион деца. До края на 2017-а тя е разпределила 36 милиона франка, достигнала е до 870 000 деца и е подобрила капацитета на повече от 10 000 преподаватели и 2500 детски градини и училища.

С годишния си обем на инвестиции от порядъка на 6–7 милиона франка фондация „Роджър Федерер“ вече е изпреварила някои от водещите благотворителни организации на спортисти по целия свят, твърди Жанин Хендел. Според Тони Годсик до края на 2018-а самият Федерер е реализирал приходи в размер на 40 милиона франка. „Естествено, те не идват директно от собствената му сметка – обяснява Хендел, – но са косвени постъпления, които стопроцентово зависят от него. Без него нямаше да има „Мач за Африка“ или пък можеше да претендира за печалбата от демонстративните срещи.“

Междувременно фондацията се превръща от дарителска в насърчителна. Това означава, че вече не просто се превеждат пари, а благотворителните проекти се контролират и се търсят най-добрите възможности за осъществяването им. Така например е създаден видеокурс под формата на самоучител, който дидактически и педагогически да насърчава учителите в тяхното развитие. Този проект, наречен IACT, стартира в Замбия, за да помогне на около 3500 селски училища, в които доброволци без необходимото образование преподават на средно около 500 деца.

Федерер в никакъв случай не е далече и никакви разноски не му се струват големи, когато става дума за неговата фондация. При първа възможност сам потегля към Африка, за да види как вървят проектите. През 2005 и 2013 г. лети до Южна Африка, през 2010-а е в Етиопия, а през 2018-а – в Замбия. Винаги дискретен, без медиен шум и придружен от малко хора. „За съжаление, не мога да ходя по-често в Африка, защото там не се провеждат турнири“ – каза той веднъж. Тези пътувания го зареждат духовно. „Те ми

дават невероятна сила. Да виждам какво влияние има дейността ни върху децата, майките, учителите, всички тези хора... това, които изпитвам, е изумително. То ме мотивира да събирам все повече пари и ми дава енергия да продължа да играя тенис.“

Заради очарованието и известността на своя кръстник фондацията на Федерер не е зависима от активна реклама и набиране на дарения, което прави разходите за управление нищожни. От самото начало те са в размер от 8%, което е отлична стойност. Самият Федерер бързо разбира, че тази фондация ще се превърне в делото на живота му и ще може да продължи да я развива и след края на кариерата си, а може би и децата му ще продължат да се занимават с това. „Никога не съм очаквал, че ще имам точно такава задача – казва той и потвърждава колко ценна и вдъхновяваща е за него тази работа. – Тенис, семейство и благотворителност – това е просто чудесно!“.

41. Въртележката на треньорите

Думите, които Федерер избира, за да опише себе си в сайта на фондацията си, са: истински, скромен, лоялен. Всъщност лоялността е едно от качествата му, които най-много го характеризират. Дали се отнася до приятелства, партньорства със спонсори, отношения с останалите играчи или участия в турнири, на него винаги може да се разчита – той е изключително коректен. Дори някои от договорите му са сключени „до живот“, например с турнира в Хале или с производителите на ракети „Уилсън“. Затова относително честата смяна на треньори изглежда сякаш в рязък контраст с поведението му – само като професионален тенисист той се е доверил на осем различни личности, от Питър Картър през Петер Лундгрен, Тони Роуч, Северин Люти, Хосе Игерас, Пол Анакон и Стефан Едберг до Иван Любичич.

Това, че на треньорската въртележка на Федерер цари оживление (например Надал се доверява единствено на чичо си Тони, докато той не можеше повече да пътува), има своите причини. Жаждата му да учи нови неща, да черпи знания и опит от другите, е просто поразителна и кариерата му ще бъде твърде кратка, ако трябва да се съобразява с личните отношения. Новите треньори носят със себе си нови перспективи, нови идеи, действат мотивирано и отстраняват евентуалните опасности от пропуски в развитието му или пък от неизползван потенциал.

Що се отнася до треньорите, освен професионализъм, трябва и да притежават едно особено усещане, едно чувство, което позволява между него и тях да се получи химия. Естествено, той изисква това от всички в екипа – винаги безкомпромисно ангажиране. Половинчатости не търпи. Ако някой член на неговия щаб си позволява да чете вестник, докато Федерер тренира, не минава много време, докато запрати безцеремонно някоя топка към човека, така че вестникът да изпадне от ръцете му.

В заключение може да се каже: Федерер държи своите треньори, докато са му полезни. Това показва примерът с Петер Лундгрен. Шведът трябваше да си тръгне в края на 2003-та, тъкмо когато Федерер направи пробив като победител от Големия шлем и скока към № 1 в ранглиста. При това се стигна до комуникационна авария. Той и Лундгрен бяха планирали пресконференция, но един находчив журналист съобщи за раздялата им в „Нойе Цюрхер Цайтунг“ няколко дни преди това. Федерер и мениджърите му трябваше да променят плана си. Набързо подготвиха и публикуваха едно комюнике, което потвърждаваше прекратяването на съвместната им работа, а в кантората на адвокатата му Бернхард Кристен в Базел свикаха събрание, ориентирано към медиите. На Федерер се падна трудната задача (в този ден той беше във видимо лошо настроение) да

облече в думи причините за раздялата. Той говореше за изхабяване, което било дълъг процес и признаците му започнали да се проявяват още в началото на годината. Трудното решение взел след дълга вътрешна борба по време на отпуската си на Мавриций. „Нойе Цюрхер цайтунг“ иронично написа, че Мирка, „първата дама в двора на Федерер“, изиграла важна роля в този процес.

Федерер отново е постъпил инстинктивно, а как да се обяснят инстинктивните действия? Той чувства, че с Лундгрен са стигнали до края на пътя, че шведът е изпълнил задачата си. Той беше идеалният човек, който му помогна да стигне до победата на „Уимбълдън“ и от топ 50 го изведе на върха. Само че след това Федерер достигна до нова, неизследвана дори за Лундгрен територия. И понеже не намираше подходящия спътник, щеше да бъде без треньор през 2004-та, ползвайки отчасти помощта на предишния си съотборник и приятел Рето Щаубли. Годината беше една от най-добрите в кариерата му, изскочи на първо място в ранглистата и спечели три титли от Големия шлем.

Една година след Лундгрен, лъчезарния швед, идва човек от друга епоха, Тони Роуч. По-възрастният с 36 години австралиец е до него от 2005 до 2007 г., като през това време Федерер печели по две титли на Australian Open и на „Уимбълдън“, а две негови победи на US Open Роуч проследява от дома си в Австралия. С него Федерер работи часове наред върху техниката си за волетата. Австралиеца му помага и да намери своята правилна и постоянна нагласа в работата си. „Веднъж Тони ме попита: можеш ли да изиграеш седем петсетови мача един след друг? Аз го погледнах и отвърнах: „Нямам представа“. Тогава той каза, че трябва да мога да отговарям положително на този въпрос. Оттогава започнах да работя в тази посока. И сега съм повече от сигурен, че мога.“ Напълно в стила на безкомпромисния Федерер.

Но Роуч не може или не иска да бъде дълго отдаден сто процента. Изненадващо Федерер се разделя с левичаря, признат за майстор на волетата и бивш треньор на Иван Лендъл, без да има негов заместник под ръка. Това се случва в неподходящо време, в средата на сезона на клей през 2007-а и малко преди „Ролан Гарос“, затова тази реакция не е обичайна за Федерер. Три дни след ранното си отпадане от аутсайдера Филипо Воландри на турнира от сериите „Мастърс“ в Рим той оповестява края на партньорството им чрез кратко съобщение на уебсайта си.

По-късно става ясно, че комуникацията между двамата е била затруднена. Месеци наред не се били чували, каза Федерер. Той очаквал повече отдаденост от хората в тима си и това, че 62-годишният мъж живеел далече и не искал да пътува, пречело на отношенията им, въпреки че той още отпреди знаел за това. „Жалко, че има толкова много опит в тандема Тони Роуч и Роджър Федерер, но нищо по-добро няма да излезе“, обясни той.

Още първият турнир на клей след раздялата в Хамбург показва, че решението му е било правилно. Федерер печели турнира, който тогава принадлежи към сериите „Мастърс“, за четвърти път и на финала успява да надвие Надал с 2:6, 6:2, 6:0 и да прекъсне серията на испанеца от 81 последователни победи на тази настилка.

Федерер не иска да отпътува за Париж съвсем без помощ и затова пита Северин Люти дали би искал да отиде с него. Предишният топ играч на национално ниво е само с 5 години по-възрастен, но вече е капитан на отбора за купа „Дейвис“. Един обикновен, безкористен, но вече доста опитен човек, който преди е бил спаринг-партньор на Мартина Хингис. Хармонията между двамата проличава веднага, съвместната им работа става все по-интензивна. Приеман отначало за асистент или заместник, Люти се доказва

за броени месеци и се превръща в пълноправен член на отбора – такъв, на когото Федерер има доверие и от чиято помощ не иска да се лиши.

Любителят на парашутните скокове бързо се превръща във важна фигура в тима. Роденият през 1976 година Люти става шампион по тенис на Швейцария още на седемнайсет, после започва кариера на професионалист и между другото реализира победа срещу Густаво Кюртен, който по-късно става шампион в Големия шлем. Двайсетгодишен, изоставя тази професия, защото разбира, че за него е непосилно да достигне между 50-о и 100-то място в ранглистата. От 622-рото място нагоре не успява да помръдне... „Когато човек е млад, понякога има смешни представи“, казва той.

Кариерата на Люти като треньор започва индиректно след смъртта на Питър Картър през 2002 г., който малко преди това е станал капитан на отбора за купа „Дейвис“. По необходимост тази позиция е заета от Лундгрен, бившият треньор на Федерер. Шведът е този, който води Люти в отбора на купа „Дейвис“ като асистент. Три години по-късно е повишен в капитан и тогава 29-годишен, ще остане дълго на поста.

Фактът, че швейцарецът от Берн се превърна във втората постоянна фигура в антуража му (заедно с Пиер Паганини), не пречи на Федерер да се оглежда за други треньори. Следващият, когото наема през април 2008 г., е бившият специалист на клей, испанецът Хосе Игерас, който междувременно живее в САЩ. Обаче работят заедно само до края на тази трудна година, през която Федерер все пак успява да спечели US Open. След това на испанеца му бе предложен важен пост в американската федерация и пътищата им се разделят.

През 2009-а – годината, в която за първи път става баща и побеждава на „Ролан Гарос“ и на „Уимбълдън“, отново Люти е единственият му довереник. Едва година по-късно наема още един треньор – Пол Анакон, който някога тренира Пийт Сампрас, спечелил девет титли от Големия шлем. Бившият топ тенисист, смятан за един от най-агресивните играчи на мрежата от 80-те, е въведен (също като Игерас, а по-късно Едберг и Любичич) от Люти във вселената на Федерер. Умният американец стои на заден план и показва добра работа, но трябва да чака почти две години, за да отпразнува с отбора титла от Големия шлем на „Уимбълдън“. Тя ще му остане единствена. „Това е победа, която споделям с много хора – казва тогава Федерер и спомена и Анакон. – Моите треньори принципно не получават много признание, тъй като хората смятат мен за голям талант.“

Работата на Люти също е недостатъчно оценена, обяснява Федерер по време на АТР финалите в Лондон през 2017 година: „Така е, защото той *рядко говори с медиите*. Но не става дума за това той да подобрява репутацията си. Той е тук, за да ми помага колкото е възможно. Той е истински приятел и преди всичко забележителен треньор. Ако бяхме само приятели, всичко това нямаше да се осъществи. Познава много добре моята игра и тренировъчните ми навици. Той знае кое ме прави щастлив и кое – тъжен. Познава прекрасно отбора ми и затова е толкова важен. Мисля, че не получава признанието, което заслужава“.

Федерер предупреждава, че на треньорите често се гледа като на единствени спасители и много играчи им се доверяват сляпо. Той не е правил това дори и в юношеските си години. „Понякога младите играчи се осланят прекалено много на треньорите или на родителите си. Естествено, важно е да ги слушат, но в крайна сметка играчът е този, който носи последствията.“ Мирка също отдавна го съветвала да поеме лична отговорност: „Тя каза: „Трябва да поемеш нещата в свои ръце, защото ти си този, който плаща за всяка грешка. Тогава защо не взимаш решенията си сам? Ще се чувстваш по-добре.“

Не трябва да оставяш другите да правят грешки, защото това просто си е за теб“. Това беше ценен урок“.

Въпреки всичките прекрасни хора около себе си, в крайна сметка той взема решенията. Преди това обаче събира необходимата му информация. „Но не се чувствам задължен да правя това, което ме съветват.“

През октомври 2013-а Федерер съобщава с топли думи, че той и Анакон се разделят след „повече от три фантастични години“. Наред с многото други, те постигат две важни цели: титла от Големия шлем и връщането на първото място. С избора на следващия си треньор той прави изненадващ удар: предлага на идола си от детските години Стефан Едберг да се завърне в професионалния тенис. „Никога не съм мислил, че ще направя това – обясни 48-годишният тогава швед, който се изненадал, когато Федерер го потърсил през есента на 2013 г. – Питам се дали ще мога да му бъда полезен и стигнах до извода, че ще опитам. Колкото по-дълго Федерер играе тенис, толкова по-добре е това за целия спорт“ – каза шесткратният победител от Големия шлем на първия си турнир с отбора на Федерер Australian Open 2014. Той гледал на новия си ангажимент не като на работа: „Работил съм достатъчно. Това сега е свободното ми време“.

Едберг е извор на вдъхновение за Федерер. „Понякога си мислех: няма ли да е страшно, ако поканя своя идол да прекара една седмица от времето си с мен? И ако после нищо не излезе, какво от това?“, обяснява той спонтанната си идея най-напред да покани Едберг за няколко дни в Дубай, по време на тренировъчната му фаза. Шведът е известен със своята креативна и елегантна офанзивна игра, с приказните си волета, както и със скромния си, внимателен и почтен характер. Никак не е случайно, че от АТР наричат наградата си за спортсменство на негово име: *Stefan Edberg Sportsmanship Award*.

След приключването на състезателната си дейност през 1996 г. Едберг заедно със съпругата си и децата им Емили и Кристофър се оттегля в един имот с 40 декара гори близо до Вакшьо и регистрира фирма за управление на недвижими имоти. Някогашният най-сериозен съперник на Борис Бекер придава на атакуващата игра на Федерер нов тласък. Едберг му разяснява в детайли характерните особености на своята игра, как да се придвижва към мрежата, обръщайки внимание на работата с крака, и каква нагласа трябва да има един играч при волетата. „Мотивиращо и вдъхновяващо за мен е това да прекарвам времето си с Едберг, да пием кафе и да си говорим за чайките, които прелитат над Монако – каза Федерер веднъж. – Това, че понякога говорим за тенис, е ясно. Но наистина в малки дози. Принципно човек може да получи доста информация.“

Първоначално шведът обмисля да остане с Федерер само една година, после обаче променя решението си и остава на борда и през 2015-а. Когато двамата се разделят, балансът им е много добър – единайсет победи в турнири за две години, само им липсва перлата в короната – титла от Големия шлем въпреки трите „мейджър“ финала, всичките загубени срещу Джокович.

Още преди Коледата на 2015 година в Дубай се появява наследникът на Едберг – хърватинът Иван Любичич. „Когато разбрахме, че Едберг напуска, попитах Роджър сам ли ще се справям, или някой ще се присъедини към отбора – разказва Люти. – За мен имаше два варианта: първо, на Роджър новите импулси му се отразяваха много добре; второ, през 2015 станаха повече от 200 дни, през които съм неотлъчно до него, при това, без да смятаме купа „Дейвис“. И когато енергията ми се изчерпа напълно и се мотая като някакъв чувал с картофи наоколо, това изобщо няма да е вдъхновяващо за него.“

В лицето на Любичич Федерер разполага за първи път с треньор, срещу когото самият той е играл често – от 16 срещи беше спечелил 13, а и той беше само две години и половина по-възрастен. „За Роджър е важно да се разбират на лична основа – обясни Люти. – Той много често се събира с хората си и в свободното си време. А Любичич е семеен човек също като него, има две деца.“

Колкото и да е ентузиазизиран гологлавият хърватин, който стига до трето място в световната ранглиста, колкото и да няма търпение да пристъпи към новата си работа, налага се да потърпи. Защото съвсем скоро след като той се присъединява към тима, Федерер контузва коляното си, трябва да се оперира и прекъсва сезона. Затова пък успехите, които хърватинът отпразнува заедно с него през 2017 и 2018 г., са още по-ценни. Това са титлите от Големия шлем под номера 18, 19 и 20.

През 2017-а на „Индиън Уелс“ Федерер казва за Любичич: „Той е честолюбив и притежава забележителен морал в работата си. Също така е активен и концентриран и ми дава добри съвети“. Той не бил някой, който изисквал твърде много от треньорите си, добави Роджър: „Така беше и със Стефан. Аз не изисквам много от тях. Може просто да ми дадат един или друг съвет в точното време. Стефан направи това много, много пъти в кариерата ми“.

Федерер веднъж се изказа малко спекулативно, като заяви, че технически най-силно се е повлиял от първите си треньори – най-напред от Сепли Кацовски и Питър Картър, с които тренираше в ранните си години в Базел, а след това от Кристоф Фрейс и Алексис Бернхард в Екюбланс. Обаче Люти различава влиянието на много треньори: „Нито един период не бива да се разглежда изолирано. Пътят на Роджър е много дълъг и днес в играта си има неща от Игерас, от Анакон, Едберг, Роуч, Любичич и може би малко от мен. Например Едберг не промени всичко, когато дойде, въобще не“, Федерер се пазеше от това да предприема необмислени промени в играта си. „Той не се страхува от промените и това е едно от неговите качества – казва Люти, – но границата е много тънка: те трябва да бъдат добре обмислени. Има и риск да се пропусне нещо изпитано.“

Федерер никога не се намира в отношения на зависимост със своите треньори, що се отнася до комуникацията им на корта. За разлика от другите играчи, които винаги се допитват до треньорите си или търсят потвърждението им по някой въпрос и разговарят с тях със знаци, той винаги играе самостоятелно, все едно отборът му изобщо не присъства там. В крайна сметка, един Роджър Федерер сам знае най-добре какво трябва да прави.

42. Мирният воин

Джъстин Гимелстоб обича да си спомня за своята първа среща с Федерер. Тя се състояла през януари 1999 г., на четвъртфинала на „Чалънджър“ турнира в Хайлброн. „Тогава той беше вече известен и всички знаеха какъв забележителен талант е, какви способности има и как прави така, че спортът да изглежда лесен“ – разказа ми американецът от Ливингстън, Ню Джърси, в края на турнира в Индиън Уелс през 2018-а. Той е с четири години по-възрастен от Федерер, който тогава е на седемнайсет години и стана най-добрият сред юношите в света. Гимелстоб си спомня за онзи мач, защото в третия сет можел да се пребори за победа, стигнал до мачбол, но загубил със 7:6, 6:7, 5:7. „Играх „сервис-мрежа“, но той ме прехвърли с форхенд ретур“ – описва той пропуснатата възможност.

През следващите години и двамата участват в професионални турнири, но играят един срещу друг само веднъж, през март 2000-ата в Маями. Там високият два метра американец има съмнителната чест да стане първата жертва на Федерер на турнир от сериите „Мастърс 1000“. „Бяхме на един и същи турнир, но играехме съвсем различен спорт“ – казва скромно той. Премълча, че е спечелил четири от петте мача на двойки, в които съперник му е бил Федерер с някого от партньорите му. Загубил е обаче може би най-важната си среща в тази област, заедно с Ян-Майкъл Гембъл – когато през 2001-ва за купа „Дейвис“ в Базел САЩ отпаднаха след победа на Швейцария с 3:2. Тогава е първият път, когато Федерер печели двата единични мача, както и на двойки.

Гимелстоб стига до 63-тото място в световната ранглиста, тринайсет спечелени турнира на двойки и два трофея от Големия шлем при смесените двойки с Винъс Уилямс. Преди да стане професионален играч, той е учил няколко семестъра в университета в Калифорния и след оттеглянето си остава верен на тениса като телевизионен коментатор, автор на спортна колонка, треньор и спортен деятел. Така той може да контактува с Федерер на напълно друго ниво, където обществеността рядко получава достъп.

През 2008 г. Гимелстоб е избран за един от тримата представители на тенисистите в борда на директорите на АТР. Тази комисия, към която принадлежат тримата, както и изпълнителният директор, представлява управлението на професионалните турнири. Провеждат се преговори с четирите най-големи АТР турнира, които се присъединяват, но запазват независимостта си – например във фиксирането на наградния си фонд. В тази си функция, изискваща висока компетентност, Гимелстоб повече от шест години е в непрекъснати контакти с Федерер, който от своя страна е президент на съвета на играчите при АТР, от 2008 до 2014 г. Съветът се състои от тенисисти от всички нива на ранглистата, един треньор и един бивш професионален състезател, чиято задача е да защитават интересите на играчите, като работят съвместно с борда на директорите.

Гимелстоб е впечатлен от уменията на Федерер като политик в тениса повече, отколкото от успехите и рекордите му като състезател. „Това, което постигнахме тогава, го дължим главно на Роджър и на неговите качества на корта и извън него, на неговия дух, отдадеността му и желанието му този спорт да става все по-добър – разказва той в студиото на „Тенис Ченъл“. – Без неговата подкрепа не бихме постигнали толкова много на политическо, структурно и финансово равнище. Приносът му в никакъв случай не е преувеличен.“

Също и ангажираността, с която Федерер се грижи за проблемите на играчите, прави впечатление на Гимелстоб. „Винаги можеше да бъде намерен, правеше, каквото имаше да прави, но идваше на събранията. Работехме усилено, срещаме се често в Дубай и прекарвахме много часове в заседания, дори и по времето на важни турнири. Той жертваше много за проблемите на другите, и то в един от най-важните етапи в кариерата си.“

Във времената преди Федерер е прието тенисистите винаги да имат готово извинение, за да бъдат оставени на спокойствие извън корта. „Тенисът е толкова труден, изискващ толкова много, толкова изтощаващ спорт, сезонът е толкова дълъг... – изброява Гимелстоб. – Те не можеха да дават интервюта и автографи и в същото време да се занимават с политика в тениса, без да пострада това, което е най-важно за тях: техните постижения. Но Роджър опроверга това напълно.“

По този начин Федерер осъществил културна реформа, е убеден Гимелстоб. „Като последствие играчите трябваше, съзнателно или не, да променят начина, по който представяха спорта си и лично себе си. Роджър вдигна нивото не само на игралното поле, но

и по отношение на това, което се очакваше от тенисистите в тяхното поведение и достъпност.“ Това, сигурен е американецът, е важна част от завещанието на Федерер – и такава, която с удоволствие бива пренебрегвана. „Тенисът имаше своите големи посланици и преди него, но той вероятно е най-добрият. Защото е толкова открит, толкова прозрачен, толкова достъпен. Това беше най-учудващото при него – неговата откритост.“

Част от тези качества на Федерер Гимелстоб е видял на масата за преговори: „Дори там той проявяваше този дух и тази индивидуалност, заради които феновете му толкова го обичаха. Не е вярно, че се преобразява, когато хлопне вратата зад него. Той е истински и ще остане винаги верен на себе си. Много хора поддържат някакъв имидж – репутация, за която трябва да се грижат непрекъснато, а в същото Време имат и друга страна – установява Гимелстоб. – Те непрекъснато се тревожат дали са казали или направили правилно нещо. Не и Роджър! Той си е винаги същият. Изглежда твърдо решен да изживее живота си толкова естествено, колкото е възможно.“

Доверието, което печели с поведението си, му помага в усилията му и на турнирите. „Винаги беше в центъра на събранията. Когато някой като него подхождаше рационално, силно и аргументирано кажеше: „Това е, така е честно“, тогава динамиката се променя. Друго е, когато някой на висок глас заявеше мнението си.“ Самият той трябвало да се грижи Федерер да използва правилно възможностите си и в решителни ситуации да бъде там, казва Гимелстоб – „Това беше ключът“.

Политически важният успех, за който съветът на играчите трябва да благодари на Федерер според Гимелстоб, били успешните преговори за увеличение на наградния фонд. „Беше първият път, когато на турнирите от Големия шлем и на тези от сериите „Мастърс“ имаше значително повишение.“ След едногодишни преговори US Open заявиха, че са готови между 2012 и 2017 година на практика да удвоят наградния си фонд – от 26 на 50 милиона долара, а останалите „мейджър“ турнири ги последваха. От „Уимбълдън“ почти го утроиха, от 11,8 на 34 милиона паунда. Претенциите на играчите бяха основателни, защото богатите турнири им плащаха относително малък дял от приходите си, както беше обичайно в спортния свят.

Федерер му напомнял на главния герой от една негова любима книга, разказа ми накрая Гимелстоб – този от „Пътят на мирния воин“, на име Сократ. Книгата е бестселър, а авторът ѝ е бившият гимнастик от световна класа Дан Милман. В нея той описва как е променил начина си на живот съвсем съзнателно, разбирайки, че истинският воин всеки ден се изправя пред предизвикателствата на живота, Федерер също е постигнал това – поставил е мъжкия тенис на по-високо съзнателно ниво, казва Гимелстоб. „Преди него в тениса беше прието, че състезателят трябва да бъде боец, необуздан състезател. Роджър даде ново определение и показа, че всеки може да бъде едновременно страстен и човечен.“ Той оказал голямо влияние върху обществото на играчите. „Той показва също, че те могат да постигнат всичко, ако са обединени и са разумни.“

Попитах Гимелстоб дали може да си представи Федерер като „шериф“ или като „представител“ на професионалния тенис. Той не се поколеба дори за миг: „Роджър трябва да бъде представител на всичко на този свят, на целия живот – разпали се той. – Това може да звучи странно и вероятно немного уместно да го кажа. Но наистина го вярвам и вие може да напишете: през целия си живот не съм срещал човек като него. Ако човечеството трябва да бъде възстановено от нулата и затова аз трябва да избира една личност – той ще бъде моят № 1. Това показва колко много вярвам в неговия характер. Гледам на него като най-доброто, което всички ние можем да бъдем“.

Разговорът ни завърши и когато исках да напусна студиото, Гимелстоб ме задържа още малко. Искаше да ми разкаже още нещо, което според него беше типично за Федерер. „Наскоро беше тук, в нашето студио. Беше след един мач, той дойде направо от корта, срещаше хора, медии, фенове. Но даде на всички толкова много, както само той можеше. Когато изключихме микрофоните, даде още много автографи, снима се с всички. После дойде при мен и попита: „Как е Брандън?“. Не попита: „Как е синът ти?“. Той знаеше даже как се казва. Толкова е уравновесен, че живее винаги в сегашно време. Това се усеща дори и в онези моменти, в които предпочита да бъде някъде другаде.“

Същия ден срещнах Джим Къриър, колегата на Гимелстоб в „Тенис Ченъл“. „Хубавото за нашия спорт е, че Федерер толкова много го обича, че ще му остане верен – каза четирикратният победител в турнирите от Големия шлем – Вярвам, че Роджър ще бъде за тениса това, което беше Арнолд Палмър за голфа.“ Починалият през 2016-а 87-годишен американец спечели само седем „мейджър“ титли, но беше най-популярният голф играч, повече и от Джек Никлаус, който имаше осемнайсет спечелени отличия. Прякорът му беше *The King*, а феновете му бяха известни като „Армията на Арни“.

„Федерер промени своя спорт в много отношения – сигурен е Къриър. – Той е лидер. Погрижи се наградният фонд да се увеличи не само за топиграчите, а за всички. И създаде атмосфера на приятелско съперничество, каквато нямаше преди. Той ще остави голяма празнина след себе си и „ще има големи обувки, които трябва да бъдат напълнени“.

43. Завещанието

Когато Федерер се появи на тенис сцената, тя не беше много дружелюбно място. Колкото по-интернационални и оспорвани ставаха състезанията и колкото повече пари можеха да се спечелят, толкова по-груба ставаше атмосферата. През 70-те и 80-те години джентълменският някога спорт се превърна в джунгла, където етикетът не важеше, а коректността в състезателната конкуренция се смяташе за егоцентризъм. Често се споменаваше за сцени и разправии, свързани с разпределението на наградния фонд. „*Take the money and run*“, гласеше неписаното мото – вземи, каквото можеш. И не връщай нищо, даже ако можеш, добави още.

На сцената се появиха лошите момчета – Илие Настасе, Джими Конърс и Джон Макенроу. На дневен ред дойдоха скандалите. Конърс, който повече от десетилетие беше на и около върха, имаше манталитет на уличен боец и влияеше на всички. Воден от амбициозната си майка, левичарят гледаше на играчите от отсрещната страна на мрежата като на врагове, които искат „да откраднат маслото от хляба му“. Бьорн Борг пък беше капризният бог, чиято кариера профуча бързо и стремително като ураган и не му остана време да се занимава с нищо друго, освен със собствените си проблеми. На 26 години, след няколко поражения от Джон Макенроу, изгуби желание и се оттегли. (Години по-късно направи забележително, но не много успешно завръщане). Джон Макенроу пък беше нийоркският бунтар с гореща ирландска кръв, който смяташе, че целият тенис свят – и най-вече съдиите – заговорничат срещу него.

Уважението към съперника по онова време беше сведено до минимум, а цялостната обстановка беше обтегната и враждебна. Конърс и Макенроу се стремяха да притискат и обезличават съперника си, да сплашват съдиите – тогава играчите не можеха да се защитят с видеоповторение. Двамата се държаха враждебно и помежду си, на купа

„Дейвис“ в Швеция през 1984 г. не си говориха през цялото време и накрая се стигна до разпавии.

Единни бяха само в омразата си срещу първия шампион в професионалната ера от Източния блок, Иван Лендъл. „Иван Грозни“ играеше като машина и в началото на кариерата си почти нямаше харизма, което, заедно с произхода му, го правеше аутсайдер. Бекер, както по-рано и Борг, се занимаваше предимно със себе си, особено след като стана най-младият победител на „Уимбълдън“ и хвърли Германия в невидждана тенис еуфория. Сампрас, подобно на Едберг, по принцип беше твърде плах за световна звезда и двамата не обичаха особено да бъдат на преден план и не можеха (или не искаха) да бъдат лидери. На австралийците Пат Кеш и Патрик Рафтър им липсваха необходимите успехи, а след най-добрата си година, през която спечели три турнира от Големия шлем, Матс Виландер изпадна в депресия, която се усили след смъртта на баща му. Агаси се превърна за Сампрас в съперник, когото той превъзхождаше, но все по-често се осмеляваше да го провокира и атакува, като например с изказването, че Сампрас изглеждал сякаш току-що е паднал от някое дърво.

Още като тийнейджър Федерер има друга нагласа към своя спорт. За него противниците не са съперници, които да мрази, а колеги и спътници, които имат една и съща цел – да упражняват този пленителен спорт възможно най-съвършено. Той се фокусира върху топката, не върху съперника. Добре възпитан и миролюбиво настроен, още от тийнейджър е верен на лайтмотива: „*It's nice to be important, but it's more important to be nice*“⁴¹, който никак не подхожда на тенисист, борещ се с конкуренцията всеки ден. За него това не е клише, а мото, което се опитва да спазва в живота си, и то доста успешно.

Когато ученическите години остават зад гърба му и постига по-значителни успехи, отколкото е сънувал, пред него изниква въпросът как може да използва новото си положение, за да бъде по-полезен на спорта или в други области. Никак не е случайно, че основава фондацията си в края на 2003-та, малко след като печели първата си титла от Големия шлем.

Федерер приема за лична мисия да бъде представител на тениса, както и лидер, който иска да използва своето нарастващо влияние и известност, за да може този спорт да стане по-силен, по-популярен и по-уважаван. Това му се удава със същата лекота, с която постига успехите си през годините и дори му остава енергия и ентусиазъм да дава още и още на тениса – толкова много, колкото никой не очаква от него.

Любовта му към този спорт възпитава у него огромна съзнателна отговорност, той изглежда като пазител на наследството, което предишните поколения оставят след себе си. Пред *Inside Tennis* той казва веднъж: „Често поглеждам назад и съм много благодарен на играчите, които стъпкаха пътя, на Род Лейвър и на всички други. Знам, че много хора са вложили изключително много работа, за да бъде играта такава, каквата е днес. Аз съм модерната версия на тези играчи и често се замислям за бъдещето на този спорт, накъде трябва да върви. Понеже играя от доста време, мисля, че съм мост за това, което идва“.

С тази си нагласа Федерер бързо се превръща в един от най-важните посланици на своя спорт. „Често ме питат дали той е най-добрият, когото сме имали досега – каза Никола Арзани от маркетинговия отдел на АТР. – Много е лесно да се работи с него, защото отлично разбира каква е неговата отговорност. На всичко, което прави, той се отдава напълно и изцяло. Не се заема с нещо само защото така трябва, а иска да знае точно защо се прави, кой ще има полза от това, защо за този или за онзи турнир е важно

⁴¹ Хубаво е да си важен, но още по-важно е да си мил. – Бел. пр.

да се постъпи така или пък как да се работи с медиите. Във всичко, което прави, е напълно ангажиран.“

„Ентузиазмът му в този спорт е невероятен – установил е отдавна Ив Алегро, един от най-добрите му приятели. – Това дава на тениса неповторим шанс, и то по целия свят.“ Същото е забелязал и Джон Макенроу: „Роджър се грижи за тениса. Той прегръща отговорността, която има като № 1“. Но Макенроу не успява да се въздържи от остра нападка към женския тенис: „Ако погледнем жените, всички те все още се грижат само за себе си“. Всъщност това би могло да се твърди и за много мъже.

Когато Адолф Оги, швейцарският специален съветник на ООН, го моли за сътрудничество по повод на „Международната година на спорта и възпитанието“, Федерер веднага приема. На 5 ноември 2004 г. заедно с Оги и Генералния секретар на ООН Кофи Анан Федерер обявява тази инициатива. Събитието се състоя в седалището на ООН в Ню Йорк. Почти година по-късно в „Двореца на нациите“ в Женева той прочете предварителен доклад за събитието. И тази задача изпълни с пълна отдаденост.

„Напълно съм убеден, че спортът може да помогне да бъдат победени предразсъдъците и да се построи мост между различните култури и нациите. Ако за това мога да дам своя скромнен принос, ще го направя – обосновава ангажимента си Федерер. – Да помагам на другите в качеството си на посланик на спорта, е много благородна мисия.“

Марк Майлс, директор на АТР в продължение на 16 години, не може да повярва на очите си, когато след US Open 2004 Федерер и приятелката му Мирка организират по своя инициатива ден за медиите в Хонконг. Те искат да задоволят огромното любопитство към неговата личност и същевременно да насърчат азиатското раздвижване в тениса. Организаторите на финала на сезона в Шанхай също се радват на готовността за помощ от страна на Федерер. Те го са помолили да открие тяхната нова зала. Той не само отива в Китай след един турнир в Банкок през 2005-а, но и остава там цял ден, дава интервю след интервю, играе с гостите на Централния корт и прекарва доста време с организатори, членове на правителството, медии и фенове. След вечерята посещава дори готвача.

По този повод заявява: „За мен не е задължение, но съм много горд, когато мога да подпомогна тениса или спорта въобще. Надявам се, че следващият № 1 ще прави същото“.

През годините Федерер достига лимита си като политик в тениса и признава, че вече не може да обединява всички интереси, независимо от това, че някои хора бяха готови на компромиси. В края на кариерата си е безсилен свидетел на все по-голямата пропаст между Асоциацията на тенисистите професионалисти (АТР) и Международната тенис федерация (ITF), която през 2018-а тотално преобразява купа „Дейвис“, подтикната от партньорство за милиарди с испанския футболист Жерар Пике и неговата компания „Космос“.

Федерер винаги е бил скептичен към Международната федерация и нейната златна кокошка купа „Дейвис“, затова се дистанцира от състезанието. Той намира остарелите методи и липсата на гъвкавост на функционерите за проява на твърдоглавие спрямо играчите. „Щеше да бъде страотно, ако всички можеха да се разберат помежду си и заедно да преценят кое е най-доброто за тениса. Купа „Дейвис“, „Лейвър кърп“, АТР, WTA“ – каза той през 2018 г. в Мелбърн. Мениджърът му Тони Годсик отива дори подалече: „Конкуренцията с другите спортове е голяма, а ние сами се канибализираме, както се случва от години“.

Когато Годсик и Федерер създават „Лейвър кърп“, новото състезание, в което отборът на Европа щеше да срещне Отборът на останалия свят, те лично се срещат с много играчи и не са изненадани, когато получават доста откази. Все пак имат подкрепата на федерациите на Австралия и САЩ, както и тази на много от топ състезателите и не на последно място – на някои могъщи спонсори и дарители.

Като политик в тениса Федерер принципно е човек на АТР, по-малко на Комитета на Големия шлем и въобще не – на ITF. Не е също и на WTA, женската асоциация, за разлика от Анди Мъри, който все по-често на висок глас се застъпва за жените. Всъщност и те имат полза от усилията на АТР да увеличи наградния фонд на турнирите от Големия шлем. Не е особено близък и с американката Били Джийн Кинг, водеща фигура в борбата за правата на жените в тениса. Веднъж наблюдавах как Кинг дълго го чака на тренировъчната база на „Уимбълдън“ и искаше да говори с него, когато той приближи. Изненадващо обаче той не се спря, продължи пътя си и отказа да позира за селфи с нея. Каза само: „На нашата възраст не бива вече да си правим селфита“.

Дали „Лейвър кърп“ ще стане част от наследството на Федерер и неговата успешна история, времето ще покаже. Към неговото завещание се числят издигането на мъжкия тенис на едно ново ниво, ролята му на обединяваща фигура, както и това, че създаде атмосфера на уважение и чувство на взаимна принадлежност към тениса. Чрез своята човещина, неподправеност и популярност успя да създаде нови кръгове от почитатели на тази игра – като например много хора от по-старите поколения, които дотогава нямали достъп до този спорт. Говоря за това от опит, защото моите родители искат все повече да говорят с мен за тенис, а причината да се интересуват е Федерер. Скоро научих за една 95-годишна самотна госпожа, която гледала тенис мачове до късно през нощта, дори и такива без Федерер.

Към завещанието му спада и новото определение, което той дава за това колко дълго може да се задържи на Върха един играч, ако внимателно планира всичко и тренира усилено. През 2017-а казва: „За да огледаш добре общата картина, трябва малко да се отдръпнеш, за да се завърнеш още по-силен. Аз правих това през цялата си кариера. Не точно шест месеца, но два, три пъти за година. Това много ми помогна, затова днес съм още тук, мотивиран и радостен да играя тенис“.

Друга заслуга на Федерер е, че прави завой към миналото и успява да покаже историята на тениса в нова светлина. Заветът му обаче преди всичко са незабравимите моменти, емоции и спомени, които оставя в съзнанието на хората; вдъхновението, което неговата личност е за мнозина; мечтите, които събужда, най-вече у младото поколение. Неговото може би най-голямо завещание в спорта е това, че показва как една световна звезда може да бъде здраво стъпила на земята и да запази своята естественост, дружелюбност, скромност и човечност.

44. „Кози“ въпроси

Спорът за най-големите спортисти, музиканти, поети, композитори, художници – списъкът е достатъчно дълъг – е любима, запълваща вечерите тема, защото в крайна сметка никога не може да бъде решена. Колкото и да е забавно търсенето на най-добрия в някоя област, колкото и ожесточени спорове да предизвиква, в спорта сравненията между различните епохи са безсмислени.

По какви критерии могат да се сравнят двама изтъкнати пилоти в историята на автомобилния спорт, например петкратният световен шампион във Формула 1, аржентинецът Хуан Мануел Фанджо и британецът Люис Хамилтън? И двамата са състезатели в един и същи спорт, и двамата карат „Мерцедес сребърна стрела“, и все пак, макар и за кратко, активният през 50-те години южноамериканец днес щеше да види задните светлини на британеца на старта, както и отново, когато бъде изпреварен с една обиколка. Но това означава ли, че той е най-лошият пилот?

В английското езиково пространство се използва едно съкращение, което няма нищо общо с козите (GOAT), а означава „*Greatest of all time*“ (най-велик за всички времена). Но и в това понятие има основна грешка, защото „на всички времена“ обхваща и бъдещите епохи. Но кой ще се осмели да прави прогнози?

Търсенето на най-големия състезател в историята на тениса е привлекателно тъкмо защото в началото на хилядолетието има точно трима кандидати за тази титла – Федерер, Надал и Джокович. Безспорно е, че нивото в този технически спорт, в който на изпитание не са подложени единствено силата на мускулите и издръжливостта, постоянно се покачва. Развитието на материалния сектор придава на тениса нова динамика от ракетите и кордите до топките.

Смятаната по времето на Стефан Едберг за рекордна скорост при сервиса от 200 км/ч днес редовно се преминава от много състезатели. Тренировъчните планове стават точни и изчерпателни, храненето и фазите за почивка – по-оптимизирани, обслужването – по-интензивно, дори тактически се предлагат нови възможности благодарение на видеоанализите и проучването на данни. Преди играчите пътуваха сами или с треньора си и вечер си пийваха по някоя биричка, а днес приличат на предприемачи, които кръстосват по света с треньори, помощник-треньори, фитнес треньори, физиотерапевти, мениджъри и евентуално с отговорници за медиите и обмислят предварително всеки аспект от кариерата си. Ако днес някой гледа на видео как са се дуелирали Лейвър и Розуол, колко бавно разиграват топката Борг и Макенроу и колко високо тя прехвърля мрежата в мач между Виландер и Вилас, непременно ще се запита дали това не са записи на забавен кадър. Това не значи, че днешните победители от Големия шлем са непременно по-добри и по-талантливи от онези, които са играли с дървени ракети. Как може някой да сравнява тези изключителни майстори, когато изобщо не е виждал да играят някои от тях?

Безспорно, чрез професионализирането на тениса, чрез непрекъснато растящата му популярност на световно ниво и чрез живите предавания се генерират все повече пари от телевизия и спонсори и той стана един от най-силните спортове. Зад един талант, стигнал до топ 100, стоят стотици хиляди, които рано или късно ще трябва да погребат амбициите си. Преди не беше така.

Преди всичко, след като богатите на традиции турнири отвориха врати за професионалистите, които преди 1968 се състезаваха в собствените си първенства, потекоха повече пари към спорта, който ставаше все по-глобален. Освен доминиращите преди британци, американци, французи и австралийци, все повече се появяваха тенисисти от помалки или нови нации като румънци, индийци, испанци, шведи, италианци, чилийци, аржентинци или граждани на Чехословакия. И всички се бореа в една и съща категория, за една и съща купа. После дойдоха германци, австрийци, швейцарци, японци, канадци, бразилци, още азиатци...

Без съмнение, по времето, когато пиша тази книга, съществуват неоспорими аргументи, че Федерер заслужава титлата „най-добър играч в историята“. Той пренаписа

книгите на рекордите в много области и създаде нова дефиниция за периода, в който един играч може да се задържи на абсолютния връх. Това, че той постигна успехи в най-горещата и оспорвана фаза на тениса досега, говори много за него. За разлика от повечето предишни шампиони, спечели най-малко по веднъж всички важни трофеи на своя спорт, освен олимпийска победа на сингъл, за което се получава възможност веднъж на четири години. Мнозина не вярваха, че ще постигне Кариерен Голям шлем заради превъзходството на Надал на клей. Но Федерер беше готов и чакаше своя шанс, точно като на купа „Дейвис“.

Това, че след него Надал и Джокович също спечелиха всички турнири от Големия шлем, на пръв поглед обезценява постижението му. То показва обаче изключителните му способности, с които възобнови втората половина на кариерата си. Испанецът и сърбинът са сред най-важните доказателства на онези критици, които изследват подробно или отричат статута на доминиращ играч на Федерер. Аргументът, че не може да бъде поставен над съперник като Надал, срещу когото има негативен баланс, звучи убедително, но куца.

Факт е, че Надал е първият, който поставя Федерер пред себе си. „Всички знаем, че той е най-добрият играч на всички времена“ е една от неговите стандартни фрази. Струва си да се анализира как испанецът поведе така категорично в директните двубои. Той спечели 23 от първите 33 дуела между тях, докато Федерер подобри баланса си на 15–23 с пет победи в годините 2015–2017. Равносметката им е малко изкривена заради двубоите на клей, които бяха 15 – повече, отколкото на друга настилка – и от които Надал спечели 13. По ирония балансът на Федерер срещу безспорно доминиращия специалист на клей щеше да бъде значително по-добър, ако самият той беше играл по-слабо – тогава просто нямаше да има толкова мачове между двамата.

Многото загуби на клей го поставиха – както се вижда – психологически в по-трудна и неизгодна позиция спрямо Надал. В тениса загубите водят до нови загуби, а за Федерер срещу Надал те се превърнаха във водопад. Точно три пъти той трябваше да преглътне пет поражения от него, едно след друго в рамките на година.

Самият Федерер се дистанцира от дискусията за най-големия играч в тениса. Отдавна беше разбрал колко е трудно да се сравняват играчи от различни поколения. И беше против огромното значение, което се отдаваше на турнирите от Големия шлем в тези сравнения. При това беше установил, че значението на тези състезания – що се отнася до Australian Open – преди е било много по-малко, че много играчи преди 1968-а изобщо не са допускани и че пътуванията до тях не чак толкова отдавна са били много скъпи и изисквали много повече време, отколкото сега.

„Осъзнах какви проблеми е имало поколението на Лейвър и Розуол и всички онези играчи – каза Федерер през 2009-а в Мелбърн, говорейки по тази тема. – Вероятно няма да узнаем кой е най-големият играч в тениса и това също е много хубаво. Но е ясно – добави той, – че ако някой спечели 35 титли от Големия шлем, това е запазена марка в тениса. Възможно е да стана най-добрият играч за моята ера, но не и за всички времена.“

На много фенове им се струва ненужно да намират аргументи, които да говорят срещу него. Френският спортен вестник „Л'Екип“ стартира една интернет анкета след победата му на Australian Open през 2017 г., в която пита: „От гледна точка на всички спортове, Роджър Федерер ли е най-големият шампион в историята?“. 52% от участниците отговориха „да“.

45. Интервюираният

Не знам колко интервюта е дал Федерер през живота си, трябва да са повече от хиляда. Дори не знам колко пъти самият аз съм имал привилегията лично да го интервюирам – на задължителните пресконференции и извън тях – през годините, в които го придружавах надлъж и шир по земното кълбо. Но знаех, че дори при маловажни или излишни пресконференции с него никога няма да ми е скучно, в случай че някои журналисти не го попитат едно и също нещо за десети път.

Но и в тези случаи той реагираше с учудващо търпение. Никога не беше груб, нелюбезен или агресивен. Никога не създаваше впечатление, че избягва някой въпрос или пък че иска да прекрати интервюто. Напротив – накрая започваше сам да задава въпроси, сякаш имаше безкрайно много време и не го чакаха никакви ангажменти (точно като на разиграване). Не повтаря отговора на един и същи въпрос като грамофонна плоча, а се опитва да добави различен аспект или друга гледна точка към това, което вече е казал.

За разлика от някои свои колеги, които ясно показват, че на друга пресконференция са отговорили вече на някой въпрос, Федерер на практика никога не се дразни – даже когато задаващият въпроса му показва малко уважение или издава голяма професионална слабост. Когато нечий английски не е добър и зададеният въпрос понякога е без всякакъв смисъл, той е учтив и търпелив и се стреми да разкаже нещо интересно или все пак да изтръгне някакъв отговор на безумното питане.

Вероятно през годините Федерер е станал от онези тенисисти, които най-често чуват едни и същи въпроси, защото е един от малкото, който може да дава интервюта на три езика. Като следствие от тази готовност се получава така, че ангажиментите му към медиите продължават по-дълго от мачовете му. Международната част на задължителните пресконференции след среща по правило се води на английски, но той винаги отговаря на въпроси на журналисти от Швейцария, които биват зададени на швейцарски, немски и на френски (не говори добре италиански, за да може да дава информация на третия език, използван в Швейцария). Това, че на швейцарските интервюта винаги се промъкваха чуждестранни журналисти, е друга история.

Преди или след пресата са наред електронните медии – най-различни телевизионни и радиорепортери, които искат отговор на същите и на други въпроси, изречени в микрофона, на желан от тях език – колкото по-важен е турнирът, толкова повече са те. След това са наред доброволните или не толкова доброволните индивидуални интервюта, които се очакват от една световна звезда, от страна на организаторите на турнира, спонсорите или от по-големите медии.

Докато американците или британците като Анди Мъри трябва да дават интервютата си на един език, Федерер има, така да се каже, участта да бъде питан на още два езика. При Надал националната част се ограничаваше до испански, при Джокович – до сръбски и тези интервюта траеха доста по-кратко, отколкото при него, защото по правило те бяха обградени от малко сънародници журналисти. В *International Tennis Writers Association*, Асоциацията на активните тенис журналисти, от 109 души 16 бяха от Швейцария, приблизително 15%. Никак не е зле за една страна с малко повече от осем милиона жители, което е 0,11% от населението на земята.

За разлика от Мартина Хингис, която отказваше да дава интервюта на майчиния си език, Федерер не се е оплакал (поне не публично), че още трябва да говори на швейцарски немски, въпреки че така се обслужва един малък пазар – но точно този, който го вълнува най-много (за Вавринка беше по-просто, защото той не говореше немски и ползваше английски и френски).

Винаги ми е правило впечатление, че на майчиния си език Федерер дава спонтанни и доста изчерпателни отговори – понеже словесното му богатство беше най-голямо и не трябваше да преценява изказванията си. Когато през 2008 г. след първата си загуба на финала на „Уимбълдън“ промълви с треперещ глас: „Аз съм смазан“, изрази много повече емоции, отколкото във всичките си други изречения. Винаги използваше типично швейцарски думи и изрази, въпреки че идваше за малко в родината си.

Той е много отворен към швейцарските медии и понякога позволява спонтанни погледи към личния си живот. През 2018-а в Калифорния проведох с него интервю с много лични въпроси и в моята редакция се роди идеята да го публикуваме на английски на уебсайта ни. Когато го попитах дали е съгласен, той отказа. Не всеки трябвало да знае всичко за него.

Федерер бързо беше разбрал, че на трите езика изпъкват различни аспекти на неговата личност. „На всички езици говоря различно. На френски се спирам повече в света на тениса, на техниката и на физическите тренировки, защото това го правя с Пиер Паганини и говорим на този език – каза той в Монреал през 2017 г. – А и мисля за училище, защото от 14- до 16-годишна възраст ходех в едно френско училище в Лозана. Когато говоря френски, се чувствам като тийнейджър, останал някъде в 90-те години. На английски говоря свободно, без напрежение. И вкъщи говорим английски. Той не е сложен, глобален е и е доста свързан с моето „пътуващо аз“. Същността му обаче най-добре се проявява, говорейки швейцарски немски. „Този език – това е моето семейство, моята родина, това съм аз, какъвто съм наистина.“ Чрез многоезичните интервюта той се научи да познава себе си.

Мисля, че не си въобразявам – на него много му допадаха разговорите с журналистите – поне такова впечатление оставяше у нас. Той се постара да извади най-доброто от неизменното в интервютата – за себе си, но преди всичко за тениса, който му беше на сърцето. Дори давайки интересни, забавни или откровени отговори и разказвайки вицове, помагаше на своя спорт да стане по-популярен сред обществеността и да разпръсква своето вълшебство, което намираще у него.

Когато през 2017 година го попитаха не му ли пречи след значителен успех да отиде веднага на пресконференция, той отрече и даде отговор, който ласкаеше медиите: „Естествено, трудно е да се сбогуваш с приятелите си, които понякога са отишли на другия край на света, за да гледат някой финал. Но вие сте част от този процес, а също и от живота ми. Отдавна се знае, че когато успея да ви дам добър отговор, си доставям огромно удоволствие. Мисля, че е важно да дойда при вас и да обясня как се чувствам. Това помага и на мен. Не бих могъл директно да офейкам, за да празнувам в някой нощен клуб“.

Това отношение доведе дотам, че Федерер беше издигнат в най-любим тенисист на медиите. Когато Асоциацията на тенис журналистите трябваше да избира своя играч на годината, той печелеше първото място през първите три години. Защото и в работата си с медиите успяваше винаги да изненада хората, да ги смае. „Понякога си мисля: прекалено е добър, за да бъде истински – каза германската ми колежка Дорис Хенкел, която

още от самото начало следи отблизо кариерата на Федерер. – Присъствала съм на толкова много пресконференции с него, но след всяка си мисля: „Е, струваше си и този път“.

Федерер успя да накара журналистите да забравят, че са нарушители на реда, че му крадат от времето и че задават тъпи въпроси. Като тийнейджър винаги благодареше, когато на турнир някой го настигне, за да го интервюира. Ако някой журналист си запазеше десет минути за интервю, получаваше наистина десет минути и можеше да бъде сигурен, че за това време Федерер му е подарил цялото си внимание. Най-малко, в неговата „лига на известните“ това не беше приемливо. „Той беше мил и ни прие на сериозно, въпреки че не ни познава“ – хвалеха се например двама чешки журналисти, след като проведоха дълго интервю с него в Прага след „Лейвър къп“ – от собствен опит знаеха, че това е неразбираемо за звездите в спорта.

При това Федерер можеше да направи учудващо точен преглед на деня. Винаги поздравява журналистите в препълнената зала, тези, които познава, заговаря по име. Внимава много върху въпросите и отговорите си и дни по-късно е в състояние не само да възстанови отделни диалози, ами и си спомни кой журналист какъв въпрос му е задал.

Швейцарската телевизионна журналистка Клаудия Мур например беше много изненадана, когато Федерер я срещнал на един турнир и я поздравил с въпрос дали е оздравяла. „Няколко седмици преди това му бях казала, че съм настинала и че трябва да стои далеч от мен. И той още си спомняше това!“. Човекът, изглежда, имаше слонска памет.

За разлика от другите играчи, които бяха свръхчувствителни по отношение на медиите, на Федерер му трябваше много, за да реагира на някоя статия или коментар. На него му се наложи рано да стане дебелокож към писанията на журналистите. В годините преди първата му победа на „Уимбълдън“, когато напразно се стараеше да направи пробив и трябваше да обяснява необясними загуби, той се превърна в обект на различни коментари, зловни и хапливи карикатури и така придоби закалката си. „Понякога след пресконференция имах чувството, че са ме завързали за краката и са ме раздрусали силно с главата надолу – каза той след третата си победа на „Уимбълдън“. – Излизах навън и си казвах: „Ок, сега трябва да премисля целия си тенис!“.

Но Федерер бързо разбира, че медиите са склонни да преувеличават, че много от коментарите се базират на някаква моментна снимка и взаимовръзката ѝ с други събития, че тонът на публикациите рязко може да се смени. В този период пресконференциите бяха проблемни, защото оставяха след себе си следи. „Журналистите постоянно ме питаха: „Какво става с теб? Няма ли да е по-добре с нов треньор? Какво се случва с форхенда ти?“. Постоянните отговори на негативни въпроси ми дойдоха в повече, от друга страна, беше странно, че трябваше да се обяснявам като № 2 в света.“

Федерер добавя, че в началото на кариерата си дори се е страхувал от медиите и очаквал те да пишат лоши неща за него. Представата му се променила, когато през декември 1999 г. трябвало да посети тридневния „университет на АТР“ в Монте Карло, където учили младите професионалисти какви предизвикателства очакват топ играчите и как да ги избегнат. Един от преподавателите там бил френският тенис журналист Филип Буан. Той разяснил, че медиите са тези, които създават образа на един спортист, „...и който не се отнася добре към журналистите, да не очаква да бъде представен в добра светлина, защото и те са хора“.

Федерер бил единственият, който го слушал внимателно, забелязал Буан. „Той веднага схвана всичко и го използва.“ По тази причина беше загубил страха си от пресата, потвърждава Федерер. „Там забелязах, че медиите могат да помогнат на нас, играчите,

да подобрим имиджа си – а ние на тях, да напишат хубави истории.“ При всички статии, които написах за него, се е случвало много рядко да реагира. Приемаше сериозна критика, стига да беше аргументирана – както през 2010-а, когато по неясни причини се отказа от купа „Дейвис“ в Казахстан и заряза Швейцария, която отпадна от състезанието. Почти не се е случвало да чете готовите интервюта и да дава благословията си, преди да бъдат отпечатани.

Всъщност веднъж ми се обади за едно интервю. Беше 3 юли 2004 година, в навечерието на финала на „Уимбълдън“. Колегата ми Симон и аз прибирахме багажа си, когато мобилният ми иззвъня и на екрана се изписа „Вавринец“. От другата страна на линията обаче не беше Мирка, а Роджър. На следващия ден трябваше да излезе голямо интервю с приятелката му и преди няколко часа ѝ го бях пратил на имейл, за да го прочете. Това, че сега не тя, а той ми звънеше, не изглеждаше никак добре.

В това интервю Мирка говореше за ежедневието си, за отношението ѝ към него, за децата и брака. Имах лошо предчувствие и за миг се уплаших, че Роджър иска да спре публикацията, само че вече беше късно. Във всеки случай беше за нещо важно, щом като лично беше грабнал телефона вечерта преди най-важния си финал за годината. Той се опита да отгатне мислите ми, с което често се забавляваше. Бързо разсея съмненията ми. Искаше само да уточним отговора на един въпрос, в който дори не ставаше дума за него, а за Рето Щаубли. Той помоли само тази част да бъде формулирана по-конкретно, за да не ядосваме приятеля му. И започна да ми диктува отговора на Мирка: „Рето не иска да рискува работата си в банката и досега използва целия си годишен отпуск заради нас. Сега, благодарение на големи отстъпки от страна на своя работодател, той получи неплатен отпуск“. На следващия ден победи Родик в четири сета.

46. Достъпният

Срещнах Деймиън в отдалечен ъгъл на Индиън Уелс, в края на Корт 7, където един мач между жени беше към края си. Двайсет и осем годишният калифорниец беше пристигнал в Coachella Valley от Сан Франциско, както винаги през март. И както винаги – заради него, заради Федерер.

В действителност Деймиън се казваше другояче, но ме помоли да не публикувам истинското му име – искаше да използвам само псевдонима му – „ФедФен“. Под яркото калифорнийско слънце започна да разказва. Как на осем започнал да играе тенис. Как на дванайсет преживял загубата на своя идол Пийт Сампрас на „Уимбълдън“ от някой си Роджър Федерер. Как си мислел: „Кой е този тип?“. Как след една или две години сам станал фен на този тип, „както и всичките ми приятели от тениса“. Как започнал да събира снимки на Федерер и да записва мачовете му, най-напред на VHS касети. Как архивът му растял и растял. „Вече имам стотици от тях. След години мога да ги разглеждам отново и да кажа: Роджър Федерер беше просто фантастичен.“ Как оттогава пропуснал само един негов мач – „може би един или два“.

Деймиън бил на 21, когато за първи път видял Федерер да играе на живо – на „Индиън Уелс“. „Да го видя със собствените си очи, само на няколко метра от мен и да видя колко е спокоен и лежерен... След това за мен нямаше спиране...“. Междувременно беше направил уебсайт за фенове, federerfan07.com. Обслужваше го активно и сега, пишеше статии, качваше снимки и новини. По някое време го забелязали „Уилсън“ и „Найк“ и започнали да го снабдяват с материали, които той трябвало да публикува.

През следващата година, 2012-а, потърсил личен контакт с Роджър Федерер. Изпращал на Тони Годсик, който тогава бил още при IMG, отначало имейли, после истинско, облепено с марки писмо, адресирано до Кливланд, Охайо. „Изненадващо получих от Годсик имейл: ако успееш да дойдеш на „Индиън Уелс“ няколко дни по-рано, ще мога нещо да уредя. Бях извън себе си от радост и започнах като луд да тичам из къщата.“

Вместо през уикенда Деймиън, който работел като мениджър продажби, тръгнал от Сан Франциско за Индиън Уелс още в четвъртък. „Бях обзет от приток на адреналин, не можех да повярвам, че ще се срещна с Роджър Федерер.“ Срещата се състояла в рамките на *Meet and Greet*, организирана от фирмата за производство на ракети „Уилсън“ и Деймиън прекарал около пет минути с Федерер – само той и неговият идол. Пет минути, които му се сторили цяла вечност. „Забавлявахме се, все едно че бяхме най-добри приятели – разказва Деймиън, – той си спомняше дори къде точно бях застанал по време на тренировката му (аз бях отишъл един час по-рано). Това показва как винаги забелязва всичко, което се случва около него. Има невероятно силна памет.“ Бил напълно въодушевен, когато Федерер му казал, че познава сайта му: „Това ме шокира, мислех, че моето занимание е без значение за него“.

Истории като тази на Деймиън, който на „Мач за Африка“ в Силициевата долина се среща с Федерер за втори път, бях чувал много през годините. Мога да кажа със сигурност: феновете на Федерер са направили добър избор. Не познавам друг спортист, който така да се раздава за своите почитатели. Например както за членовете на фенклуба fans4roger, който беше създаден през 2005-а в Швейцария. През годините той достигна 750 членове от различни страни, между които Чили и Индия. „Ние сме голямо семейство от цял свят – казва Дорис Льофел, основателка и управляващ член. – Много от нас се срещат за първи път – хора, които при други обстоятелства никога нямаше да се запознаят.“ Понякога някои от тях резервират групови полети и идват в Швейцария. Забавляват се с най-различни дейности – правят шоколад, карат колела или промиват злато. „Веднъж варихме бира за 30-ия рожден ден на Роджър“, разказва Льофел.

На Swiss Indoors в Базел членовете на фенклуба по правило се срещат лично със своя любимец. На срещата е забранено да се правят снимки и да се качват в социалната мрежа. Но през 2017 г. Федерер се снима с всеки присъстващ поотделно – бяха дошли около 120 души.

През годините той се стараеше все повече да поддържа контакт с феновете си, винаги се отзоваваше. По принцип не смяташе, че шумотевицата, която неизменно го съпътстваше на турнирите, му пречи и не се опитваше да я отстрани от пътя си – беше свикнал с нея и дори активно я търсеше. „Хубаво е и аз много се радвам, че има такъв интерес към моята личност – каза той след 20-ата си титла от Големия шлем. – Щастлив съм, че хората още ме гледат с удоволствие. И се радвам преди всичко, че още обичам играта и всичко, свързано с нея. Да споделям всичко, е от голямо значение за мен.“

Това не беше първият или единственият път, когато твърдеше, че реакцията на зрителите е важна за него. „Аз не съм само играч, а и шоумен. Не е важен само моят успех, а и този на турнира. Когато зрителите в Сан Хосе си тръгнат от „Мач за Африка“ или пък от „Индиън Уелс“ си отидат вкъщи и си мислят: „Хей, това беше страхотно, този тип е радостен от играта си, той обича тениса, даде всичко от себе си и си говори с нас...“. Това също е много важно за мен.“

Когато колегата Бил Саймън от „Инсайд Тенис“ веднъж разговаряше с него за това колко е популярен и каза, че известността му е придобила размерите на „бийтъл-мания“,

Федерер отговори: „Това как топло ме посрещат навсякъде и фактът, че хората ме приемат като играч, но и като личност, означава много за мен“. Той оценявал това, че толкова много от неговите шапки, тениски и ракети се продават и хората по този начин се чувствали свързани с него. И му било важно, че имал възможност да се фотографира с почитателите си и да им дава автографи, като по този начин сбъдвал мечтите им. „Има много хора, които никога няма да дойдат на турнир, защото е твърде скъпо или защото трябва да дойдат от много далече. Винаги си казвам, че вероятно няма да видя никога повече човека, с когото се снимам. И затова се опитвам да направя този момент незабравим за него.“

Той държи да подпише лично всяка молба за автограф, която пристигне по пощата, отказва да бъде заместен от машина. Ако някой сравни предишните му подписи с тези от днес, ще забележи, че сега автографите му са станали по-къси и по-простички – така може за определено време да подпише повече.

„Когато седмичното списание „Щерн“ попита Федерер защо е най-популярният спортист в света, той каза, че и на него му е трудно да разбере, още повече че никога не се е стремил непременно да бъде толкова обичан. „Винаги съм се опитвал да бъда естествен, например чрез феърплей. Някои може би искат малко повече. Може би е заради спокойната ми природа – все пак съм швейцарец. Разбира се, успехът много помага, често играя пред многобройна публика и се държа достатъчно добре. Може би хората си казват: „Той е прекрасен идол за децата ми!“.

В същото интервю потвърди предположението, че неговата емоционалност също буди симпатии у зрителите. „След спечелен или изгубен мач плачех. Хората виждат какво означава това за мен и ме разбират, когато кажа: „Аз обичам тениса“. Впоследствие се радвам, че съм показал емоциите си“.

Фактът, че Федерер произхожда от малка, неутрална страна, е благоприятен от гледна точка на това, че хора от много нации се идентифицират с него, Германците – затова че е израснал само на няколко километра от границата им, често ходи в Германия и там също отпразнува големи успехи, французите – защото говори езика им и изразява същността си по доста елегантен начин. Британците – защото му предоставиха светилището си и там той успя да направи първия си пробив („Уимбълдън“). Южноафриканците – защото майка му произхожда оттам и защото фондацията му е много активна. Австралийците – защото някога семейството му почти е щяло да емигрира в страната им. Азиатците и американците – защото независимо от произхода си, боготворят този спорт.

Що се отнася до почитателите му във фейсбук и твитър, през 2018-а той зае второ място сред тенис състезателите. Последователите му от 27,2 милиона бяха с около 10% по-малко от тези на Рафаел Надал (30,1 милиона). Испанецът допада много на младата публика, която е най-активна в социалните мрежи. В годишната класация по популярност на АТР, в която могат да участват всички, в продължение на 16 години от 2003 г. имаше винаги един победител – Федерер, който получаваше повече от половината гласове.

За много от неговите фенове той е най-важното, изпълва живота им със съдържание, независимо от коя страна са. Като индийката Мадхумита, която веднъж ми писа, че е благодарна на Господ за това, че има щастието да живее по едно и също време със своя любимец. Когато през 2008-а той загуби финала на „Уимбълдън“, тя не яла цял ден и „в продължение на седмици“ не могла да спи. Познавам работещи жени, които си вземат отпуск по време на турнирите и се записват доброволки, например в превозна служба,

която обслужва даден турнир, надявайки се по този начин и с малко късмет да влязат в контакт с Федерер или някого от антуража му.

Има една белгийка, Тани, която следва Федерер по света и на всяка тренировка и при всеки повод за автографи тя е там и даже го поздравява с швейцарско-немския израз: „*Chumm jetzä*“. Немалко хора намират в негово лице опора в тежки времена. „След земетресението в Осака през март много от нас бяха депресирани – разказа японецът Фуюки от Осака. – Когато видяхме Федерер да играе, осъзнахме, че имаме щастието да сме живи и да се наслаждаваме на неговия превъзходен тенис.“ Те му написали писмо, за да изразят благодарността си. „Двама от нас отидоха на „Индиън Уелс“, за да му го връчат. Роджър ги приел, намерил думи за утеха и ги прегърнал“. Такива преживявания са незабравими за почитателите. „Ние сме щастливи, че сме негови фенове“, казва Фуюки.

В Сао Пауло по време на турнето на Федерер се запознах с Едгард Раул Гомес Нето, който с часове го чакаше пред стадион „Ибирапуера“. Двайсет и шест годишният студент разказа, че веднъж разменил няколко думи с Федерер на US Open и това определило живота му. Той носеше със себе си знаме, наполовина бразилско, наполовина с цветовете на Швейцария и каза: „Заради този човек се чувствам наполовина швейцарец“. Той имаше същата прическа като Федерер, същите дрехи и играеше дори със същата ракета (въпреки че с някоя друга марка сигурно щеше да се справи по-добре). Каза още, че никога не изпуска негов мач. „На един изпит предадох работата си само с един отговор, за да офейкам по-бързо, защото той играеше. За мен той е светец, а не обикновен човек!“.

47. Отличаваният

Колко почести може да понесе един човек? Често си задавам този въпрос, когато Роджър получи следващото си отличие, следващото си признание и следващата награда – не бих могъл дори да си представя всичко в неговата ширина и пълнота. Впрочем от време на време имах чувството, че той реагира все по-дистанцирано на много чествания, въпреки че външно не му личеше.

Какво искам да кажа: той приемаше с прикрита усмивка изсипващите се като лавина върху него почести. Знаеше, че на тези събития ставаше дума повече за слава, отколкото за уважение, защото много хора се надяваха да привлекат внимание към себе си чрез неговата популярност.

Само да отбележа: кой има смелостта или арогантността да не приеме едно признание, както Боб Дилън не прие Нобеловата награда за литература и да го пренебрегне неуважително? Трябваше ли Федерер да благодари и да откаже, когато университетът в Базел го направи доктор хонорис кауза по медицина (в случай че това изобщо беше възможно)? Университетът, в който кракът му не е стъпвал като студент, получи огромно внимание заради този жест. И тук можем да открием мотив. В този случай се казваше, че Федерер е почетен „за неговия принос в увеличаването на авторитета на град Базел и на Швейцария в международен план, както и на примера му като спортист, чрез който призовава хората от цял свят към повече движение, насърчавайки опазването на здравето“. Бяха споменати и ангажиментите на фондацията му.

Федерер не отказа почетната докторска титла, но не я получи лично. Изказа благодарностите си във видеопослание, показвайки целия си чар. Говореше за „грандиозна, голяма чест“ и каза, че целта му още от малък никога не е била да получи докторска

титла от престижното учебно заведение в Базел. Малко послъга накрая, като добави: „Но го направих и се радвам така, сякаш съм спечелил титла от Големия шлем“.

Изобилието и многообразието на неговите отличия доказва, че той е приеман като изключително явление в кръга на известните световни звезди, погледнато от най-различни ъгли. Заради човешките си и спортни качества, успехите, също и заради почти небудещата полярни мнения личност и произхода си той беше идеалният кандидат за такива чествания. Никога не правеше скандали и фондацията му в Африка беше още активна.

И признанията започнаха. През януари 2004 г., когато първата купа от „Уимбълдън“ беше вече в шкафа с трофеите му, беше избран от телевизионната публика за „Швейцарец на годината“ – едно носещо престиж отличие, което се връчваше в родината му. След това стана трудно да се следят подобни прояви. Някъде около 2006-а, когато на върха на своето господство, почти нямаше избор на спортист, който да не е спечелил. Самите медии като USA Today (САЩ), BBC (Англия), L'Equipe (Франция) или Gazzetta dello sport (Италия) го поставяха на първо място в избора си. В началото номинациите му бяха отредени само в спортния свят. Като най-важното отличие, изборът на специалната комисия „Лауреус“ за „спортист на годината в света“, което Федерер спечели като спортист пет пъти – 2005, 2006, 2007, 2008 и 2018 г., всеки път на базата на успехите му от предната година.

И при връчването на АТР наградите не му се разминаваше. Пет пъти беше провъзгласяван за „Тенисист на годината“, в по-напреднала възраст получи наградата „Завръщане на годината“. Изразителни са серийните му победи в две други категории: от 2003-та до 2018-а беше непрекъснато избиран за най-популярен спортист от феновете на АТР, а наградата за спортсменство на името на Стефан Едберг печелеше почти всяка година, общо тринайсет пъти. Тя се връчва след гласуване на тенисистите именно на онзи играч, който е показал най-високо равнище на професионализъм и почтеност през сезона, отличил се е с максимум феърплей и с дейностите си извън корта е допринесъл за повишаване популярността на тениса. Една награда, създадена специално за Федерер.

На 25-годишна възраст получи забележително признание: швейцарските пощи нарушиха принципа си да не увековечават на пощенските си марки още живи легенди. На еднофранковата юбилейна марка, която беше представена в кметството в Базел в негово присъствие, беше изобразен той с купата от „Уимбълдън“. Шефът на учреждението Улрих Гиги защити специалното издание с изказването: „Ако някъде на световно ниво има друга такава личност от Швейцария, която да бъде сравнима с това, което е Роджър Федерер в тениса, готов съм да го направя повторно“.

Сред отличията на Федерер имаше и истински перли. През 2006-а списание „Пийпъл“ го постави в класацията си „най-секси мъж в света“, което изключително го забавляваше. „Затова днес съм облечен – шегуваше се той на финала на сезона в Шанхай. – Така можем нормално да си говорим помежду си, без да се вълнуваме.“ Четири години по-късно беше отново в обектива на същото списание, този път в рубриката „25 секси гръдни коша, за които трябва да сме благодарни“.

Родният му град Базел не остана по-назад – засвидетелстваха полагащата му се чест, като го провъзгласиха за „почетен жител на Шпаленберг“ (бутиков квартал в Базел). Всъщност месинговата табелка с името му беше поставена в стария град с една година закъснение, толкова беше важно начинанието.

Докъде стигна популярността на Федерер извън спорта, разкри в свое изследване през 2011-а Институтът по репутация. Най-напред там обработили списък с 54 имена на най-

известните и популярни личности от областта на политиката, бизнеса, културата и спорта. Тези имена били представени на 51 055 души в 25 страни, избрани по демографски признак, като те трябвало срещу всяко от тях да определят колко е обичан, уважаван, възхитителен или достоен за доверие човекът, използвайки точки от 0 до 100. Беше учудващо какво излезе. Зад безспорния победител Нелсън Мандела, борец против апартейда, а по-късно президент на Южна Африка, на второ място изскочи Федерер. Пред доказани и социално ангажирани хора като Бил Гейтс или Уорън Бъфет, пред предизвикващите симпатия кралица Елизабет II или Далай Лама, пред основателя на „Епъл“ Стив Джобс или Боно, фронтмена на U2. И даже пред действащия тогава папа Бенедикт XVI.

Известността на Федерер през цялата му кариера е облагодетелствана от обстоятелството, че като тенис играч винаги се бори за трофеи в някоя част на земното кълбо и лицето му по цели часове присъства в дневните на хората. Според „Форбс“ през 2009 г. той е бил третото най-силно присъстващо лице в пресата след президента на САЩ Барак Обама и рапъра 50 cent. Три години по-късно беше на второ място, но този път след Лейди Гага.

Скоро спортният свят отесня на Федерер благодарение на филантропските му дейности. Когато списание „Тайм“ го постави в списъка на 100-те най-влиятелни личности, той зае първото място в категория „титани“. Обръщението написа Бил Гейтс, основателят на „Майкрософт“, който му помагаше при благотворителните изяви в САЩ. Там се казваше: „За всички негови фенове ще бъде тъжен денят, в който той ще закачи ракетата си на пирона. Но можем да намерим утешение, знаейки, че той се чувства задължен да направи света едно по-добро място“.

Още преди единайсет години Федерер се появи в същото списание в категорията „герои и пионери“. Тогава обръщението написа австралийската тенис легенда Род Лейвър. Там се казваше: „Когато говориш с Роджър, имаш чувството, че си важен – без значение дали си фен, съперник или пък скърцащ старец като мен“.

Може би най-голямата чест му беше засвидетелствана през 2006 година в Бийл, пред седалището на Швейцарската тенис федерация, когато една улица беше кръстена на него. В прекалената възторженост на този празничен момент изпълнителите на идеята допуснали малка типографска грешка: свързващите чертички на *Roger-Federer-Allee* били поставени по-високо, табелите трябвало да се свалят и да се заменят с поправени.

Независимо от това, че беше само една уличка, дълга 400 метра, кръщаването ѝ на негово име го накара да се просълзи в краткото си обръщение, при което гласът му секна: „Много съм развълнуван, защото някога тук започна всичко“, каза Федерер, който постави основата на професионалната си кариера тук, на това място. По-късно същия следобед каза на поканените на дискусия младежи: „И вие трябва да мечтаете!“.

ЧАСТ V. ОТТЕГЛЯНЕТО

Добавено от <https://4eti.me>, 2023 г.

48. „Хубаво е понякога да поплачеш“

23 Септември, 2022

В спорта е трудно да се намерят приказни сбогувания и въпреки че Федерер загубва последния си професионален мач, може да се твърди, че това е едно от тях.

Заобиколен от съперници, превърнали се в съотборници Надал, Джокович и Мъри в отбора на Европа за Лейвър Къп, Федерер организира едноседмично, импровизирано прощално парти. „Голямата четворка“ тренират заедно в О₂ Арена пред около 15 000 крещящи фенове, а мъжете се подреждат за гала вечеря – и сякаш заприличва повече на нещо от филм за Джеймс Бонд.

Федерер и Надал се събират за мач на двойки, в който имат два мачбола срещу американците Франсис Тиафо и Джак Сок, но уви не успяват. Това, което последва, е една от най-емоционалните сцени от последните години, с Федерер, говорещ на корта, и Рафа, Новак, Анди и други, просълзени – наред с Роджър.

„Хубаво е понякога да поплачеш“, казва Федерер след това. „Точно на това се надявах: да бъда доволен в края на кариерата си.“

По-рано на корта Федерер също става емоционален: „Това беше перфектното пътуване и бих го повторил отново и отново“, казва той, преди да се просълзи.

49. „Какво крие бъдещето?“

Уимбълдън, 4 Юли, 2023 г.

Присъствието на Федерер на последващите издания на Уимбълдън беше удивително напомняне за неговия афинитет към спорта през целия си живот. Осезаемият ефект от присъствието му се усещаше както на корта, така и извън него. Феновете по целия свят се зарадваха на невероятната възможност да наблюдават великия тенис отново на светите кортове на Уимбълдън.

Да бъдеш в Централния корт във вторник следобед означаваше да ни напомнят, че въпреки че сме обсебени от неща като спечелени титли от Големия шлем, има и други начини за измерване на величието. Единият от тези начини е как един спортист кара хората да се чувстват и в това отношение Роджър Федерер е почти недосегаем – във всички спортове. При първото си публично завръщане в Ол Ингълънд Клъб след официалното си отказване миналата година, Федерер беше посрещнат отново като крал, затова че е тук, на Уимбълдън. Уместно Федерер застана в Кралската ложа и помаха на поданиците си – той бе монарх в кремав костюм, който пое аплодирането, докато те отдаваха вокалната си почит.

„Тенис кралски особи“, както го изрази Анди Мъри в интервюто си на корта, след като победи Райън Пенистън пред одобряващия Федерер. Със сигурност никога няма да има толкова популярен шампион на Уимбълдън. Това не са само рекордните осем титли на сингъл при мъжете, това е начинът, по който той говори толкова много за това как Уимбълдън мисли за себе си – грациозен, артистичен, най-добрият. От гледна точка на чистите титли, Федерер вече не е най-добрият. В надпреварата от Големия шлем той сега изостава както от Новак Джокович, така и от Рафаел Надал, макар и рекордът му от 8 титли на Уимбълдън да е непокатим

Но идеята, че всичко това има значение за най-отдадените му фенове, от които толкова много все още правят поклонение на Уимбълдън всяка година (свидетели на хилядите, които продължават да си падат по неговата гама от артикули – RF), е смешно. Той винаги ще бъде най-добрият за тях – точно както Надал и Джокович винаги ще бъдат почитани от многобройните си поддръжници заради техните качества, които надхвърлят тениса. Дебатът за най-великия на всички времена (*GOAT*) винаги ще има и трябва да има както обективен, така и субективен подраздел. Тенисът, подобно на повечето индивидуални спортове, е толкова свързан с химията между поддръжник и спортист и това е много повече от обикновени титли. Друг елемент за това как се запомнят спортните звезди е това, което правят след оттеглянето си. В тениса повсеместното присъствие на Джон Макенроу означава, че той продължава да бъде много видима и поляризираща фигура в спорта. В края на спектъра е Пийт Сампрас, носител на рекорда за мъже от Големия шлем преди появата на Федерер. Но той беше почти напълно невидим след отказването си през 2002 г., с изключение на набързо организираното завръщане на Уимбълдън през 2009 г., за да види как Федерер разбива рекорда му от Големия шлем. За някои това добавя към легендата и мистиката на Сампрас и това, че той е бил толкова неуловим след оттеглянето си, за други това прави постиженията му по-лесни за забравяне.

Къде тогава ще седи Федерер в този спектър? За момента не бърза да се ангажира с нищо. През 2005 г., по пътя към третата си титла от Уимбълдън, Федерер казва: *„Наистина очаквам с нетърпение деня, в който ще се оттегля и мога да се върна и просто да пия чай, нали разбирате, на терасата.“*

Вторник, 4 юли, беше такъв ден за Федерер, чийто основен ангажимент в момента изглежда е да живее най-добрия си живот. Предната събота той посещава на концерт на Елтън Джон в Цюрих, след това бе на сцената с *Coldplay*, изпълнявайки перкусиите на песента *„Don't Panic“*, преди да последва пълноценно интервю с колегата от Уимбълдън Сю Баркър в понеделник до почетното появяване във вторник на Централния корт. По-ранните разходки тази година включват каране на ски за първи път от 15 години, посещение в Ню Йорк за съвместно домакинство на *Met Gala* и отскачане до Франция за Седмицата на модата в Париж. Той също така разкри през януари, че е бил част от арт инсталация във Венеция, която го включваше да се съблече до бельо и да бъде покрит със син гипс. Следва основната му дейност след прекратяването: да прекарва достатъчно време със съпругата си и четирите си деца в дома си в Швейцария за първи път, откакто стана баща през 2009 г. Освен всичко това, Федерер има няколко ангажимента. Той има бизнес интереси, които трябва да управлява, включително *Team 8* – спортната и развлекателна компания, на която той е съосновател, която менажира играчи като бъдещите американци Коко Гауф и Бен Шелтън и организира годишното събитие *Laver Cup*, което се опитва да бъде версията на тениса на *Ryder Cup*. Въпреки че вече не играе,

Федерер ще присъства видимо на следващата итерация на Лейвър Къп във Ванкувър през септември, поемайки ролята на нещо като „Бог на тениса“.

Федерер също така е инвеститор в швейцарската марка обувки за бягане *On*, която привлече световната номер 1 при жените Ига Швъонтек по-рано тази година. Той също така има редица ангажименти с различни спонсори – като посещаване на събития и заснемане на реклами – от по-висок клас, като Mercedes-Benz и Rolex, до такива като Uniqlo и софтуера за сателитна навигация Waze. Има и собствена фондация, която се бори с детската бедност. През март той посети Лесото, една от редицата южноафрикански страни, в които работи фондацията.

Що се отнася до тениса, Федерер стана малко по-видимо присъствие през последните няколко седмици – първо посети Хале, където спечели турнира 10 пъти миналия месец, преди пътуването си до Уимбълдън. Очаква се той да посети още няколко събития тази година.

Но той не се е регистрирал за каквото и да е експертизъм или треньорство – двата най-често срещани назначения за видни играчи. Федерер би обмислил място за коментар, като каза през септември, че: „Предполагам, че мога да си представя коментиране на някой и друг мач.“

През февруари имаше съобщения, че Федерер води преговори за коментатор за BBC на тазгодишния Уимбълдън. В крайна сметка обаче нищо не се материализира и е трудно да си представим, че BBC може да си позволи Федерер, като се има предвид, че той получаваше поне \$1 милион на ден за изложбено събитие. За сравнение, Джон Макенроу е получил между \$240 000 за последните две години работа като специалист. Усещането в тенис общността е, че Федерер не иска да бъде прикован към този вид ангажимент – във всеки случай не и на този етап от кариерата си след игра. За момента Федерер изглежда достатъчно щастлив, като се движи между различни неща, изглежда безупречно и го посрещат като божество, където и да отиде – има причина тенисистите често да изглеждат по-щастливи от всякога, след като се оттеглят. И всъщност, докато наследството на някои бивши шампиони е разрушено или опетнено от дейността им след кариерата, имаме усещането, че каквото и да прави, Федерер винаги ще бъде г-н Уимбълдън и обожаван от своите орди от поддръжници, независимо колко титли има Джокович, Надал или който и да е друг. Говорейки през януари (2023 г.) за това какво правят елитните спортисти след отказването от спорта и споделяйки своите собствени планове, Федерер каза: „*Това не е прост еднопосочен път и мисля, че е позволено да има много завои.*“

Това със сигурност е позволено и Федерер без съмнение си е спечелил правото да прави каквото реши. На 41 години тенисът и светът по-широко ще го наблюдават с интерес. Както ни напомни във вторник, Федерер може да е претърпял голяма промяна от Надал и Джокович в надпреварата за най-много титли от Големия шлем, но за верните си поданици той си остава в собствена лига.

Роджър Федерер завинаги ще бъде кралят на Централния корт.

Но какво крие бъдещето?

ПОСЛЕСЛОВ. ВЪЗПЯВАНИЯТ

Фелисиано Лопес (0-13 победи срещу Федерер): „Чувствах се безпомощен срещу него. Той прави неща, които никой друг не може, особено когато импровизира. Аз израснах с него, ние сме от едно поколение и се срещаме още като деца. Рафа (Надал) и той имат напълно различни начини на игра. Но е ясно, че Роджър е най-добрият играч в историята, няма никакво съмнение. Той е най-трудният съперник, срещу когото някога съм играл. Той е този, който най-много ме впечатлява на терена“. (El País, 2018)

Марат Сафин (2-10 срещу Федерер): „Най-трудно ми беше да надвия Федерер. Разиграваше ме по целия корт. Днешното поколение няма стил, опитват се да удрят топката възможно най-силно. Бердих, Димитров – все тая, понякога даже не можеш да познаеш кой е. Джокович, Вавринка, все същата игра. Федерер играеше със слайс и играеше с твоя мозък. Никой друг не може да достигне това ниво“. (L'Equipe, 2018)

Пийт Сампрас (0–1 срещу Федерер): „Това, което направи Роджър със своя талант, със своето постоянство, е феноменално. При това е прекрасен човек за спорта и за тениса. А как се държи, просто е велико и аз се радвам, че съм му приятел. По време на нашия осминафинал на „Уимбълдън“ през 2001 година забелязах, че е по-добър от повечето други. Сервираше силно, основните му удари бяха кристални, а темпото на топките му ме изненадваше. Ние имаме много общо, направени сме от едно и също тесто и имаме еднакво чувство за хумор. За да бъдеш № 1, трябва да държиш здраво нещата, да бъдеш уравновесен и великодушен спрямо другите. Знам, че той дълбоко в себе си вярва, че е най-добрият играч в света. Да имаш такъв манталитет, е безценно, а Роджър го притежава. При това той е още свеж, много по-свеж, отколкото бях аз на 29 години. Аз вече се чувствах прегорял. Изглежда, че тялото му се справя по-добре с тениса от моето. Учудващо е, че е толкова постоянен и е запазил мотивацията си. Седмица след седмица, след всичко, което е постигнал“. (В Цюрих, 2011)

Борис Бекер (бивш № 1): „Пийт Сампрас си тръгна, сигурен съм. Няма да говорим повече за него, а на Агаси му остава може би още година. Лидерът сега е Роджър Федерер, човекът, който знаеше, че ще стане най-добрият в света и е готов дълго да остане там. Убеден съм, че той ще се задържи на върха много години. Той е „поезия в действие“. Той просто няма слабости. Пълен пакет“. (The Times, 2003)

Иван Лендъл (бивш № 1 в света): „На 28–29 години в тениса си относително стар и за съжаление, Федерер също остаря. За мен би било голяма изненада, ако той продължи да печели турнири от Големия шлем. Младите наваксват, а Роджър остарява, затова за него става сега по-трудно. Когато остаряваш, движенията стават по-бавни. Не при тичането, а при връщането. Това се случва на всички. И ако тук или там загубиш някоя частица от секундата, се натрупва и повече не печелиш решителни точки. А вие знаете, че мачовете се решават от няколко точки. Всъщност тук говорим за Федерер, който е спечелил повече от всички други. При него би могло да е по-различно, отколкото при другите. По мое мнение, той е най-добрият играч на професионалната ера“. (В Цюрих, 2011)

Тим Хенман (6–7 срещу Федерер): „Вземете сервиса на Родик, ретура на Агаси, моето воле, бързината и издръжливостта на Хюит и ще имате добър шанс срещу Федерер. Обаче трябва да използвате четирима играчи“. (В Ню Йорк, 2005)

Сам Грот (0–2 срещу Федерер): „В душата си той е още дете. Когато говори с мен, винаги му се изплъзва по някоя австралийска дума, която сигурно е научил от Питър Картър. Интересува се от това какво правят другите играчи и ги пита как са. В един спорт, формиран от собствени интереси, арогантност и огромни суми, Федерер се движи с класи над нечистите елементи в бранша“. (Herald Sun, 2018)

Стан Вавринка (3-23 срещу Федерер): „Всичко, което той направи за тениса за повече от 15 години, е смайващо. Не само резултатите му, а това какво дава на феновете, на спонсорите, и винаги го прави с усмивка. Той прави много повече за турнирите, в които се състезава. А всичко това, което показва на корта, как играе... Стилът му е прекрасен, всичко изглежда перфектно. Движи се учудващо добре, има невероятно чувство към топката. Той прави всичко, което можеш да правиш на игрището за тенис“. (В Индиън Уелс, 2017)

Михаел Щих (бивш шампион от „Уимбълдън“): „За него един полуфинал или загуба на финал на турнир от Големия шлем вече е лошо. Това е много чудно, защото всички други биха се радвали на такъв резултат. Колкото по-дълго има желание за игра, физически и психически е във форма и успее да носи всичко под една шапка – семейство, деца и всичко останало, толкова по-дълго ще се задържи на върха. На „Уимбълдън“ винаги е имал шанс. Всъщност момчетата, които идват, нямат този респект като преди, а искат непременно да го бият. Страхопочитанието към него е изчезнало. Спомням се, че преди няколко години идваха всички от корта и казваха: „Толкова е страотно да играеш срещу Роджър и да загубиш“. Тогава си мислех: „Какво говорите?!“. Как може да е страотно да загубиш от някого и на всичкото отгоре да потънеш в благоговение, че даже да кажеш: „Имах щастието да играя срещу“? (В Цюрих, 2011)

Миша Зверев (0–6 срещу Федерер): „Федерер показва удари, които само той може. При това подаванията му не са много предвидими, той може в последния момент да смени посоката на сервिसа. Посреща топката по-рано от другите играчи, например от Анди Мъри. И има няколко различни сервिसа: плосък, бърз, със слайс, с топспин“. (В Мелбърн, 2017)

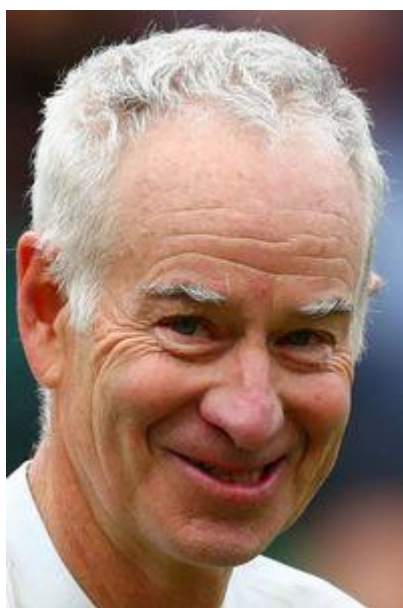
Анди Родик (3-21 срещу Федерер): „Не мога да повярвам какво ниво на тенис видях по време на състезателната си кариера, рекорди се чупеха един след друг и после се чупеха отново и отново... Благодарение на Мъри, Новак, Роджър и Рафа тази игра достигна съвсем различно равнище. На моменти е направо гадно да си в техния вакуум. „Имах шанса да гледам Джордан, Али, Бейб Рут“ – хвалят се някои хора. Сигурно така се чувстват и тези, които са гледали как Пикасо твори на живо. Аз присъствах на всичко това!“. (В Нюпорт, 2017)

Грег Баум (спортен журналист): „Спорно е дали някога е имало спортна личност от такава величина и с толкова постигнати успехи, която да е толкова малко изкушена от слава и богатство. Той зададе стандартите, а другите го следваха, подобряваха тениса, изолирайки калпазаните, пънкарите и недораслите. Новак Джокович, някога един измъчен младеж, сега е водеща фигура. Рафаел Надал играе според джентълменски код, а Анди Мъри следва всички правила – и писаните, и неписаните. Индиректно това е заслуга на Федерер“. (The Sunday Age, 2014)

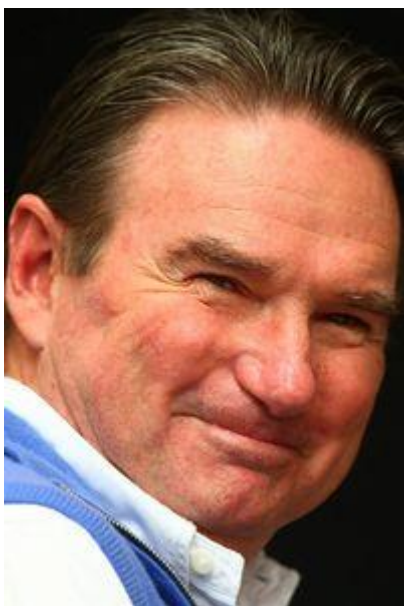
Марк Филипусис (1–4 срещу Федерер): „Ако след финала на „Уимбълдън“ през 2003 г. някой ме беше попитал дали Роджър ще стане един от големите, щях да кажа: „Не!“. Малко преди това го бях бил в Хамбург, беше много талантлив, но нямаше тази психическа стабилност, която има днес. Това, което се случи през годините, е просто невероятно. От надарен играч той се превърна в непобедим. И никога не прибегваше до психотрикове, дори беше доста мил. В съблекарнята винаги казваше „здраси“ на всички. Беше по-скоро сякаш подготвяше съперниците си, в което те наистина вярвах, че не може да бъде победен. Срещу него можеше и да загубиш. Хората го виждаха в съблекарнята и психологически вече бяха загубили още преди да е почнал мачът. Това имаше някаква аура на абсолютна непобедимост. Никой не трябва да забравя какво завещание оставя след себе си. Роджър направи за тениса това, което Тайгър Уудс – за голфа. Те промениха играта и едно цяло поколение копираше начина им на подготовка и на игра“. (Herald Sun, 2014)

Джон Макенроу (бивш № 1, сега ТВ коментатор): „Бях сънувал, че играя като Федерер. Да го гледам как играе, е най-хубавият подарък за мен. Ако през следващите три или четири години продължи, ще бъде най-големият шампион, когото съм виждал през живота си. Всяко дете, което започва в тениса, трябва да има него за пример“. (BBC, 2003)

Матс Виландер (бивш № 1, в момента ТВ коментатор): „Знаете ли кое е най-доброто на неговото завръщане? Че можем да го гледаме с други очи. Поглеждаш и казваш: „О, господи, нивото, което може да постигне, как играе само... “. Бързо забравяме, обезпокоително е. Едва си тръгна и ние забравихме колко различно играе от всички. Сега отново е тук, а ти коментираш и си толкова слисан, че забравяш да говориш. Колко бързо играе, как нанизва точките една след друга, как сервира, как отскачат топките му – просто свистят... Учудващо е, че някой може да играе така. Хората изобщо не разбират това. И понеже той вече дълго време е тук, започват да му търсят недостатъци: може би бекхендът му вече не е толкова добър... Сега отново е различно. От шестмесечното му прекъсване разбрах, че човек просто трябва да го гледа и да му се наслаждава. Остави Федерер да играе и изобщо не се задълбочавай какво прави тактически. И без това не го разбираш. И аз не го разбирам. Престанах да се опитвам да разбирам“. (Sonntags Zeitung, 2017)

Джими Конърс (предишен № 1 в света): „Нищо отвън не може да го разклати. Понякога се питам дали има пулс“. (BBC, 2005)

Андре Агаси (3–8 срещу Федерер): „Все някога споровете ще спрат. Той е най-добрият, срещу когото съм играл някога. Просто не ти оставя възможности. Не можеш нищо повече, освен да се опитваш да направиш всичко както трябва. Но при всеки удар се чувстваш в беда, защото Роджър може да реши всеки мач. На всичко, което правиш, има отговор. Той играе тази игра по специален начин, какъвто не съм виждал преди. Стандартът, който въведе, възможностите, които има, начинът по който използва таланта си във всички важни мачове – това е просто откачено. Пийт (Сампрас) беше велик, спор няма. Но срещу него винаги знаеш какво трябва да направиш, за да контролираш мача. Срещу Роджър обаче – не. Той е най-добрият, срещу когото съм играл. И единственият, при когото можеш да си отдъхнеш, ако успееш да поведеш с 1:0... “. (В Ню Йорк, 2005)

Серхий Стаховски (1–1 срещу Федерер): „Когато играеш срещу него на „Уимбълдън“, все едно си излязъл срещу двама играчи едновременно. Първо играеш срещу Роджър Федерер, после – срещу неговото ego. Ако надвиеш едното, трябва да продължиш да удриш по другото. И си казваш: „Наистина ли го победих? Възможно ли е?“. (Inside Tennis, 2014)

Саймън Бригс (тенис журналист): „Като притежател на седемнайсет титли от Големия шлем той вече е изиграл своите „Хамлет“, „Макбет“ и „Хенри V“. Наистина ли би желал след две или три години да завърши кариерата си като втори гробокопач? Но този въпрос подценява почти патологичната самоувереност на Федерер, както и неговата способност да чете само първата страница на предизвикателството. Защото този прочут, невъзмутим характер се наслаждава на чувството сам да предизвиква“. (The Daily Telegraph, 2013)

Седрик Пиолин (0–1 срещу Федерер): „Той няма вече достатъчно енергия, за да спечели още един трофей от Големия шлем. Почти на 32 е, има семейство, а след десет години на върха мотивацията ти отслабва, както и желанието ти да препускаш от летище на летище. Не се изненадвайте, ако в края на 2014-а се откаже“. (Inside Tennis, 2013)

Джон Макенроу: „Роджър е великата история на тениса от последните 40 години. Той спечели три от последните турнири от Шлема, след като почти пет години не беше спечелил нито един. Това е лудост“. (Tennis World, 2018)

Борис Бекер: „Федерер не е от тази планета. Такъв никога няма да има отново“. (Tennis Magazin, 2017)

Ян Чандбранд (тенис хроникьор): Прекрасна привилегия е това чувство, да имаш покана да видиш един майстор на върха на способностите си и да изживееш изкуството му на голямата сцена – като Нуреев в „Болшой театър“ или Павароти в „Ла Скала“. (Wimbledon Daily, 2017)

Новак Джокович (27–23 срещу Федерер): „Повече от десетилетие на невероятни моменти и битки, за които да си спомням. Твоята кариера даде тон за това какво означава да постигнеш високи постижения и да водиш с почтеност и уравновесеност. За мен е чест да те познавам на корта и извън него, както и още много години напред.“ (Instagram, 2022)

Рафаел Надал (24–16 срещу Федерер): „Имаме много съвместни преживявания, важни моменти, споделени в живота ни като съперници и съотборници. Хората имат чувства и разбират този спорт като това, което е - спорт.“

Когато имаш съперник като Федерер, през цялата си кариера - защото когато започнах, Роджър вече беше там. Заради контрастните ни стилове и характери, заради сродството, по някакъв начин сме споделяли толкова много. Някой, на когото съм се възхищавал, с когото съм се съревновавал, а също така сме споделяли много красиви неща на корта и извън него, си отива. В този смисъл всички тези моменти, тези чувства, които изпитваш, преди да играеш финал на турнир от Големия шлем, на важен турнир, всичко, което витаеше във въздуха преди тези мачове. Беше различно от другите мачове. Знаеш, че няма да преживееш това отново и част от живота ми си отиде с него. Това беше и емоцията да се сбoguваш с някой, който е бил толкова важен за нашия спорт“. (Laver Cup 2022)

СТАТИСТИКА

Турнири от Големия Шлем

Година	ОП Австралия	„Ролан Гарос“	„Уимбълдън“	ОП САЩ
1999	Квалификация	1-ви кръг	1-ви кръг	Квалификация
2000	3-ти кръг	Осминафинал	1-ви кръг	3-ти кръг
2001	3-ти кръг	Четвъртфинал	Четвъртфинал	Осминафинал
2002	Осминафинал	1-ви кръг	1-ви кръг	Осминафинал
2003	Осминафинал	1-ви кръг	Победител	Осминафинал
2004	Победител	3-ти кръг	Победител	Победител
2005	Полуфинал	Полуфинал	Победител	Победител
2006	Победител	Финал	Победител	Победител
2007	Победител	Финал	Победител	Победител
2008	Полуфинал	Финал	Финал	Победител
2009	Финал	Победител	Победител	Финал
2010	Победител	Четвъртфинал	Четвъртфинал	Полуфинал
2011	Полуфинал	Финал	Четвъртфинал	Полуфинал
2012	Полуфинал	Полуфинал	Победител	Четвъртфинал
2013	Полуфинал	Четвъртфинал	2-ти кръг	Осминафинал
2014	Полуфинал	Осминафинал	Финал	Полуфинал
2015	3-ти кръг	Четвъртфинал	Финал	Финал
2016	Полуфинал	-	Полуфинал	-
2017	Победител	-	Победител	Четвъртфинал
2018	Победител	-	Четвъртфинал	Осминафинал
2019	4-ти кръг	Полуфинал	Финал	Четвъртфинал
2020	Полуфинал	-	-	-
2021	-	16-на финал	Четвъртфинал	-

Всички турнири

Година	Турнир - АТР, ГШ, ОИ	Спечелени титли	Победи	Загуби	Купа „Дейвис“		Общо		Пари от НФ US dollars	Ранг в края на годината	% победи
					Победи	Загуби	Победи	Загуби			
1997		0							650	700	
1998	3	0	2	3			2	3	27 305	302	40
1999	14	0	12	14	1	3	13	17	225 139	64	43,3
2000	28	0	34	29	2	1	36	30	623 782	29	54,5
2001	21	1	46	20	3	1	49	21	865 425	13	70
2002	25	3	54	22	4	0	58	22	1 995 027	6	72,5
2003	23	7	73	16	5	1	78	17	4 000 680	2	82,1
2004	17	11	70	6	4	0	74	6	6 357 547	1	92,5
2005	15	11	80	4	1	0	81	4	6 137 018	1	95,3
2006	17	12	90	5	2	0	92	5	8 343 885	1	94,8
2007	16	8	66	9	2	0	68	9	10 130 620	1	88,3
2008	19	4	65	15	1	0	66	15	5 886 879	2	81,5
2009	15	4	59	12	2	0	61	12	8 768 112	1	81,6
2010	18	5	65	13	0	0	65	13	7 698 290	2	83,3
2011	16	4	61	12	3	0	64	12	6 369 577	3	84,2
2012	17	6	69	11	2	1	71	12	8 584 842	2	85,5
2013	17	1	45	17	0	0	45	17	3 203 638	6	72,6
2014	17	5	67	11	6	1	73	12	9 393 123	2	85,9
2015	17	6	61	11	2	0	63	11	8 692 018	3	85,1
2016	7	0	21	7	0	0	21	7	1 527 269	16	75
2017	12	7	54	5	0	0	54	5	13 054 856	2	91,2
2018	13	4	50	10	0	0	50	10	8 629 233	3	82,8
2019	14	4	51	8	0	0	51	8	6 989 976	3	86,5
Всичко:	361	103	1195	260	40	8	1235	268	127504891		

Забелжка: За 2019 година данните са до 31 октомври.

Титли от Голям Шлем

година	турнир	съперник във финала	резултат
2003	Уимбълдън (1)	 Марк Филипусис	7 – 6 ⁽⁷⁻⁵⁾ , 6 – 2, 7 – 6 ⁽⁷⁻³⁾
2004	ОП Австралия (1)	 Марат Сафин	7 – 6 ⁽⁷⁻³⁾ , 6 – 4, 6 – 2
2004	Уимбълдън (2)	 Анди Родик	4 – 6, 7 – 5, 7 – 6 ⁽⁷⁻³⁾ , 6 – 4
2004	ОП САЩ (1)	 Лейтън Хюит	6 – 0, 7 – 6 ⁽⁷⁻³⁾ , 6 – 0
2005	Уимбълдън (3)	 Анди Родик	6 – 2, 7 – 6 ⁽⁷⁻²⁾ , 6 – 4
2005	ОП САЩ (2)	 Андре Агаси	6 – 3, 2 – 6, 7 – 6 ⁽⁷⁻¹⁾ , 6 – 1
2006	ОП Австралия (2)	 Маркос Багдатис	5 – 7, 7 – 5, 6 – 0, 6 – 2
2006	Уимбълдън (4)	 Рафаел Надал	6 – 0, 7 – 6 ⁽⁷⁻⁵⁾ , 6 – 7 ⁽²⁻⁷⁾ , 6 – 3
2006	ОП САЩ (3)	 Анди Родик	6 – 2, 4 – 6, 7 – 5, 6 – 1
2007	ОП Австралия (3)	 Фернандо Гонзалес	7 – 6 ⁽⁷⁻²⁾ , 6 – 4, 6 – 4
2007	Уимбълдън (5)	 Рафаел Надал	7 – 6 ⁽⁹⁻⁷⁾ , 4 – 6, 7 – 6 ⁽⁷⁻³⁾ , 2 – 6, 6 – 2
2007	ОП САЩ (4)	 Новак Джокович	7 – 6 ⁽⁷⁻⁴⁾ , 7 – 6 ⁽⁷⁻²⁾ , 6 – 4
2008	ОП САЩ (5)	 Анди Мъри	6 – 2, 7 – 5, 6 – 2
2009	Ролан Гарос (1)	 Робин Съодерлинг	6 – 1, 7 – 6 ⁽⁷⁻¹⁾ , 6 – 4
2009	Уимбълдън (6)	 Анди Родик	5 – 7, 7 – 6 ⁽⁸⁻⁶⁾ , 7 – 6 ⁽⁷⁻³⁾ , 3 – 6, 16 – 14
2010	ОП Австралия (4)	 Анди Мъри	6 – 3, 6 – 3, 7 – 6 ⁽¹³⁻¹¹⁾
2012	Уимбълдън (7)	 Анди Мъри	4 – 6, 7 – 5, 6 – 3, 6 – 4
2017	ОП Австралия (5)	 Рафаел Надал	6 – 4, 3 – 6, 6 – 1, 3 – 6, 6 – 3
2017	Уимбълдън (8)	 Марин Чилич	6 – 3, 6 – 1, 6 – 4
2018	ОП Австралия (6)	 Марин Чилич	6 – 2, 6 – 7 ⁽⁵⁻⁷⁾ , 6 – 3, 3 – 6, 6 – 1

Финали на турнири от Голям шлем

година	турнир	съперник	резултат
2006	Ролан Гарос	 Рафаел Надал	6 – 1, 1 – 6, 4 – 6, 6 – 7 ⁽⁴⁻⁷⁾
2007	Ролан Гарос	 Рафаел Надал	3 – 6, 6 – 4, 3 – 6, 4 – 6
2008	Ролан Гарос	 Рафаел Надал	1 – 6, 3 – 6, 0 – 6
2008	Уимбълдън	 Рафаел Надал	4 – 6, 4 – 6, 7 – 6 ⁽⁷⁻⁵⁾ , 7 – 6 ⁽¹⁰⁻⁸⁾ , 7 – 9
2009	ОП Австралия	 Рафаел Надал	5 – 7, 6 – 3, 6 – 7 ⁽³⁻⁷⁾ , 6 – 3, 2 – 6
2009	ОП САЩ	 Хуан Мартин дел Потро	6 – 3, 6 – 7 ⁽⁵⁻⁷⁾ , 6 – 4, 6 – 7 ⁽⁴⁻⁷⁾ , 2 – 6
2011	Ролан Гарос	 Рафаел Надал	5 – 7, 6 – 7 ⁽³⁻⁷⁾ , 7 – 5, 1 – 6
2014	Уимбълдън	 Новак Джокович	7 – 6 ⁽⁹⁻⁷⁾ , 4 – 6, 6 – 7 ⁽⁴⁻⁷⁾ , 7 – 5, 4 – 6
2015	Уимбълдън	 Новак Джокович	6 – 7 ⁽¹⁻⁷⁾ , 7 – 6 ⁽¹²⁻¹⁰⁾ , 4 – 6, 3 – 6
2015	ОП САЩ	 Новак Джокович	4 – 6, 7 – 5, 4 – 6, 4 – 6

Титли от Финалния турнир на Световния Тур на АТР (Победител)

година	финален турнир	съперник във финала	резултат
2003 Хюстън	Tennis Masters Cup	 Андре Агаси	6 – 3, 6 – 0, 6 – 4
2004 Хюстън	Tennis Masters Cup	 Лейтън Хюит	6 – 3, 6 – 2
2006 Шанхай	Tennis Masters Cup	 Джеймс Блейк	6 – 0, 6 – 3, 6 – 4
2007 Шанхай	Tennis Masters Cup	 Давид Ферер	6 – 2, 6 – 3, 6 – 2
2010 Лондон	ATP World Tour Finals	 Рафаел Надал	6 – 3, 3 – 6, 6 – 1
2011 Лондон	ATP World Tour Finals	 Жо-Вилфрид Цонга	6 – 3, 6 – 7 ^(6–8) , 6 – 4

Финали на Финалния турнир на Световния Тур на АТР (Финалист)

година	финален турнир	съперник	резултат
2005 Шанхай	Tennis Masters Cup	 Давид Налбандиян	7 – 6 ^(7–4) , 7 – 6 ^(13–11) , 2 – 6, 1 – 6, 6 – 7 ^(3–7)
2012 Лондон	ATP World Tour Finals	 Новак Джокович	6 – 7 ^(6–8) , 5 – 7
2014 Лондон	ATP World Tour Finals	 Новак Джокович	отказване
2015 Лондон	ATP World Tour Finals	 Новак Джокович	3 – 6, 4 – 6

Най-добрите 11 турнира на Федерер (73 Титли)

10. Хале	2003, 04, 05, 06, 08, 13, 14, 15, 17, 19
10. Базел	2006, 07, 08, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 19
8. Уимбълдън (ГШ)	2003, 04, 05, 06, 07, 09, 12, 17
8. Дубай	2003, 04, 05, 07, 12, 14, 15, 19
7. Синсинати (МС)	2007, 08, 09, 11, 12, 14, 15
6. Australian Open (ГШ)	2004, 06, 07, 10, 17, 18
6. АТР – финали	2003, 04, 06, 07, 10, 11
5. US Open (ГШ)	2004, 05, 06, 07, 08
5. Индиън Уелс (МС)	2004, 05, 06, 12, 17,
4. Хамбург (МС)	2002, 04, 05, 07
4. Маями (МС)	2005, 06, 17, 19.

Заб: Статистиката е до 2023 г., след официалното оттегляне

(МС) – турнир от сериите „Мастърс 1000“

(ГШ) – турнир от Големия шлем

Титли от турнири от сериите Мастърс (28)

година	турнир	съперник във финала	резултат
2002	Хамбург (1)	 Марат Сафин	6 – 1, 6 – 3, 6 – 4
2004	Индиън Уелс (1)	 Тим Хенман	6 – 3, 6 – 3
2004	Хамбург (2)	 Гилермо Кория	4 – 6, 6 – 4, 6 – 2, 6 – 3
2004	Торонто (1)	 Анди Родик	7 – 5, 6 – 3
2005	Индиън Уелс (2)	 Лейтън Хюит	6 – 2, 6 – 4, 6 – 4
2005	Маями (1)	 Рафаел Надал	2 – 6, 6 – 7 ^(4–7) , 7 – 6 ^(7–5) , 6 – 3, 6 – 1
2005	Хамбург (3)	 Ришар Гаске	6 – 3, 7 – 5, 7 – 6 ^(7–4)
2005	Синсинати (1)	 Анди Родик	6 – 3, 7 – 5
2006	Индиън Уелс (3)	 Джеймс Блейк	7 – 5, 6 – 3, 6 – 0
2006	Маями (2)	 Иван Любичич	7 – 6 ^(7–5) , 7 – 6 ^(7–4) , 7 – 6 ^(8–6)
2006	Торонто (2)	 Ришар Гаске	2 – 6, 6 – 3, 6 – 2
2006	Мадрид (1)	 Фернандо Гонзалес	7 – 5, 6 – 1, 6 – 0
2007	Хамбург (4)	 Рафаел Надал	2 – 6, 6 – 2, 6 – 0
2007	Синсинати (2)	 Джеймс Блейк	6 – 1, 6 – 4
2009	Мадрид (2)	 Рафаел Надал	6 – 4 6 – 4
2009	Синсинати (3)	 Новак Джокович	6 – 1, 7 – 5
2010	Синсинати (4)	 Марди Фиш	6 – 7 ^(5–7) , 7 – 6 ^(7–1) , 6 – 4
2011	Париж (1)	 Жо-Вилфрид Цонга	6 – 1, 7 – 6 ^(7–3)
2012	Индиън Уелс (4)	 Джон Иснър	7 – 6 ^(9–7) , 6 – 3
2012	Мадрид (3)	 Томаш Бердих	3 – 6, 7 – 5, 7 – 5
2012	Синсинати (5)	 Новак Джокович	6 – 0, 7 – 6 ^(9–7)
2014	Синсинати (6)	 Давид Ферер	6 – 3, 1 – 6, 6 – 2
2014	Шанхай (1)	 Жил Симон	7 – 6 ^(8–6) , 7 – 6 ^(7–2)
2015	Синсинати (7)	 Новак Джокович	7 – 6 ^(7–1) , 6 – 3
2017	Индиън Уелс (5)	 Стан Вавринка	6 – 4, 7 – 5
2017	Маями (3)	 Рафаел Надал	6 – 3, 6 – 4
2017	Шанхай (2)	 Рафаел Надал	6 – 4, 6 – 3
2019	Маями (4)	 Джон Иснър	6 – 1, 6 – 4

Финали на турнири от сериите Мастърс (22)

година	турнир	съперник	резултат
2002	Маями	 Андре Агаси	3 – 6, 3 – 6, 6 – 3, 4 – 6
2003	Рим	 Феликс Мантия	5 – 7, 2 – 6, 6 – 7 ^(8 – 10)
2006	Монте Карло	 Рафаел Надал	2 – 6, 7 – 6 ^(7 – 2) , 3 – 6, 6 – 7 ^(5 – 7)
2006	Рим	 Рафаел Надал	7 – 6 ^(7 – 0) , 6 – 7 ^(5 – 7) , 4 – 6, 6 – 2, 6 – 7 ^(5 – 7)
2007	Монте Карло	 Рафаел Надал	4 – 6, 4 – 6
2007	Торонто	 Новак Джокович	6 – 7 ^(2 – 7) , 6 – 2, 6 – 7 ^(2 – 7)
2007	Мадрид	 Давид Налбандиян	6 – 1, 3 – 6, 3 – 6
2008	Монте Карло	 Рафаел Надал	5 – 7, 5 – 7
2008	Хамбург	 Рафаел Надал	5 – 7, 7 – 6 ^(7 – 3) , 3 – 6
2010	Торонто	 Анди Мъри	5 – 7, 5 – 7
2010	Мадрид	 Рафаел Надал	4 – 6, 6 – 7 ^(5 – 7)
2010	Шанхай	 Анди Мъри	3 – 6, 2 – 6
2013	Рим	 Рафаел Надал	1 – 6, 3 – 6
2014	Индиън Уелс	 Новак Джокович	6 – 3, 3 – 6, 6 – 7 ^(3 – 7)
2014	Монте Карло	 Стан Вавринка	6 – 4, 6 – 7 ^(5 – 7) , 2 – 6
2014	Торонто	 Жо-Вилфрид Цонга	5 – 7, 6 – 7 ^(3 – 7)
2015	Индиън Уелс	 Новак Джокович	3 – 6, 7 – 6 ^(7 – 5) , 2 – 6
2015	Рим	 Новак Джокович	4 – 6, 3 – 6
2017	Монреал	 Александър Зверев	3 – 6, 4 – 6
2018	Индиън Уелс	 Хуан Мартин Дел Потро	4 – 6, 7 – 6 ^(10 – 8) , 6 – 7 ^(2 – 7)
2018	Синсинати	 Новак Джокович	4 – 6, 4 – 6
2019	Индиън Уелс	 Доминик Тийм	6 – 3, 3 – 6, 5 – 7

Най-важни рекорди, обрати и серии

1998 г.

- Първи шампион на Швейцария на „Уимбълдън“ при юношите.

2003 г.

- Първи швейцарски победител на „Уимбълдън“ и носител на титла от Големия шлем при мъжете.

2003–2005 г.

- Печели 24 последователни мача срещу играчи от топ 10.
- Печели 24 последователни финала.

2005 г.

- Печели 81 от 85 мача за сезона и с 95,3% достига най-високия победен процент от 1984-та (Макенроу).

2005–2006 г.

- Достига последователно 17 финала в турнири.

2004–2006 г.

- Става първият тенисист, спечелил най-малко 10 турнира в три последователни сезона (общо 34 титли).
- В Северна Америка печели 55 мача и 9 турнира един след друг.

2004–2007 г.

- Първият играч, който печели по три титли от Големия шлем в три различни години.

2005–2007 г.

- Първият тенисист, достигнал финалите на десет последователни турнира от Големия шлем.

2006–2007 г.

- С 41 последователни победи прави най-дългата си серия.

2007 г.

- Първият тенисист, надминал сумата от 10 милиона долара от наградни фондове за един сезон.
- За четвърти път завършва годината като № 1.

2003–2008 г.

- Първият играч, спечелил два различни турнира от Големия шлем по пет пъти последователно („Уимбълдън“, US Open).
- Остава непобедим на трева в 65 мача един след друг (от тях 40 на „Уимбълдън“).
- Печели 41 мача и седем турнира един след друг в Германия.

2004–2008 г.

- Остава на върха на световната ранглиста 237 седмици без прекъсване (рекорд).

2008 г.

- Олимпийски шампион в Пекин на двойки със Стан Вавринка.
- Измества от върха Пийт Сампрас по спечелени суми от наградни фондове.

2009 г.

- С победата на „Ролан Гарос“ става шестият човек, постигнал Кариерен Голям шлем и изравнява рекорда на Сампрас от 14 титли от Шлема на единично.
- На „Уимбълдън“ става единственият, който има 15 титли от Големия шлем.

2003–2010 г.

- Завършва годината осем последователни пъти като № 1 или № 2 (рекорд). Печели титла от Големия шлем осем години подред, с което подобрява рекорда на Борг и Сампрас.

2004–2010 г.

- Първият тенисист, достигнал последователно 23 полуфинала от Големия шлем.

2010 г.

- Подобрява рекорда от титли от Големия шлем на 16.

2004–2011 г.

- Остава непобедим на единично за купа „Дейвис“.

2011 г.

- Става първият шесткратен победител на финалите на АТР.

2003–2012 г.

- Седем години без прекъсване завършва годината в топ 3.

2004–2013 г.

- Първият играч, постигнал 36 последователни четвъртфинала в Големия шлем.

2012 г.

- Изравнява рекорда на „Уимбълдън“ със 7-а спечелена титла.
- Подобрява рекорда си от титли от Шлема на 17.
- Печели в Лондон втори олимпийски медал (сребро на сингъл).
- Измества Сампрас като човека, бил най-дълго № 1 в света (302 срещу 286 седмици).

2013 г.

- Първият тенисист, спечелил 250 мача единично в Големия шлем.

2014 г.

- Осигурява на Швейцария първата титла на купа „Дейвис“ в Лил. 2002–2015 а.
- Първият играч, завършил 14 сезона един след друг в топ 10.

2015 г.

- В Бризбън печели своя мач № 1000. (Това става на 11 януари срещу Раонич – Бел. ред.)
- В Лондон става първият десеткратен финалист на АТР финалите. 2000–2016 г.
- Първият играч, участвал в 65 турнира от Големия шлем последователно (ако се броят и участията от квалификациите, ще станат 69, а ако се прибавят и Юношеските турнири, дори 73 поредни участия).

2017 г.

- При завръщането си в Австралия печели 18-а титла от Големия шлем и става вторият най-възрастен шампион от Големия шлем (след Кен Розуол).
- Става първият играч, печелил три турнира от Големия шлем най-малко пет пъти.
- За трети път прави „Съншайн дабъл“ – титли от Индиън Уелс и Маями.
- Става първият осемкратен и най-възрастният победител на „Уимбълдън“, незагубил сет от 1976-а насам (след Борг). Джокович пропуска да се изравни с него по брой титли на Уимбълдън като губи финала през 2023 г.
- Подобрява рекорда си от титли от Големия шлем на 19!
- Става най-възрастният шампион на турнирите от сериите „Мастърс 1000“.

2018 г.

- С шеста титла на *Australian Open* изравнява рекорда на Джокович и Емерсон.
- Подобрява рекорда си от титли от Шлема на 20 и участията си на финал – на 30.
- Подобрява собствения си рекорд на 310 седмици като № 1 в ранглистата.
- На 19 февруари става най-възрастният № 1 в 45-годишната история на ранглистата на АТР – тогава е на 36 години и 195 дни.
- Първият играч, който 14 години след първия път и след прекъсване от над пет години успява отново да стане № 1.
- На 24 юни е отново № 1, на 36 години и 10 месеца.
- Подобрява държания от него самия рекорд от победи на единично в Големия шлем на 339.
- На турнира в Базел е на финала за 14-и път и печели там деветата си титла, общо 99-а в кариерата си.
- Подобрява рекорда за класиране за АТР финали на 16.
- За 15-и път е на полуфинал на АТР финалите.
- На 37 години е най-възрастният играч, завършил годината в топ 3.
- Първият тенисист, завършил за 14-и път сезона в топ 3.

2019 г.

- Печели титла № 100 на сингъл в кариерата си на турнира в Дубай и става вторият стигнал до тази кота (след Конърс – 109 трофея). С успехите в Маями и Хале има вече 103 титли.
- Записва победа № 1200 в Мадрид на 9 май срещу Монфис.

- Изиграва своя мач № 1500. Това става в Базел на 21 октомври срещу Гойовчик.

2020 г.

- Достига до полуфинал на *Australian Open*, губи от Джокович
- Получава контузия в коляното и това е изкарва за 5 месеца от тениса
- Подлага се на две операции на коляното
- Според *Forbes* Федерер е най-добре платеният спортист в света – струващ \$100 милиона долара само от приходи.
- Класиране на Федерер в края на 2020 – №5

2021 г.

- Навършва 40 г. Започва само пет турнира.
- Постига четвъртфинал на Уимбълдън
- Класиране на Федерер в края на 2021 – №16

2022 г.

- Изиграва само един професионален мач през 2022 г. Това е последния му мач, на двойки с Надал, на Laver Cup.
- През Септември обявява своето отказване от тениса, 24 години след като изиграва първия си мач в АТР веригата. Вж. https://www.instagram.com/p/Cih0_lCgJul/
- Само два месеца преди това Федерер се появява за ден на Уимбълдън за честване на 100-годишнината на *Central Court*.
- Завършва кариерата със 103 АТР титли и прекарва 310 седмици като номер едно в света!
- В 1526 изиграни мача Роджър Федерер има общо 1251 победи, включително 369 от Големия шлем (повече от всеки друг).

2023 г.

- Завръща се на Уимбълдън за да седне в кралската ложа заедно със съпругата си Мирка. Феновете имат шанс да се сбогуват с подobaваща церемония на Централния корт. Видео: <https://youtu.be/GHDNX9IJxDS>

Най-важни отличия⁴²

АТР – фаворит на годината на феновете	19 пъти (рекорд)	2003-2021
АТР – за спортсменство „Стефан Едберг“	13 пъти (рекорд)	2004-2009, 2010-2017
АТР – играч на годината	5 пъти (рекорд)	2004, 05, 06, 07, 09
АТР – „Артър Аш“ за хуманитарна дейност	2 пъти (рекорд)	2006, 13
АТР – Завръщане на годината	1 път	2017
ВВС – световен спортист на годината	4 пъти (рекорд)	2004, 06, 07, 17
„Лауреус“ – спортист на годината в света	5 пъти (рекорд)	2005, 06, 07, 08, 18
Спортист на годината на Швейцария	7 пъти (рекорд)	2003, 04, 06, 07, 12, 14, 17
Швейцарец на годината	1 път	2004
Световен шампион на ITF	5 пъти	2004, 05, 06, 07, 09
Шампион на ITF за юноши	1 път	1998

⁴² Обновено през 2023 г. Детайли от [Уикипедия](https://4eti.me) – Бел. <https://4eti.me>

Извори

Глава 5

Род Лейвър – *Rod Laver, An Autobiography*, 2013, превод – Авторът

Глава 10

„Беше невероятен момент...“ – в-к St. Galier Tagblatt

„Когато за първи път спечелих...“ – Inside Tennis

Глава 14

„Казвам се Ротчер...“ – SonntagsBlick, 1999

„Понякога яростно захвърляше...“ – Schweizer Illustrierte

„Той беше много пъргав, истинско кълбо от енергия...“ – Basler Zeitung

Глава 15

„Бях тъжен заради себе си, заради играта...“ – Die Zeit

Глава 16

„Никога не сме предизвиквали треньорите му...“ – CS Bulletin Special

Глава 18

„В Центъра сложиха нова завеса...“ – РФ – Документация Replay

„Не съм виждал много младежи...“ – Basler Zeitung

„Никога няма да забравя колко бях щастлив...“ – Le Matin Dimanche

Глава 19

„Сега хората, с които тренирах преди...“ – Schweizer Familie

Глава 21

„Това правеше доста силно впечатление...“ L'Equipe Magazine

„Не знаех, че е толкова весел...“ – Blick

Глава 23

„Марколи изглежда доста изненадан...“ – Sport Magazin

„Държах се ужасно и плаках...“ – Inside Tennis

Глава 24

„Може би той беше този, който ме накара...“ – Inside Tennis

Глава 27

„Когато започнах да побеждавам...“ – Inside Tennis

Глава 33

„Все пак го победих в последния...“ – Inside Tennis

Глава 34

„Вътре в себе си нося...“ – CS Bulletin Special

Глава 36

„Само че някой от английската преса...“ – British GO

„Знаех си, че ще предизвикам по-агресивни реакции...“ – New York Times

Глава 37

„Е, струваше си и този път...“ – SonntagBlick

„Опитваме се да бъдем бутикова агенция...“ – New York Times

„Колкото е добър като тенисист...“ – Tennis.com

Глава 38

„През първите три години с момичетата...“ – Inside Tennis

„С момичетата правех много неща...“ – Stern

„Щом си дойда у дома...“ – Stern

„Хей, правиш това грешно...“ – Frankfurt Allgemeine Zeitung

Глава 39

„Определено се чувствам като...“ – Inside Tennis

Глава 40

„За съжаление, не мога да ходя по-често...“ – Inside Tennis

„Никога не съм очаквал...“ – Tele Züri

Глава 43

„Роджър се грижи за тениса...“ – Newsday

Глава 45

„Там забелязах...“ – CS Bulletin Special

СНИМКИ

След финала на „Ролан Гарос“ през 2008 г.

Роджър Федерер ликува след спечелена точка на Откритото първенство на Австралия през януари 2019 г.

Големите съперници в тениса Рафа и Роджър на „Ролан Гарос“ през 2005 г.

Сватбата на Роджър и Мирка (2009)

С трофея в Ротердам през 2018 г.

На пресконференцията в зала „Ахой“ след титлата в Холандия

Роджър крещи, просълзен от радост след като е спечелил турнира в Мелбърн през 2017 г.

Надал и Федерер преди полуфинала на „Уимбълдън през 2019 г., спечелен от Маестрото

На Откритото първенство на Австралия през 2019 г.

18 февруари 2018 г., Федерер и Григор Димитров преди финала в Роттердам

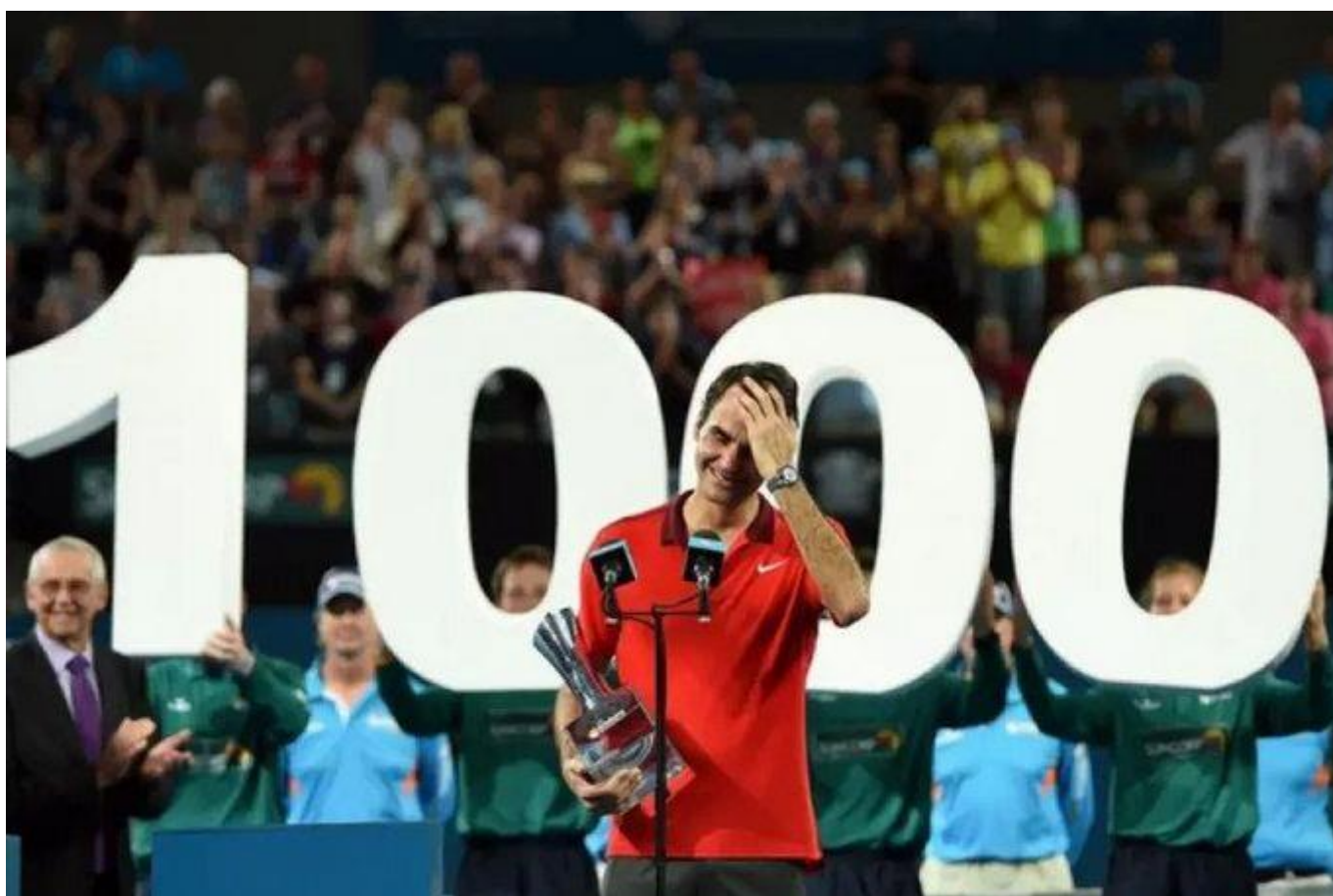
На „Лейвър кърп 2019“ в Женевa

С кръстника на „Лейвър кърп“ Род Лейвър и трофея от турнира

Награждаването в Дубай през 2019 г. заедно с финалиста Стефанос Циципас

Федерер достига до 1000 победи в кариерата си побеждавайки Раонич в Бризбейн, 2015. В общо 1526 мача Федерер има 1251 победи, включително 369 от Големия шлем

Щастлив с осмата титла от „Уимбълдън“ през 2017 г.

На 2 март 2019 г. Федерер спечели титла № 100 в кариерата си в Дубай

Федерер в своето кралство на свещената трева в Лондон

В Мелбърн през 2019 г. в мач от вечерната сесия

На Откритото първенство на Австралия в двубоя от дневната програма

Федерер сервира в Мелбърн през януари 2018 г.

Стиснат победоносно юмрук след спечелена точка на „Уимбълдън“ през 2019 г.

Позира с титла № 102 в кариерата и десета на турнира на трева в Хале след победа над Давид Гофен

Роджър на „Ролан Гарос“ през 2019 г.

На Откритото първенство на САЩ през септември 2019 г.

Федерер носи купата, връчвана на победителя в Мелбърн, за церемонията по теглене на жребия през 2019 г.

Роджър Федерер, изиграва последния мач в дългогодишната си кариера в мач на двойки рамо до рамо с големия му съперник от Испания през годините Рафаел Надал. Дватама представляваха отбора на Европа в препълнената зала „O₂“

След много емоции Маестрото казва „сбогом“ на тениса

Осемте титли на Роджър Федерер на Уимбълдън в периода 2003-2017

Ренè Щауфер

Роджър Федерер

ROGER FEDERER.

DIE BIOGRAFIE

© *René Stauffer*

© 2019 *Piper Verlag GmbH, München/Berlin.*

© Превод: Силвия Стоянова

Редактор: Ирена Петкова

Консултант: Любомир Тодоров

© Предпечат: Мина Ядкова

© PREMIUM BOOKS

www.premiumbooks.eu

Печат: „Симолини 94“

<https://4eti.me>

ISBN 978-619-7529-06-7 – меки корици

ISBN 978-619-7529-08-1 – твърди корици

Сканиране: *deian*, 2020

Разпознаване и корекция: *Daenerys*, 2020

Обработка: *The Last Survivors*

Подобрения и допълнения (Част V): *4eti.me*, 2023